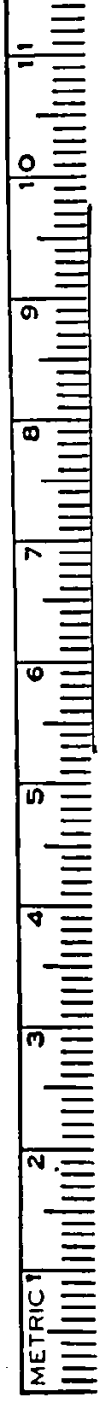

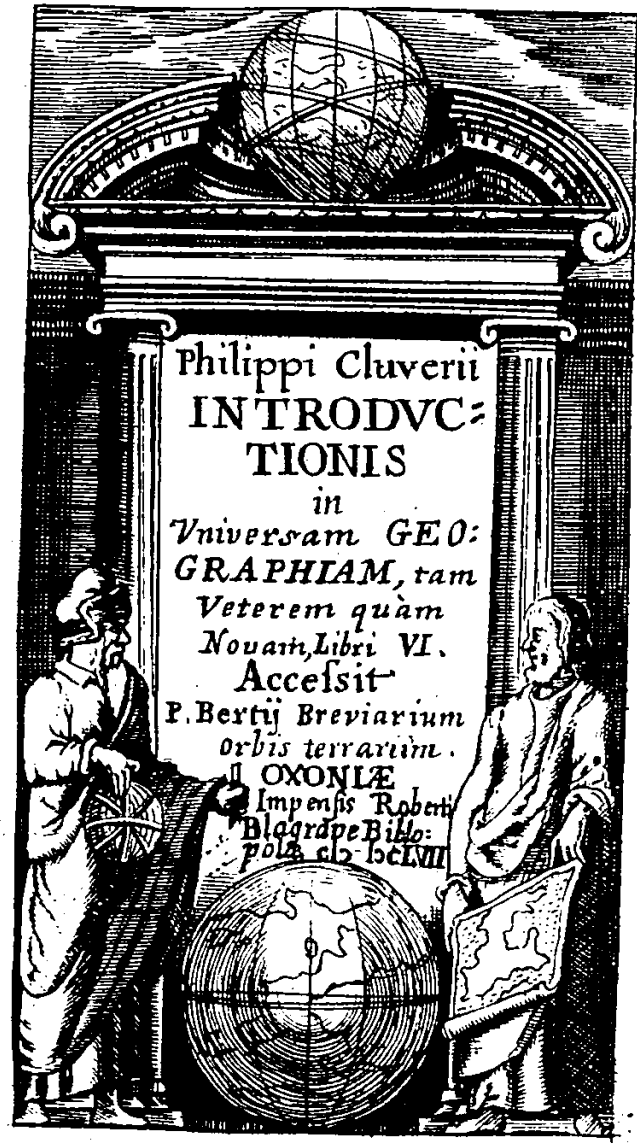
XEROX MICROFORMS SYSTEMS
University Microfilms

Ann Arbor

(313) 761-4700

MICROFILMED — 1978

3

Illustriss. & Ampliss. Viro
DOMINICO MOLINO

Patritio & Senatori Veneto,
S. D.

JOSEPHUS VORSTIUS EV. F.

Complures causæ sunt, Vir illustrissime, quæ me impulerunt, cur sceleratum hunc posthumum **PHILIPPI CLUVERI** curæ meæ concreditum clarissimo tuo nomini inscribendum esse duxerim. siue enim tua erga defunctum merita considerem, siue in nos nostramque familiam à te collata beneficia, siue denique, quod Palmarium esse puto, incredibilem illum tuum in bonas literas ac literatos omnes amorem, summo cum studio ubique terrarum eos iuvandi promovendiq; conjunctionem, nemini nisi uni tibi meritißimo operis hujus dedicationem deberi comperio. Qualis autem quantaque semper fuerit tua, qua Cluverium nostrum, dum nobiscum esset, prosecutus es benevolentia, vel inde satis superque constare potest, quod de manibus etiam demortui porro bene mereri pergas; dum posterorum ejus orbitati favorem ac opem tuam deesse ullo modo pateris. Quæ res certam mihi spem facit, diviniore illius animi partem hunc immaturum minimè à te derelictum iri.

Patrocinium tuum implorat, Vir Illustrissime; & quod in eo imperfectum obscurumque, breve, heu! nimium, genitori suo vitæ spatium concessum esse voluit, id nominis tui splendor ac consummata laus uti perficiat ac illustret, obnixè petit. Tu qui vivum nihil desiderare, quod quidem ab humanitate tua expectari poterat, voluisti, neque mortuo, ut confido, hanc denegabis gratiam. Merentur id eximia viri virtus & eruditio, tibi, si cuiquam, perspectæ; meretur id summa illius olim in te observantia. Quantam verò jacturam in illius morte, eruditis omnibus acerba, res publica literaria fecerit, non unius pagina res est, aut paucularum linearum. Non ex alio hoc disces melius, quam ex eo quem maximis in deliciis habes D. Heinsius tuo, viro ingentibus meritis ac fama supra conditionem humanam erecto, qui, de more majorum, collegæ sui exequias funeris disertissima oratione ex pio officio celebravit. Verum luctuosa hac de obitu autoris nostri recordatione relicta, ad lætitiorem me confero. Accedo ad tua in carissimum mihi fratrem benefacta, quibus totam familiam nostram tibi debendi ream constituisti quæ talia tantæque sunt, ut tuus ex asse non solum dici frater velit, sed & debeat. Tu ille es, Vir illustrissime, qui primus meum Adolphum in illas Italiæ oras advenientem complexu, benevolentia, amore, ac familiaritate

miliaritate tua dignatus es. Neque magnum tuum hic filere labet Heinsium, cui cum is debeat quamplurimum, hoc tamen debere velit semper maximum, quod literis suis aditum illi ad te paraverit liberiores. Tu toto quo ibidem vixit tempore, ita illum fovisti, ita tutatus es, ut omne desiderium patriæ parentumque magna ex parte lenire veris, adeo ut vix, imò nè vix quidem procul suis se esse senserit. Tua opera claris doctisque quamplurimis in Italia viris innotuēr, Bibliothecas celeberrimas introspexit, ac ea oculis auribusque usurpavit, quæ haud facile cuiquam ex tanto peregrinantium numero videnda audiendæque contingere solent. Et cum reliquæ Italiæ lustrandæ desiderio teneretur, ac demum domum revertendi, tu ubique eum commendatitiis prosecutus es; quibus adjutus, Legatis tribus Serenissima Vencæ Republicæ ita carus acceptusque fuit, ut partim eorum hospitio per Italiam, partim comitatu in reditu usus, uberrimum fructum peregrinationis suæ in patriam reportasse, iure gloriari possit. Quis digne depradicet Illustrissimi herois Reineri Zeno, gravissimi, tum temporis cum Romæ esset, apud Pontificem Oratoris singularem humanitatem, qui aula sua acceptum maxima cum verecundia non semel renitentem, ita benigne tractavit, ut perpetua apud nos sit futura beneficiorum

eius memoria, ac nominis illius cultus? quis magnam illum M. Antonii Mauroceni animam pro meritis extollat? qui cum potentissimos nostros Ordines è Legatione Sabaudica, qua gloriosissime defunctus erat, Orationi mitteretur, Augustam Taurinorum in comitatu successoris sui illustrissimi & excellentissimi Laurentii Parutæ adpellentem, non modo lubentibus oculis conspexit, verum etiam ad diem itineri suo præstitutum apud se detinuit, ac comitum suorum numero adscriptum saluum ac incolumem ad patriæ lares, periculosis hisce temporibus, reduxit. Quæ præstanti summorum virorum beneficentia in perpetuum quidem illis devinctus manebit, tibi tamen soli tantum quantum cæteris omnibus; utpote cuius autoritas ac existimatio apud singulos, illi conciliatrices tantorum favorum extitere. Quamquam autem tot nominibus scripti huius tibi vendices dedicationem, nulla tamen re propius ea ad te spectare videtur, quam propter excelsum illum tuum animum ac plane heroicum; ita erga humaniores literas affectum, ut iniquo hoc sæculo solus fere ad excitanda & sustentanda litterarum ingenia natus esse videaris, dum sic eos astimas, sic diligis ac pro virili tueris, ut tibi uni primatum hac in parte deferentes, toti se ad tui venerationem convertere jam coeperint. Taceo reliquas tuas virtutes quibus

bus Mortalitatis huius limites transcendens, proxime ad divinitatem accedere dicaris. Quis summum in Remp. studium, quis prudentiam singularem, ac in maxima autoritate raram comitatem, quis omnigena eruditione plene imbutum pectus, quis oris facundiam ineffabilem, quis incorruptam tuam fidem, candorem, ac tantam perpetuæ humanitatis constantiam, quanta vel in homine optari possit, non modo collaudare, sed admirari pro magnitudine earum queat? Gloriosum quidem sibi putat frater, Italiam tuam, humani generis delicias, vidisse; Italiæ urbium ocellum Venetias adiisse; at te quod coram cognoscere poterit ac colere, purpuratorum Patrum decus eximium ac priscae nobilitatis Venetæ magnum columnen, id verò serio triumphat. De maioribus tuis, viris domi forisque maximis, multa dicenda forent. Offerunt se nobis Jacobo, Cræsi, Andrea, Hieronymi ac Aloisii, in toga, armis ac literis jam multa ante sæcula strenuissimi, & antiquissimæ Molinorum prosapiæ clarissima lumina. Verum cum publici annales hos jamdudum loquantur, & nihil potius, quam pauca de sublimibus illis animabus re ferre expediat, in te uno tota mea cogitatio defixa maneat in quem natura parens, miraculi instar aliquid edere gestiens, omnes omnium gentilium tuorum congeffit virtutes, ut quas in singulis admiramur singulas, in

te suspiceremus ac veneravimus universas.
Accipe itaq; magne patrone, serena fronte lite-
rarium hocce munusculum, meritis ac virtuti-
bus tuis debitum, quod alienis laboribus ex-
structum adornatumq; , nostra verò industria
ac cura in lucem bono publico protractum. Am-
plitudini tuæ in grati animi signum, submis-
se offerimus ac dedicamus; daturi aliquando, si
genius faveat & fata sinant, majora teque di-
gniora. Vale sæculi decus, & nos nomini di-
gnitatiq; tuæ devotissimos amare perge,

PHI

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIONS
IN UNIVERSAM GEOGRAPHI-
AM, tam novam, quàm veterem,

LIBER PRIMUS.

CAP. I.

Quid Geographia, & quid Globus
seu Orbis terra.

GEOPGRAPHIA est terræ
universæ, quatenus nobis
cognita est, descriptio. Vo-
cabulum ejus Græcum est:
nam à γῆα, sive γῆν, id
est, terra (pro quo in compositione usur-
patur γῆα) & γεγραμ, hoc est, scribo, com-
positum sit Γεωγραφία, id est, Terræ-
descriptio.

Differt autem Geographia à Cosmo-
graphia, ut pars à toto; à Chorographia, ut
totum à parte. Cosmographia quippe, quæ
à κόσμος, id est, mundus, & γεγραμ di-
citur Mundi-descriptio, est totius unversæ
seu Mundi tam elementaris quam æthereæ
scriptio,

scriptio. Chorographia, cujus vocabulum à $\chi\omega\rho\sigma$ vel $\chi\omega\rho\epsilon\gamma$, id est, regio, & $\gamma\epsilon\gamma\omega$ componitur, est regionis alicujus particularis descriptio veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est Topographia, quæ $\tau\omicron\pi\gamma$, id est, locus, & $\gamma\epsilon\gamma\omega$ dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. Geographia autem solius terræ situm describit. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quantum elementum, ut Phylisci, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus, quod à figura, Orbis, seu Globus terræ vocatur. Globus quippe est corpus solidum, undique rotundum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ, sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc verò terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt; de quibus singulis ordine agendum.

CAP.

CAP. II.

De Globi partibus & Circulis.

Primum Axis in Globo constituitur, si ve linea recta, per centrum terræ tracta; quæ est totius mundi diameter, à præpositione Græca $\sigma\upsilon$, id est, per, & verbo $\mu\epsilon\tau\epsilon\gamma\omega$, id est, metior, dicta; quasi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus.

Axis autem, extrema, Poli mundi appellatur, à verbo $\pi\omicron\lambda\epsilon\omega$, quod est verro: unde & vertices Latinis, & cardines dicti; quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur. Quorum alter Arcticus, id est, Ursinus, $\alpha\upsilon\tau\omicron\iota$ $\tau\omicron$ $\alpha\upsilon\rho\kappa\tau\upsilon$, ab ursa; vicino sidere; alter Antarcticus nominatur, quia Arctico ex diametro est oppositus.

Arcticus polus, qui & Borealis sive Boreus, & Aquilonaris sive Aquilonius, à Borea sive Aquilone vento, qui ab hac plaga spirat, & Septentrionalis dicitur, à septem stellis, quas Triones vocant, est is, qui in his locis, quæ nos incolimus semper adparet.

Antarcticus, qui & Australis, & Austrinus, & Notius, ab Austro sive Noto vento, & Meridionalis, à mundi plaga dicitur,

citur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur; sed sub Horizonte latet.

Porro Globo terrarum octo præcipui assignantur circuli, bifariam distincti: primum dividuntur pari numero in Majores atque Minores. Majores dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ipsi quoque globum in duas secant partes æquales. Sunt autem Æquinoctialis, sive Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus. Minores dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro; quique globum in duas partes dividunt inæquales. Sunt verò, Tropici duo, totidemque Polares.

Rursus, ex universis circulis quinque dicuntur recti, sive Paralleli, id est, æquidistantes, quod eisdem cum universo polos habeant; quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, Æquator, Tropici duo, totidemque Polares. Reliqui tres dicuntur Obliqui, quod diversos à mundi polis habeant suos polos.

CAP.

CAP. III.

De quatuor Majoribus circulis.

MAjores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi, sive immutabiles, dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideoque in globi superficie pinguntur. Sunt autem Æquator & Zodiacus. Mobiles sive mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur; ideoque extra Globi superficiem designantur. Sunt Horizon & Meridianus. Sed de singulis agendum.

De Horizonte.

Ὁρίζων, Horizon, Latine Terminator, Finitor, & Finiens, est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspicua dirimit; hoc est, inferius hemisphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supra est, vere Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes. Est autem duplex:

duplex; alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter qui sensu. Is qui intelligentia percipitur, est is, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æqualeis partibus universam mundi sphaeram dividit; ita ut alterum hemisphaerium super terram existeret, alterum sub terra condatur: Estque iterum duplex; Rectus & Obliquus. Rectus est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub Æquatore; quem ad rectos angulos intersecat. Obliquus dicitur, cujus vertex ultra citraque Æquatorem ad Obliquos intersecat; altero mundi polorum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo adscendunt & descendunt motu. Is vero quem sensu percipimus, est Horizon, qui oculo nostro terminatus, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea quæ non adparet. cujus diametri longitudo CLXXX stadia, id est, millia passuum XXI cum dimidio; miliaria Germanica V cum V octavis, non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus quoversum eas, quantumvis mutatio ea perexigua sit, quin una varientur
Horizon,

Horizon, regio, & cælum. atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porro Horizontis duo sunt poli; quorum alter Arabico vocabulo, dicitur Semith, corrupte vulgo Zenith; estque punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens; alter vocatur Nadir vulgo, ac propriè Nathir; superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus incumbens.

De Æquinoctiali.

Æquinoctialis, qui & Æquidialis. Græce *Ἰσημερινός*, & Æquator, est circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas partes æquales septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans. quem cum Sol attingit, æquale toto Orbe efficit dies ac noctis spatium; unde & nomen ei quaesitum. Fiunt autem ejusmodi Æquinoctia, quæ Æquidialia antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum Vernal, atque iterum in principio Libræ, ubi Autumnale vocatur. Cæterum nautæ

Æquatorem

Æquatorem vulgo adpellant Mediam lineam, sive unde Lineam $\kappa\alpha\tau' \epsilon\lambda\lambda\omega$.

De Zodiaco.

Zōiaks, Zodiacus, est circulus major, inter mundi polos oblique locatus; ex una parte tropicum æstivum in principio Cancrī, ex altera hibernum in principio Capricorni adprehendens; ac medium interfecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab Æquatore ad posum Arcticum, altera ad Antarticum declinet. Dividitur in XII partibus, quæ signa vocantur: unde nomen Latinum Signifer: Græcum verò *Zōiaks* $\zeta\omega\delta\iota\acute{\alpha}\kappa\varsigma$ hoc est, animalibus, quæ in eo finguntur. Quorum nomina, duobus versibus ab Ausonio expressa, sunt ista:

♈   ♉   ♊   ♋

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer.

♌   ♍

Leo, Virgo,

♎   ♏   ♐   ♑

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper,

♒   ♓

Amphora, pisces.

Horum versuum prior Septemtrionalia,
posterior

posterior Australia signa continet. Singulis vero signis XXX tribuuntur gradus, qui computati CCCIX in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum.

De Meridiano.

Meridianus, Græce *μεσημβρινός*, major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuscunque loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso interfecat; totumque terræ Orbem in duas partes dispescit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta: ita dictus, quod Sol, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septentriones Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediâque noctem ostendere. Est autem Vertex loci, punctum in cœlo, directe illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujuscunque hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediatis, alius con-

tinua

tinuo erit Meridianus: ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

C A P. IV.

De quatuor minoribus Circulis

D E T R O P I C I S.

TRopici circuli sunt duo, æquali spatio, ab Æquatore distantes: quorum alter qui nobis propinquior est, Cancrī Tropicus, alter in Austrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur, Latini Solstitiales appellant, propterea, quod Solstitia in iis sunt. hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπὸ τῆς ὑπὸς, hoc est, à reversione. Tropicus Cancrī, qui & æstivus dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, Septemtrioni proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra Septemtrionem versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem Æstivam: ubi omnium totius anni longissima

longissima in nostro hemisphærio dies, nox verò brevissima. Cancrī autem Tropicus dicitur à signo Zodiaci, in cuius principio Sol tunc vertitur. Tropicus Capricorni qui & hibernus & brumalis, circulus est omnium, quos Sol per Mundi conversionem describit, Austro proximus, in quem cum Sol pervenit, non ultra Austrum versus procedit, sed ad alteram Mundi partem, versus Septemtrionem, reversionem facit hibernam, sive brumalem: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox, dies verò brevissima efficitur. Capricorni Tropicus adpellatur à signo, cuius principium tunc Sol transmittit.

De Arctico.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, æquali spatio à suo quisque polo distantes. Horum, qui nobis semper conspicitur, Arcticus dicitur, ut ipse Polus, ἀπὸ τῆς ἀρκτῆ, ab Ur̃sa, quia proribus Ur̃sæ pedibus describitur, minoris videlicet. Item Septemtrionalis & Borealis, & Aquilonaris; à mundi regione, cui subjacet.

De Antarctico.

Alter verò æqualis & parallelus Arctico

co ex diametro opponitur : totus sub terra conditus , cuius objectu à nobis haud cerni potest . Idem Austrinus , siue Australis & Meridionalis.

CAP. V.

De Zonis.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia seu plagas , quas Zonas vocant Geographi .

Zonē, Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duos circulos minores , vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellantur autem *Zonæ* ab habitudine seu natura , una Torrida , duæ Frigidæ , totidēque Temperatæ. Ea , quæ in medio reliquarum sita est , Torrida vocatur, à Solis , cuius viæ subiecta est , perpetuo ardore : propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum , continens in latitudine grad. XLVII mediam interfecat circulus Æquinoctialis.

Duæ autem extremæ , quæ sunt circa mundi polos, altera Septentrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum,

cum , Australis , Frigidæ vocantur ; quia longissime à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur . Eas autem distinguunt utrinque circuli Arcticus & Antarcticus , suam versus suum quisque polum. A polis etiam dicuntur Polares. Harum quæque complectitur gradus XIII cum dimidio.

Reliquæ vero duæ, quod in medio inter frigus & ardorem positæ sunt, Temperatæ dicuntur & habitabiles. Harum altera , quæ Arctico & Tropico Cancris finitur, Septentrionalis, altera, quæ Antartico & Tropico Capricorni terminatur, Austrina siue Australis & Meridionalis dicitur. Continet quæque gradus XLIII.

CAP. VI.

De Parallelis & Climatibus.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam rationem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt, perpetuo diem nocti æqualem XII horarum habent : quanto autem aliqua regio latius ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit, tanto plus æstate diei longissimæ , vel vicissim hyeme noctis quantitas

quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel Parallelos vocarunt, vel Climata.

Paralleli sunt circuli æquali undiq; spatium abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. Hi varii in Globo ad libitum cuiusque describi possunt. Verum Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI Parallelos descripsit Septentrionales. Hac observata intercapedine, uti dies unus paralleli longissimus, superet paralleli præcedentis diem prolixiorem. Clima autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum in quo, longissimo die dimidiæ horæ variatio, sive auctio fit. Sed nomen Climatis ac Paralleli aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum significat.

Cæterum distinguuntur Climata in Septentrionalia & Australia; utraq; ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Idcoque quorum aliquid Clima fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem. Et vice versa, uti scire queas, sub quo Parallelo vel climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim;

duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Cæterum Climata à Veteribus vix tantum numerata sunt; quod loca ultra septimum Clima, sibi incognita, vix inhabitari existimarint. Climata autem hæc ab insignioribus locis per quæ climatis medium protenditur, nomina acceperunt: ut primum per Meroën, Nilo circumfusam insulam & urbem Africæ; secundum per Syrenen, Ægypti urbem; tertium per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; quartum per Rhodum insulam; quintum per Romam; sextum per Pontum Euxinum; septimum per Borysthenis ostia. Posteriores verò, qui experti sunt ulterius habitari terram, fecere xxiv Climata, ad elevationem usque graduum lxxvi. Primum per Meroën, secundum per Syrenen, sub tropico æstivo; tertium per Alexandriam; quartum per Rhodum; quintum per Romam & Hellespontum; sextum per Mediolanum & Venetias; septimum per Podoliam & Tartarium minorem; octavum per Wittebergam; nonum per Rostochium; decimum per Hiberniam; undecimum per Bohus, castrum Norvegiæ; duodecimum per Gutiam; tertiumdecimum per Bergos, Norvegiæ oppidum; quartumdecimum per Viburgium,

Viburgium, oppidum Finniæ; quintumdecimum per Arotiam Suediæ; sextumdecimum per Dalenkaulii fluminis ostia: reliqua paribus intestitiis per alia Norvegiæ. Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis xxiv definitur, climata xxiv interjacere, inde vero ad polum cli-
 matum distinctio minus certa est: propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum vi mensium luce perpetua exsiccetur, altero in densissimis tenebris languente. Cæterum, quæ ratio climatum est ab Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem climata proprias appellationes non habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca ἀπὸ, ut ἀπὸ τοῦ διὰ Μερῶν, id est contra per Meroen; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut primum clima per Lunæ montes, ac fontes Nili; secundum per promontorium, vulgo dictum Cabo de Corrientes, sub Tropico hiberno: & sic deinceps. Sed singulorum Clima-
 &

& Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, tabulam hic adponemus.

Gli- ma- ti.	Pa- ral- leli.	Dies lon- gissimi Hor. scr.		Latitu- do Gr. Scr.		Inter- valla Cli- matum.	
0	0	12	00	0	0	4	18
	1	12	15	4	18		
1	2	12	30	8	34	8	25
	3	12	45	12	34		
2	4	13	0	16	43	7	50
	5	13	15	20	53		
3	6	13	30	23	10	7	3
	7	13	45	27	36		
4	8	14	0	30	47	6	9
	9	14	15	33	45		
5	10	14	30	36	30	5	17
	11	14	45	39	2		
6	12	15	0	41	22	4	30
	13	15	15	43	32		
7	14	15	30	24	29	3	34
	15	15	45	47	20		

8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	47	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	25	18	18	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		
14	28	19	0	61	18	1	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	61	25	1	1
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	40		
17	34	20	30	64	6	0	44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	65	49	0	36
	37	21	15	65	1		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		

20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	6	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
Menses.							
	1	67	15				
	2	69	30				
	3	73	20				
	4	78	20				
	5	84	0				
	6	0	0				

CAP. VII.

De Globi in partes CCCLX sectione; item
de ambitu terræ: & de longitudi-
ne ac latitudine ejus.

Omnis circulus à Geometris in CCCLX
partes secatur: quam sectionem &
B 2 Sphæra

Sphæra Globusque admitti. Terra igitur quemadmodum Sphæræ, in CCC LX partibus, qui gradus dicuntur distribuitur, Singuli gradus in LX distribuuntur scrupulos, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus xv milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum quinquies mille quadringenta: quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Hinc diameter ejus fit milliarium mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis, cujus semissis, sive semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium octingentum quinquaginta novem, cum una undecima.

Cæterum gradus, per quos terra describitur, alii sunt longitudinis, alii latitudinis. Longitudines distinguuntur per circulos meridianos, latitudines per parallelos. Meridiani inscribuntur Globo xxxvi, x singuli gradus continentes, qui numerus multiplicatus CCC LX conficit gradus. Sed primum Meridianum Ptolomæus in Fortunatis, quas nunc Canarias vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in Asoribus insulis: alii etiam in medio Hispaniæ, Paralleli ab Æquatore ad alterutrum Polum notantur

notantur *ix*, & itidem gradus singuli continentes. hoc itaque numero quadruplicato, paralleli in universum erunt *XXXVI*: ut in longitudine. Longitudo igitur regionis est spatium *Æquatoris*, duobus Meridianis, uno *Afflorum Insularum* unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci, comprehensum. Latitudo vero est loci seu regionis ab *Æquatore* versus alterutrum polum recessus. Hinc poli elevatio eadem est, quæ latitudo regionis. Cæterum duplex est: altera in nostro hemisphærio, ab *Æquatore* ad *Polum Arcticum*, *Septentrionalis*: altera in inferiori hemisphærio, ab *Æquatore* ad *Polum Antarcticum*, *Australis*.

C A P. VIII.

*De quatuor Mundi Regionibus
& de ventis.*

OMne hoc, cui Mundi Cœliq; nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaq; impletur, partibus differt, quæ *Regiones Mundi* seu *Cardines* vocatur. unde *Sol* oritur, *Oriens* nuncupatur, sive ortus: quo demergitur, sive occidens, sive occasus: qua decurrit, *Meridies*: ab adversa parte, *Septentrio*. His quatuor, aliæ interponuntur regiones. Inter *Septentrio-*

nem & Orientem Æquinoctialem Oriens Æstivus ; qui & Ortus Solis æstivi dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem , Oriens Hibernus sive Brumalis ; qui & Ortus solis Hiberni, sive Brumalis. Inter Septentrionem & Occidentem Æquinoctialem, Occidens Æstivus; sive Occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, Occidens hibernus sive brumalis, quæ & Occasus Solis hiberni sive brumalis.

Cæterum IV Mundi regionibus seu cardinibus , IV Principes assignantur Venti; qui inde Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. lib. 1. Eleg. 2. *(ortus; Nam modo purpureo vires capit Eurys ab Nunc Zephyrus sero vespere missus adest; Nunc gelidus sicca Borcas bacchatur ab Arcto; Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.* Sed cum Græca sint vocabula, Latinis ab Septentrione flans dicitur Aquilo; ab Oriente subolanus; à Meridie Aufers; ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. A.

Verum hic ventorum nominibus tam varios varii simul veteres atque recentiores auctores attribuerunt situs : uti unum certum typum ex universorum sententiis componere nequeas. Cætero Internum mare,

mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. B.

Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis , varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt. C.

CAP. IX.

De locorum Mensuris.

ROMani locorum intervalla per millia passuum , quæ milliaria dicebantur , dimensum sunt. Singula millia passuum quum lapidibus sive cippis notarentur, ipsa inde milliaria lapides appellarentur: ut ad decimum lapidem, id est, ad decimum milliare. Quatuor millia passuum conficiunt unum milliare Germanicum commune. Hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per stadia dimensum sunt. Stadium est CXXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII stadia constituunt milliare Germanicum commune. Persæ suas habuerunt in demeti-

endis intervallis Parasangas : quarum singulæ XXX continuerunt stadia. Ægyptii habuere Schœnos; sed dispares inter se longitudine. Alii enim Schœno XX tribuunt stadia; alii XL ; alii X tantum. Hodie milliariis vocabulo utuntur maxime Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti, quibus est *meile & mile*. item Poloni & Bojohæmi: aliarumque Slavicarum gentes; quibus est, *mila & mile* : item Itali; quibus *miglio*. Hispani & Galli sua intervalla dimetiuntur per leugas sive leucas: quas illi *leguas*, hi *lieuës* adpellitant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per leugas indicant, quæ illis *leghe*, his *leagues* dicuntur. Russi sive Moscovitæ suam locorum mensuram agunt per spatia, quæ patria lingua vocant *vorest*. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur.

Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utitur intervallorum mensuris, nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV unum constituunt gradum in Globo Terræ, sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales. & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque plerique

rique Mathematici LX milliaria tribuunt uni gradui cum Italis.

CAP. X.

De Oceano, ejusque partibus.

TERRA, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undiq; omnis cingitur. Totum autem mare, seu quicquid aquarum terris passim infusum, universum Orbem ambit, id uno nomine Oceanus nuncupatur, qui postea nominibus, ut locis differens, in varia maria ac sinus varie distribuitur. At primum quatuor adpellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. ab Oriente Eous dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente Occidus sive Occidentalis: à Meridie Notus, id est, Australis: à Septentrionibus Septentrionalis. Præter hæc prout quæq; regionem perfundit, diversa à litoribus suis vocabula trahit. A Septentrionibus, qua Sarmatiæ adfunditur; inter Lappiam & flumen Obium, Sarmaticus; qua Scythiæ, Scythicus appellatur Oceanus. Sed à toto Septentrione etiam Hyperboreus dicitur, à gente in extremo hoc Septentrionis litore posita. idem mare Cronium: quod Saturnus hic locis regnare dicitur, si-
 dus frigidum. eadem ex causa Concretum, & Amalchium, quod gentis olim illius
 B 5 lingua

lingua Congelatum significabat ! & Mortuatum; quod Mare mortuum: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi adspēctum; maligna, ac pruinosa, tantum albicante luce, ut inquit Plinius. Tacito, est Mare pigrum ac prope immotum. Ab Oriente Sericus dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaia*, & Sinensis ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis. *Tschina*. Hinc sequitur Hippadis pelagus, vulgo Archipelagus S. Lazari, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictus. Inde a Meridie Oceanus est Indicus, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopsque ab Oriente alluit. Hic vero ea parte, qua à Gange Indiæ flumine adfunditur, Gangeticus dicitur, vulgo nunc Bengalensis sinus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Persidem tangit, Persicum mare: mox Arabicum, qua Arabiam ab Austro percurrit. hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar*, Aspernum, ob brevia & syrtēs, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare Rubrum Latinis, Græcis *Erythræum* dicitur; quod à Solis repercussu

cussu talem reddit colorem , alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt ; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia , à Rege Erythra, cujus sepulchrum in Ogyri insula ejusdem maris erat. Porro à mari Erythraeo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum, Oceanus Æthiopicus , seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, adusque Ostia fluminis Nigri. Inde jam est Atlanticus Oceanus (ab Atlante, Mauritanie monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare Atlanticum , ad Hispanie usque promontorium Artabrum, vulgo *Cabo de Roca*. Hinc Oceanus Gallicus ad promontorium usque Gallie Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispanie regionem alluit, Cantabricus adpellatur: qua Aquitaniam, Gallie provinciam Aquitanicus, mox Britannicus est, inter Britanniam & Galliam; inter Hiberniam & Britanniam Hibernicus: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, Caledonius , qui apud Ptolomæum mendose est Deucaledonus. Ultra Britanniam, adusque Cimbros sive Jutiam, Danie regionem , Germanicus Oceanus Germaniam lambit.

Hæc igitur sunt nomina , in quæ totus Oceanus à Veteribus divisus , hodièque maxima

maxima ex parte servat. Cæterum quum in ultiores mundi parteis postmodum navigatum sit, Oceano recens conspecto recentia quædam imposita sunt vocabula: in quatuor scilicet parteis universo Oceano diviso. Quicquid aquarum inter Asiam, Americam & Magellanicum, seu Australem terram interfusum est, Hispani *Mar del Zur*, id est, Mare Austrinum, alio nomine Pacificum nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, ad usque lineam Æquinoctialem protenditur, *Mar del Nert*, id est, Septemtrionale: ultra lineam, inter Americam, Africam & Australem terram, *Mard' Ethiopia*, hoc est, Æthiopicum: inter Africam, Asiam, atque Australem, *Mard' India*, hoc est, Indicum. Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimas amplectitur.

CAP. XI.

De Magnis sinibus Oceani.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad nostram continentem, quæ in Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni à veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus Codanus, quod Tici-
to mare Suedicum, à Suevis olim accolis,
dicitur:

dicitur: idem vulgo nunc Balticum, & Germanico vocabulo *die Oost-Zee*. Mare Orientale, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Prussiam. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mœotin protenditur: unde maris mediterranei vulgare nomen traxit, Latinis olim Internum mare dictum. Tertius, dicitur, Persicus; qui latere suo dextro Persidem radit. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, Arabicus. Hic in sacris libris appellatur Rubrum mare; quia sinus est maris Erythræi, sive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Rosso*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahumeris celebri. Quintus habebatur Caspius, seu Hircanus: cui nomina à binis populis accolis quæ sita sunt. Hunc prisci intersinus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicus Arabicum & Persicum ab Austro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item Aristoteles atq; Diodorus, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse tradiderunt, nec Oceano misceri, hinc Ptolemæus lacum quam mare appellare malluit, qui pedibus circuii possit. huic rei recēiores quoq; ad stipulantur, vulgato tamen nomine etiam nunc mare dicitur Caspium atq; Hircanum: vulgo *Mar de Sala*.
ab

ab urbe adposita , & Russis accolis
Chruvalensk More.

C A P. XII.

De Mari Interno

Oceanum parteisque ejus, ac sinus præcipuos diximus, ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occasu Solis per Fretum Gaditanum irrumpens, scissis utrimque (id veteres credidere) ab Hispania Calpe, ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixere, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam Asiâque diffunditur; unde Mediteranei vulgare nomen ei quæsitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur Gaditanum, à Gadibus insula celebratissima ante sita & alio nomine Herculeum, à fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intranti ipsum mare, à lævo latere Europa est, à dextro Africa, inter has ad immum recessum Asia. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus adfunditur. Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur Ibericum sive Hispanicum mare; circa Baleares Insulas, Balearicum;

ricum: ad Narbonensem Provinciam, Gallicus sinus: mox Ligusticus ad Liguriam: ab eo ad Siciliam Tuscum mare: quod Græci Tyrrenum, Latini Inferum vocarunt: circa Corsicam insulam Corsicum est mare: circa Sardiniam Sardoum: à Sicilia Cretam usque Siculum. Inde Creticum ad Cyprum usque: mox Cyprium, ad Asiæ usque continentem. Inter Siciliam, Italiam, & Græciam, Jonium dicitur mare. cujus pars sinus Adriaticus inter Italiam & Illyricum: ab Adria urbe quondam sic dictus. Idem & Superum vocatur mare, respectu Inferi quod est Tyrrenum. Adriatici iterum partes sunt, Illyricum mare; & hujus rursus partes duæ, Dalmaticum ad Dalmatiam, Liburnicum ad Liburniam. inter Siciliam & Adriaticum sinum Ausonium dicitur mare: quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur Ausonia. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, Adriaticum est dictum, quod alio nomine erat Ionium. idem & Siculum. Inter Peloponnesum & Achajam Corinthiacus est sinus. Inter Græciam, Cretam Insulis, & Asiam, Ægæum est mare; quod nunc *Archipelagus*, innumeris Insulis refovetur. Id etiam varia ab insulis, quas alluit, sortitur vocabula: ut ad Myrton dicitur Myrtoum;

Myrtoum; ad Icariam, Icarium; ad Carpathum, Carpathium, alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiámque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnúmque sinum effunditur. Primas angustias Hellespontum vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens. porrigitur inde tenuis Euripus. mox exspatiatur æquor: rursúmque in arctum coit. Laxitas Propontis adpellatur, ceu vestibulum Pontis angustiae Bosporus Thracius; à meatibus boum perviis; qui Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. hinc vastum rursus mare Pontus Euxinus à moribus accolarum appellatus, quondam Axenus, longe refugientes occupat terras: magnóque litorum flexu jungitur Mæotici lacus ostio; quod Bosporus vocatur Cimmerius. ipse lacus Mæotis Tanaim amnem, novissimum inter Europam Asiámque terminum recipit. Atque hæcenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus Europam alluit. Porro ad Asiam post Ægei nomen Carium vocatur, qua Cariam perfundit: Rhodium, circa Rhodum insulam; Pamphylium ad Pamphyliam; Cilicium ad Ciliciam: mox Syrium sive Syriacum apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum insulam vocatur Cyprum

Cyprium mare, & Issicus sinus, ab Isso celebri Ciliciæ urbe. Ad Phœnicen Phœnicium est: ad Palæstinam Palæstinum; ad Judæam Judaicum; ad Ægyptum Ægyptium sive Ægyptiacum; ad Cyrenaicam regionem Cyrenaicum. Hinc ad Libyam, id est, Africam, Libycum sive Africum: ad Numidiam Numidicum; ad Mauritaniam Mauritanicum.

CAP. XIII.

De Navigatione Oceani.

OCeanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africámque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu est. Notam fuisse Ægyptiis Græcisque terram Americam, eoque Carthaginenses navigasse, post suo loco ostendam. Nostri atque avorum nostrorum memoria omnis terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi sæculo, quum Græcis Romanisque una tantum continens, quam Europæ, Africæ Asiæque nominibus distinguerant cognita fuerit; de hujus circumnavigatione narrat Plinius lib. II. cap. LXVI, à Gadibus Columnisq; Herculis Hispanæ & Galliarum circuitu totius ætate navigatū fuisse

fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspiciis Divi Augusti, Germaniam classe circumvecta usque ad Cimbrorum promontorium, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia. quod Tiberii ductu factum, ex Vellei libro secundo prospicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem meridionalis orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum. in quo etiam postea res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem, circumvectum à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidisse scriptor, sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore Hemiliconem. Præterea, Nepos Cornelius auctor est apud eundem Plinium, Eudoxum quendam sua ætate, quum Lathyrum Ægyptii Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gadeis usque pervectum. multoque ante eum Cælius Antipater ibidem adfirmat, vidisse se, qui navigassent ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia. Idem Nepos, eodem loco apud Plinium, de Septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, Galliæ Proconsuli,

suli, Indos à Rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio sæpius ab Hollandis Anglisque tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obsistentibus: Illa, quæ à Plinio narrantur, si vera sint; jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuit.

CAP. XIV.

Summa totius Orbis divisio.

DE aquis, id est, de Oceano ejusque partibus, hætenus in compendio dixisse sufficiat. nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in treis potissimum partibus, sive in tres Insulas magnas, quas Oceanus circumfluus efficit, divisus est, quarum prima est quam nos incolimus; altera America; tertia Magellanica: eadem terra Australis & Incognita vocitata: quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas treis continenter appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est; quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur, supra

supra memoratum est. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit parteis; quarum nomina, Europa, Asia & Africa. hancque divisionem à numero filiorum Noachi habere putatur: Schemo obvenisse Asiam; Chamo Africam; Japheto Europam: quanquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita ut nonnulli Cham Japhetique partes Schemi posteris accesserint. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium sæculum fuere, uno eodemque modo eas divisere. alii quippe duas tantum ejus constituerunt partes; idque bifariam: quidam Asiam atque Europam; Africam sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; scissis utramque (id crediderunt) Calpe & Abyla montibus, freto divulsam; alii itidem duos à freto Gaditano ad Tanaim amnem; hinc Europam, inde Asiam; sub qua Africam etiam intellexerunt. Alii rursus in iv parteis distribuerunt Europam, Asiam, Ægyptum & Africam. Hinc alii postea, qui treis ejus parteis posuere, Europam, Asiam & Africam; Asiæ Ægyptum tribuerunt; quamvis minus commode minúsque rite Nilum terminum inter Asiam Africamque statuentes; qua ratione
pars

pars altera Ægypti Africæ, altera Asiæ accessit. Novissimi sinum Arabicum terminum inter Asiam & Africam ponentes, Ægyptum Africæ adjecerunt. Atque hæc quidem universi orbis variæ partitiones atque limites diserte apud veteres auctores passim exstant. De termino autem inter Europam Asiãque obscurior ac minus certa est traditio. nam qui Tanaim flumen statuerunt, fontem ejus per summum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico posuerunt, quæ Perzora eos perrumpit amnis. alii vero, qui Isthmum, qui est inter Ponticum Caspiũque maria pro fine constituerunt; his persuasum fuit, Caspium mare esse sinum Oceani Septentrionalis, ea regione, quæ Obii amnis immensum est ostium, irruentem: nam omne litus, quod est sub Septentrionibus ab occasu in ortum versus ad Obii usque Ostium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars est Europæ. Itaq; verum certumque terminum inter Europam Asiãque uti habeas; statue post mare Ægæum, Hellespontum, Propontidem, Bosporum, Thracium, Pontum Euxinum, Bosporum Cimmerium, lacumque Mæotin, primum Tanais fluente, donec ad verso amne ad flexum ejus pervenias, apud Tujam oppidum; inde lineam duc ad proximam

ximam Obii fluminis ripam, hinc pone ipsum flumen Obium ad Oceanum usque.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Summa Europæ descriptio.

PRIMUM ergo de Europa dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis

Orbis partibus antestitit. Terminos habet, ab Oriente, qua Asiæ jungitur, quos superiore capite diximus; à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum; ab Septentrionibus mare Hyperboreum, sive Septentrionalem. Longitudo ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter 10000; latitudo maxima à Tænaro Peloponnesi

Peloponnesi promontorio ad Scritofinnia promontorium Rutubas, vulgo nunc *Noordkym* dictum, mil. I, 1. Divisa olim fuit in varias gentes Regionisque, quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rhætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Moesia, Dacia, & Sarmatia. In insulis vero Oceani maximis, Britannia, Hibernia, Thule: maris interni, Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque Principatus. Regnorum præcipua sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania, quod nunc Romanum vocatur Imperium; dein Polonia, Bojohæmia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia Servia, Bulgaria, Tartaria minor, sive Precoensis; item Regnum Neapolitanum, & Sicilia, Archiducatus unus est Austriæ, magniducatus tres, Moscovia, Lituania, & Tuscia. Ducatus & Principatus innumeri. Figuram universæ Europæ Strabo dedit Draconis, cujus caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lævæque Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro ævo quidam fœminæ sedentis speciem

speciem ei tribuerunt, cujus caput Hispania, collum extrema Gallia, qua Pyræneis subjacet montibus: pectus ipsa Gallia, Brachia Italia ac Britannia, venter Germania, umbilicus Bojohæmia. reliquum corporis sub vestibus late circa sedem diffusis impleat Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precoensis, & Moscovia. Sed summa Europæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regiones inspiciamus.

CAP. II.

De Hispania.

Prima terrarum est Hispania; alitrix semper Martiarum gentium regio; omni materia adfluens, quæcunque aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria: viris & equis abundat: metallis, auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota ferme scattet: frumenti, maxime vero vitium ac oleæ adeo ferax, ut, sicubi ob penuriam aquarum effœta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Atque de hac Hispaniæ fertilitate, quum omnes fere prisci

Geographi

Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam *Σπαινίαν*, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatēque dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe Hispali, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt Iberiam à flumine ejus celebratissimo Iberi: non ab Iberis Asiæ populis, quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit Herperia; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. Terminos habet ab ortu ac meridie Internum Mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Gallia submovetur. Longitudo ejus summa à sacro promontorio, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque Salsulæ fontem, vulgo *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, miliarium Germanicorum est circiter cxc. Latitudo à Celtico promontorio, quod vulgo *Cabo Finis terræ*, ad usq; promontorium Saturni, vulgo nunc *Cabo de Palos*, miliarium cl. Oceani internique maris

C circumfu-

circumfusione pene insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcantibus. Strabo corio bubulo expanso eam adsummat.

CAP. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

Divisa fuit olim Romanis in tres provincias: Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bætica clauditur à Septentrionibus & Occasu flumine Ana; à meridie Oceano & mari Interno, usque ad Murgim opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu Tarraconensi jungitur provinciae: à qua recta linea, ab Murgi ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Rael*, & Anam amnem ducta, discernitur. dicta Bætica, à flumine Bæti, mediam secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætim Anamque Amneis inter, Bæturia dicta fuit, Turduli versus Ortum Celtici versus Occasum in Lusitaniam usque protensum tenuere. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, Granatam & Andalusiam, partemque Castiliæ Novæ, & Extremaduram, Lusitania terminatur

terminatur à Septentrione flumine Durio, ab Occasu Oceano, à Meridie Anafluvio; ab Oriente linea à Civitati Regali ad Samoram opidum, apud Durium flumen ducta, à Tarraconensi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à Luso ac Lyfa, fabulosis Bacchi comitibus. habet Olyssiponem opidum ad Tagi amnis ostium, quod ab Ulyssæ conditum esse fabulati sunt. continet hodie totum ferme Regnum Portugaliæ, partem Castiliæ Veteris, partemque Novæ. Reliquum vero Hispaniæ occupat Tarraconensis provincia à Tarracone, capite suo, cognominata. In hac populi fuerunt, quorum nomina olim clara; Celtiberi, dextram Iberi fluvii ripam late accolentes: quorum caput Segobriga, nunc *Segorbe* vulgo dicta: & clara Romanorum everusione Numantia, nunc *Almafan*: regio ipsa Celtiberia. hinc Vascones; qui maxima pars hodie Navarrai Regni, Pirenæis montibus adfixa. Horum caput Pompelon. sive Pompeiopolis, nunc vulgo *Pompelona*. Varduli, hodie *Guipuscoa*: quorum caput Flaviobriga, nunc *Bilbao*. Cantabri, qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya* caput Juliobriga, hodie *Val de Viece*. Astures; nunc *Asturias*: quorum caput Asturica, nunc *Astorga*, urbs quondam

dam magnifica. Gallæci, inter Minium & Durium amneis; quorum Brigantia, hodie *Breganca*; pars nunc Portugalliæ. Vacciæ, quorum Pallantia, vulgo nunc *Palencia*. Carpetani, quorum Toletum, nunc *Toledo*; & Complutum, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere Oretani. Complectitur tota Tarraconensis provincia regiones hodie istas; Murciam, Valentiam, Cataloniam, Arragoniam, Navarram, Biscajam, Asturiam, Gallæciam, Legionem, Castilias Veterem ac Novam fere totas. At eadem Hispania distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis, Citeriore, & Ulteriore; unde sæpiissime Hispaniæ plurali numero dicuntur hæ terræ. Citerior Hispania est eadem quæ Tarraconensis provincia: Ulterior Bæticam ac Lusitaniam complectitur. Dictæ sunt Citerior atque ulterior, respectu Urbis Romæ; sicuti & Galliæ duæ.

CAP.

CAP. IV.

De Nobilioribus Hispaniæ fluviiis, & urbibus olim claris.

FLUVII majori fama celebrati sunt; in Tarraconensi Iberus, vulgo nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives: in Bætica Bætis, vulgo nunc *Guadalquivir*: inter Bæticam ac Lusitaniam Anas, nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam, opidum cuniculo se condens, post octavum circiter milliare Germ. renascitur. Tagus, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconensi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Lusitaniam secans; auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitaniam & Tarracensem provinciam Durus, vulgo *Duero*, supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia Minius, vulgo nunc *Minio* dictus. sub Pyrenæo autem Sicoris, vulgo *Segre*, Ilerdam opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

Urbium tota Hispania clarissimæ fuere olim; in Bætica Astigi, nunc vulgo *Eça*; Hispalis, nunc *Sivilia*; & Corduba, nunc *Cordova*. In Lusitania Augusta Emerita, nunc *Merida*, in Tarraconensi, Pallantia

C 3

&

& Numantia, ante memoratæ; item Tarraco, vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; Cæsaraugusta, sive Cæsarea Augusta, vulgo *Caragoca*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; Asturica ante dicta. Sed & Carthago Nova, vulgo *Carthagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & Saguntus, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit.

CAP. V.

*De incolis Hispaniæ, ac recentioribus
ejus divisione.*

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, adfirmant nostri seculi scriptores ex Josepho; qui tamen Tubalem in Asiæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria statuit. Haud minore errore, in universam Hispaniam pervenisse Iberos ex Asia & Persia, tradidit M. Terentius Varro. Celtarum gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obsedis Hispaniam, Galliâque, Britannicas insulas, Germaniam atque Illyricum, tam

ex sacris quam gentilibus dispicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis adfixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut Celticorum; qui partem Bæticæ ac Lusitaniæ, partemque Tarraconensis provinciæ ad usque promontorium Celticum, quod vulgo nunc est *Cabo finis terræ*, tenuere; item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, nescio unde, Plinius Oretanos, Tarraconensis provinciæ populos. Primi ex eorum post hominum memoriam ad Celts in Hispaniam venerunt Phœnices, à Tyro, mare internum huc usque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea Turditania dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone dicimus. Græci postmodum à Massilia colonias deduxerunt inter Pirenæum & Iberum, Rhodam & Emporias; quæ oppida etiam nunc vocantur vulgo *Rosas* & *Empullias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen Graviorum, quasi Grajorum; Græcorumque castellum Tyde, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconensis, quæ hodie est Gallæcia. Postea Carthaginienſes majorem ejus partem tenuere ad Internum mare, Amilcare eam occupante. Secundo bello Punico superatis

tis atque expulsis Pœnis tota Romanorum facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum Gothi ac Vandali, Germanica utraq̃ue gens, circa annum Christi CCCC, eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerunt. Deinde vero Saraceni cum Mauris, circa annum ICCCLXX investi, tota Hispania direpta, complura in ea Regna instituerunt: Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recensentur; Legio, Gallæcia, Portugallia, Algarbia, Andalusia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Castilia Verus, Castilia Nova, quod Toletanum Regnum; & Baleares insulæ, vulgo *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ una cum Ebuso Insula, vulgo nunc *Tuica*, unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; Castilia, Arragonia & Portugallia.

Regnum Castiliarum.

Legionis Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquæ Gothorum, à Mauris ut dictum,

etiam, in ea loca compulsæ. At Ferdinandus primus Legioni per matrimonium, juncta Castilia, uno nomine Castiliam adpellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt Gallæcia, Andalusia, Granata, Murcia, ac Navarra; Navarræ autem Regnum initium cepit circa annum MCCCC LX. quum Enecus, Bigorriæ (pars est Galliæ Aquitanicæ) Comes, transgresso Pyrenæo, Mauris ejectis, Regem se constitueret. post hunc Henricus IV, Castiliæ Rex, armis occupatum Navarræ Regnum, suo Imperio adjecit.

Regnum Arragoniæ.

Arragoniæ Rex primus factus est Ramirus, Sancti Magni, Navarræ Regis, filius spurius, anno cLXXVI. Huic deinde titulo annexæ sunt Catalonia & Valentia. Jacobus autem Rex anno cLCCCLII Insulas Baleares suis armis occupatas, Arragoniæ Regno fideique Christianæ adjecit. Tandem Ferdinandus VI, Caroli V. avus maternus, Castellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Castellæ junxit Regnum Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos Ferdinandus III in Granatense Regnum compluerat, omnemque una Judæorum gentem tota Hispania anno cLCCCCXCI. Regnum

Regnum Portugallia.

Portugallia. Regnum cepit initium ad hunc modum: Quum Henricus Lotharingæ Comes res ingentes contra Mauros in Hispania gessisset, præmium virtutis ac laborum Alfonso VI Castellæ Rex, Tiresiam filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque apposuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc Portugallia dicitur. Huius filius cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudisset, Rex primus Portugallia appellatus est circa annum 1139; habuitque successores continua serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa cæso, Regnum ad Regem Castellæ recidit.

Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus III, Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ præmium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quamque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; Castellæ, Arragoniæ, & Portugallia. Sub Castellæ regno sunt: Duæ Castellæ, Legio, Asturia, Galæcia, Extremadura, Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum.

lanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insulæ Canariæ, America, Insulæ Philippinæ. Sub regno Arragoniæ; ipsa Arragonia, Catalonia, Valentia, Insulæ Baleares, quæ Majorca & Minorca; Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia. Sub regno Portugallia; ipsa Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, Insulæ Molluccæ. De cætero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur XXIV. At id maxime mireris; reperiri heic quod haud facile alias toto orbe terrarum: scilicet ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopatus in universa Hispania sunt XII. Episcopatus LV.

CAP. VI.

De Urbibus, Portibus, & Academiis hodie claris.

URbes in Hispania nunc celebres sunt Barcino, vulgo *Barcelona*, Cataloniæ caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporiū; licet portus commoditate destituatur; eoque naves sæpe in statione tempestatibus pereant. Caesaraugusta vulgo *Caragoca*, Arragoniæ caput, magnificentissima totius Hispaniæ urbs Pompeion,

lon, sive Pompeiopolis, vulgo *Pompetona*, caput regni Navarræ. Valentia, caput Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum amœnissima. Murcia, caput Regni. Hortus totius Hispaniæ vocatur. Carthago Nova, vulgo *Caribagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. Granata, caput regni, splendida atq; ampla urbs. Hispaniæ, vulgo *Sevilla*, Andalusiæ caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europæ Emporium, *S. Lucas*, navium statio Hispanensiu. Corduba, urbs admodum ampla, at minus populosa. Marcenæ opidi ager lectissimos totius Hispaniæ fere *Asturcones*: Toletum, centrum fere Hispaniæ obtinet. omnium maxima ac munitissima Madritium; vulgo *Madrid*, & *Madrid*, Regia sede nobile opidum. Quinto ab hinc milliaro visitur in Escuriali superbum illud D. Laurentii Monasterium, Phillippi II opus, in memoriam victoriæ adversos Gallos, ad S. Quintinum in Picardia, anno cdo 1o LVII obventa exstructum. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valiadolid*, inter nitidissimas Europæ urbeis censetur. Compostellam, Gallæciæ caput, alias vulgo *S. Jago*, D. Jacobi Apostoli ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. vulgo Olyssipo Hispanis *Lisbona*, incc-

lis Portugalis *Lisboa*, Portugalici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celeberrima. *Setubal*, *cuidad di Puerto*, *Corunia*, *Ribadeo*, *Vierus Bilbao*, portus ad Oceanum celebres.

Academix illustriores sunt, Salmantica & Complutum in Regno Castellæ, Conimbrica in Portugalliæ Regno.

C A P. VII. De Insulis ad Hispaniam.

INSULARUM Hispaniis adjacentium celebriores sunt, Baleares duæ item Ebusus & Gades. Baleares contra Tarraconensia littora sitæ, haud longe inter se distant, & à spatio suo cognominibus acceptis, Majores, Minoresq; plurali numero, vel etiam singulari Major, Minorq; appellantur: funda olim bellicosa, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπο τῆς βάλλειν, i. e. à jaculando: Græcis Gymnesiæ dictæ, ὅτι τὸ γυμνότι, i. e. à nuditate, quod incolæ aliquandiu nudi viiæ egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca*, & *Minorca*. Pyratice olim incolæ maxime vivebāt: Carthaginienſibus iidē contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis à Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cū Hispanias diriperēt, regnūq; adjecta Ebuso Insula in iis cōdidērūt: quos tandē Jacobus Arragoniæ Rex eiecit; ut supra cōmemoramus. Ebusus inter Majoricā & Hispaniam sita est; frumētis tantū nō fecunda; ad alia largior; & omniū

animalium, quæ nocent, adeo experts, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si inuenta sint, sustineat. hodie vulgo *Tuica* dicitur, salis copia maxime celebris. In capite Baticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Insula Gades fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continenti angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, Erythræam; Pœni, lingua sua, Gadir, id est, septem nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem, quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum,

CAP. VIII.

De Gallia.

Hispaniæ proxima est Gallia. Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine; à meridie Mari interno Pyrenæisq; jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septentrionibus Oceano Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgressi Italiæ fere dimidium occuparunt, Galliæ nomen huc usque extensum fuit. Omne

ne autem hoc terrarum spatium bifariam fuit divisum: Primo in Galliam Cisalpinam, quæ & Italia, eadēque Citerior; & Transalpinam, quæ Ulterior, Gallia hodie proprie dicta. Rursus hoc idem terrarum in tria populorum genera, ab habitu corporis cognominata, distributum fuit; in Togatam, quæ Cisalpina; in Braccatam, quæ & Narbonensis, Romanorum provincia; & Comatam, quæ reliqua est Galliarum pars. Sed de Cisalpina post agemus, quum de Italia erit sermo: nunc de Transalpina, illius matrice, primum dicendum.

Pyrenæis igitur jugis superatis, proxima aperitur terra Gallia, felix præpinguis glebis, & commoda proventibus fructuariis; confita vitibus & oleis quibusdam in locis; omni ad animantium usum foetu beatissima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minime frequens, frumento adeo fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri possit. Nomen ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile dispectu est. Tarquinio prisco Romæ regnante vocabulum tandem Galliæ nata est, ab incolis Gallis, ut postea ostendetur. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excursu ad Rheni Vahalisq; divergia, apud Munimentum

nimentum Schenkii, vulgo *Schencken-schans*, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promontorio, vulgo nunc *leFour*, in Britanniæ extremo ad Varum usq; flumen. In hoc terrarum spatio Gallia sita erat, duobus ut dictum est, distincta nominibus. Braccata interno imminet maris; Comata ad Oceanum ac Germanos.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis Provincia.

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ Interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiumq; jugis ab Italiâ discreta, ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu virorum morumq; dignatione, amplitudine copum nulli Provinciarum Romani Imperii postferenda; sed Italia verius quàm provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, ædificiorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie linguadocum, Sabaudium, Delphinatum, ac Provinciam; quæ veteris appellationis memoriam servat. Populi in ea quondam clari: in Subaudia, Allobroges, quorum Geneva & Vienna; Centrones, quorum axima, nunc *Centron*, & Tarantasia, nunc *Monstier & Tarantaise*. In Delphinatu; Segalauni quorum Valentia; Vocontii, quorum *Dea*, nunc *Die*; Caturgies quorum Ca-

turigomagus, vulgo *Chorges*. In Provincia, Gavates, quorum Avenio, nunc *Avignon*; Salies, quorum Aquæ Sextiæ, nunc *Aix*. In Linguadoco Gabali, nunc *Vellay*; Ruteni, nunc *Rodes*; Helvii, nunc *Albigensis*; Volcæ Tectosages, circa Tolosâ; Volcæ Arecomici quorum Nemausus, nunc *Nismes*. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim Vasio, nunc *Vaison*; Vienna, Avenio, Nemausus, Tolosa, Arausio, nunc *Orange*; Arelate, nunc *Arles*; Blitteræ, nunc *Beziers*: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc *Narbonne*. In litore autem portu clara Massilia, vulgo *Marseille*, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eadem etiam nunc totius provinciæ clarissimæ sunt.

CAP. X. *De Gallia Comata; ac primæ ejus parte Aquitania.*

Gallia Comata in tres partes divisa fuit: Aquitaniâ, Celtica ac Belgicâ; sed his alios alii posuerunt terminos. Cæsar Belgicâ fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanum, Matronâq; amnes, Celticâ, quam eundem proprie Galliâ & incolas ejus Gallos adpellat ubiq; Belli Gallici Comentar. primo, inter Matronâ Sequanâq; Oceanum & Garumnâ flumē, Gebennâ montē, Rhodanū ac Rhenū flumina: Aquitaniâ inter Garumnâ, Oceanū & Pyrenæos montes. Postea vero Augustus aliter distinxit; Belgicâ statuit inter

Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam Sequanamque amneis & Oceanum; Celticam, quam & Lugdunensem appellavit à capite Lugduno, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amneis, & Oceanum; Aquitaniam inter Ligerim, Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. Aquitania vetus sive Cæsariana, Aremorica ante dicta, Nunc Vasconia, vulgo *Gascogne*, vocatur. Vascones quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere transfregit, haud dubium est. Populi heic olim clari; Ausci, nunc regio *Armignac* Vasates, nunc regio *Alber*, opidum *Bazas*; Bergerri, sive Brigeriones; nunc *Bigorre*; Tarbelli, quorum opidum Aquæ Tarbellæ nunc *Acs*. Horum clarissimi fuere Ausci, & caput eorum Elusaberris, nunc *Aux*, totius veteris Aquitanie opulentissima.

In reliqua Aquitania augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, Cadurci: *Quercy*; quorum opidum Devena, nunc *Cahors*; Petricorii, nunc *Perigore* quorum Velsonna, nunc *Perigueux*; Arveni, sive Alverni, nunc *Auvergne*; quorum Augusta Nemetum nunc *S. Flour*; Limovices, nunc *Limosin*; quorum Augustoritum, nunc *Limoges*; Bituriges, nunc *Berrii*; quorum Avaricum, nunc *Bourges*; Pictones, nunc *Poitou*;

Poitou; quorum Limonum, nunc *Poitiers*; Santones, nunc *Saintonge*, quorum Mediolanum, nunc *Saintes*.

CAP. XI.

De Gallia Celtica seu Lugdunensi.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina exstant, clari fuere: Osismii, nunc ultimus Britannie in mare excursus; quorum opidum Vorganium, vulgo nunc *Guinguand*; Veneti, quorum Vindanna, nunc *Vannes*, Nannetes quorum Condivincum, nunc *Nantes*; Curiosolites, Britannia inferior: Redones, Britannia superior, quorum opidum Condatis, nunc *Redon*; Audegavi, qui & Andecavi, & Andes, nunc *Anjou*, quorum opidum Juliomagus, nunc *Angiers*; Turores, nunc *Tourraine*, quorum Cæsarodunum, nunc *Tours*; Aulerci Diablintæ, quorum opidum Noviodunum, nunc *Maine*; Aulerci Cenomani quorum opidum Vidunum, nunc *Mans*; Unelli, quorum Crociatonnum, nunc *Quarentain*; Carnutes, quorum Autricum, nunc *Chartres*; & Gennabum, nunc *Orleans*; ipsa regio *Beausse*; Lexobii, quorum Noviomagus, nunc *Lisieux*, in Normandia; Aulerci Eburovices, quorum Mediolanum, nunc *Evreux*, in Normandia; Parisii, quorum Lutetia

tertia, nunc *Paris*: Senones, quorum Agens-
dicum, nunc *Sens*, in Campania: Tricastii,
quorum Augustobona, nunc *Troyes*, in
Campania: Ædui, sive Hedui, quorum
Augustodunum, nunc *Auxum*, in Burgun-
diæ Ducatu: Vadicassies, quorum Novio-
magus, nunc *Nuits* in dicto Ducatu: Se-
gusiani, nunc *Forest*, quorum opidum Fo-
rum Segusianorum nunc *Fours*, & item
in ipsorum agro Lugdunum, nunc *Lyon*.
At horum omnium clarissimi Hedui, urbs
eorum totius Celticæ opulentissima, Au-
gustodunum, Lugdunum nomen Provin-
ciæ dedit.

CAP. XII.

*De Gallia Belgica; Item Fluminibus
universa Gallia Transalpina.*

Belgica illa Verus, quæ tertia pars Gal-
liæ Comata, vetustissimis scriptoribus,
clauditur Rheno Rhodanóque amnibus,
lacu Lemano, Matrona ac Sequana flumi-
nibus, Oceanóque Britannico. At Plinius
atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum,
omnem interiorem ripam Rheni à Ger-
manicæ populis incolæ tradunt. Hodie sane
idem fit: at aliquanto latius quam olim.
Itaque Plinius initium Belgicæ, à Scaldi
flumine

flumine facit. Inter Mosam & Flandriam
ad Oceanum fuere Taxandri; nunc est
Zelandia ac Brabantia inferior pars. In-
de Menapii reliqua Brabantia pars, & item
Geldria ad Rhenum usque: quorum opi-
dum Castellum Menapiorum, in Mosæ ri-
pa, nunc *Kessel*. Morini, pars Flandriae in-
ter Oceanum & Legiam amnem; opidum
Teruanna nunc *Teauvane*; & portus Gessio-
riacus, qui antea Itius, & postmodum
Bononia, nunc *Boulogne*: Ambiani, quo-
rum opidum Somanobriga, nunc *Amiens*
Bellovaci, quorum regio Belgium,
nunc *Beauvoisin*; & opidum Cæsaroma-
gus, nunc *Beauvais*: Caleres, *Pais de Gauls*;
opidum Juliobona, nunc *Diepe*: Velloca-
si, quorum Rotomagus, nunc *Roisan*;
Atrebatæ; opidum Nemetacum, nunc
Arras: Nervii, opidum Bagacum, nunc
Bavay: & item Cameracum, nunc *Cam-
bray*: Eburones, Condrusi, Segni, Cæ-
ræsi, Pœmani; quæ primo uno nomine
adpellati fuere à Gallis Germani, postea
vero à se ipsis Tungri; quorum opidum
Atuatuca, nunc *Tongerren*: Veromandui;
quorum Augusta Veromanduorum, nunc
Vermandois, vicus in extrema Picardia. Sues-
siones, quorum Augusta Sueffionum, nunc
Soissons: Silvane & æ; quorum Augustoma-
gus, nunc *Saulis*: Remi; quorum Duro-
cororum

cortorum ; nunc *Reims*, in Campania :
Treviri quorum *Augusta Triviro-*
rum, nunc *Trier* Germanis, *Treves*
Gallis. *Mediomatrices*; quorum *Divodu-*
rum, nunc *Metz*. *Leuci*; quorum opida
Tullium & *Nasium*, nunc *Toul* & *Nansy*,
 in *Lotharingia*. *Lingones*; quorum *An-*
domatunum, nunc *Langes*. *Sequani*; quo-
 rum *Vesontio*, nunc *Besancon*, in *Burgun-*
diæ Comitatu. *Rauraci*, nunc ager *Basi-*
leenfis; eorum opidum *Augusta Rauraco-*
rum, nunc vicus *Augst*. Hinc *Helvetii*,
 in quatuor Pagos distincti. Pagorum no-
 mina, *Tigurinus*, *Tugenus*, *Ambronicus*
 & *Urbigenus*. *Tigurinus* nomen habuit
 ab opido antiquissimo *Tiguro*, sive, quod
 rectius scribitur, *Turigo*, nunc *Zurich*:
Tugenus, ab opido *Tugio*, nunc *Zug*:
Ambrones nomen habuere à flumine,
 quod accolluere, *Amma*, nunc *Emme*: *Urb-*
igeni dicti sunt ab opido *Urba*, nunc *Orbe*.

Caput *Helvetiorum* fuit *Aventicum*,
 nunc *Avances* *Gallis*, Germanis *Wisflis-*
burg. *Rhenum* autem accolentes *Germa-*
niæ nationum in eadem provincia; *Tre-*
bocci in *Ellsaria*; quorum *Argentoratum*,
 nunc *Strasbourg* *Nemetes*, quorum *No-*
viomagus, nunc *Speir*: *Vangiones*; quorum
Moguntiacum, nunc *Mentz*: *Ubii*, quo-
 rum *Colonia Agrippinensis*, nunc *Col-*
len:

len: *Iugerni* in partibus *Gelriæ* & *Cli-*
viæ; ubi opida *Goth* & *Gelye*: quondam,
 quum trans *Rhenum* incolerent, *Sicam-*
bri dicti. Hinc *Batavi*, *Rheni Insulam* in-
 colentes. Occupat hæc partem *Gelriæ*,
 partem *Trajectensis Provinciæ*, partem
 que *Hollandiæ*. Incipit haud procul *Cli-*
vis opido, & munimentum *Schenkii*, vul-
 go *Schencken schans*: ubi *Rhenus* in duo ve-
 luti cornua scinditur. *Sinistrū*, *Vahalis* flus-
 men adpellatur: *Mosæ* amni apud *Voco-*
rum opidum confusum, uno ejus alveo ad
Oceanū defertur, ubi *Mosæ ostium* dicitur.
Dextrum cornu primo latum ad usq; *Bata-*
vodurum, quod vulgo est *Wijck te Duerste-*
de, inde modicū nomini sui custodiens al-
 veum, *Trajectū*que & *Lugdunum* tran-
 siens opida, propter vicum *Cat-vuijk* in
Oceanum olim effundebatur, nunc *Osti-*
um hoc arenis obstruatum est. Quicquid
 igitur duobus hisce alveis *Oceanō*que in-
 cluditur, *Insula Batavorum* fuit: cujus
 nomen hodiēque in superiore ejus parte
 servatur, vulgo *de Batav* dictum. Præte-
 rea extra *Insulam* tenere *Batavi*, quicquid
Vahali ac *Mosæ* includitur. Partem in-
 sulæ circa *Trajectū* & *Wordam* inco-
 luere *Caninefates*. De cætero *Gallorum*
 omnium fortissimi erant *Belgæ*: horum
 bellicocissimi *Helvetii*; clarissimi *Treviri*,
 urbium

urbium Belgicarum opulentissima Augusta Trevirorum.

Fluvii Gallia.

Nobiliores Gallia fluvii sunt; Oceanum petentes, Mosa, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*; Scaldis *l'Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*; Sequana, *la Seine*, Matronam devehens, vulgo *le Marne*, & Ligeris, *la Loire*; Garumna, *la Garonne*. Rhodanus, *der Roden* Germanis, Gallis *le Rosne*, velocissimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimum Ararem, vulgo *le Saone*, in Mare internum secum trahit.

C A P. XIII.

De Incolis Gallia, ac posteriori ejus divisione.

UNam gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incoluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniamque, Illyricum, & Britannicas Insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusque infra in Germaniæ descriptione dicetur. Ceterum Gallorum natio adeo populosa fuit, uti, quum domi haud sterile solum tenerent,

ob

ob multitudinem tamen hominum, necessum habuerint, in diversas ac longinquas mundi regiones colonias deducere. Nonnulli eorum Italiae dimidiam fere partem occuparunt. ex his quidam ultra profecti, in Asiam usque pervenerunt; noménque ibi Galatiæ, sive Gallograciæ, seu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii infecti, ingentem tractum à Rheno ad Vestulæ usque fonteis obse-derunt. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere Salyes; cum de incursionibus eorum Massilia, sociæ Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adversus eos similes Heduarum querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur Narbonensis Gallia subjugata, in provinciæ formam redacta est; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. trophæa in ea statuentibus. Reliquæ Gallia per x annos domitæ laus ad Julium Cæsarem defertur. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi CCCC, Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonensem

D

sem

sem Provinciam invasit, noménque Regioni de suo imposuit, quod postmodo corrupte Languedoc, quasi *langue de Goth*, dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim usque amnem Imperii finibus regnum constituerunt, cuius caput ac regia Tolosa fuit. Eadem tempestate Burgundiones; ab ultima Germania (pars Cassubiorum, parsque Brandeburgensium nunc ea loca tenent) cum Vandalis Suevisque profecti, alias Galliae partes occuparunt, regnóque constituto. Burgundiae nomen de suo imposuerunt, cuius caput regiáque sedes Arelate. Complectebatur utrámque Burgundiam, Lugdunensem agrum, Delphinatum, Sabaudiam, & Provinciam. Sub idem ferme tempus, Franci Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Galliae partem, Tungriam) nunc est Brabantia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt. at pulsi mox à Gothis, paulo post redierunt, ultraque in Parisios usque progressi, regione ac regno inibi condito Franciae vocabulum de suo imposuerunt, cuius caput ac regia Lutetia. Circa eadem tempora Britanni ex Britannia Insula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adversus Scotos Pictosque ex Germania vocaverant, pulsi, extrema Galliae Celicæ obsederunt, & de suo nomine

mine Britanniam minorem appellarunt. At Clodovæus, V Franciae Rex, Burgundiae Rege Gundebaldo armis devicto, Gothisque ex Gallis ejectis, utrúmque regnum suo imperio adjecit. Hic vita excedens, regnum Franciae IV filiis in quatuor parteis seu regna distributum reliquit. Primus erat Parisiorum rex: cui parebant Parisii, nunc vulgo *Iste de France*, id est, insula Franciae, Campania Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Averni. Secundus Sueffionum Rex; cuius regno submissi Veromandui, Neustrii, nunc Normanni; Picardi, Flandri. Tertius Burgundiae, sive Aureliani Rex; cui cecidit totum Burgundiae regnum, ante dictum, cum Aurelianensi Ducatu. Quartus Rex Merensis, seu Austrasiae; quæ complectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus, Clotarius solus rerum potitus est. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas parteis divisum est. At defunctis, ut ante, fratribus, Clotarius II totum regnum Franciae solus obtinuit. Id integrum intactumque; successoribus ejus mansit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum Austrasia divelleretur, mox Flandra etiam sui juris facta est. Imperator dein Henricus III. Burgundiae regnum

D 2   Germanorum

Germanorum imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor parteis direptum est. Beroaldus Saxoniz Dux, Sabaudiam invasit. Otho, Flandriz Comes, partem occupavit, quam *FrancheConté*, id est, liberum Comitatum Burgundiz nuncupavit, Gui-gius Comes eam, quam à filii socii nomine *Delfinatum* appellavit. Boso postremus in Provincia regnum tenuit, quod *Arelatense* dictum fuit. Posteriores Franciz Reges Provinciam ac Burgundiz Ducatum recuperarunt. *Delfinatum* Hubertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen *Delphini* inde gestaret. Sabaudia successoribus Beroaldi etiam nunc manet. Burgundiz Comitatus eodem titulo ac jure ad Hispaniam Regem pervenit, quo ipsa Flandria. Avenionensem Comitatum Joanna Provinciz Comes Papæ Clementi VI concessit, manetque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

CAP. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

HAc igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; toto propemodum Belgicâ avulsa. Itaque à Meridie, Occasu ac Septentrione, servatis antiquis terminis,

nis, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundiz Comitatu Lotharingia, ac Inferiore Germania, quam vulgo nunc Belgicam & Belgium vocant. Longitudo ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italiæ terminum, pergitur milliarium Germanicorum CLXX. Latitudo à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarium CXL. Francia autem dicitur vulgo à Francis, Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis varie divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne, Normandie, Picardie, Champagne, la France, Beauſſe, Berry, Blaisois, le Maine, Tourraine, Anjou, Poitou, Saintonge, Perigori, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne, Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Province, Dauphiné*. Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars Sabaudiz. *Mets* etiam atq; *Toul* Lotharingiz opida Regis Francorum nuper facta sunt. Ceteram Ducatus in Gallia sunt XIX: *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne, Gujenne, Tours, Bar-le-luc, Valois, Nemours, Alencon, Reims, Laon, Langres, Bourlon, le Maine*. Pares Franciæ quondam Carolus Magnus, XII instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III sunt

Duces; Archiepiscopus Remensis, vulgo *Reims*, Episcopus Laudunensis, vulgo *Laon*; Episcopus Lingonensis, vulgo *Langres*. Tres Comites, iidemque Episcopi; Catalaunensis, vulgo *Chalons*; Noviodunensis, vulgo *Noyon*; Bellovacensis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem tres Duces; Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, *Guienne* vulgo. Tres Comites; Flander, Tolosanus, Campanus. At hodie duo ex his *xii* aboliti sunt, Burgundicus ac Flander. Conventus Juridici (Parlamenta Franci vocant) sunt octo; Parisiensis, Rotomagensis, vulgo *Roisan*, in Normandia; Redonensis vulgo *Renes*, in Britannia; Divionensis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalensis, in Vasconia, vulgo *Bordeaux*; Tolosanus in Linguadoco, vulgo *Tolouse*; Gratianopolitanus, in Delphinatu, vulgo *Grenoble*; Aquisensis in Provincia, vulgo *Aix*. His accesserunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* in Lotharingia. Archiepiscopatus sunt per universam Franciam *xv*, quibus subiecti Episcopatus *ciii*.

CAP.

CAP. XV.

De urbibus Galliae celebribus, Academicisque illustribus.

URbes Galliae celeberrimae sunt, in Parisiis, sive Insula Franciae, Lutetia Parisiorum, vulgo *Paris*; caput ac regia regni, urbs totius Europae, unam si Constantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxime aestimanda. In Picardis Ambianum, vulgo *Amiens*, templi interno splendore, ac ornamentis insignis. In Normannis Rotomagus *Roisan*; opulentissimum Galliae ad Oceanum Britannicum Emporium: Cadomum, *Caen*; Diepa navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis *Renes*; & *Nantes* satis clarum Emporium. In Andegavis Andegavum, sive Juliomagus vulgo *Angiers*. In Turonibus Turonum, vulgo *Tours*. In Blensi provincia, Belense castrum, vulgo *Blois*; cuius ager ob multiplicem amoenitatem hortus Galliae nuncupatur. In Beauvaisse *Chartres*, & item Aurelianum, vulgo *Orleans*. In Biturigibus *Bourges*, antiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In Campania Remi, vul-

go *Reims*, templi artificiosa extrinsecus structura nobilis: Catolauni, vulgo *Chalons*. Tricassium, vulgo *Troyes*, urbs ampla ac populosa. In Burgundia Divionum, vulgo *Dijon*; Ducum quondam sedes: Cabilonum, vulgo *Chalon*, emporium haud spernendum: Matilcona, vulgo *Mascon*, satis nitida: Belna, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificentia famosa: Augustodunum, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referta, uti Roma Gallica quibusdā vocitata fuerit. In Borbonensi provincia, *Molins*. In Lemovicibus Lemovicum, vulgo *Limoges*; emporium opulentum. In Pictonibus Pictavium, vulgo *Poitiers*; magnitudine secundas quidem Lutetia fert, at multa minus populosa. In Santonibus *Saintes*: antiquitatibus Romanis maxime ornata: Rupellæ, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitissima, propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum. In Vasconibus Burdegala, vulgo *Bordeaux*, urbs ampla, antiquitatum Romanorum reliquiis conspicua; opulentissimum emporium: Garumna flumine navium appulsum commodante. In Lingudocia est Tolosa, *Toulouse*, inhabitantium multitudine insignis: Martius Narbo, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam
urbs

urbs, nunc munimine maxime clara. Mons Pessulanus, urbs magna ac splendida; vulgo *Montpellier*. Nemausus, vulgo *Nismes*, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertissima. In Provincia Massilia, *Marseille*; portus commoditate juxta ac pulcritudine clara; opulentissimumque Galliae ad internum mare emporium; Tirenium regiarum statio. cæterum libera est civitas, una cum Arelate: utraq; in Galliae Regis clientela. Aquæ etiam Sextiæ, vulgo *Aix*, nitida urbs: item Avenio, *Avignon*, Romanæ Ecclesiæ parens.

Academiæ.

Academiæ Galliae illustres sunt; Lutetiæ Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegalæ, Tolosæ, Montipessulani.

C A P. XVI.

De Sabaudia ac Burgundiæ Comitatu.

PERACTIS hætenus regionibus; quæ Regi Fraciæ hodie parèt, reliqua Galliae pars, quæ veterem Belgicam ferme totam occupat,

pat, cum Narbonensis provinciæ parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulsa est, in quinque ditio- nes dispartita est. Primam obtinet Dux, cui cognomentum Sabaudici dedit ipsa regio Sabaudia. in qua nihil clarum, præ- ter unam Genevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religi- onis professione celebrem. Conventus Juridicus est Cameriaci, vulgo *Chambe- ri*, Fanum Divi Joannis in valle Mau- riana, vulgo *S. Jean de Morienne*, egregio munimento celebratur. Secunda ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu Bur- gundiæ, ubi Vesontio, vulgo *Besancon*, urbs eximia, liberæque civitas, in fide præ- dicti Regis. Tum dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara. Tertia di- tio est imperii Germanorum: sub qua Al- satia, Lotharingia, Treverensis ac Leodia- centis Episcopatus, Juliacensis Ducatus, & item Clivenfis Ducatus portio; de qui- bus in Germania agetur. Quarta ditio est Helvetiorum ac Vallesiorum. Quinta inferioris Germaniæ, sive, ut vulgo vocant, Belgarum. De duobus postre- mis nunc agendum est: ac primum de Hel- vetiis.

CAP.

CAP. XVIII.

De Helvetiis ac Vallesis.

Helvetii loci natura undique ruti conti-
nentur: una ex parte flumine Rheno
à Germania dividuntur: altera ex parte
monte Jura altissimo à Gallia separantur,
tertia parte lacu Lemano ac flumine Rho-
dano à Subaudia determinantur. In qua-
tuor pagos, Tigurinum, Tugenum, Am-
bronicum & Urbigenum, olim fuisse di-
visos, supra in descriptione Veteris Galliæ
dictum est. Gens quum foret totius Celi-
ticæ bellicosissima, reliquos Gallos virtu-
te præcedebant, quod fere quotidianis
proeliis cum finitimis Germanis conten-
derent. Qua fiducia fratri totius Galliæ
imperium adfectarunt. Rem ipsam ten-
tantes C. Julius Cæsar armis in sedes
suas redegit, & una cum reliqua Gallia
Romano imperio subjecit, cui paruerunt
usque ad Honorii Imperatoris tempora;
quum diversis populis, diversas imperii
partes diipientibus, Alemanni inter Rhe-
num, Mœnum atque Danubium tenues
re loca) Helvetiam, in quam jam ante
crebras incursiones fecerant, occuparent;
Galliæque

Galliaque avulsam, Germaniæ, corpori suo adjicerent. Inde gens ea *Svuitzeri*, à vico, forte quondam capite, *Svuitz* dicta, sub Germanico Imperio tenuere, Ducibus suis subiecti; donec Leopoldo Duce in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum c1æcccc vindicarunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito, nunc libere agunt, **xiii** pagis seu civitatibus (incolæ *die Oerier*, Galli *Cantons*, vocant) divisi, Civitates sunt hæ; *Zürich*, *Bern*, *Lucern*, *Uri*, *Zvuitx*, *Underwalden*, *Zug*, *Glaritz*, *Basel*, *Friburg*, *Solotur*, *Schafhausen*, *Appenzell*. Ex his *Appenzel*, *Glaritz* & *Svuits*, sunt vici; *Underwalden* & *Vri* regionum nomina, quorum capita duo vici: Hujus *Altterf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est *Berna*; quidpe cujus ditio à *Geneva* ad *Basileam* fere protenditur miliaria Germanica ultra **xxx**. Sequuntur *Tigurum*, *Basilea*, *Lucerna*, *Friburgum*, *Solodurum*, opulentæ civitates. Ex universis Cantonibus Protestantium religionis sunt *Bern*, *Zürich*, *Basel*, *Schafhausen*; Catholicæ Rôm. *Lucern*, *Friburg*, *Solotur*, *Zug*, *Vri*, *Underwalden* *Svuitx*, utramque religionem profitentur *Glaritz* & *Appenzell*. Conventus totius Helvetiæ fit *Aquis Helvetiis*, vulgo *Reichshaden*, *Aacca-*

Academia est *Basileæ* celeberrima. Præterea *Gymnasia*, *Academias æmulantia*, *Tiguri*, *Bernæ*, atque *Lausannæ* in *Bernensium* agro. Est præterea in *Helvetiorum* agro confœderatum oppidum, *S. Galli Fanum*, linificio maxime nobile.

Vallesii.

Helvetiorum reip. confederata est resp. *Vallesiorum*: vulgo *die Walliser*, Gallia etiam hi olim populi In alpini Penninarum Alpium à *Rhodani* fontibus ad lacum *Lemanum*, vulgo *Genfersee*, vallem, unde etiam hunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota valis divisa fuit. *Viberi* ad *Rhodani* fontes incoluere, circa vicum *Gomers*. *Seduni* circa opidum nunc *Episcopale Sedunum*, vulgo Germanis *Sitten*; Gallis *Sion*. *Veragri* quorum vicus *Ostodurus*, nunc *Martinach*. *Nantuates*, circa *Santi Mauriti* fanum. Primus omnes hos subjugavit *Ser. Galba*, *Jul. Cæsaris* in *Gallia* Legatus. Nunc *Germani* incolunt, sub una liberaque republ.

CAP. XXVIII.

De Hodierna Belgica, five de Inferiore. nunc Germania.

Belgicam hodie adpellant eas terras quæ confusis Galliarum Germaniarumque antiquis limitibus, XVI provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederlandt*, Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum, quondam clarissima provincia. Regio est agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septentrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiam Orientalem, Westfaliam, Coloniensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirenses Episcopatum; à Meridie & Occasu Galliarum Regnum. In ea parte, quæ cis Rhenum in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam ante ostensum est. In altera parte, quæ trans Rhenum in Germania sita est, fuere quondam; Frisii, à Rheni ostio ad ostium usque Amisii amnis, vulgò *die Ems*, in Septentrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningensi agro,

agro, & parte Trajectensis provinciarum: Bructeri in Transsalana provincia: Marsi, circa *Amersfort*, inter Rhenum & Isalem amneis. Hos omnes L. Drusus imperitante Augusto Cæsare subegit, Illos, qui in Gallia, Jul. Cæsar perdomuit. Manserunt inde sub Imperio Romano, maxime qui cis Rhenum, donec id Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum. tunc enim varii Germaniarum populi, alii subinde atque alii huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam insulam commigrarunt, incolæ in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt. Inde temporis progressu in XVI provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum aliarum Ducum nomine, aliarum Comitum, aliarum etiam Dominorum titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæc: IV Ducatus: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. Comitatus VII; Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. Marchionatus unus sacri Imperii, Anverpia. Dominia V; Frisia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Transsalania, Groningum. Frisia, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos ferme cccc sub regibus suis fuit; donec extinctis his, dominium,

dominum ad Carolum Magnum pervenit. post eum, regulis suis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit Carolus, Burgundiæ Dux, cognomento Audax; abavus Caroli V Imperatoris; qui postmodum hæres factus, Philippo filio Hispaniæ Regi reliquit, cui successit filius ejusdem nominis.

At quum incolæ jam inde à Carolo V, vim atque injuriam sibi fieri, privilegiâque quibus satis libertati sui provisum erat, eripi lentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere, decreverunt. Inde diutinum illud annorum XL bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas partes Belgica, seu inferior Germania divisa est. Provinciæ Hispano imperio audientes sunt istæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Geltriæ, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita; dein Flandria, Artesia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii & Mechlinia. Reliquæ provinciæ sub una republica constanter ac fortiter libertatem tuentur.

CAP. XXIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus.

Flandria, vulgo Flandren.

Flandria omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fertilis, pascuâque læta. Insulas habet adiacentis *Cadfant*, *Oostburg*, *Bierstier*; Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ sunt; Gandavum, vulgo *Gent*; caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; Caroli V. incunabulis nobilitata. Brugæ vulgo *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amœnitatem sibi vendicant. Sequuntur Tornacum, Gallis *Tournay* German. *Doornik*; Cortracum, Gal. *Courtray*; German. *Cortrik*; Duacum, *Donay*; Insulæ Gall. *L' Isle* German. *Ryssel*, live *der Issel*; Yperæ, *Yperen*; Neoportus, *Nieuport*; *Sluys*, *Duykercke*, piratica superiori bello infamis. Ostenda, trienni Hispanorum obsidione insignita. Grevelinga, nobilissimum in finibus Galliæ munimentum.

Artesia; Artois.

Caput Artesiæ est Artebatum, vulgo Germanis *Atrecht*, Gallis, *Arras*; urbs splendida. clarum hic est Fanum D. Audomari, vulgo S. Omer. Tervanna insignis quondam erat: postea vero à Carolo V. expugnata ac funditus eversa. Est præterea heic nobilis Comitatus cognomine D. Pauli.

Hannonia Gallis *Hainaut*,
Germ. *Hennegou*.

Hannoniæ caput est Montes, vulgo *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea Valentianæ, Gall. *Valenchiennes*. Cameracum, German. *Camerick*. Gall. *Cambray*, cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

Namurcum; Gall. *Namur*,
Germ. *Namen*.

Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, Namurcum, ædificiis magis valida quam splendida.

Luce-

Luceburgium; Lucelburg.

Hic Ducatus nihil insigne habet, præter Luceburgium, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam foeda, quàm satis natura loci munita.

Limburgium.

Hujus caput est Limburgium urbs, minus inter reliquas XVI provincias clara. Falcoburgium ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

Brabantia, Brabant.

Primaria Brabantiae urbs est Antverpia, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*. Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum. Orbis splendidissimæ arce sua maxime nobilis. Bruxellæ, *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes. Silva Ducis, *Des Hertogenbosch*; ac Lovanium, vulgo *Leuven*, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Lier*, *Herentals*, *Dieft*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud.

haud ignobilia sunt opida. Mechlinia, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in XVII conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Arfchor*. Marchionatus *Bergen op Zoom*: Comitatus *Hoochstraten* & *Megen*; Baronatus *Breda*, *Diest*, *Grimbergen*.

Zelandia.

Zelandia in insulas complures dissecta est; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren*; *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouwen*; & *Bevelandia Austrina*, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In *Walachria* urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, proximus in Zelandia ex Gallia ac Britannia advenientium navium adpulsus; *Vera*, vulgo *ter Veer*, *Scoticarum* mercium Emporium. In *Scaldia* insula est *Sirickhes*, opidum satis nitidum. In *Bevelandia* *Gusa*, vulgo *ter Goer*.

Hollandia.

Hollandia ob frequentia in varias Municipi partis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimæque, dividitur in Septentrionalem & Australem. Septentrionalis Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur.

vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs *Dordracum*, vulgo *Dordrecht* & *Dort*, in ipsis lacuum, quos *Mosa* *Vahalés*que efficiunt, undis sita; vini *Rhenani* frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimæque omnium est *Amsterdam*, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium: *Lugdunum Batavorum* vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitæ salubritatæque splendidissima. *Delphi*, vulgo *Delft*, *Gulielmi Principis Auriaci*, Illustrissimi Principis *Mauritii* parentis cæde insignita civitas: *Roterodanum*, *Rotterdam*, natalibus *Erasmi Roterodami* clara, secundum ab *Amstelodamo* Emporium. *Haga-Comitis*, vulgo *des Graven Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus; multisque urbibus præferendus. Comitum quondam Hollandiæ, nunc Consilii Confœderatatum Provinciarum universalis sedes: hac quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *Haerlem*, *Goude*, *Geertrudenbergh*, *Alckmaer*, *Edam*, *Hoorn*, *Enckhuysen*. In insulis Australibus est *Briel*, haud postremum provinciæ opidum, & itidem *Geerflicet*. Septentrionali Hollandiæ adjacent insulae duæ

duæ, *Texel* & *Flielandt*, navium stationibus celebres. De cætero est in *Hollandia* Comitatus *Egmont*, Baronatus *Bredodiorum* *Vianen*.

Trajectensis Provincia.

Trajectensis sive *Ultrajectensis* provincia, nomen accepit à capite suo *Trajecto*, sive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht* vel *Vtert*. Urbs est ampla atque magnifica, Episcoporum quondam *Frisiorum* sedes. Est & *Amersfort*, haud spernendum opidum.

Gelria sive *Geldria*, *Gelderlandt*.
Zurphania, *Zurphen*.

Gelriæ Ducatus in duas hodie fecatur parteis: quarum altera *Hispanici*, altera *Confoederati* juris est. *Hispanicæ* *Gelriæ* caput est *Ruremunda*, sedes Episcopalis & conventus *Juridicus*; dein *Gelre*, quæ nomen Ducatus dedit: post eam *Venlo*. *Gelria* *Confoederata* in tres dividitur potissimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet *Arenacum* vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac sedes olim Ducum, nunc conventus *Juridicus* totius provinciae. Post hanc sunt *Harderwicum*, & *Elburgum*. *Batavia* altera pars

pars hodie *de Betuwe* veteris *Bataviæ* nomen fert: in hac sunt Comitatus *Buren* & *Culenburg*, eodémque pertinent duæ munitionissimæ urbes *Bommel*, & *Noviomagus*, vulgo *Nimmegen*, & *Nieumegē*. Tertia pars antiquæ *Gelriæ* est Comitatus *Zurphaniensis* quæ unam in *xvii* conficit per se provinciam. Nomen habet à capite suo *Zurphen*; sunt prætera nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredesfort*, *Locchem*.

Transsalaria, Over-Yssel.

Transsalaria nomen habet à situ trans *Ialiam* flumen. Dividitur in tres parteis: *Salant*, *Tuente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, *Deventer*, *Campen*, *Zwolle*: nunc etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt præterea duo insignia munimenta, *Steenwijk* & *Coeverden*; quorum illud satis egregium opidum.

Frisia, West-Frieslandt.

Frisia, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgo *West-Frieslandt*, caput habet *Leovardium*, *Lieuwarden*, urbem splendidā, ac magnificam, ubi conventus *Juridicus* totius provinciae, præfectorumq; sedes. Sequuntur *Harlij*.

Harlingen, celebris portus, *Franiker*,
Sneek.

Groningensis Provincia,
Groeningerlandt.

Groninga urbs est satis ampla ac celebris,
quæ nomen provinciæ dedit. *Delfziel*,
locus versus Germaniam munitissimus.

Academia Belgica.

Academiae sunt, Hispanicæ ditionis,
Lovanium ac Duacum. Confœderata-
rum provinciarum, Lugdunum Batava-
rum, *Franikera*, ac nuper erecta Groninga.

C A P. XX.

De Britannicis Insulis.

Gallico littori ac Rhæni ostiis adjacent
insulæ innumeræ, Britannicæ in uni-
versam appellatæ: quarum duæ magnitu-
dine nobiliores Albion atque Ibernia di-
ctæ sunt: at quæ Albion ante, ab albis ad
littus petris, Græcis hominibus vocitata
fuit, propter excellentiam postea Britan-
niæ nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis
sibi nominibus appellarentur.

Hæc omnium quæ Europæ adjacent,
quasque

quasque Romana notitia complexa est, maxima, no-
men Orbis alterius mereri amplitudine sua vete-
ribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumen-
tis. Duo hodie Regna, Angliam atque Scotiam conti-
net. Angli a solo est tam ubere ac tæcundo ut om-
nia majori nitidiorique forma prognata benignius
quam aliæ terræ alat; cœlo adeo clementi, uti rorem
marinum ac laurum magna copia producat. In im-
bribus ac nebulis crassum asperitatem trigorum
prohibet. Asperioris cœli solique est Scotia, longius
in septentrionem producta: laxo sterili platum
ac lacubus horrida, tristisque adspectu. Gens olim
Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus
fera vel fœda; nunc Angli omnium delicatissimi per-
hibentur. Nomen genti seu insulæ unde quasitum,
parum constat. Porrigitur insula in longum à Tar-
vidio seu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunby-*
heat, ad Dubrim portum, vulgo *Dover*, milliaria Ger-
manica circiter CL. Latitudo maxima pater inter
Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the lands*
end, mill. Ger. Lxx. ipsa forma triquetra in tres an-
gulos secuneat. quorum unus Septentriones pro-
spicit, nullis contra terris, vasto atque aperto mari: al-
ter Belgas ac Rhæni ostia: tertius Hispaniam. Unum
latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cu-
jus pars Norvegia) obtenditur; alterum in Meridi-
em, Galliæ; tertium in Occidentem, Hiberniæ. Ocea-
no undiquaque alluitur, ab occasu, Hibernico, ab Se-
ptentrionibus, Caledonio, ab Ortus, Germanico, à
Meridie, Britannico; ubi fretum Gallicum inter
Dubrim & Bononiam.

C A P. XXI.

Divisio veteris Britanniae, item de fluvii & opidii.

Eam insulæ partem, quæ nunc Scotia est *Caledo-*
niam olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Ta-
cito

cito maxime liquet. at tota postmodum divisa in
Majorem & minorem. Major ea pars, quæ nunc
Anglia. Minor quæ Scotia.

Major Britannia.

Majoris populi, quorum nomina apud rerum
auctiores clara: Ostidamni ac Damnonii, nunc *Cornu-*
wal regio: *Durorriges*, *Devonshire*: *Belgæ*, *Sommer-*
set: *Segontiaci*, *Zoufex* & *Southampton*, *Bibroci*,
Surrei: *Cantii*, quorum regio *Cantium*, vulgo nunc
Kent: *Trinobantes*, *Middlesex*, & *Hardfordshire*: *Ca-*
lii, *Cambridge* & *Essex*: *Zocni*, *Northfolk* & *Suffolk*:
Ancalitræ, *Oxford* & *Buckingham*: *Attrebatii*, *Berce-*
ria; *Dobuni*, *Glocester*: *Silures* omnium latissime in-
colentes, nunc *Wallia*, vulgo *Wales*. *Ordovices*,
Cardigan. *Demetræ*, *Carnathin*: *Cornavii*, *Cornawan*.
Præterea *Coritani*, *Lincolnschire*: *Parisi* ea pars
Yorkshire, quæ *Lincolnschire* contermina: *Brigan-*
tes, reliquum *Yorkshire*: & *Northumberland*.
Meatræ, *Cumberland*. Forum omnium clarissimi
fuerunt *Silures* atque *Brigantes*: hi numerosissimi, il-
li pugnacissimi.

Minor Britannia.

At in minori Britannia sive Caledonia, olim
omnia obscura, ac pleræque veteribus ignota, ni-
hilque sylva Caledonia ac monte Grampio clarius.

Fluvii Britannia.

Fluvii Britannia celebriores sunt; *Tameſis*, vul-
go *Tame*: *Sbrina*, *Severn*, & *Humber*: brevissimo cur-
su, at latissimis ostiis (id æstuaria efficiunt) com-
modum majoribus navibus accessum præbentes.

Habi-

Habitationes Veterum Britannorum.

Urbes Britanni nullas antiquitus incol-
luerunt, quum autem hominum esset infie-
nita multitudo, creberrimis ædificiis dis-
persi egerunt; opida, ut autor est Cæsar,
vocarunt, quum sylvas impeditas vallo
fossæque munivissent, quo incursionis ho-
stium vitandæ causa convenire consueve-
rant. Postea vero cum Romani eò legio-
nes suas coloniæque invexerunt, cultius
jam paucis quibusdam urbibus habitare
cœptum est. In his *Camalodunum* fuit
Romanorum colonia, nunc *Malden*, opi-
dum maritimum in *Essexia*; & *Londini-*
um nunc *London*, copia negotiatorum &
conventu jam tum maxime celebre.

CAP. XXII.

De incolis Britannia.

DE incolis Britannia sic Cæsar in *Com-*
ment. de Bell. Gall. Britannia pars
interior ab iis incolitur, quos natos in insula
ipsi memoriæ proditum dicunt: Maritima pars
ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex
Belgis transferunt. qui omnes his fere nomi-
nibus civitatum appellantur, quibus orti ex
civitatis

civitatibus copervenerunt. Post hunc Tacitus: *Britanniam*, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ, an adveſti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namq; : *Caledoniam* habitantium rutila comæ, magni arius, *Germanicam* originem adſeverant: *Silurum* colorari vultus, & torti plerumque crines, & poſtius contra *Hispaniam*, *Iberos* veteres trajeciſſe eaſq; ſedes occupaviſſe fidem faciunt: proximi *Gallis* & ſimiles ſunt. *Gallos* vicinum ſolum occupaviſſe creditur. Regibus olim, ut nationibus diſtincti, regebantur. Primus omnium Romanorum *Jul. Cæſar* cum exercitu inſulam ingreſſus, quanam proſpera pugna terruerit incolas ac liſtore potitus ſit, poteſt videri oſtendiſſe poſteris, non tradiſſe. At *Claudius Imperator* trajeſtis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars *Britanniæ* redaſta eſt: donec tota tandem in Romanorum poteſtatem ſub *Domitiano* pervenit. Quanquam non deſunt, qui negarent, unquam à Romanis perdomitam fuiſſe *Caledoniam*, id eſt *Scotiam*: pro argumento adferunt, murum in limitibus majoris minorisq; *Britanniæ* à Romanis contra *Pictorum* *Scotorum*que incurſiones extructum.

extructum. Verum hos refellunt *Dionis Zoſimique* hiſtoriæ, in rebus geſtis *Severi* & *Constantini Imperatorum*. Cæterum, imperarunt *Romani* *Britanniæ* ad *Theodoſii* uſque tempora: tunc vero cum legiones præſidiæque *Romana*, ad *Galliam* defendendâ accerſita, illam inermem relinquerent, *Scoti* *Pictique* ulterio-rem inſulæ partem, quæ nunc *Scotia* eſt, incolentes, ea occaſione illeſti, citeriorem, id eſt, *Angliam* armis invaſerunt: quorum impetum quum hi ſuſtinere nequirent, *Anglos* ex *Germania* atque *Saxones* in auxilium vocarunt; hi poſtmodum hoſpiti-um fide ac jure violatis, *Britannos* domibus agriſque pepulerunt. Pulſorum pars in *Galliæ* extremum angulum ſedem, ut ſupra dictum, noménque intulerunt: pars intra montes, (*Wallia* nunc eſt) utpote loca contra hoſtium violentiam ſatis munita ac tuta concedentes, ad hanc uſque tempeſtatem priſcam *Britannorum* gentis linguam conſervare creduntur. *Scotia* abhinc à *Scotis* denominata ſuos ordine habuit Reges: *Angliæ*que ab *Angelis* nomine tracto, ſeorſim ſuos. *Wallia*, vulgo *Anglis* *Wales*, incolis *Cambray*, ſuis olim principibus poſt *Anglorum* perfidiam diu recta fuit. tandem bello viſta, horum ceſſit imperio. Inde mos inveſtus, uti

primogenitus Anglorum Regis filius
Princeps Wallia nuncupetur.

CAP. XXII.

De Anglia.

Cæterum, Anglia dividitur ab *Scotia*
Tueda ac *Solveio* fluminibus. Oc-
cupat in longitudinem à *Wymouth* pro-
montorio prope *Dorcestriam*, ad *Barvi-*
cum opidum in finibus *Scotiae*, milliaria
Germanica LXXX: In latitudinem ab o-
pido *S. Davids* ad opidum *Tarmouth* mil-
liaria circiter XX. At si infimam partem,
id est, latus meridionale permetiaris, mil-
liaria erunt circiter LXX.

Divisa Anglia.

Cæterum, Anglia divisa fuit medio æ-
vo in duas partes: *Cambriam*; quæ ea-
dem nunc *Wallia*; & *Loegriam*, reliquam
Angliae partem. Fuerunt ad patrum no-
strorum memoriam in ea Ducatus aliquot:
verum his oblitis, LII. Comitatus,
quos incolæ *Shires* vocant, tota distincta
est.

Archiepiscopatus sunt duo: *Cantuariens-*
is in urbe *Cantuaria*; vulgo *Canterbury*:
&

& *Eboracensis* in urbe *Eboraco*, vulgo
York; his Episcopi subsunt XXIIV.

Urbes Anglia, Portus & Academia.

Urbium princeps est *Londinium*, *Lon-*
don; caput atque compendium totius re-
gni, Emporiūque inter celeberrima Eu-
ropæ nequaquam postremum: urbs am-
plitudine ac duorum templorum immen-
sa magnitudine maxime conspicua:
Hanc magnitudine incolarūque fre-
quentia sequitur *Eboracum*, inde *Bristoli-*
um, vulgo *Bristow*, Gallicarum mercium
nobile Emporium, ut *Southampton* *Hispa-*
nicarum. De reliquo *Oxonium*, vulgo
Oxford, & *Cantabrigia*, vulgo *Cambridge*,
illustribus Academiis ornatæ, magnificen-
tissimis collegiorum ædificiis celebrantur.
Sunt præterea in primis visendæ arces seu
domus Regiæ circa *Londinium*, in lætiori-
bus atque amœnissimis agris dispositæ:
quarū nōina *Grinwich*, *Richmont*, *Kingston*,
Nonfuch, *Hamptoncourt*, *Windser*, & versus
Cantabrigiam *Tebal*. Brevissimus ex *Brit-*
tannia ad continentem trajectus est à *Du-*
bri ad *Caletum*, vulgo *Calais*, Galliae opi-
dum, mil. Germ. VI. Reliqui portus celebri-
ores sunt; in Orientali insula: latere *Nieu-*
castel, *Hull*, *Lym*, *Tarmouth*, *Harwich*, *Colche-*
ster,
E 4

ster, Sandwich; in Meridionali latere, *Pley-*
mouib; in Occidentale latere, *Chester*: unde
naves in Hiberniam navigaturæ solvunt.

Insulæ ad Angliam.

Insularum Anglico littori appositarum
clariiores sunt; ab Occasu Mona, nunc *Man*,
incolis quondam valdissima; & Menavia
sive Monapia; nunc *Anglesey* Anglis, Wal-
lis; *Mon*, à Meridie est Vectis, nunc *Wight*,

CAP. XXIV.

De Scotia.

Scotiæ longitudo est à Meridie in Se-
ptemtrionibus, i. e. à promontorio quod
accolis *The Mule of Galloway*, qua Hiberniā
spectat, ad promontoriū *Dunby-beath*, quod
ab Orcadibus Insulis conspicitur, mil. Ger.
lxx. latitudo ab Occasu in Ortū, hoc est, à
Novantū promontorio, nunc *Ardermouth*
bead, prope Mulam insulam, ad promonto-
rium Buchananum, vulgo *Buquehamnes*,
milliaria l. Regio, ut solo sic incolis bifa-
riam divisa est. quippe Grampius mons,
nunc *Gransbam*, ab occasu in ortum ten-
dens, mediam secat. Qui meridionalem
partem habitant, cultiores numerosiorēq;
lingua propemodum ac moribus utuntur
Anglicis. Septemtrionalis, hominum
gens asperum, ferum ac sylvestre, ser-
mone, habitu, moribusque Hibernicis vi-
vunt.

vunt. Urbium clarissima est Edenbur-
gum, vulgo *Edinbrovv*; regni caput sedes-
que Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archie-
piscopatus sunt insignes, quibus suppositi
Episcopatus xii. Academia illustris est
S. Andreæ, & Aberdoniū, vulgo *Aberdon*,
& *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus
celebris.

Insulæ ad Scotiam.

Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt;
versus occasum, Hebrides xxx amplius
numero: ad Septemtriones Orcades, nunc
The iles of Orkney, xl. amplius numero:
longius distat verius Septemtrionem vii.
Acmodæ, nunc *Farre*. Ultimam Britan-
nicarum erat Thule, nunc *Islandt*: de qua
postea suo loco.

CAP. XXV.

De Hibernia.

HAæenus de Albione Britannicarum
Insularum maxima, item de minoribus
Britannicis intulis: at secunda magnitudi-
ne est in Occasum sita Hibernia; *Iverna*,
& *Ierna* quibusdam appellata: nomine
inibi nato; quam incolæ hodiēque *Eryn*:
vocitent, Angli vero *Yrlandt*. De natu-

ra hujus insulæ, incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quot tot retro seculis Pomponius Mela tradidit: *Adeo luxuriosam herbis non latis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quam alias gentes.* Hæc Mela; Cæterum, cælo est miti, clementi ac sereno, terra nullam animal venenosum alit nec patitur. Longitudo ejus maxima porrigitur mil. German. lx. Latitudo autem mil. German. xxx. Qui populi primæ eam incoluerint parum constat, nisi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. Brigantes, Cauici, Menapii, quos in ea Ptolomeus memorat, mirum ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodie in quatuor potissimum regiones. Langinia, vulgo *Lenquæster*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum absimilis huic Mononia, vulgo *Mounster*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. asperiores, Connacia, *Conacht*, & Hulconia, *Quunster*; hæc in Septentrionem, illa in Occasum, vergentes.

Comitatus per totum regnum sunt **xxiii.** Opidula rectius quam urbes. Hiberna

Hibernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh*: Secunda ab hac *Dublyn*, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem huc cum titulo Viceregis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Cashyl*. his subiecti sunt Episcopi **xii.** *Arglas* celebris est portus; academiam sustinet prædictum *Dublinum*. Atq; hæc breviter de Insulis Britannicis: nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germania.

LIB.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De veteri Germania.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri possit, *terræ informem, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in univèrsam sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utrisque inviã,* veteres prodiderunt, in tantum res mutantur.

Nomen Germanorum unde deductum sit, varium inter autores est cæramen: à Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæræsis & Pæmanis, è Germania in Galliam transgressis inditum, qui postea uno itidem fuere nomine Tungri dicti, ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis clarum fit rimantibus. Id postmodum Gal-
lorum Romanorumque usurpatione in univèrsam gentem Transrhenanam transiit.

Ipsa

Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit Teutisci, vulgo *Die Teutische*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris - antiquissima pluribusque gentibus usurpata appellatione *Theuths*: ab hoc enim illi & à primo mortalium *Manno*, id est, Adamo, è terra condito, origine se ducere prædicarunt; ut latius infra dicetur. Ad limites Germaniæ quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc quam olim Germaniam patere, ex Ptolomei Geographia adfirmant, maximi ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi sententia est, qui dimidio minorem censeo. Elsatiam, Lotharingiam, Treviros, Luceburgenses, Brabantios, Juliaceses, dimidiam partem Geltriæ, Hollandiæ, omnem Selandiam, ac Flandriam hodie accessisse, ajunt: ego accessisse nego; mansisse adsevero. Quippe Plinius jam inde Germaniæ limitem ad Scaldim fluvium protendit. Idemque simul & Tacitus ab usque Sequanis omnem Rheni ceteriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud Cæsarem ipsi Rhemi. Belgico natio, ultro testati sunt, Belgas plerisque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidè uni Helvetii, ex Illyrico veteri Vin-
delicia & Noricum, quæ inter Alpes Danubiumque sitæ sunt regiones; item Pan-
noniæ.

noniæ superioris pars; extra veteris Germaniæ limites noménq; censitæ fuerunt. Verum eis oppono quicquid est terrarum hodie Poloniæ citra Vistulam amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item Bojohæmum; quarum regionum sermo aperte genus atque originem incolarum indicat. Prussios etiam atque Livones quia Germanica lingua utuntur, Germaniæ accessisse illi censent: quum antiquitus Venedi, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos accessisse nuper, nego; mansisse à multis seculis, aio. Quippe Æstios, qui olim totam Livoniam ac Prusiam, omnéque fere dextram ripam Vistulæ late patentem occuparunt, disertissimis verbis Germaniæ adscribit Tacitus. Idem auctor, & Plinius, regiones hodie, Norvagiæ, Suediam ac Fennos, & quicquid terrarum Oceano Septentrionali, Moscoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuant. Quin etiam Peucini, alio nomine *Bastarnæ* dicti, à Vistulæ fontibus olim ad Pontum usque Euxinum & Istri ostia extensi, Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus. Vetustissimi igitur Germaniæ termini fuere; ab Occasu Rhæni amnis, & Oceanus Germanicus; à Septentrione Oceanus Septentrionalis sive Hyperboreus; ab Ortus Granvici & Finnici

nicus sinus, mare Suevicum, sive sinus Codanus, Vistula amnis, & à fonte ejus linea ad Sarmaticos montes ducta, qui è Septentrione in Meridiem ad Danubii usque ripam protensi, ubi opidum nunc Hungariæ *Vacia*; dein à Meridie ipsum Danubii flumen. Postea vero portiones ei ex Gallia ad lævam Rhæni ripam, & ex Sarmatia ad sinum Codanum & dextram Vistulæ ripam accesserunt, ut dictum est. Longitudo ejus summa fuit à Scythiæ promontorio, vulgo *Noortkijm*, quod in Oceanum Septentrionalem excurrit, ad Danubium usque mil. Germ. cccc. Latitudo vero maxima à Rhæno amne juxta Basileam, ad Amadocam usque paludem, quæ in confiniis Russiæ, Lithuanæ ac Podoliæ sita est, mil. Germ. cc,

CAP. II.

Divisio Veteris Germaniæ, ac primum de Vindilis & Ingævonibus.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, Vindili, Ingævones, Istævones, Hermiones, & Peucini, qui & Bastarnæ.

Vindili

Vindili.

Vindili, etiam Vinili, & Vandili, Vandalii, Vandalii, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere; Gothones, qui & Gotones, Gutones, Gutthones ac Gythones, Gothi & Gotthi auctoribus dicuntur; nunc Castubiæ pars ad Vistulæ infimā partē, quæ propriæ *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. Carini, Pomeraniæ pars, in quo opida, *Stolpe, Colberg, Corlin, Camin*. Lemovii, ea pars Pomeraniæ, in qua *Stetin, Uscdom, Wolgast, Griepswolda*. Rugii antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolde*, dein in insulam transgressi, quæ etiam nunc Rugia, vulgo *Rügen* appellatur. Varini, in Meckelburgensi Ducatu circa flumen & opidum *Warne*. Angili sive Anglii, reliqua Meckelburgensis agri pars, ad *Lubecam* usque *Eudoses*, *Suardones*, *Nuithones* pars Meckelburgensis agri, Pomeraniæ Marchiæque proxima. *Caviones*, pars Marchiæ, *Dannebergensi Comitatu* proxima. His contemini *Deuringi*, sive *Thoringi*, in eadem Marchia, circa opida *Havelberg & Ruppin*. *Lōgobardi*, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmark*, inter *Albim & Viadrū* æneis, circa opida *Grabow, Brandeborgh, Berlin*, *Gran-*

Grançöy, Brötzen. Semnones in portionibus Marchiæ, *Misniæ*, *Lusatia*, *Silesiæ*, atque *Poloniæ*, inter *Albim & Wartam* amnem in *Viadrum* defluentem. *Burgundiones*, in partibus *Castubiæ* ac *Poloniæ* inter *Gotones* ac *Semnones*.

Ingævones.

Ingævonum populi fuere isti: *Chaucia*, qui & *Cauchi*, & *Cauci*; inter *Amisæ* *Albi*que ostia utramque accoluerunt *Ursurgis* ripam supra *Bremam* usque opidum; deinde usque *Mindam*, qua *Chartis* jgebantur. Qui apud *Tacitum Fosi*; reliquis auctoribus *Saxones* appellantur: horum tota fuit *Hollatia* apud *Cimbricam* usque peninsulam. Postea omnem oram maritimam occuparunt ab *Albi* ad *Rheni* usque ostia: unde cum *Anglis* in *Britanniam* insulam abiverunt. *Cimbri* omnem eam tenuerunt peninsulam, quam nunc antiqui nominis iidem gens incolit *Jutæ*. *Teutoni* *Danicas* incoluerunt insulas; quarum maxima vulgo *Zeelandt*, *Melæ* dicitur *Codanonis*, nempe à gente *Teutonorum*, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur *Dani*, *Godani* & *Codani*: unde totum hoc mare etiam dicitur *Codanus sinus* eidem *Melæ* ac *Plinio*.

Plinio, quod Tacito mare Suevicum, quia utrūque Suevi accoluerunt, ut mox ostendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc sub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maxime nominibus veniunt, immensas Germaniæ insulas esse, falso crediderunt veteres, quum verius sint peninsulae. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt Scandiam, & Scandinaviam: alii à freto, quod est inter Danicas iniusas, vulgari vocabulo *Belt*, Baltiam: quod vocabulum postea corruperunt in Basiliam. Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*. Plinio dicitur Finningia. In Scandia populi Scandii, sive Scanii: vulgo nunc *Scanen*; unde toti peninsulae nomen. His contermini fuere Hilleviones, nunc *Halland*. Ultra utroque incoluerunt Sitones, nunc Norvegi, vulgo *Norige*, & *Norge*: quorum terra jam antiquissimis Græcorum autoribus dicta Nerrigon. Ultra hos sunt Marchiifinni, vulgo *Marchfennen*. His continuatur Scritofinni, vulgo *Scritfennen*; extremi versus Septemtriones apud promontorium, Rutubæ Plinio, vulgo nunc *Noortkijn*. His proximi sunt versus Orientem Lappiones, sive Lappii, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt Suiones sive Sueones,

Sueones, nunc Suedi, vulgo *Smeden*. Infra hos Gutæ sive Gudi, quorum regio nunc vulgo *Gutland*. hi falso vulgo appellantur Gothi, & regio eorum Gothia; quum hi fuerint iidem & Gothones ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculae illæ Jornandi fabulae de Gothorum origine. Finni Ptolomæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodieque servant, variatis dialectis, vulgo *Fennén* & *Finnen* dicti.

CAP. III.

De Istævonibus, Hermionibus atque Bastarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

JAM vero Rheno proximi erant Istævones: horum nationes fuere Frisii, Brueri, Angrivarii, Chamavi, Ansibarii, Dulgibini, Chastuarii, Marfi, Tubantes, Marsaci, Sicambri, Ubii, & qui in horum postea agros successerunt, Ulpicii, Tencteri, Juhones, Mattiaci; prætereaque antiquissimis temporibus Marcomanni, Harudes & Sedusi: qui tres populi postmodum in Bojohæmo inter Hermiones sedes locarunt. Ex his omnibus Frisii, Marsaci & Bructeri quo situ fuerint jam ante
in.

in XVII. inferioris Germaniæ Provinci-
ciarum descriptione dictum est. Sed
Bructeri postea inter superiorem Luppiz
amnis partem & Agrippinensem Colo-
niam coluerunt. Marſi, antequam Dru-
ſiana fossa, quæ est in Gelria inter Arn-
hemum & Dusburgium, facta est superio-
rem Velaviam & Zutphanienſis Comi-
tus partem, qua oppida sunt *Dotechum*,
Grolle & *Bredesfort*, incoluerunt. Fossa
autem facta, pars eorum intra Rheni di-
vortia inclusi novum vocabulum Marſa-
corum, sive Marſatorum, adsumserunt;
de quibus supra: pars autem veteri nomine
servato in interiora concesserunt, inter
Amisiam & Luppiam amneis, opi-
dumque *Dulmen*. Angrivarii, Bructeris
proximi, primum inter Amisiam & Vi-
surgim amneis, qua est opidum *Minden*, co-
luerunt: Chamavi vero, supra hos inter
Amisiam & Loam flumen, quod Amisiz
paullo supra Emdam miscetur, postea ve-
ro utraq; gens Bructeris expulsis agros
eorum occuparunt: Chamavi versus Occi-
dentem; Angrivarii versus Septentriones.
Hinc *Dulgibini* tenuerunt inter opidum
Paterborna & *Visurgim*, qua *Flotox* ei o-
pidum appositum. In his *Quintilius Varus*
cum tribus legionibus, cæsus ab *Arminio*
Cheruscorum Duce, inter oppida *Dietmelle* &

Horn,

Horn. His proximi versus Meridiem fue-
re *Chassuarii*; qui & *Chattuari*, inter *Pa-
terbornam* & *Visurgim*, quæ ei opidum
Huter impositum; pars quondam fuere
Chattorum. At *Anſibarii* tenuerunt in-
ter *Visurgim* & lacum *Dommel*, apud
quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* va-
ria semper fuit sedes, ad superiorem *Ami-
siaz* partem. *Sicambri* *Rheni* ripam tenu-
runt à *Colonia Agrippinensi* ad *Rheni* us-
que divortium; ab Oriente vero usque ad
Chattos, circa fontes *Lappiz*, & opidum
Medebach: postea à *Tiberio* in *Galliam*
transportati, ubi inter *Mosam* & *Rhenum*
Gugerni dicti. Horum agri portiones dein-
de tenuerunt in *Rheni* ripa *Uſipii*, sive *U-
ſipetes*, & *Tencturi*: hi apud *Coloniam*,
illi ad *Rheni* divortia. *Ubi* in *Germa-
nia* *Rheni* *Mœnique* dextras ripas tenue-
re, ad *Coloniam* usque ab Oriente *Chat-
tis* contermini. Horum agros *Chatto-
rum* postea partes, occuparunt *Juhones*
& *Mattiaci*. horum fuit superior ripa &
Nasoviensis Comitatus, cum *Wettervia*
& *Hassiaz* parte, qua *Marpurgium* nunc
est, quondam *Mattium* dictum; unde
genti nomen illi inferiora tenere, cum
Westerwaldia. *Marcomanni*, antequam
cum *Seduis* & *Harudibus* in *Bojohæ-
mum* migrarent, fines habuere inter *Rhe-
num*

num, Danubium, Cocharum & Nicrum amneis. Sedusii inter Cocharum, Nicrum, Rhenum & Mœnum; proximi his fuere Harudes, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium usque & opidum Ingolstadtum ductam. Allemanni Gallorum fuere colluvies, sub Cæsare Augusto, quum Maroboduus Marcomannos, Sedusiosque & Harudes, in Bojohæmum deduceret, in horum fincis inter Danubium, Rhenum ac Mœnum transgressi; unde nomen.

Hermiones.

Hermiones versus Meridiem ad Danubii usque ripam incoluerunt, in his populi fueri isti: Cherusci, Chatti, Hermunduri, Narisci, Marcomanni, Quadi, Osi, Gothini, Lugii, Burii, Marigni. Cheruscorum agros nunc tenent Brunswicenses, ac Lüneburgenses; Chattorum Hassi & Thuringi. Hermunduri ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voilandiam, & Misnæ Saxonizque superioris partis; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Sedusiis in Bojohæmum transgressi, Harudum porro agros illi occuparunt ad Danubium usque. Hi postea proprie Suevi dicti sunt. Narisci tenuerunt inter Bojohæmum Occidentale

latus

latus & Danubium, lineamque à Mœni fontibus ad opidum Ingolstadtum ductam: postmodum *Armalaufti* dicti. Marcomanni, Sedusii atque Harudes, Maroboduus Duce, à Rheno in Bojohæmum transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum Harudumque nomina obscura vel prorsus extincta. Quadi antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum flumen incoluerunt; postea vero nomen eorum ad Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hungaria inter duo celebria quondam opida *Erlam* & *Vasiam*, protensum fuit. Osi Moraviæ ac Silesiæ partis coluere, inter opida *Oram* & *Oswieczym*; quorum hoc Vistulæ, illud Maro impositum. Infra hos fuere Gothini, itidem Silesiæ partem inter Mari Vartæque fluminum fonteis colentes. Hinc Lugii, magna gens inter Vartam & Vistulam, Polonia partem tenuere, ad opidum usque Uladisslaum Vistulæ oppositum. His contermini versus Occidentem Burii, inter Vartam & Viadrum; his Marigni inter Viadrum & Bojohæmum; utrique finitum Samnonibus supra dictis.

Bastarnæ, sive Pencini.

Bastarnas quondam à Vistulæ dextra ripa ad ostia usque Istori incoluisse, supra dictum

dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur Peuce, nomen eorum alterum Peucini indicat.

Æstii, quos Livoniam Prussiámque inhabitasse, supra dixi, cui quinque generum adscribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnásque profecti fuerint. Distinguebantur in Hirros atque Scyros sive Sceros: hi Prussiám, illi Livoniam habuere.

Suevia.

Cæterum, Suevia antiquissimis temporibus erat quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Sala, Albi, & Trava amnibus sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septentrionibus mari glaciale; ab Oriente sinu albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Meráque; à Meridie Danubio includebatur, quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimæque Semnones fuere, utramque late accolentes ripam Viadri, qui amnis antea *Suevus* dictus; unde gentis nomen, & à gente postea mari cognomen Suevico, vulgo nunc *die Oost-zee*. Sed posteribus sæculis Suevi proprie habitati

biti sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, Hermunduri: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgo dicitur *Swaben*.

Præcorum Germanorum habitationes.

Nullas, inquit Tacitus. *Germanorum populis urbem habitari satis notum est: ne quidem pari inter se junctas sedes, colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.*

CAP. VI.

De Vindelicia & Norico.

Antequam hodierna Germaniæ explicentur, terrarum inter Alpes & Danubium primum exponenda erit antiquitas; nam hæ jam circa annum Dom. CCC. ab Allemannis, Marcomannis ac Quadis occupari cœperunt, perpetuóque in hunc usque diem ab iisdem nationibus possessæ sunt: unde etiam partes factæ Germanici Imperii. Inter Rhenum igitur, sive quem Rhenus transit, lacum Brigantium, & Lichum amnem, Rhætos: inter Lichum & Ænum Vindelicos: inter hos & Cethium montem, qui ad Viennam definit, in Danubii ripa Noricos

F
ponit

ponit Ptolomæus : sed falso : ut ex Strabonis Plinique patet Geographia, simulque situ regionum. namque Rhæti Alpes tantum incoluere, & earum valles, à Septemtrione ad lacum usque Brigantium. Sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen Vindelici. Hinc ad Cethium usque montem Norici : quorum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regionem. Nomen habuerunt à Norcia, urbe supra Aquileiam sita. Reliqua opida clara fuere ista : Ovillia, *Wels* nunc ; in Danubii ripa Vindoniana, quod corrupte Vindobono, & apud Ptolomæum corruptius, Juliobona, vulgo nunc *Wien* ; Lauriacum, nunc *Lorch*. Vindelicorum caput fuit Damasia, quæ postea, colonia Augusti Cæsaris auspiciis deducta, *Augusta Vindelicorum* dicta est. Cætera loca maxima celebria fuere : Juvavium, sive Colonia Jovavia, vulgo nunc *Salzburg*. Dein Reginum, sive Regina castra, vulgo nunc *Regensburg* : nomine à flumine Regino, vulgo nunc *Regen*, olim tracto. Hinc Batava castra, vulgo *Passau* : & prope hæc opidum, apud Danubii Æni-que confluenteis, Bojodurum ; quod nomen accepit à Bojorum trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has co-

ras transinigrarunt, quas etiam nunc eorum posterii tenent, nomine nunc viciato, *Bavari* ; superioribus sæculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuere, *Abusena*, *Abensperg* : *Guntia*, *Guntzspers* : *Campodunum*, *Kempion* : *Abudiacum*, *Fuessen*, *Isinifca*, *Munchen*.

CAP. V.

*De fluviis, fluvio ac montibus
Germania.*

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces sunt : Oceanum petentes ; *Rhenus* ; secundus claritudine Europæ : qui lacum Brigantium, vulgo *der Bodensee*, transiens, recepit *Nicrum*, vulgo *der Necker* ; & *Mœnum*, vulgo *der Meyn* ; *Luppiamque*, vulgo *die Lippe*. Hinc *Amisius* sive *Amisia*, vulgo *die Ems* ; *Vilurgis*, *die Weser* ; superiore sui parte *die Werre*. Inde *Albis*, nunc vulgo *die Elbe* ; *Salam*, vulgo *die Sale*, una secum devehit. In sinum *Codanum* sese effundunt ; *Chalusus* sive *Trava*, vulgo *die Trave* : *Vidarus*, antea *Suevus*, & *Plinio Guttalus* dictus, vulgo nunc *die Oder* ; *Vistula* sive *Vistillus*, *die Weixel*. At *Danubius*, vulgo *die Donaw* & *Danaw*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex *Vindelicia Lichum*, vulgo *die Lech*,

& Ænum, vulgo *der In*, à læva Navam; vulgo *die Nabe*, & Marum, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

Sylvarum Romanis monumentis celebratæ sunt; Hercinia, totam fere olim Germaniam occupans; proprie tamen sic circum Bojohæmum appellata; vulgo nunc, *der Bohaymer wald*. Bacenis, quæ & Semana, vulgo nunc in Brunswicensi Ducatu *der Hartz*, antiquam Herciniæ memoriam servans. Gabreta, vulgo *der Döringer-waldt*. Luna, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam. Martiana, seu forte rectius Hartiana, nunc *der Schwartz-wald*. Cæsia ad dextram Luppiæ amnis ripam, haud procul Vesalia.

Montium nobilissimum jugum Hercinium, Bojohæmum cingens, qui & Subditi montes. Dein Abnoba in Ducatu Wirtenburgensi circa Danubii Nicrique fonteis. Taunus, ex adverso Moguntiaci, vulgo *der Hayrich*. Rhætico, ex adverso Bonnæ, *das Siebenbirge*. Meliobocus in Brunswicensi Ducatu, apud Semanam Silvam, vulgo *der Blokesberg*.

CAP.

CAP. VI.

De incolis Germaniæ.

DE origine gentis Germanorum, multi hoc nostro sæculo, multa fabulati sunt, nugatque Germani scriptores. Antiquus juxta & gravis imprimis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conscripsit: *Celebrant* (inquit) *carminibus antiquis*, (quod unum apud illos memoria & amaliū genus est) *Tuit-nem Deum*, terra editum, & *filium Mannum*, originem gentis conditorésque. Mannus hic erat Adam, *Theut* vero, sive *Tuit*, ipse Deus rerum omnium auctor, qui è terra condidit formavitque primum hominem, Germanis *Man*, Hebræis *Adam* dictum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens sibi nomen adscivit, *Theutisci*, sive variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitisci*. vulgo *die Teutische & Duytsche*. Unam eandemque linguam antiquissimis temporibus fuisse per universam Hispaniam, Galliam, Britannicas insulas, Germaniam & Illyricum, omnesque has nationes in univertum Græcis dictos fuisse Celas, supra in descriptione Galliæ dictum. Cæsar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos* ait, à *Dite patre* se

prognatos prædicasse: quem illi haud dubie intellexere eundem *Tuitonem* Germanum: quando Lucanus illorum Deum *Teutamem* memorat. Eundem vero Teutamem Mercurium coluisse Hispanos, auctor est Livius. Ex hoc igitur argumento, simulque ex illo de lingua Celtica, colligere licet omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuisse *Teutiscos*, *die Teutische*. *Aschenazem* Noachi pronepotem ab urbe Babylone in dispersione gentium huc deduxisse suos, alibi demonstratum est. Hinc postmodum Hebræis semper gens Germanorum dicta fuit *Askenazim*. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquissimis temporibus à Germania in Gallias commigrasse, Gallos in Germaniam transgressos, tradunt apud Romanos maximè Cæsar & Tacitus. Helvetii inter Danubium, Rhenum & Mœnum. *Bojohæmum*que, loca tenuere: ipsum *Bojohæmum* *Boji*; unde nomen regioni. Posterioribus sæculis quum Germanorum diversæ nationes, Gothii, Burgundi, Rugii, Vandali, Longobardi, Marcomanni, Quadi, alii in Italiam, in Galliam alii & Hispaniam, proficiscerentur; contermina olim trans Vistulam gens *Venedi*, sive *Vinidi*, quæ iidem & *Slavi*, magnam Germaniæ partem occuparunt,

ad

ad Albim usque. hinc crebra in Silesia, Lusatia, Misnia, Marchia Brandeburgensi, Mechelburgensi Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum *Bojohæmum* atq; Moraviam, Lusatiæ item agros magna ex parte.

CAP. VII.

Quota pars Germaniæ subiecta fuerit Imperio Romano.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra sæcula pergam, primum indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt, armæque noscenda, *Cimbri* atque *Teutoni*, ultro Galliam Italianque parentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar posthinc, dum Gallia domita Rhenum transgressus Germanos irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque armatulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quam victos, ipsimet

F 4   Roma

Romanorum fatentur scriptores. At quanta pars horum armis tot sæcula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi Rhenum inter & Albim, Augusti Tiberique auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos Frisios, Ulpianos, Tencteros, Juhones, Mattiacos, & his conterminos Alemannos, qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa annum Christi CC. rebellaverunt, Galliamque crebris incursionibus vexaverunt, quo tempore quoque natum Francorum nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congressi, novum à libertatis argumento imposuerunt; protinus & ipsi Galliam crebris incursionibus depopulantes. Reliqua ultra Albim Danubiūque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum Suevis, ut supra dixi, Gothis, Burgundis, Vandalis & Longobardis, aliisque nationibus emissis, ultro, Romanorum imperium petiit, totūque propemodum occupavit. Marcomanni & Quadi Danubii accolæ, iam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias, petere cœpe-

cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

C A P. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissima ejus divisione.

CÆterum, liberis olim rebuspubl. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. principes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe *Reges* vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, Sitonum in Norvegia, & Sueonum in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvegiarum imperium translatum est ad Danos. His postea accesserunt Czechorum in Bojohæmo & Polonorum ad Vistulam amnem. At Saxonum, Daringorum, Francorum Orientalium, Suevorum ad fontes Danubii, ac Bojoariorum, quæ iisdem fere tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam delato, in varias provincias atque

Ducatus eam divisit ; Norvegia , Suedia , Daniæque parte , trans mare Suevicum , ac Polonia cis Vistulam , jam tum à Germania avulsus . Hinc Germania in duas parteis , id est , in superiorem & inferiorem , divisa est . In superiore sunt regiones istæ : Helvetia , Alsatia , Suevia , Wirtembergensis Ducatus , Bavaria , Franconia , sive Francia Orientalis , Palatinatus Rheni , Bojohæmum , Moravia , Austria , Stiria , Carinthia , Carnioia , Tirolis . In Inferiore , præter XVII provincias , quas vulgari nunc vocabulo vocant *Belgium* , sunt Leodicensis Episcopatus ; Lotharingia , Juliacensis Ducatus , Coloniensis , Treverensis , Moguntiacensis Archiepiscopatus ; Clivia , Westfalia , Hassia , Durin-gia , Saxonia , Misnia , Lusatia , Silesia , Marchia Brandeburgensis , Pomerania Mechelburgensis Ducatus , Holsatia . Helvetii , postquam Idcirco prope annis in Germania , ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent , jugo tandem imperii excusso , ccxx circiter annos libere agunt . Cæterum , Othone III imperante , (ut vulgaris opinio est) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit , ne quis , nisi Germanici nominis Princeps Rom . Imperator crearetur . Atque cum Septemviri con-

stituti

stituti , quibus ob eligendi Imperatorem potestatem Electorum nomen inditum . Horum tres Ecclesiastici , iidemque Archiepiscopi , Archicancellarii S. Imperii ; Primus , Moguntiacus in Germania ; Secundus , Coloniensis in Italia : Tertius , Treverensis in Gallia . Quatuor reliqui sunt seculares ; Primus , Rex Bojohemiæ , pocillator : Secundus , Palatinus Rheni , dapifer : Tertius , Saxo , ensifer : Quartus , Marchio Brandeburgensis , cubicularius .

C A P . IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.

Leodicensis Provincia, Gall. Liege, super. German. Lüttich, infer. Luyck.

L eodicensis provincia , quamvis Belgicis undique cincta , tamen ad S. Imperium spectat , Coloniensi Episcopo subiecta . Caput ejus est Leodicum , urbs ampla & superba , magnificiis edificiis instructa ; ob amœnitatem delitiarumque varias *Paradisus sacerdotum* nuncupata . *Huy* , nitidum cum arce opidum . *Bullion* , sui quondam juris Ducatus ; nunc Leodicensi Episcopo subiectus ; arcem habet ejus nominis munitissimam ,

Ducas

Ducatus Juliacensis , *Gulich.*

Caput Ducatus Juliacensis, quod ei nomen dedit, est Juliacum, opidum antiquum atque munitum. In Juliacensi agro sita est urbs Aquæ Grani, sive, ut vulgo usurpatur, Aquis granum; German. super. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus; Caroli M. primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

Coloniensis Archiepiscopatus.

Coloniensis Diœcesis veterum Ubiorum ad utrâmq; Rheni ripam sedes olim fuit. Ipsa urbs Colonia Agrippinensis, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à Colonia, Agrippinæ Claudii. Imperatoris uxoris auspiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc est Germanicarum maxima, Emporiûmq; ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera est Imperii civitas. Bonna antiquum munitumque opidum, Archiepiscopi Coloniensis, Electoris Imperii sedes.

Lotharingia, Lotharingen.

Lotharingæ Ducatus à Lothario, Caroli

rolî. M. nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit Divodurum Mediomatricorum, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Galliæ Rex eam tenet; una cum Viroduno, *Verdun*; & Tullo, *Toul*. Nansium, vulgo *Nansy*, sedes nunc ducum & caput provinciæ, egregia munitaque urbs.

Austrasia, Westrych.

Austrasia complectitur Diœceses Treverensem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrücken*, Comitatusque, *Sarbrücken*, *Leyningen*, *Bisch*.

Treverensis Archiepiscopatus caput est Augusta Treverorum, vulgo *Trier*, Gallis *Treves*: urbs antiquitatem suam præ se ferens. Confluentes *Coblentz*, urbs ad Rheni Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. Vetellicum, *Willich*, Treverensis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

Moguntini Archiepiscopatus caput est Moguntiacum, sive Moguntia, *Menz*, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At sedes Archiepiscopi Electorisq; est trans Rhenû in Germâico solo, *Aschiburgii*, *Ascheburg*. Sûnt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; *Wormatia*, vulgo *Wormbs*: *Oppenheim*: & *Spira*, Juridico totius Imperii cõventu clara; Came-

Cameram Imperialem vulgo vocant. *Frankenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum, Electori Palatino subditum.

Alsatia, Elsas.

Alsatia Austriacæ ditionis, in duos Landgraviatus, superiorem & inferiorem divisa est. In superiori opida sunt *Colmaria*, *Selestadium*, *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; *Tabernas*, vulgo *Zabern*; & *Hagenoam*. *Argentoratum* in eodem tractu, vulgo *Straßburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus, turris, quæ est ad Cathedralē Ecclesiā, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo maxime insignis est,

Montbeliard.

Est in confiniis *Alsatiæ* ac *Burgundiæ* Comitatus *Montbeliard*, German. *Mumpelgard*, *Wirtenbergen*si Duci subiectus. opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est.

C A P

C A P. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni, Brisigavia, Brisgaw.

Prima trans Rhenum est *Brisigavia* regio, *Elfatæ* quondam pars. Caput huius Provinciæ est *Friburgium*, splendida atque amœna urbs; secunda est *Brisiacum*, *Brisach*.

Suevia, Schwaben.

Suevia, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquæ, ad supremam *Danubii* partem constitit. Urbium huius Ducatus prima est *Augusta Vindelicorum*, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas. *Ulma*, munitissima & ipsa simulque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimas præstat. Reliqua loca nobiliora sunt; *Nordlingen*, *Memmingen*, *Lindaw*, *Füessen*, *Rotheil*, ubi *Juridicus Imperii conventus* est.

*Wirtenbergen*sis Ducatus.

*Wirtenbergen*sis Ducatus, ab arce *Wirtenbergen*.

temberga cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Canstat*, mercatu celebris, *Stuttgart*, Ducum sedes Rotenburgium; quæque reliquas angestat, *Tubinga*.

Frantonia, sive Francia Orientalis,
Frankenlandt.

Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab Herbipoli, vulgo *Würtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs est inter primis præclara. At Francofurtum ad ad Mœnum libera imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ, nundinis nobilitatur. Bamberga Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in Franco-niensi agro Arx *Ansbach*, Marchionatus titulo gaudens.

Palatinatus Rheni, *die Pfaltz*.

Franconiæ quondam pars, nunc Palatinatus Rheni, caput habet provinciæ *Heidelburgam*, eandem Electorum Palatinorum sedem. Ad confluentes Rheni Nicrique Manhemium, opidum munitissimum, provinciæ propugnaculum est. Est eodem tractu, inter Elsatiam & Palatinatum, Marchionatus Badensis, ab aquis totius Germaniæ

maniæ celeberrimis cognominatus. Sedes Marchionis est *Duclaram*, opidum cum arce.

CAP. XI.

Palatinatus superior, Bavaria, Salisburgensis Archiepiscopatus, Tirc-lis Comitatus.

Nortgavia, *Norigaw*; qui & Palatinatus Bavarix, sive superior Palatinatus, *die Ober-Pfaltz*.

NOrimberga, *Nurnberg*, in confiniis Franconiæ, Sueviæ, ac Bavarix posita, nullius soli esse cupit. Urbs est magnifica, splendida, potens ac totius Germaniæ superbissima. Caput Nortgaviæ nunc censetur *Amberga*. *Neburg & Sulzbach* Principium Palatinorum sunt sedes. Est circa hæc loca Landtgraviatus *Leuchtenbergicus*, cujus sedes *Pfscimbt*. Est & *Egra*, *Eger*, libera Imperii civitas. Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad Bojohæmiam spectat.

Bavaria, *Baieren*.

Bavarix Ducatus dividitur in Superiorem & Inferiorem. hic ad ortum; ille ad Occasum spectat. In superiori sunt urbes claræ *Monacum*, *München*, Ducum sedes, omnia

omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est Ingolstadium : hanc Sequitur Frisinga. In inferiori Augusta Tiberii, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici; alias Ratisbona dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis imperii quæ heic haberi consueverunt, antiquitatem reliquiis, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoratu dignæ sunt, Patavium, vulgo *Passau*, *Landshut*, *Straubing*.

Salisburgiensis Archiepiscopatus.

Bavariæ pars est Salisburgiensis Archiepiscopatus, cujus caput sedesque Archiepiscoporum. Salisburgium, *Salzburg*, urbs satis elegans.

Tirolis Comitatus.

Terioli, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Ræticiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, *Ænipons*, vulgo *Innsbruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. Tridentum, Italici *Trento*, Germanis *Trient*, concilio Oecumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. Brixia etiam, vulgo *Brixen*, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

C A P.

C A P. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria.

Croatia, Marcha Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Germania hodie censentur; quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia, & Vinidorum Marchia.

Croatia, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & Vinidorum Marchia, Germ. *Windisch Mark*; nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola, Krain.

Caput hujus Ducatus est opidum *Lubiacum*, *Laubach*, & *Lubiana* dictum, *Krainburg* locus est munitissimus. *Celcia*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi.

Carinthia, Kerten.

Ducatus hic Stirici Ducatui conjunctus; ubes

urbes insigniores habet, *Villach, Claghensfurt*,
Dacum quondam sedem; *Volckmark*, *S.*
Veit, *Fudenburg*.

Stiria, Steyrmärke.

Dividitur Stiria in superiorem atque inferiorem. In hac caput totius Stiriae & sedes Archiducum Austriacorum, est *Grätz*, *Grätz* admodum magnifica. Sunt praeterea celebres, *Rachelsburg*, *Pettaw*, *Marpurg*: *Kermend*, & *Canisia*, duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In superiori Stiria urbs primaria est *Muripons*, *Pruck an der Mure*.

Austria, Oesterreich.

Unicus totius Europae Archiducatus est Austria, in Superiorem ac inferiorem divisa. Inferior inter Danubium, *Bojohæmiam*, & *Tejam* flumen sita urbem principuam habet *Krembs*. Superiorem, quae inter Danubium & *Stiriam* posita, caput est *Vindoniana*, sive, ut vulgo usurpatur, *Vienna*, *Wien*; urbs magnifica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incursiones munimentum. *Lincium*, *Linç*, nobile est ad Danubium Emporium.

C A P.

C A P. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Silesia, Lusatia.

BOjohæmia regnum, Germ. *Böhaimb*, montibus ac sylvis, ceu munitissimo vallo undique cinctum, ab initio incoluere Germanorum quidam: quibus pulsus Boii, Gallica gens, obsederunt; noménque de suo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt Marcomanni, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jesu ICL. Slavonica gens, quæ etiam nunc tenet, *Bojohæmi*, *die Bohmen*, a solo quod occuparunt, Germanis dicti; at *Czech* suo sibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à ducibus populus regebatur; donec circa annum CLXXXVI. *Uradislaus* primus *Bojohæmiæ* Rex creatur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii Reges, donec Regia stirpe prorsus extincta, ad Austriacam domum regnum devolutum est. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitæ humanæ necessarium fertilissima; argenti arisq; metallis abundans, quibus in locis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est *Praga* regni caput, Regnumq; sedes, totius *Bojohæmiæ* compendium; urbs sane magnificentissima, superbis ædificiis frequens, exteris

exteris nationibus adfluentissima. Secundum locum tenet *Pilsen*. Reliqua opida nobiliora sunt *Kralowihradetz*, Germanis *Königgratz*, *Kutnahora*, German. *Kuttenberg*; *Nympurck*, German. *Limburg*, *Tabor*, *Budicowice*, Germ. *Budeweis*; *Lanij*, German. *Laun*; *Satetz*, German. *Satz*; *Litomierzitz*, Germ. *Leitmeritz*; *Chomutow*, Germ. *Commetaw*; *Thermæ* *Carolinæ Karlsbad*, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

Moravia, *Mähren*.

Sub *Bojohæmia* regno censentur *Moravia*, *Silesia* ac *Lusatia*. *Moravia* Marchionatus nomen habuit à flumine in *Danubium* exeunte, quod *Plinius* *Morum*, *Tacitus* *Marum* vocat. Gens incolit *Slavonica*, Germanis mista. Urbium clarissima est *Olmitz*, Slavonice *Olomuce*; caput regionis, elegans ac dives. *Brin & Znaim* inter splendidissimas haud postremæ. *Iglaw & Kremfier*, non negligenda opida.

Silesia, German. *Schlesingen*.
& *Schlesien*.

Silesiæ ampla ac dives regio, sub Ducatus titulo *xvi*. Principatus in seipso completitus; quorum nomina sunt *Breslaw*, *Glogan*,
Sagan,

Sagan, *Schweinitz*, *Lignitz*, *Briege*, *Neisse*, *Crossen*, *Teschén*, *Oppelen*, *Ratibér*, *Münsterberg*, *Troppe*, *Faur*, *Olse & Fägerndorff*. *Poloniæ* regibus subiecta fuit primum universa *Silesia*; postea circa annum *clxxx*. in *Bojohæmiæ* Regnum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium Princeps est *Uratissavia*, *Bojohæmis* *Wratzlaw*, Germ. *Breslaw*; opulentissimum in his oris Emporium, splendida sane urbs, ac merito inter tres pulcherri-
mas Germaniæ (quarum alteræ *Monacum* & *Lipsia*) computata. Secunda ab hac est *Glogovia* cognomine Major. *Groofs Glogaw*. Sequuntur hinc *Sagan*, *Schweinitz*, *Neisse*, *Lignitz*, *Briege*, *Olam*, *Oppelen*, *Troppaw*, *Teschén*. Est præterea in his oris inter *Bojohæmiam* & *Silesiam*, sui quondam juris Comitatus *Glacensis*, *Glatz*; cujus titulo, Comitum stirpe extincta, *Bojohæmiæ* Rex nunc gaudet.

Lausatia, *Lausnitz*.

Silesiæ ab solis æstivi occasu contermina est *Lusatia*, *Hexipolitano* agro *die Sechsstätte*, à senario opidorum numero sic appellata clara. Nomina eorum sunt, *Bautzen*, *Gorlitz*, *Sittaw*, *Kamitz*, *Luben*, *Guben*, quorum tria priora satis lauta.

CAP. XIV.

*Marchia Brandenburgensis, Pomerania,
Meckeloburgium, Holsatia.*

Marchia Brandenburgensis.

Regio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido Brandenburgio cognominata. Dividitur in duas potissimum partes, Veterem ac Novam Marchiam. Veteris caput est *Brandeburg*. Novæ *Francfurtum* ad Oderam, celebris civitas mercatu nobilis. Berlinum in medio Provinciæ situm, sedes est Principium Electorum Brandenburgensium; urbs amœnissima. Costrinum, vulgo *Köstrün*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandau*, prope Berlinum. Cætero *Crossen* Ducatus, qui antea in Silesia censebatur, nunc Marchionibus Brandenburgensibus parer.

Pomerania, Pomern.

Pomeraniæ Ducatus solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem partes, quarum quæque Ducatus dignitate censetur, divisus.

Nomina

Nomina Ducatum sunt *Wenden*, *Stein*, *Gütschkow*, *Wolgast*, *Vsedom*, *Rügen*, *Bart*. Ex his *Rügen*, & *Vsedome* sunt Iusulæ. Caput Pomeraniæ est *Sterinum*, urbs haud exigui momenti, Emporiumque celebre. Sequuntur *Stralsund*, *Wolgast*, *Gripeswold*; *Wollin*, celeberrimum quondam in oris emporium: *Stargard*, *Colberg*, *Camin*, *Cöslin*, *Stolpe*, opida nobilia.

Meckelburgiensis Ducatus

Meckelburgiensis Ducatus, quem vulgus Latinorum inepte *Magapolitanum* appellat, urbes habet claras *Lubecam*, *Lubeck*: *Rostochium*, *Rostock*; *Vismariam*, *Wismar*. *Lubeca* opulentissima quondam marique potentissima imperii civitas, nunc etiam Suedicis Moscoviticisque commerciis celeberrimum Emporium. Urbs est ampla, splendida & magnifica.

Holsatia, Holstein.

Dividitur hæc regio in *Holsatiam* propriè dictam, & *Ditmarsiam* ac *Slesovicensem* Ducatum. *Ditmarsii*, *die Ditmersen*, libera nuper gens, nunc sub Danorum Regum imperio vicatim incolunt. Clarissima totius *Holsatiæ* urbs est *Hamburgum*

G

gum, opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso, naves ex variis mundi partibus adpellunt. Kiel, item *Eckelforde*, & *Hufem*, nitida opida portusque celebres. In mediterraneis sunt *Fleßburg*, *Rensburg*, & *Sleswijck*: huic contigua fere arx *Gottorp*, ducum sedes est.

CAP. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Moritanus Ducatus.

Luneburgensis Ducatus.

Ducatus hic cognominatur à capite suo *Luneburgio*, *Luneburg* urbe lautissima, salis fontibus maxime clara. Cella, *Cell*, Ducum sedes est *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

Bremensis Archiepiscopatus.

Bremensis Archiepiscopatus caput Bremen est, *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Viliurgi fluvio navium appulsum accommodante. *Stade*, opidum prope Albim, Anglorum, qui

qui per universam Germaniam pannis negotiantur, celebre nuper fuit Emporium. *Forde*, sive *Bremerforde*, arx cum vico, Archiepiscoporum *Bremensium* sedes est.

Frisia Orientalis.

Frisia Orientalis, *Oost-Friesland*, alio nomine Comitatus *Embdanus* nuncupatur, à capite suo *Emda*, *Emden*; urbe haud equidem amplas portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum sedes est.

Westfalia, Westfalen.

Westfalia satis ampla regio, gregibus quam hominibus alendis benignior est, silvis horrida ac plaudibus crebris foeda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatibus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; *Monasteriensis*, *Paderbornensis*, *Mindensis*, *Osnabrugensis*, *Verdensis*. Monasterium, *Munster*; caput totius *Westfaliae*, nobilis & magnifica civitas, in amoenissimis agris sita annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio *Westfalicarum* est *Susatum*, *Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden*,

Osenbrugge, Paderborn, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt *Marck*, *Oldenburg*, *Delmenhorst*, *Benihem*, *Arnsberg*, *Lingen*, *Teckelenburg*, *Waldeck*, &c. *Lingen* opidum est munitissimum.

Clivia, Cleve.

Clivia, ad utrâmq; *Rheni* ripam porrecta, à *Clivis*, capite totius Ducatus, cognominatur: junctâque est *Juliacensi* Ducatui. Colles sive *Clivi*, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgo putantur. At clarissima omnium est *Vesalia Wesel*, secunda *Emeriacum*, *Emmerich*; *Santen*, antiquitatum Romanarum reliquiis præscam originem claritatemque indicat. *Mours* Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maxime clarum est.

Montensis Ducatus.

Montensis Ducatus *Clivensi* Ducatui conterminus est, vulgo *Berg*, cujus caput *Düsseldorf*, opidum cum arce, Ducum *Juliaci*, *Clivix* & *Bergæ* sedes.

C A P.

C A P. XVI.

Hassia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia.
Hassia, Hessen.

HASSIA Landgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos, *Ziegenhaim*, & *Nidda*; caput provinciæ est Castellum *Cattorum*, sive, ut vulgo nunc usurpatur, *Cassella*, *Cassel*; laeta sine civitas cum splendida arce, Landgraviorum sedes. Secunda est *Marpurgium*, literarum studiis maxime clara. *Gießen* munitissimum totius Provinciæ opidum.

Wetteravia, Wetteraw.

Inter *Hassiam* ac *Rhenum* fluvium est *Wetteravia*, regio, quam maxime nobilitat nobilissimus Comitatus *Nassovicus*; unde decus illud, gentis *Belgicæ* foederatæ munimen ac gloria, **P R I N C E P S** **M A U R I T I U S** originem ducet.

Buchovia, Buchow.

Inter *Hassiam*, *Franconiam* atque *Thuringiam* media sita est regio *Buchovia*, cujus

caput *Fulda*, opidum celebre, præstantissima Europæ, nedum Germaniæ, Abbatia insignitum.

Thuringia, Düringen.

Thuringiæ Landgraviatus omnium nobilissimus, inter *Salam Visurgimque* amneis protensus familiæ Saxoniciæ paret. Caput regionis est *Erfordia*, *Erfurt*, ingens urbs, & quasi compendium totius provinciæ. Academia quondam clara: & *Vinaria, Weimar* Principum sedes; urbs est amœnissima. *Gothacum* diruta arce *Grimmenstoya*, Augusti Electoris obsidio arcisque everfione clara est. *Fena* Musarum est domicilium. *Isenacum, Eisenach*, Ducum sedes est.

Præterea est in Hac provincia Ducatus *Coburgiensis*, cuius caput *Coburgium*, urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item *Comitatus Swartzeburgiensis*, cuius caput *Arnstadt*, haud spernendum opidum.

C A P. XVII.

Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus, Misnia, Meisen.

Misniæ Marchionatus, Ducum Saxoniciæ domicilium, agro amœnissimo, argenti venis.

venis ditissima, urbibus splendidissima est regio. Urbium quondam prima erat *Misna* ad *Albim* amnem sita, unde Provinciæ nomen: & nunc clarissima omnium est *Lipsia, Leipzig*, haud ita magna, verum ædificiorum nitorem, incolarum mores, agrorum circumiecti amœnitatem si spectes, nihil adeo festivum in tota Germania reperiri posse credas; nundinis quæ hic ter in anno habentur, post *Francofurtum* ad *Mœnum*, celeberrima. major est *Noviburgium, Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. *Dresda, Dresden*, urbs est cum arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes. Celebrantur hic maxime pons super *Albim*, Stabulum equorum, armamentarium, & quod incolæ vocant *die Kunsthammer*, ubi notatu digna videntur plurima. *Freiberg, Annaberg, Marienberg*, argenti metallis fecunda opida, *Weissenfels, Zwickau, Zeitz, Chemnitz, Torga, Joachimsthal*, haud contemnenda opida, quorum postremum est dum regni *Bohæmiæ*. Est præterea in *Misnico* agro Principatus *Snebergensis*, ab opido arcisque *Schneberg*, cognominatus, cui conjunctus est *Comitatus Henneburgensis*. *Altenburgium* Ducum sedes est. *Misnicæ* etiam ditionis est *Voytlandia*, cuius caput est opidum *Hoff*, satis nobile.

Saxonia, *Sachsen*.

Saxonix Ducatus ad utrâque Albis fluvii ripam est, in varias ditiones discerptus. Urbium clarissima, amplissimaque est Magdeburgium, *Meyburg*, Burchigrauiatus S. Imperii, & Archiepiscopatus titulo maxime insignis.

Wittenberga opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxonix quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professione maxime clara. Halla, vulgo *Hall in Sachsen*, elegans urbs, salis coctione maxime celebris. Est in Saxonia, sui juris Principatus Anhaltinus, ab arce *Anhalt* ita conominatus, huic subsunt duo Comitatus, *Ascanien* & *Barby*, Baronatusque *Bernburg*. *Vessau*, Principum sedes, urbs est lauta. hac quidem maior est *Servetta*, *Zerbst*, at minus polita. Est in eadem Saxonia clarissimus omnium Comitatus Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se Comitatus includens.

Brunsvicensis Ducatus; *Brunswick*.

Caput est, unde Ducatui nomen *Brunsvicu* n libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, fortissima contra Ducum Brunsvicensium crebras obsidiones defensione maxime nobilis. Secundum locum

locum obtinet *Halberstadium*, inde *Hildesheim*, *Hannover*, *Goslar*, *Helmstad*, haud spernienda opida. *Wolfsbüttel*, arce munitissima, Ducum sedes est.

CAP. XVIII.

De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ.

Archiepiscopatus in Germania sunt 7. Moguntinus, Coloniensis, Treverensis, Magdeburgiensis, Salisburgiensis, Bremensis, & Pragensis. Episcopatum in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt: Herbipolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osnabrugiensis, Verdenensis, Halberstadiensis, Halensis in Saxonia, Uratislaviensis.

Academix illustres sunt; Basileæ, Frisburgii in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadii, Altorfensis. Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam; Gripswoldiæ, Rostochii, Helmstadii, Wittembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Gießæ, Coloniæ.

CAP. XIX.

Dania Regnum.

Dania nomen habet à Danis, sive Codanis populis. qui & Teutoni olim dicti fuere. Codano sinu live mari Suevico, in plures secatur portiones. Partem ejus eis sinum in Germaniæ continenti sitam, Cimbricam peninsulam Romanam vocitatum, ante diximus. Cimbri ab initio incolere: postea Jutæ, unde regioni nomen in hunc usque diem *Futlandt*, præter unum opidum *Flensborg*, nihil clarum habens. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine Scandinaviam, sive Scandiã; at continentem esse, una cum Suedia & Norvagia, satis nunc constat. Dividitur in tres partes; *Halland*, & *Scanen* & *Bleicking*. Urbes in ea, seu potius opidula, litori prætensa, sunt *Elleboze*, *Landskroon*, & *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgo dicitur *der Sondt*, appositum. In mediterraneis est *Londen*, Archiepiscopali sed edecoratum. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obfider. In his Codanonia, ab ipsis incolis Codanis, qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *See'andia*.

dia, ut magnitudine sic fecunditate alias antestat. In hac totius regni caput *Hafnia* vulgo incolis *Copenhasen*, & *Copinhasen*. German. *Copenhaven* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Reglimque sedes. *Elsenöre* celebris ad dictum fretum navium appulsu locus est: hic namque vestigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx *Cronenburg*, contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium extracta. In Mediterraneis est *Roschil*, dives quondam urbs, nunc opidum Regnum sepulchris clarum. *Frederichsberg*, arx in amœnissimo agro condita, Regnum secessibus frequenteratur.

Est præterea in hoc sinu insula *Bornholm*, hæcque multo major *Gothia*, vulgo *Gottlandt*, saxo albo ad extruenda ædificia utilis, utraque, Danicæ regno submissa.

CAP. XX.

Norvagia, *Finnómarchia*, *Islandia*,
Gronlandia, *Frieslandia*.

NORVAGIA.

Norvagia, vulgo incolis *Norrige*, & contractè *Norges* Germ. *Noortvregen*, & *Norue*.

Normegën, (*Timæo* apud *Plinium* *Nerigon*, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à situ accepit : quippe *Nort* Germ. est quod Latinis Septemtio. Sevone monte Orientale ejus latus, Meridionale situs *Codani* faucibus è Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur : à Septemtrione *Finnomarchia* ei obtenditur. Terra ipsa vasta, sed maxime aspera, saxoque sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi *Sitones* incoluisse traduntur. Postmodo potens *Norvagi*orum in *Danos* etiam & *Frisios* imperium fuit : at nunc ipsi *Daniæ* regibus parent. Urbes in ea sunt, *Nidrosia*, vulgo *Drunthem*, caput regni, Regumque quondam sedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera visuntur. *Bergi*, vulgo *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium, prædicto *Timæo* pro insula memoratur. Hinc est *Anslo* sive *Opslo*, haud ignobile Emporium.

Finnorum Marchia.

Norvagiæ ab *Septemtrionibus* continuatur *Finnomarchia* satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridionalis *Daniæ* Septem-

Septemtrionalis Suediæ regno subiecta est.

Islandia.

A *Norvagiæ* littore in occasum versus ad c. mil. German. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula *Britannicarum* olim ultima, *Thule*; vulgo nunc *Islandt*, ab immensis frigoribus & perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, *Melitæis* catellis, & monte *Hecla*, perpetuum ignem eructante, maxime clara; De cætero *Daniæ* regibus subiecta.

Gronia

Islandiæ ab occasu æstivo proxime obiacet *Gronia*, vulgo *Groenland*: immenso terrarum spatio, incertum insula an continens terra sit cum *Americæ* terris; quibus propinquior longe quam *Europæ*. Imperium in litora hætenus cognita sibi vendicârunt *Daniæ* Reges. *Balænarum* captura regio maxime nobilitatur.

Frieslandia.

A meridie eidem *Islandiæ* oppolita est insula *Frieslandt*; & ipsa à frigoribus ac perpetua fere hieme nomen habens, nulla re alia Regibus *Angliæ* quibus pareat; quam piscium captura utilis.

CAP. XXI.

*Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia,
Finnia.*

S U E D I A.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur Suedia, continua certaque serie antiquissimum in orbe terrarum regnum; quod semper Suiones sive Sueones incoluere. Clauditur ab Ortu, Finnico sinu, Codanóque mari; à Meridie, Daniæ confinio: ab Occasu, Scyonis immensi montis jugo à Norvagia submovetur: à Septentrione est Botnia. Pars regi Australis antiquo nomine Guthia, vulgo *Gutland* vocatur, reliquis partibus longe celebrior lætiorque. Caput regni universi Regumque sedes est *Stockholm*; urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa; unde etiam nomen traxit, natura operibusque munitissima, Emporiumque celeberrimum. Secunda est *Upsalia*, Academia Archiepiscopatusque insignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portusque celebris. Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

Botnia

Botnia.

Botniam sinus Botnicus in duas secat partes, Orientalem & Occidentalem. Nichil in ea notatu dignum præter Emporium *Torniam*, ad intimum sinus recessum situm.

Scrickfinnia.

Supra Botniam Scrickfinni sive Scritfinni, incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus subiecti.

Lappia.

Hinc versus Orientem in extremo veteris Germaniæ angulo Lappia, vulgo *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis *Lappi*; in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent. Orientales Russico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri Lappones, magno Molcoviæ Duci subiecti sunt.

Finnia.

Infra Lappiam Botniamque versus Meridiem est Finnia, inter Botnicum Finnicumque sinum posita. Plinio Fenningia, (qui insulam esse credidit) vulgo nunc *Finland*, dicta; haud parva Suedici imperii portio.

portio, fertilis arvis, pacuísque letæ. Urbium clarissimæ sunt *Albo* Episcopalis sedes, ac *Viburgium* in intimo sinus Finnici recessu nobile Emporium.

CAP. XXII.

De Italia & variis ejus nominibus.

Explicatis veteris novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à Septentrionibus versus meridie pedem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens; divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferâsque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia & humanitatem homini dare; breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & virium olearumque fertilitatem, pecorum fecunditatem, tam innoxios saltus, tot munifica silvarum genera, tot lacus, tot annuum fontiumque ubertatem,

tem, colonias tam frequenteis, tam assiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum, viro- rum denique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas si reputes; nihil toto orbe terrarum commemores quod huic conferri, nedum præferri, queat.

Nomen unde sortita sit, varie auctores tradunt. alii quidpe à bobus, quorum magnitudine pulchritudinèque fecunda est, vocitatam Italiam existimant: nam *Ἰταλὸς* veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini Tauros; alii verius ab Italo, Rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem adpellatum tradunt *Italiam*: quod postea nomen in totam terram, inter Alpeis & Siculum fretum, transit. Hesperia etiam dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero; quia illis in occasum sita erat. Saturnia, Ausonia, Oenotria, Latium, quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis poëtis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina.

Cæterum natura Imperio Romano propiciens, mari Supero Inferoque & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fossaque latissima totam undique cinxit.

Terminos igitur habet à Septentrionibus

onibus Alpes; ab ortu Arsiam Histriae flumen & mare Superum, qui & Hadriaticus finis dicitur; à Meridie mare Infernum five Tuscum; ab occasu iterum Alpeis & Varum amnem.

Longitudo ejus summa est ab Alpino fine Augustae Praetoriae, quae vulgo nunc *Aosta*, per urbem Romam Capuamque mediante cursu ad Rhegium opidum & Leucopetram promontorium, quod vulgo *Campo del P Arme*, millium passuum Icccc, id est, mil. Germ. ccxxv. Latitudo varia est, at subter Alpes millium passuum, Iclxx, id est, mil. Germ. cxl. medio cursu inter Anconam & ostia Tiberina millia passuum cxxxvi, id est, mil. German. xxxvi. Veteres querno folio eam assimilant, at nostri ævi homines cruri humano.

CAP. XXIII.

De Divisione veteris Italiae.

DIvisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus, prout gentium migrationes finiumque commutationes factae sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quae sub primis Romanorum Imperatoribus fuit.

Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos

nos montes incolentium, ingens multitudo, variaeque nationes trans Alpes profectae, eam Italiae partem obsederunt, quae inter Alpeis & Apenninum ad Aesum usque flumen, prope Anconam porrecta est; **GALLIA** hæc Romanis dicta est **ITALICA**: item Gallia citerior, & Cisalpina, item Gallia Circumpadana & Togata, à roga Romana, quia vestitum ritusque Romanorum assumerat: quum trans Alpeis ulterior Gallia diceretur *Comata*, à Coma seu Cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Transalpinae Galliae à Braccis, femorum tegumento, *Braccata*; quae eadem Narbonensis provincia. Sed sub eadem Galliae Togatae provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare infernum, Ligures; ad Superum, Veneti, Carni, Histri; in Alpibus, Taurini, Salassi, Lepontii, Euganei: & qui postea Provinciam per se una cum Transalpinis populis, Vindeliciis atque Noricis conficiebant, Rhæti. Post Galliam Togatam primi sequebantur sub Apennino Etrusci, five Tusci: ultra hos ad utrumque Apennini latus Umbri; infra hos Sabini ac Latini, Aequi, Volsci, atque Hernici: Juxta Umbros ad mare Superum erant Picentes; dein Marrucini, Vestini, Frentani,

tani, Peligni, Marsi, ultra hos in mediterraneo Samnites & Herpini: Infra Samnites ad mare Inferum Campani; mox Picentini. Frentanis Hirpinisque jungebantur Apuli. Inde Calabri & Sallentini lævum Italiæ cornu infidebant. Sub Apulis erant Lucani, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italiæ angulo erant Brutii.

CAP. XXIV.

Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regna, Salassi, Lepontii, Euganei Rhæti, Veneti, Carni, Histri.

Liguria inter Varum & Macram amneis maréque Ligusticum & Padum fluvium ad Placentiam usque porrecta, caput gentis Ligurum habuit Genuam, vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, Nicæa & portus Herculis. Monæci à Græcis Massiliensibus condita; inde Ligustica opida Albium Intemelium, & Albium Ingaunum, quæ vulgo contraße dicebantur. Albintemelium, Albingaunum, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc Vada Sabatia, nunc *Savona*. Intus fuere Pollentia, Alba, Pompeja, Asta, Aquæ Statiellæ, Dertona, Iria, quæ vulgo nunc dicuntur, *Polezza, Alba, Aste, Acqui*

qui sive Aich, Tortona, Voghera.

Liguribus jungebantur Taurini inter Padilævam ripam, Alpium radices & Orugum fluvium. Caput gentis olim Augusta Taurinorum, nunc vulgo *Turino*.

His finitimi erant Cottii & Ideonni Regulorum regna in Alpibus. Cottiani Regni caput fuit Segusio, sive Segusium, nunc *Susa*.

His iterum continuebatur Salassi, in valle quam Duria amnis mediam secat. Horum caput Augusta Prætoria, nunc vulgo *Aosta*; inde Eporedia, nunc *Inverea*.

Salassis contermini erant porro Lepontii, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, & flumina quæ is recipit. Caput fuit Oscela, vulgo nunc ad Tosam amnem *Domo d' Oscela*.

Lepontios sequebantur in Alpibus Euganei inter Larium sive Comensem Lacum & Athesim fluvium. horum opida fuere Anaunia, sive Anonium, Saraca & Vannia, vulgo nunc *Castel Nân*, sive *Nôn*; *Sarca* & *Civida* ad Ollium fluvium; dein Clavenna; & item Telium in Valle Tellina. Nobilissimi Euganeorum populi fuere Sarunetes in vallis Clavennensi & Tellina; Vennonenses, ad ortus Athesis amnis. Camuni, nunc *Val Camonica*; ad Ollium fluvium Triumplini, sive Trumplini, nunc *Val Troppia* ad Melam amnem.

Supra

Supra Euganeos fuere Rhæti, Duce Rhæto ex Tuscis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus ad fontes usque Dravi amnis, in Danubium defluentis. Caput eorum Tridentum, nunc vulgo *Trento*. reliqua opida clariora; Curia vulgo nunc *Chius*, Italis *Coira*; Feltria, Belunum, nunc *Feltre*, *Belluno*. At Verona celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis simul & Rhætis condita fuit.

Rhætis ab ortu solis proximi fuere Veneti; quos fabulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, Duce Antenore à Trojæ excidio huc deduxit. Alii verius Illyricum fecere populum Euganeorum, qui inde in Alpeis secesserunt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum Patavium, nunc *Padova*, ab Antenore Trojano conditum vel auctum. Inde opida celebria, Atria sive Adria, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen; tum Ateste, nunc *Ester*. Vincentia nunc *Vicenza*; ad Altinum, ex quo præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silium fluvium nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur Trivisium, Opitergium

pitergium; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & Concordia, cujus nomen manet.

Reliquam hinc Euganeorum sive Venetorum oram ad Formionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d' Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italix, Aquileia, nunc *Aquila*, deserta plane. Inde clara opida, Forum Julii, nunc vulgo *Cividà di Friuli*; Julium Carnicum, nunc *Zuglio*. in ruinis inter Tilavemptum fluvium & Alpeis: Vedinum, vulgo Germanis nunc *Weiden*, Italis *Vdene*. Circa Venzonum Noreia fuit Tauriscorum urbs, qui inde postea Norici trans Alpeis didici. Tergeste item, vulgo nunc *Triciste*, clara olim Histrorum primum urbs, post Romanorum fuit colonia, Carnorum provinciæ attributa. Sed inprimis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis Timavus amnis, inter Aquilejam & Tergeste, septem capitibus exorients, uno ostio post mille haud amplius passus in mare emissus.

Post Carnos igitur est Histria, & populi Histri. Regio ceu peninsula inter Formionem & Arsam amneis, in mare procurrat. Caput gentis fuit Pola, à Colchis, Jasonem & Medeam persequen-
ribus

tibus olim condita. Inde celebria opida, Parentium & Ægida nunc *Parento* & *Cabo d' Istria*; item Nefactium ad Arsiam fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

C A P. XXV.
De Gallis Cisalpinis.

CAllicæ gentes trans Padum fuere, Lybici, Lævi, Insubres, Orobii, Cenomani. Lybicum caput fuere Vercellæ, nunc *Vercelli*. Lævorum Ticinum, nunc *Pavia*; eorundem fuit Novaria, nunc *Novara*. Insubres omnium Gallicarum in Italia gentium fuere validissimi. Caput eorum Mediolanum, vulgo nunc Italis *Milan*, German. *Meyland*. Opida hinc clara; Laus Pompeja, nunc *Lodi*; Forum Diuguntorum, nunc *Crema*; Moguntiacum, sive Modicia, nunc *Monza*. Orobiorum fuere Comum, Bergomum, Forum Licinii, nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlasina*. Ultra Insubres Orobiosque incoluere ad Venetiam usque Cenomani; quorum caput Brixia, nunc *Brescia*, sive *Bressa*. Præterea celeberrimæ urbes, Cremona & Mantua, à Tuscis quondam condita. At cis Padum Gallici populi fuere Ananes, Boii, Senones. Ananes Linguriæ continuabantur circa Placentiam

centiam Romanorum coloniam, vulgo nunc *Piacenza*. Inde sequebantur Boii, secundum Intubres maxima potentissimæque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit Bononia, nunc vulgo *Bologna*; Felsina ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia: Parma, Brixellum, Regium Lepidi, Mutina, Forum Cornelii, Faventia, Forum Livii, quæ nunc vulgo *Parma*, *Brissello*, *Reggio*, *Modena*, *Imola*, *Fuenza*, *Forli*. Postremi Gallorum in Italia fuere Senones inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc *Iesi*, prope Anconam, partem Umbrorum agrum incolentes. Caput hinc gentis constituere Senam Gallicam sive Senogalliam, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

C A P. XXVI.
Etruria & Umbria.

GAlliæ Togatæ jungebatur à meridie Etruria, sub Apennino monte ejus incolæ Etrusci sive Tusci: Græcis Tyrhæni dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut ante dictum, trans Apenninum, ab utraque Padi ripa; unde à Gallis expulsi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Marcamque amneis considerunt, duodecim urbibus, totidemque Principatibus inter

se constitutis. Urbium nomina hæc sunt: Veii, Volsinii, Clusium, Perusia, Crotona, Aretium, Falerii, Volaterræ, Vetuloni, Rusellæ, Tarquinii, Cære. Ex his hodièque extant, nominæque vulgaria habent ista; *Bolsena*, *Chiusi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Cività Castellana*, *Volterra*, *Cerveteri*. Reliquarum Veii ad XII. lapidem ab urbe Roma fuere, circa opidum nunc *Scrofano*, Vetulonii fuere prope litus inter *Plombinum* & *Mossam* opida: vulgo nunc dicitur *Bagni de Rosselle*, id est, *Aquæ Rosellarum*. Tarquiniorum vestigia jacent supra Cornetum opidum.

Celebres præterea urbes in Etruria fuerunt, in littore; Luna trans Macram fluv. sed Etruscorum tamen opidum, portu nobile, nunc *l'Erici*, inde Pisæ, nunc *Pisa*: Portus Liburnus sive Hercules Liburnus, nunc *Livorno*: Populonia, cujus vestigia extant prope *Plombinum*: Telamon, nunc *Telamone*: Cosa, nunc *Ansidonia*: Gravisæ, quondam infra Cornetum: Centum Cellæ, nunc *Cività Vecchia*: & Alsum nunc *Palo*.

Intus in mediterraneo, Nepete, Sutrium, Falerii Faliscorum, Fanum Voltumnæ, Hortanum: quæ vulgo nunc *Nepe*, *Sutri*, *Cività Castellana*, *Viterbo* & *Horti*. Inde Herbanum; quæ postea Urbs vetus, nunc

nunc *Orvieto* Suana & Saturnia, Senæ, Florentia, Pistoria, Luca, nomina antiqua retinent.

Umbria.

Tuscis jungebantur ad Tiberim fluvium Umbri. Sed hi ab initio ad utrumque mare late incoluerunt. unde fluvius, mediam postea Etruriam secans, Umbro olim, nunc *Umbro*. Ab Inero mari eos rejecerunt Etrusci; à Supero Senones Galli. At his à Romanis deletis, Umbris fines fuere in Romano Imperio ab Austro Nararnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluentis: ab occasu Tiberis; & trans Apenninum Bedesis, nunc *Ronco*, apud Ravennam mare Hadriaticum petens; à Septemtrionibus ipsum hoc mare ab ortu *Ælis* fluvius, & inde linea ducta ad Naris fonteis.

Urbes in ora Hadriatici sinus; Ravenna, Ariminum, Pisaurum, Fanum Fortunæ, & Sena Gallica, supra dicta: nomina vulgaria nunc sunt, *Ravenna*, *Riminio*, *Pesaro*, *Fano*, *Sinigaglia*. Intus Cæsena, Sassinum, Urbinum, Sentinum, *Ælis*, Camerinum; vulgo nunc, *Cæsena*, *Sarsina*, *Urbino*, *Sentino*, *Iesi*, *Camerino*. Cis Apenninum; Iguvium, Mevania, Spoleum, Tifernum, Nuceria, Camellaria; Alisium, Hispellum, Fulginium, Tuder, Interamnium, Narnia, Ameria,

& citra Narem Ocriculi: quæ vulgo nunc, *Augubio, Bevagna, Spoleti, Città di Castello, Nocera, Assisi, Ispello, Fuligno, Todi, Terani, five Terni, Narni, Amelia, Otricoli.*

CAP. XXVII.
De Sabinis & Latio.

INfra Umbros ad mare usque antiquissimis temporibus incoluere Siculi, à quorum rege Italo, hæc regio primum dicta est Italia; quæ deinde ab Aboriginibus, pulsis inde Siculis, *Saturnia* vocata est, & mox item Latium: unde Aboriginibus novum nomen Latini. Sed in partem Antiqui Latii postea successerunt Sabini, inter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabinorum fuit Reate, nunc *Rieti*; & ante hanc Cures, nunc *Il Vecovio di Sabina*, cœnobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis. hinc Romani dicti fuere *Quirites*. Reliqua opida celebria sunt, Nursia, nunc *Narcia*; Cutiliæ, cujus ruinæ prope opidum *Civita Ducale*; Amiternum, cujus vestigia prope Aquilam. Inde Eretum, & Nomentum, prope Anienem, nunc vulgo *Monte Eretundo & Lamentario*.

Sub Sabinis itaque juxta Tuscos fuere Latini, non totius Italiæ solum, sed &

orbis

orbis universis gens nobilissima. Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus incluso, ab Aniena ac Tiberi ad Circæum usque promontorium, quod vulgo nunc est *Circei*. At postquam finitimi etiam populi Æqui, Hernici, Volsci, & Ausones sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis novi Latii fuit Liris amnis, vulgo nunc *Garigliano*.

Caput Latii omni ævo fuit *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea Oenotri dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab Æneæ posteris, ut tradunt, aucta, urbium sane Regina, orbisq; terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine præcipua fuere Tibur, nunc *Tivoli*; Præneste, nunc *Palastrina*, Gabii medio inter Præneste & Romam itinere quondam; Tusculum, nunc *Frascati*; Aricia, nunc *l' Aricia*; Lanuvium, nunc *Città Lavinia*; Alba longa, inter Albanum quondam montem & Lacum; & Albæ mater Davinium, prope litus, nunc *Patrica*; inde Laurentum, nunc *Pateras*; & tandem Ostia, ab Ostiis Tiberinis nomen habens. Circa Anienis Tiberisque confluentis opida Antemnæ, Collatia, Fidenæ, in tenuibus incertisq; vestigiis ostenduntur Rutulipars fuere Latinorum: caput eorum Ardea.

In Æquis fuere Carseoli sive Carsula nunc *Arfuli*, & Valeria, quæ & Varia, nunc *Vico Varo*, tum Sublaqueum, nunc *Suliaca*; Algidum, in Algido monte & æmore, nunc *Selva d' Aglieri*.

Hernicorum fuere: Anagnia, Alatrium, Veruli, Ferentinum, nunc *Anagni*, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta.

Sub Hernicis ad mare fuerunt Volsci, opida eorum in litore Antium, Circæi, Tarracina, quod antea Axurî intus statim celeberrimus Pomtinus ager, & Pomtinæ Paludes, à capite olim Volscorum Sueffa Pometia dictæ. inde Velitræ, Cora, Norba, Privernum, Setia, Signia, Sulmo, Frusino, Fabrateria, Aquinum, Casinum, Atina, Arpinium, Arx, Sora: vulgo nunc dicuntur: *Belluri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sermonetta*, *Fraselozna*, *Falvaterra*, *Aquino*, *Monte Casino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora*. At Fregellæ, nunc *Ponto*, *Corvo* est, & Interamna, l' *Isola* nunc dicta.

Ausonum fuere Cajeta, Fundi, Formiæ: nunc vulgo dicuntur, *Gaëta*, *Fondi*, *Mola*.

CAP.

CAP. XXVIII.

Picentes, *Vestini*, *Marucini*, *Peligni*, *Marfi*, *Frentani*, *Sannites*, *Hirpini*.

ULtra Apenninum rursus juxta Sabines & Umbros, fuere Picentes, inter Æsim & Aternum amneis: quorum hic nunc *Pescara* dicitur. Regio eorum vocabatur *Picenum*. gens à Sabinis fertur orta. Opida in litore; Ancona, Græcorum colonia, à Syracusanis condita: Castrum novum, nunc *Flaviano*; Castellum Truentinum, ad Truentum amnem. Intus Auximum, nunc *Osimo*; Septempeda, nunc *S. Severino*; Tollentinum, Firmum Picenum, & Asculum Picenum, Interamnium, Atria; quæ nunc *Tollentino*, *Fermo*, *Ascoli*, *Teramo*, *Atri*. Picentibus continuabatur Vestini, quorum opida Angulus & Pinna, vulgo nunc *Cività di Sant'Angelo* & *Cività di Penna*; Avia sive Avella, nunc est *Aquila*.

Vestinis ad mare contermini erant Marucini, quorum opidum Teate, nunc *Thicri* & *Chieti*.

Marucinis simul & Vestinis finitimi erant Peligni, quorum caput olim Confinium nunc destructum; deinde Sulmo nunc *Sulmona*.

Pelignis & Vestinis in mediterraneo continuabantur.

H. 4

tinuabantur Marſi. quorum Alba Fucen-
tis, ad Furinum lacum; quæ hodiè que no-
men antiquum in ruinis retinet; vulgo *Al-
be, & Albi* dicta; & Marubium, nunc *Mor-
réa*.

Rurſus in litore ultra Marrucinos &
Pelignos incolebant Frentani. quorum opi-
da Ottona, Anxanum, Hiſtonium; nunc
Ortona, Lanſano, Guaſto, d' Amone.

Infra Frentanos fuere Samnites, Sabelli
etiam dicti, à Sabinis orti: & à Samniti-
bus orti Hirpini. Illorum regio Samni-
um; in quo opida, Bovianum, Æſer-
nia, Sæpinum, Allifæ, Teleſia; nunc vul-
go *Bojona, Iſernia, Sepino, Alifi, Teleſt*.
Horum opida Beneventum, Equus Tuti-
cus, Abellinum, Compeſa, nunc *Benivento,
Ariano, Avellino, Conza*.

CAP. XXIX.

*De Campania & Picentinis, Apu-
lia, Calabria.*

Iuxta Samnites Hirpinosque ad mare in-
ferum erat Campania, vulgo nunc *Terra
di Lavoro*: in qua ſummum Liberi patris
cum Cerere certamen. Opida in litore,
Liternum, Scipionis Africani voluntario
exſilio clarum; vulgo nunc *la Torre di Patria*:
Bajæ, deliciæ, an corruptelæ populi Ro-
mani

mani; Miſenum, nunc *Monte Miſeno*; ſtatio
quondam classiſ Romanæ ad Inferum
mare: Puteoli, *Puzzuolo*, portus ad hoc
mare totius Italiæ celeberrimus: Nea-
polis, Parthenope ante dicta, nunc *Na-
poli*, literarum ſtudiis Ciceronis Virgi-
liique ætate clara: Herculanium, vulgo
Torre di Græce; & Pompeii, vulgo *Scafati*;
Veſuvii montis incendio nota opida. In-
de Surrentum, nunc *Sorrento*. Intus in
mediterraneo, unde Campaniæ nomen,
Capua, à Tuſcis condita; æmula quon-
dam Romæ, atque ob id ipſum perdita.
nunc ruinæ ejus viſuntur duobus amplius
millibus paſſuum à Nova Capua. Sueſ-
ſa Aurunca, nunc *Seſſi*; Venafrum, nunc
Venaſtri; Caſilinum, nunc *Nova Capua*, ad
Vulturum amnem: Teanum Sidici-
num, nunc *Tiano*: Calatia, nunc *Caja-
zo*: Cales, *Caivi*. Atello, nunc *Aver-
ſa*: Acerræ, nunc *Acerra*; Nola nomen
retinens: Nuceria, nunc *Nocera*.

Juxta Campanos fuere Picentini, à Sur-
rento, ſive Minervæ promontorio, ad
Silarum uſque amnem pars quondam Pi-
centium, huc à Romanis à Supero mari
traducti. Caput eorum Salernum, vul-
go *Salerno*.

Apulia, Calabria.

Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere Apuli, quorum regio Apulia, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgo nunc *Fortore*, ad fauces usque Hadriatici maris excurrrens. Divisa fuit in treis partibus Daunia Dicebatur à Frentone ad Aufidum amnem vulgo nunc *Lofanto*: inde ad Brundisium, & Tarentum, Peuceria; cujus partem Poediculi incoluere. hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere Messapii. Sed Messapia post dicta fuit Calabria, & incolæ *Calabri*: Calabriae rursus dimidia pars, Tarentino sinui contermina, Salentinorum fuit regio. Atque cum Apulia propriè dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in Apulia fuere clara, Teanum Apulum; nunc exiguum murorum vestigium dicitur *Civitate* vulgo. Gerion, nunc *Tragionara*; Sipuntum, nunc *Siponta*; Luceria, nunc *Lucera*, Æquulanum, nunc *Troja*, Arpi, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum: Asculum Apulum, nunc *Ascoli*; Venusia Horatio Alumno nobilis, nunc *Venosa*, Archerontia, nunc *Acirezza*; Canusium, nunc *Canosa*, & clade Romanorum insignis vicus, Cannæ, nunc *Canna*, Salapia, *Salpe*, Rubi, *Ruvo*, Butunti, nunc *Bitonto*.

Bitonto, Barium, *Bari*; Egnatia, nunc *Torre d' Anarzo*.

In Calabria Brundisium, trajectu in Græciam olim clara; nunc *Brindisi*; Hydruntum, *Otranto*; Castrum Minervæ, *Castro*; Callipolis, *Gallipoli*, & omnium clarissima Tarentum, *Tarento*. Intus in peninsula, Neritum, *Nardo*, Alecium, *Lezze*; & prope hanc quondam Rudia; Ennio cive nobile opidum.

CAP. XXX,

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.

Infra Apulos, Hirpinos atque Picentinos. ad utrumque mare fuere Lucani & ipsi à Samnitibus orti Duce Lucio: sineis habuere ad Laum & Sybarim usque amneis; quorum hic in Tarentino sinu nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare infernum, *Laino*. Opida in littore hæc: Pæstum, Græcis *Posidonia* appellatum. nunc in ruinis *Pesto*; Velia, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; Buxentum, nunc *PolICASTRO*; à Tarentino sinu Metapontum, nunc *Torre di Marc*; Heraclea, ante *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Police*; Sybaris postea *Thurii*, ac tandem *Copix*, urbs dicta, inter Sybarim Crathimque amneis non extat. Intus Potentia, nunc *Potenza*.

Potenza; Gerumentum, nunc *Clarimonte*.

Post Lucanos extimum Italiæ, ad fretum usque Siculum angulum tenuere Bruttii, à Lucanis orti. Opida in litore versus occasum, Cerilli, nunc *Cirella*; Clamptetia, nunc *Amantéa*; Temsa sive Templà, cujus situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; Terina, nunc *Nocera*; Lametia, nunc *Santa Eufemia*; Scylleum in cervice Scyllæ scopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, Rhegium; nunc *Reggio*; ab altero mari Locri cognomine Epizephyrii, nunc *Ferace*; Caulonia, nunc *Castel vetri*; Scylacium, nunc *Squillaci*; Croto, nunc *Crotone*; Petelia, nunc *Belicastro*; Ruscianum, nunc *Rossano*. Intus caput Bruttiorum Consentia, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septemtrionem, quondam Pandosia, cum Acheronte fluv: quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro ancipiti oraculo monitus fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit Præterea potens quondam civitas Hipponium, Romanis Vibo Valentis, dictum, nunc *Monte Leone*.

Atque hæcenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuâsque eorum urbeis recensuimus. Cæterum quum Græci omnem fere oram
maris

maritimam, Coloniis suis è Græcia deducis, obsiderent, ipsa hæc terra unâ cum Sicilia dicta est *Magna Græcia*, duravitque hoc nomen multis sæculis, donec inter fretum Siculum constitit & Tarentum: quæ pars Italici litoris postea proprie eo nomine indigitata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

CAP. XXXI.

De fluvii Italia.

FLuviorum princeps Italiæ est Padus, vulgo *Po*, nulli annium claritate interior, Græcis *Evidanus* dictus; ac Phærontis, ut fabulata est antiquitas, pœna illustratus. E gremio Vesuli, cellissimi inter Alpium juga montis profluens, triginta amplius flumina, lacusque immensos, septem ostiis, quæ septem maria perhibebantur, in mare Adriaticum deferunt. Fluminum nobiliora: sunt ex Alpibus orta, Duria, nunc *Dora*; Sessites, *Sessia*; Ticinum, *Tesino*, lacum Verbanum, nunc *Lago Maggiore*, transiens; Adua, nunc *Adda*, Latinum lacum nunc *Lago di Como*, perfluens: Ollius, nunc *Oglio*, lacum Sebinum, nunc *Lago d' Isèo*, transiens: Mincius, nunc *Menzo*, lacum Benacum, nunc *Lago di Garda*, transmittens. At à
dextra

dextra ripa recipit idem Padus ex Apenninis jugis, Tanarum, nunc *Tanaro*: Trebiam, qui nomen servat, Romanorum clade illustrem: & Rhenum Bononiensem, vulgo *Reno*.

Ex Alpibus item profluit Athesis, Italique nunc *Adese*: German. autem *Etsh*. Reliqua quæ sequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum Arnus, vulgo *Arno*, Florentiam ac Pilas perfluit; Tiberis, quem urbs Roma, Romæque conditor Romulus, totius terrarum orbis illustrissimum fecerunt, a dextra ripa Clanim, vulgo *Chiana*, à sinistra Narem, vulgo *Nera*, atque Anienem, nunc *Teverone*, in mare infernum deferit.

Inter Latium & Campaniam est Liris, nunc *Garigliano*, in ipsa Campaniæ *Volturno*; inter Picentinos ac Lucanos *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia *Sibaris*, nunc *Cochile*, & Crathis, *Crati*; in Apulia *Aufidus*, nunc *Lofanto*, Romanorum sinistra pugna adversus Annibalem nobilitatus. Inter Præcutios & Picenum *Aternus*, nunc *Pescara*. In Gallis Senonibus *Metaurus*, nunc *Metro*, Hasdrubalis fratris Annibalis clade atque interitu insignitus.

CAP.

CAP. XXXII.

De montibus Italiae.

Alpes Italiam à Gallia, Vindeliciâ, Norico ac Pannonia submovent. Initium earum à vadis Sabatiis: finis ad Flanaticum sinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & Colapis, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias partes atque nomina. A vadis Sabatiis ad Varii amnis fontes, quæ Ligustico mari objacent, maritimæ cognominantur: hinc ad Segusium usque vulgo *Susa*, Cotticæ: inde ad S. Bernardum minorem Grajæ: dein ad usque S. Gothardum Penninæ: his continuantur Rhæticiæ, ad Plavis usque fontem, quarum pars Tridentinæ perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Doblacum usque Noricæ, supra Tilavemptum amnem, vulgo *Trajamento*: inde jam Garnicæ supra Carnos, usque ad Savi fonteis: moxque ultimæ, ad Colapis fonteis usque, Pannonicæ, eadem & Juliæ dictæ. Sunt tamen qui supra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi Dalmaticas dici volunt: aliique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est.

Cæterum

Cæterum intus in Italia Apenninus mons amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus; perpetuis jugis lunatoque cursu, ad Siculum frerum Lucopetræque promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Sueffam, Liris fluminis sinistræ ripæ prætexitur Massicus mons: hinc inter Bajas & Puteolos est Gaurus. supra Capuam, est Tifata mons. vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim No-læ vicinus est Vesuvius, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. Apulia est Garganus, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

C A P. XXXIII.
De variis Italiae incolis.

TERRAM Italiam à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas invectæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. Sanè varii atque

que genere planè diversi in ea memorantur auctoribus populi. quorum antiquissimi sunt isti, Ausones, Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes hinc Opici; sive Osci, in Samnio atq; Campania; Siculi in Sabinis & Latio: Umbri ad utrumque mare; ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberem & Umbro- rum amneis. Inde Tusci ad Alpeis usque: juxta hos Ligures in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos Veneti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab Henetis, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti Galli: Umbros ab Infero mari removerunt Tusci. Græca gens ex Arcadia Duce Oenotro profecti, unde dicti Oenotrii, primum Ausones supra dictis sedibus pepulerunt, ulterioraque versus Septentrionem Italiæ, circa Vulturum Lirîque amneis petere cœgerunt, nec ea terrarum parte contenti, mox Siculos etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aborigenes* dicti: Sed eum solum, quod tum occupaverunt, *Latium* vocaretur, mutato jam iterum vocabulo, Latinos inde sese appellarunt. Sabinum Opicorum fuere progenes: genueruntque ipsi ex sese Picentes, Vestinos, Mar-

Marfos, Pelignos, Frentanos, Marrucinos, Samnites, quorum hi postea Hirpinos, Campanos, Lucanos, atque Brutios condiderunt. Interim Græcorum nationes, aliæ aliis temporibus in Italiam invectæ, urbes in ea passim condiderunt, suisque coloniis, ut supra dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc Italia una cum Sicilia, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maxime vero Lucani eam partem, quam de suo nomine Lucaniam dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti Brutii Bruriam, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit: donec in ea parte consisteret, quæ tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

At postquam Romanorum crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; steritque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis supra explicatis distincta, ad Honorii Imperatoris usque tempestatem. Ex hinc alii alique subinde, Gothi, Vandali, Heruli, Germanicæ gentes, tum Hunni, superatis Alpium jugis totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus Justiniani Imp. pulsus, Exarchatus

chatus in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes Ravenna; Roma tum in ruinis jacente. Ultimi hinc Longobardi expugnata Ravenna, regnum in Togata Galliæ constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corrupte *Lombardia*, quasi Longobardia appellatur. Hos tandem debellavit Pipinus Franciæ Rex, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

CAP. XXXIV.

De novissima Italia divisione.

Postquam Imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est. Italia varie ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: Histriæ Marchionatus, Fori Julii Ducatus, & haud exigua Italiæ portio Lombardia, sub qua Marchia Tarvisiana, Ducatus Mantuanus, Ducatus Midiolanensis, Tirolis Comitatus dimidia pars, Grisones in ipsis Alpibus & his conterminis Helvetiorum stipendiarii, Pedemontium, Ducatus Montis Ferrati, Parmensis Ducatus, Romania sive Romaniola, Marchia Anconitana, jamque extra Lombardiam, Ager Genuensis: Tuscia, in qua patrimonium D. Petri, Tibe-

Tiberis dextræ ripæ adfixum ; Ducatus Spoletanus , Ager Romanus ; inde Regnum Neapolitanum , inque eo regiones Aprutiam , Apulia , Laborinus ager , Basilicata , Calabriae duæ , Ager Brianus , & ager Hydruntinus.

At eandem Italiam in partes singulis Dominiis distinxeris hoc modo.

I. Dominium est Hispaniarum Regis , sub quo Regnum Neapolitanum , Ducatus Mediolanensis , ac quædã opida in Tusciæ litore , Insulæque Italiæ adjacentes , Sicilia & Sardinia.

II. Pontificis Romani , sub quo ager Romanus , Patrimonium D. Petri , Ducatus Spoletanus , Marchia Anconitana , Romaniola , & urbs in agro Neapolitano Beneventum.

III. Venetæ Reipublicæ , sub qua Histria , Forum Julii , Marchia Tarvisiana , & inde Lombardiæ pars ad usq; Bergonum.

IV. Magni Ducis Tusciæ in Tuscia.

V. Genuensis Reipublicæ , sub qua Liguria intra Apenninum & Ligusticum mare , ac portiuncula Tusciæ Liguriæ proxima , cum Insula Corsica.

VI. Ducis Parmensis in Lombardia Caspadana.

VII. Ducis Sabaudie , sub quo Pedemontium.

VIII. Hel.

VIII. Helvetiorum , supra lacum Verbanum & Larium.

IX. Rhætorum sive Grisonum in Alpibus.

X. Archiducum Austriæ in Comitatu Tirolensi , ubi Tridentum , & in partibus Alpibus Fori Julii ac Histriæ.

XI. Ducis Mantuani , in Ducatibus Mantuæ ac Montis-Ferrati.

XII. Ducis Mutinensis.

XIII. Ducis Urbinatis.

XIV. Civitatis Lucensis in urbe Luca.

XV. Comitatus Mirandulani.

CAP. XXXV.

Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisiana, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium.

NOvissima Italiæ divisione tradita , singulas partes inspicere haud pigeat. Prima ab Arsis amne est Histria , German. *Istreich* dicta . Opida nunc clariora sunt : Pola , Parentium , & Histriæ , vulgo *Capo d' Istria*.

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

Fori Julii caput est Vedinum , nunc *Udenc*

Vndene, reliqua opida clara sunt: *Civitas di Friuli*, *Tergestum*, *Gradiscia*, ac nuper à Venetis condita *Palma*, egregium *Fori Julii* atque *Italix* ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in *Foro Julio Austriacæ* ditionis *Palatinatus Goriciensis*, cujus caput *Goricia*, opidum satis nobile.

Marchia Tarvisiana.

Cognominatur *Marchia* hæc ab *Tarvisio*; vulgo *Treviso*, splendida urbe. At Princeps non modo *Marchiæ Tarvisianæ*, sed totius facile *Italix* urbs est *Venetix*, in ipso salo, palis superstructa, Emporium toto orbe terrarum celeberrimum, ac republ. potentissima magnificis ædificiis splendens, ac templo *D. Marci*, atque armamentario, maxime conspicua.

Patavium, urbs spatiosa magis quam populosa, *Academia* totius *Europæ* celeberrima maxime gloriatur: de cætero munificissima.

Verona ampla splendida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota est. *Vicentia* Equestris ordinis viris gratissimum domicilium.

Rhati vulgo *Grisones*.

Griones, quos Latine vulgato nomine *Rhati*.

Rhetos, Germ. *die Graupünter*, vocant *Rheni*, *Oeni*, *Athesis* ac *Addux* fonteis accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput *Curia*, German. *Chür*, Ital. *Coira*: *Meyensfeld*, *Iländz*. Sub *Rhatibus* est vallis *Tellina*, & *Comitatus Clavennensis*; cujus caput *Clavenna*, Germ. *Cläven*, Ital. *Chiavenna*. In valle *Tellina* sunt *Sundrium*, *Tiranum*, *Pessclavium*, *Morbenium*.

Helvetiorum stipendiarii.

Grisonibus contermini sunt *Helvetiorum stipendiarii*; quorum opida haud illepidi, *Lucanum*, *Locarnum*, & *Bellinona*.

Pedemontium.

Pedemontii Dominus est *Dux Sabaudix*. Caput provincix ac *Ducum Sabaudicorum* sedes est *Augusta Taurinorum* vulgo *Turino*: Reliqua opida clara sunt: *Vercellæ*, *Eporedia*, *Augusta*, *Prætoria*, *Asta*, *Alba*, *Salutium* & *Nicæa*, licet non magna, at incolis valida. Prope est *Nicæensium portus*, *Villa Franca*, *triremium Ducis* statio.

C A P. XXXVI.
Lombardia & Genuensis ager.

Lombardia Transpadana.

EA quæ nunc Lombardia proprie dicitur, pars est Italiæ, urbium splendore, agorumque cultu lætissima. Dividitur autem Pado amne in Cispadanam & Transpadanam. Transpadana rursus disperitur in Ducatum Mediolanensem, Mantuanum & Venetorum ditionem.

Mediolanensis Ducatus.

Caput est Mediolanum, unde Ducatui nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua, arcis munitione, atque incolarum numerositate clarissima; armorum bellicorum officina tota Europa celeberrima. Secunda à Mediolano est Cremona, magnificis ædificiis superba. Sequuntur Comum, Pappia, Novaria; & in Cispadana Lombardia sub eadem ditione Alexandria ac Dertona.

Mutuanus Ducatus.

Mantua, quæ nomen Ducatui dedit, in palu-

palude vel lacu sita est, urbs amœnissima, sedes & domicilium nobilissimæ Gonzagarum familiæ.

Veneta ditio in Lombardia.

Venetæ ditionis sunt in Lombardia Eri-xia, Bergomum, Crema & Peschiera, urbes celeberrimæ; quarum duæ posteriores municipia habent validissima.

Lombardia Cispadana.

In Lombardia Cispadana sunt Ducatus tres Parmensis, Mutinensis, & Montisfer-ratensis Ferrariensisque ditionis loca.

Parmensis Ducatus.

Parmensis Ducatus caput est Parma, urbs egregia, illustrissimæ Farnesiorum familiæ domicilium. Secunda est Placentia, illi nulla re, nisi dignitate, inferior.

Mutinenses Ducatus.

Hujus caput est Mutina. Alterum ejus clarum opidum est Regium Lepidum.

*Ager Genuensis, vulgo Riviera.
di Génova.*

Caput regionis est Genua, urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentia superbissima: quippe in eo vico, qui novus, vulgo *strada nuova*, dicitur, nulla est domus, quin digna Regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximèque in suburbis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italarum ingenia, instructissimas. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est *Sevona*, lepida sanè ac laura. Sequuntur *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Sorezzana* in Tusco solo sita, egregio munimento, ac militum præsidio.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuscia, vulgo Toscana.

Tuscia, magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem Florentiam, vulgo *Fiorenza*, vel *Fierenze*, urbem, si unam

Antver-

Antverpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maximè conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam Medicæorum familia Principatum occuparet.

Luca, sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munitaque, Imperiali libertate gaudet. Haud procul marmora magna copia caduntur, totius Italiæ nobilissima.

Pisæ, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci parer. Liburno portui, vulgo *Livorno*, sive *Ligorno* & *Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiæ haud postremus, magni Ducis secessu ac triremium statione insignis.

Plombinum, Telamon, Orbetellum, & Portus Herculis, Hispani Regis imperio subiecta opida, validis Hispanorum præsidiis custodiuntur.

Senæ, vulgo *Siena*, in medio ferme Tusciæ sita urbs, merito inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Duci dicto audiens est.

Reliqua Tusciæ opida sunt Aretium, Cortona, Volaterræ, Piræ, Pistoria; quarum

hæc inter amœnissimas Italiæ censetur. Præ-
tium item & Poggium summarum deliciarum
sunt loca.

Massa, olim Herculis fanum, nunc novum
Genuensis familiæ Ciborum opus, Princi-
patus titulo censetur; opidum festivum ac a-
mœnum.

Patrimonium D. Petri.

Etruriæ pars est patrimonium D. Petri à
Machilde illustri mulieri Ecclesiæ Romanæ
legatum; hinc vulgo *Lo stato della Chiesa* in-
digeratur. Urbium in eo clarissimæ, Peru-
sia, Orvietum, Aquapendens, Horti, Viter-
bum. Opidum in littore vetustissimum,
quod quondam Centumcellæ, nunc *Cività
Vecchia*, id est, Vetus Civitas dicitur, por-
tu egregio ac triremium, Pontificiarum sta-
tione nobile est. Bracianum ad Sabatinum
lacum illustrissimæ Urfinorum familiæ Du-
catus est.

Romaniola, vulgo Romagna

Romaniolæ fines sunt intra Foliam amnem,
montem Apenninum, Panarum flumen & Pa-
di extremum versus Septentriones alveum.
Urbium clarissima ac celeberrima est Bono-
nia, ædificiorum splendore ac magnificen-
tia

Introduct. Geograph. Lib. III. 197

tia in primis censenda. Sequuntur Raven-
na, ac Ferraria. Hæc suum nuper habuit
Ducem; ac nunc Romanæ Ecclesiæ subje-
cta. Inde Ariminum, Cesena, Faventia, Imola,
egregia atque haud ignobilia opida.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

Urbium in Anconitana regione opulentis-
sima est Firmum. At portu celebri notissi-
ma Ancona. Cætera loca notatu digna Æ-
sis, vulgo *Iesi*, Macerata hinc in Ducatu Ur-
binati Urbinum, Fanum, Senogallia, S. Leo,
Forum Sempronii.

Romanus ager, vulgo Campagna di Roma.

Princeps agri Romani est Roma, Orbis
terræ quondam caput, ac nunc etiam ob Por-
tificis Maximi sedem, omnium illustrissima
atque celeberrima, de qua præstat tacere, quam
pauca dicere.

Reliqua opida agri Romani, alioquin no-
bilia satis, Romanæ urbis propinquo splen-
dore obscurantur. In his Tibur, nunc *Tia-
voli*, hortus Atestini Cardinalis multipli-
ciamœnitate, ac vario genere deliciarum, cla-
rum per totam Italiam reddit: sed ipsum
opidum.

opidum longe anteeunt Tarracina & Praeneste.

Ducatus Spoletanus.

In Ducatu Spoletano sunt Spoletum, Augubium, Fulginium, Interamnia, Narnia,

CAP. XXXVIII.

De Regno Neapolitano.

Hinc reliquum Italiae, quicquid à Fundis opido, & Liri fluvii fontibus, Apennino monte, Truento amne & utroque mari Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur Regnum, ab urbe Neapoli, capite suo. Longitudo ejus est à Truenti amnis ostio ad Brutium usque promontorium, vulgo *Capo Spartivento*, milliar. Germ. xc. Latitudo ab Athenæo sive Minervæ promontorio, vulgo *Massa*, haud procul Neapoli, ad promontorium Gargani montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mil. Germ. xxx.

In Regni formam redacta est hæc regio hoc modo. Cum circa annum Christi cIs, Saraceni hoc terrarum, unà cum Sicilia insula occupassent, Tancredus quidam Normanus prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam adsumtis liberis petiit, operamque

ramque suam contra Saracenos obtulit. Ibi tum re bene gesta, Saracenisque Italia ac Sicilia ejectis, portiones ei & filiis assignantur in utraque terra. Postea Robertus, unus ex filiis, primus Apuliæ & Calabriæ Dux pronuntiatur. Dein hujus filius Rogerius primum terrarum Neapolis & Siciliae sub uno regno comprehensarum Rex creatur. Regnum ipsum geminarum Siciliarum nomine appellabatur. nam quod nunc in Italia *Neapolitimum* dicitur regnum, tunc Sicilia cis pharum seu fretum vocabatur; ipsa autem insula Sicilia, trans pharum. At divisum mox in duo regna, duos pariter Reges accepit: quorum alter in Italia, Apuliæ sive Neapolis; alter in insula, Siciliae Rex appellatus est. Dehinc variam utrumque regnum Dominorum mutationem passum est. Quippe in Neapolitano regno primi Normanni Galli Reges fuerunt; post Suevi Germani; mox iterum Galli Angolemenses; dein Arragonenses Hispani: Jamque tertio Galli, iterumque Arragonenses, tandem Castiliani Reges obtento totius Hispaniæ Imperio, in Neapolitano etiam regno in Arragonensium locum successerunt.

CAP. XXXIX.

De urbibus Regni Neapolitani.

URbes in Neapolitano Regno non æquæ cultæ sunt ac superiori Italia. una tamen Neapolis regni caput, sedesque Præfecti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum superbia, neque civium opulentia cedit; multitudine verò incolentium, habita amplitudinis suæ ratione, reliquas omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores sunt istæ: in Laborino agro, Capua, Surrentum, Salernum, & Melphis, vulgo *Amalfi*; in qua primùm inventus est Pyxis sive magnetis nautici usus. In Calabria Consentia, Regii Præfecti sedes: Mons Leonis, Regium. Tum in Hydruntino agro Hydruntum, nunc *Otranto*, Gallipolis & Aletium, vulgo *Lezzo* conventu Juridico nobile opidum; item Tarentum. In Baritano agro Barium, Monopolis Tranium. In Apulia Manfredonia, Luceria, Troja, Asculum Apulum: In Aprutio, Aquila, Beneventum, Anagninum, Theate, Pinna, Sulmo, Asculum, Pisenum.

Cæterum cum tam varium fuerit, tamque fre-

frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incursionibus petiitum; effectum est ubi crebra ac frequentia munimenta contra ingruentem hostilitatem passim excitarentur: quorū firmissima nunc sunt Consentia, Cantazari, Mantæ, Crotone, & Tarenti in Calabria: Gallipoli, Hydrunti, ac Brundisii in agro Hydruntino: Monopoli, Barii, Tranii, Barletta, Manfredonia in Apulia, Aquila in Aprutio. At Cajetæ munimentum, ob singularem firmitudinem, situmque loci, *clavis totius regni* appellatur.

CAP. XL.

De Episcopatibus Italia, Academiis & urbium clarissimarum Episcopis.

ARchiepiscopatus in universa Italia sunt triginta: quorum in Neapolitano regno viginti & unus; Neapolitanus, Capuanus, Salernitanus, Melvitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredonienis, Canusinus, Traniensis, Barentinus, Tarentinus, Maderensis, Brundisius, Hydruntinus, Russanensis, Consentinus, Sanctoseverinensis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senensis, Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genuensis, Taurinensis, Mediolanensis, Venerus, & Gradiscensis.

Episcopatus, ut admodum tenues, sic innumerari. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & recipere, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat.

Cæterum Patriarchatus, qui Aquileiæ erat, Venetias transitus est.

Academiæ.

Academiæ illustres sunt: Patavii, Bononiæ, Pisæ, Senis, Perusiæ. At minus celebres, Augustæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tanta festivitas & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximie claritudinis sunt novem; quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma dicitur sancta, vulgo *Roma la santa*, ob Pontificis Maximi sedem. Neapolis, nobilis; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum

Comitum atque Equestris ordinis virorum. Venetiæ opulenta, vulgo *Venetia la ricca*; ob potentiam atque opes immensas. Genua superba, vulgo *Genova la superba*; ob superbam ædificiorum magnificentiam. Mediolanum magnum; vulgo *Milano la grande*; ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. Florentia pulchra, vulgo *Fiorenza la bella*, ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiam, latitudinem ac directionem. Bononia pinguis, vulgo *Bologna la grassa*; ob lasciviam agri fertilitatem. Ravenna antiqua, vulgo *Ravenna l' antica*, ob ædificiorum totiusque urbis vetustatem. Patavium doctum, vulgo *Padova la dotta*, ob celebre literarum studium.

CAP. XLI.

De Sicilia.

OMnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat Sicilia; quondam, si veteribus credimus, continens & Italiæ annexa: post interfuso Siculi maris freto, avulsa: cœli clementia ac soli ubertate adeo felix, uti horreum Romanorum appellaretur. Nomen Siciliæ à Siculis, Latii quondam in Italia incolis, habuit: ante fuit dicta *Sicania*, à Sicano Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima Iberorum sive Hispanorum

spanorum manu advectus, inſulam de ſuo nomine Sicaniam populūque Sicanos appellavit. Trinacria item, & Triquetra, à triangula forma, Græcis atque Latinis dicta eſt. quidpe tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græca literæ: quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. Pachynum vocatur promontorium, vulgo nunc *Capo Pàſſaro*, quod Græciam ſpectat, Lilybæum, nunc *Capo Bièò*, quod Africam; Pelorum, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id anguſtum & anceps, alterno curſu atrox, lævum, & Siciliae Charibdisque horrendis neminibus inclyrum eſt. Scylla eſt ſcopulus verſus Septemtrionem. Carybdis mare vorticoſum verſus meridiem; utrūque noxium appulſis.

Cæterum ipſius inſulæ ſumma longitudo eſt inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mil. Germ. i. latitudo à Jachino ad Cephaledim opidum mil. Germ. xxxv.

Urbes olim in hac claræ; in litoribus Meſſana, civium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur; Zancle, id eſt, *Falx*, ante dicta, nunc *Meſſina*; Tauromentum, nunc *Taormina*; Catona ſive *Catina*; nunc *Catania*, Syracuſæ, urbs omnium totius inſulæ clariffima, nunc *Saragufa*; Camarina, nunc *Torre di Camarana*; Agrigentum, quod Græcis *Acragas*, nunc *Gergenti*; Selinuntum,

tum, Græci Selinus, nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra de la Pulci*; Lilybæum, literarum quondam ſtudiis celebre nunc *Marfella*, Drepanum, nunc *Tràpani*, Panormum vel Panormus, nunc *Palermo*; Soluntum, Græcis Solus, nunc *Sólante*; Himera, nunc *Términi*; Cephaladis, nunc *Ciſaltù*, Tyndaris ſive Tyndarium, nunc *Santa Maria di Tindàri*; Milæ nunc *Milazzo*.

Intus Centuripe, nunc *Centorve*; Agyrum, *S. Philippo d' Agirone*; Aſſorus, nunc *Azaro*; Enna nunc *Caſtro Janna*; Leontini. nomen retinet; Neetum, *Noto*; Motyca, *Módica*.

Flumina ac Montes Siciliae.

Fluviorum nobiliſſimi ſunt, Onobala, qui & Taurominius, nunc *Cántara*; Symæthus, nunc *la Jaretta* Cyameſorum ab Centuripis & Chryſiam ab Aſſoro devehens; Terias nunc *Fiuno di S. Leonardo*; Anapus, hodie *Alſeo*, cum Cyane fonte, nunc *la Piſma*. apud Syracuſas, Florus, nunc *Abiſo*, Gela, nunc *Fiume di terra nuova*, Hyſpa, Belici; duoque Himeræ, quorum alter, nunc *Salſin* Libycum pelagus; alter, nunc *Termini*, in Tyrrhenum mare devolvitur: ambo ex iſdem fontibus orti, inſulam in duas partes ſecare falſo à veteribus traduntur.

Montium clariffimus maximuſque eſt *Ætna*,

Ætna, nunc *Monte Gibello* nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. stadia pater. inde est *Eryx*, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

CAP. XLII.

De incolis Sicilia & nova ejus descriptione.

INcolas habuit Sicilia primos Cyclopas, & Lestrigonas, id est, gigantes, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis, ossa immania passim in insula reperta fidem faciunt. Dein Iberi, ex Hispania, Duce Sicano insulam obsedisserunt. Post hos Siculi ex Sicilia Italiae. Dein Phænices à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos Græci ejecerunt: cum quibus lingua etiam Græca inuenta est.

Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos stetit, donec maxima pars insulae in Carthaginensium potestatem incideret. His devictis Romani sibi vindicarunt, primaque fuit quam in Provinciae formam redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate Vandali ex Africa eam occuparunt: quibus à Belisario Justiniani Duce pulsus, Saraceni postea invaserunt. Hos tandem eiecit Tancredus Normannus; cujus nepos Rogerius, ut ante memoravimus, primus Apuliae & Siciliae Rex.

Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, Suevi Germani Siciliae regno potiti sunt. quibus pulsus Galli recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad Arragoniae, tandemque ad Castillae reges devolutum est.

Tota nunc in tres regiones, quas *Valles* vocant, divisa est: quarum una *Vallis Demona*, Pelorum promontorium spectat; altera *vallis Neeri*, *Pachynum*, tertia *vallis Mazarae*, *Lilybaeum*.

Urbes nunc clarae.

Urbium clarissima est *Panormus*, caput Regni, ac *Proregis*, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa: hominum multitudine, ædificiorum superbia, civium opulentia insignis. Secunda est *Messana*, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquae urbes illustres sunt; *Catana*, *Syracusa*, *Tauromenium*, *Agrigentum*, *Neetum*, *Sciacca*, *Mazara*, *Marsalla*, *Drepanum*, *Termini*, *Enna*. *Drepanenses* nauticâ scientia reliquos Siculos praestant.

Archiepiscopatus sunt tres; *Panormitanus*, *Messanenensis*, & *Montiregalensis*. Academia publica est *Catanae*.

CAP.

CAP. XLIII.

De Sardinia & Corsica.

SECUNDA magnitudine maris interna est Sardinia, fertilis insula, & solè quàm cœli melioris, atque ut fœcunda, sic penè pestilens. A Sardo Herculis filio nomen sortitam esse fabulantur Græci, cum ante Sandaliotis & Ichnusa, à sole effigie ipsius diceretur. Longitudo ejus à Calari, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, completur mil. Germ. XLV. Latitudo à Gorditano promontorio, *Capo di Monte Falcone*, & *Capo di Argentera*, promontorium Columbarium, juxta Olbiam, mil. Germ. XXVI.

Urbium quondam celeberrimæ, Caralis, nunc *Cagliari* Italis, & Sardis *Cagliari*; Sulci, Carthaginiensium quondam colonia, nunc *Palma di Sole*; Olbia nomen in vestigiis retinet.

Colonos in eam deduxisse dicuntur Sardus Herculis filius, ex Libya, & Norax Mercurii à Tartessio Hispaniæ urbe & item Jolaus, à quo populi Jolaenses. deinde Ilienses, & Locrenses, Corsicæ in eadem pervenerunt. Postea Carthaginienses occuparunt, at his primo bello Punico expulsis, Romani suo imperio adjecerunt, cui paruit usque dum declinante Roma-

Romano Imperio Sarraceni invaserunt. His ejectis Genuenses ac Pisani aliquandiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus Arragoniæ regibus assignaret; quo titulo tandem ad Hispaniarum Reges pervenit.

Urbium nunc clarissima Calaris caput Insulæ, portu nobilis. Præterea Oristana & Sessaris.

Corsica.

At minor est Corsica sesqui mil. Germani ab Sardinia versus Septemtrionem distans: omni ævo malignè culta, qui aspera & multis in locis aditu difficilis. Distans est primum Terapne: mox Cynus Græcis, à Cynæ Rege, quem Herculis filium volunt Denique Corsica à Corsia Bubulca, muliere ex Liguria; qua Duce Ligurum manus in eam ingressa est: & Corsi à Duce, dicti coloni. Longitudo Insulæ est à Sacro promontorio, nunc *Punta di Marone*, sive *Capo Corso*, ad promontorium Graniacum, *Capo di manza*, mil. Germ. xxx. Latitudo à promontorio: quod hodie *Capo di Foro*, usque ad Aleriam, mil. Germ. xx.

Urbes quondam claræ Aleria & Mariana, quarum nomina nunc in ruinis jacent.

Tusci primi insulæ imperium occuparunt, post hos Carthaginienses: mox Romani: dein Saraceni.

Siraceni : quibus profligatis Genuenses ac Pisani , utris dominium maneret , inter se certârunt ; tandem Genuensibus cessit.

Urbes in ea nullæ nunc claræ , præcipuè tamen loca sunt : *Adiazzo*, *Nebbio*, *Calvi*, *Bonifacio*. *Calvi* est celeberrimus insulæ portus.

LIBER

LIBER QUARTUS

CAP. I.

De Pannonia.

Transgressis ex Italia Julias Alpes, Pannonia conspicitur, solo fecunda, viris fortis, armisque ac opibus maximè valida quondam regio. Nominis origo incerta. Limites ab occasu habuit Cerbium montem; is nunc amplissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubiû usq; variis nominibus pertextitur, primum *Pleyß*, modo *Hengstberg*, mox *Dëbberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenburg* dictus. ab Septentrione, Danubium amnem: ab ortu eundem Danubium & Aureum montem, nunc Hungaris *Macheck*: à meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes Timaci, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes Unæ fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ Carnicæque Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie Carniolam, Croatiam, Vinædorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, majorem

jorem partem Austriæ, dimidium Hungariæ, Slavoniam, Bosniam, partemque Serviz.

Divisa fuit in Superiorem & Inferiorem. Superior, quæ & prima Consuleris, versus Occidentem est: in qua nunc Carniola, Croatia, Vindorum Marchia, Carinthia, Stiria, Austriæque majoris pars. Inferior, quæ & secunda Consularis, in Orientem vergens, complectitur Bosniam, Slavoniam, & quantum Hungariæ Danubium, Dravum, Attabonemque amneis interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter Dravum Savumque fluvios porrecta, Valeria, vel Pannonia Interamnia & Riparenfis dicta est.

Sic igitur hodie Hungaria vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet, quum reliquum trans Danubium in Jazygibus Dacisque obtineat.

Urbium clarissimæ, Segesta, quæ & Siscia, nunc *Siszek*, in Croatia; Petovio, vel Patavium, *Pettaw*, in Stiria; Amona, *Unterlaubach*, Romanorum Colonia; Nauportum, *Oberlaubach*, in Carniola; Vindoniana, quæ & Vindobona, nunc *Vienna*, in Austria; Scabrantia nunc *Scrabing*; Sirmium, nunc *Simach*; in Hungaria, Taurunum, vulgo *Belgrad* & Germanis *Griechsweissenburg*.

CAP. II.

De incolis Pannoniarum & de regno Hungaria.

Primi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, Celtica gens: quos Græci *Paones* vocarunt. Julius Cæsar primus terram ingressus: post eum item alii, at Tiberius eandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romam jugum, donec post inclinationem ejus Gothi invaderent, quos Hunni expulerunt; hos Longobardi; rursumque hos Hunni, tandem circa ann. Iccccc sub Arnolpho Imperatore, gens quædam à Scythia profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc *Hungariæ* dicitur regnum, occupavit. Hunnorumque reliquiis mista, nomen in ea constituit, quo etiam nunc Hungari indigetantur. At termini Hungariæ sunt, à septentrionibus Carpatès mons, quo à Polonia ac Russia separatur; ab Oriente est Transilvania & Valachia; à Meridie Dravus fluvius; ab Occidente Stiria, Austria atque Moravia.

Figura ejus quadra est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxime ejus longitudo, à Patissi fontibus vulgo *die Teisse*, ad *Murz*, *die Muer*, confinentem mil.

mil. German. Lx. porrigitur, ac par fermè est latitudo.

Dividitur in superiorem, quæ trans Danubium Poloniæ ac Transsilvaniæ contermina; & Inferiorem, quæ eis Danubium est. Comitatus in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium, miserè divexat.

Opida in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi quæ Moraviæ Poloniæque propius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt superiori Hungaria: *Temeswar*; Genadium, vulgo *Chonad*; Segedinum; Varadinum, vulgo *Wardeyen*; *Solnock*; Agria cum arce *Erla*; duoque firmissima munimenta *Zatmar* & *Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätte*; Cassovia, *Kassau*; caput superioris Hungariæ; *Eperis*, *Leutseb*; *Neutso*; *Altso*; *Krémmitz*; *Nitria*; omniumque amœnissima *Tyrna*; & quæ caput regni, post amissam Budam, Polonium, vulgo *Presburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

In inferiori sunt: Arrabo, vulgo *Rabe*; incolis *Tavuarzin*, inde latine Tavarinum; Comara, vulgo *Komarno*; Strigonium, vulgo *Grazn*; Alba Regalis, vulgo *Stuelweiszenburg*; Vesperinum, *Vesperin*; Quinque Ecclesiæ, *Fünfkirchen*; & caput quondam regiæque totius regni Buda, Germanis *Ofen* cui

cui in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, *Dotis*, *Pappa*, *Palotta*. Archiepiscopatus sunt duo, Strigonienfis, & Colossensis in opido, *Kolozsa*.

C A P. III.

De Slavonia & Bosnia.

Slavoniæ equidem nomine vulgo, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quicquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At propriè Slavonia dicitur ea regio, quæ Dravum Savumque amnes interjacet, ab Occasu Stiria, ab Ortu Danubio clausa. Longitudo ejus est ab opido *Koprانيتz* ad Dravi confluentem, mil. Germ. L. Latitudo à Dravo ad Savum, XII.

Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, Germ. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ii Slavonii qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam Regnum in ea constituentes, postea Hungaris vassigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio parer.

Opida notiora sunt, *Posegia*, *Gradiskia*, *Zagabria*, *Koprانيتz*, & validissimum contra Turcarum

carum incursiones munimentum.

Bosnia regnum.

Bosniæ regnum inter Unam Savū atq; Drinū amneis Bebiósq;ue montes situm, nomen accepit à Bosna flumine. Longitudo ejus inter duo flumina Unam & Drinū, porrigitur milliar. Germ. xL. Latitudo verò inter Bosnæ fonteis ac confluentem milliar. German. xv.

Hæ quoque olim Pannoniæ pars fuit; postmodum Gothi occuparunt; quibus egressis, Slavoni obsederunt. Hungaris deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum Turca potiretur. Præfatus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumto, principatum in regni formam redegit; quod Hungari recuperarunt, haud diu tenuerunt quin Turca repeteret.

Caput regni erat *Faytza*: nunc Metropolis est *Warbosanin*.

CAP. VI.

De Illyrico.

AB Arsia fluvio, Italiæ termino, versus Orientem, Illyricum est, Græcis Illyris, regio aprica atque amœna, solum fertile, ac vitiferum, nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab occasu Arsia

Arsia flumine, ac linea ab Arsiæ fontibus ad Colapis ortus ducta; à Septentrione perpetuis montium jugis, quibus Illyrii à Pannoniis discernuntur, ad fontes ulque Unæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim* & *Drini* confluentes, ab Oriente est ipse *Timacus*, *Scodrus* mons, & *Drilo*, fluvius, quo à Macedonia submoveretur à Meridie Adriaticus sinus. Longitudo ejus patet ab Arsia ad Drilonem mil. German. xc. Latitudo maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium milliar. xx.

Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones quarum una ab Arsia ad Tium amnem, qui nunc est *Cherca*. Liburnia dicitur; inde altera ad Drilonem usque fluvium, sive *Lisium* opidum, quod nunc vulgo dicitur *Alessia*, Dalmatia.

Liburniæ populorum clarissimi fuerunt *Japyges*. Opida per oram, *Flanona*, nunc *Fianona*; *Tarsatica*, *Tersatz*; *Senia*, *Zegna*; *Loplica*, *Lopur*; *Ortopula*, *Starigrad*; *Argyrunum*; *Pescha*; *Ænona*, *Nona*; *Jadera*. *Zara Vecchia*; *Scardona* nomen retinet.

Dalmatiæ populi etiam fuere varii. Opida in littore Sicum, nunc *Sebenico*; *Tragurium*, nunc *Traw*; *Salona* propè *Spalatium*; *Narona*, *Narenta*; *Onæum*, *Sabioncello*; *Epidaurus*, *Ragusi Vecchia*, *Rizinum*, *Risinc*; *Budua*, *Budoa*; *Olchinium* ante *Colchinium* di-

Æum, nunc *Dolcigno*; *Lissus*, *Alessia*. In-
tus *Scodra*, *Scutari*: *Dalminium* sive *Delmi-*
nium, *Delminio*, unde *Delmatia* sive *Dalma-*
tia nomen.

CAP. V.

De incolis Illyrici, & nova eius
descriptione.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latroci-
niis piraticæque infamis. Edomita à Ro-
manis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab
urbe condita lxxv, annis decem ante secun-
dum bellum Punicum; *Dalmatia* sub Augusto
Imperatore. Stetit inde sub urbis Romæ
imperio, Donec Gothi eam vastarent. Post
hos Sclavonii, à Mæori palude profecti oc-
cupârunt. In quos deinde Hungari imperi-
um habuere: ac novissimè Turcæ oppres-
sis Hungaris, interiora sibi vendicârunt; Vene-
tis in hunc usque diem maritimam oram ob-
rinentibus, exceptis duabus civitatibus, *Scar-*
dona quæ Turcici juris, & *Ragusi*, quæ
sui juris. Regio ipsa quæ olim in duas par-
teis, *Liburniam* ac *Dalmatiam* divisa,
nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, ea-
démque pars *Slavonia*. At quæ quondam
Liburnia, ea nunc Comitatus *Jadera*, vul-
go *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc ur-
bes nunc claræ; *Segna*, *Nona*, *Zara*; hæc
haud

haud exigui momenti, nec ultimi splendoris
civitas. *Sabenicum* satis amœna urbs, at
parum culta, ob vexationes vicinorum *Tur-*
carum, qui *Scardonam* tenent. *Ragusa*,
haud magna urbs cum arce, sui quidem Jus-
ris est, at stipendium pendit Turcæ: Em-
porium alioqui, ab hoc latere maris *Adriati-*
ci, Turcicis mercibus celeberrimum; *Scu-*
tari, quoque Turcicum opidum, Empori-
um est haud ignobile.

CAP. VI.

De Græcia, & summi ejus divisione.

Illyrico conjuncta est Græcia, antequam
Orbis imperio Romani potirentur, terrarum
omnium di&is factisque celeberrima. Hinc
quippe omnis literarum claritas primum ef-
fulsit. hinc frequentes coloniae ad illustran-
dum totû terræ orbem in diversas regiones ex-
iverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exi-
guis ruderibus deserta & ipsâ barbarie magis
barbara jacet. Dicta est terra Græcia à Rege
Græco; eadem ab alio Hellene, *Hellas*, & in-
colæ Hellenes. At nomen Græciæ diversè ac-
cipitur. Primû enim Græciæ nomine dictæ fu-
erunt binæ terræ, quæ postea separatim altera
Thessalia, altera Græcia sive *Hellas* proprie di-
cta. Dein Græciæ titulo accessit *Peloponnesus*;
mox itè *Epirus* simulq; *Macedonia* tota; de-
que

que Creta insula & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in Italiam & Siciliam, ut supra dictum est, Græcum nomen usquequaque transit, ubi Græcia magna; & item in Asiam ubi Græcia Asiatica. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab ortu, Ægei mari; à meridie, Cretico; ab occasu, Ionio; à Septentrione, Sardicis jugis ab Illyriis ac Mœsis separatur, Strymonæque amne à Thracibus. Longitudo ejus est à Tenario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes, mil. Germ. c. Latitudo maxima ab Sunio promontorio dictam & Epirum, Acroceraunium usque promontorium, mil. Germ. Lxxx.

Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ; Epirus, Peloponnesus, Græcia proprie dicta, Thessalia & Macedonia. Quanquam Acarnaniam quæ sub Epiro, & Ætoliam quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; Macedoniam, sub quâ ipsa Macedonia, Epirus & Thessalia; & Achajam sub qua Græcia proprie dicta, Peloponnesus & Insulæ circumjacentes.

CAP.

CAP. VII.

De Epiro & Peloponneso.

Epirus.

Epirus, quæ nunc *Canina* dicitur, separatur à Macedonibus Celedino amne & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuere Molossi, quorum opidum Dodone, apud quos Jovis Dodonæi templum, oraculo illustre; Dryopes; Chaones, quorum regio Chonia; opida, Oricum, Antigonia, Panormus, Elæus; Thesprotii, quorum Buthrotum, Pyrrhi regia; Cassiopæi, quorum Cassiope, regio Almene, Opidum Nicopolis; Amphiloichi, opidum Argos, cognomine *Amphiloichicum*; Acarnanes, regio Acarnania, opidum Ambracia, Æacidarum regia; unde Ambracius sinus, quo nihil in Epiro nobilius: Actium, Leucas, Stratos.

Peloponnesus.

Peloponnesus à Pelope Rege dicta, quæ nunc *Morea*, hand ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi peninsula inter duo maria Ægæum & Ionium extenditur; ob sinus & promontoria, queis ut fibris litorea ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, platani folio simillima.

K 3

Partes

Partes seu regiones in ipsa, Achaja propriè dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica & Argolis sive Argia.

Urbium clarissimæ; in Achaja, Corinthus in ipso Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum viderentur, funditus everterunt. In Elide Olympia, certamine Gymnico maximè nobilis; Cyllene, quod Mercurium ibi natū arbitratur, insignis; unde Mercurius *Cyllenius*. In Messenia, Messene, Pylus, unde Nestor ille Pylus; Corone. In Arcadia, Tegea, Stymphalus, Mantinea, & Megalopolis, *Polybii* patria. In Laconica, Lacedæmon; totius Græciæ quondam potentissima, eadem & Sparta; Leuctrum, Amyclæ. In Argia, Argos, Hippium cognomine, templi Junonis unde Juno Argiva, vetustate & religione percelebre: Nemea, Mycene, Nauplia, Træzen, fide societatis Atticæ illustris; Epidaurus, Æsculapii templo inclita.

C A P. VIII.

*De Hellade, seu Græcia propriè dicta,
& Thessalia.*

Peloponneso augusto tramite seu Isthmo adnectitur regio, quæ Hellas Græcis, Latinis Græcia propriè dicta est. Limites ab occasu habet Acheloum amnem, quo ab Epiro submo-

submovetur; à Septentrione Othrym & Oetram montes, quibus à Thessalia dirimitur; ab ortu mare Ægeum & à meridie Saronicum Corinthiacumque sinus, & in medio utriusque Isthmum, quo Peloponneso adhæret.

Partes seu regiones Græciæ sunt Ætolia, Doris, Locris, Ozolæa, Phocis, Megaris, Attis seu Attica, Bœotia, & Locris Epicnemidia.

Urbes claræ fuerunt; Ætolorum, Chalcis, Calydon, Olenus. In Doride Bojum, Cytinium, Pindus. In Locris Ozolis, Naupactus, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade illustrata. In Phocide, Anticyra, Chyrha, Pythia, Delphi sub monte Parnassio, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In Bœotia Orchomenum, Thespia, Lebadia, Chæronea Plutarcho clara; Plataæ, Thebæ cognomine Bœotia, duobus diis alumni, Hercule & Libero maximè celebres, potens quondam civitas, Delium, Aulis portu clara, Agamemnoniæ Graiorumque in Trojam conjurantium classis statio; Leuctra, Epaminondæ Thebani pugna adversus Lacedæmonios victoriæque clara. In Megaride, unde regioni nomen, Megara & Eleusis. In Attide Marathon, magnatum multarumque virtutum testis; &

clariore quam ut indicari egeant Athenæ.
In Locris Epicnemidiis, Cnemides, unde regionis cognomen, Opus, Thronium, Elania, Lilæa.

Thessalia.

Græciæ proprie dictæ à Septemtrione jungitur mutatis sæpe nominibus Æmonia, Macedonia quondam pars, at postea avulsa, moxque iterum juncta. Eadem Pelasgicum Argos, Heilas, Thessalia & Dryopis, semper à regibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine Græcus à quo Græcia; ibi Hellê, à quo Hellenes. Hos eisdem Homerus tribus nominibus adpellavit, Myrmidonas, Hellenas & Achæos. At Thessaliæ nomen tandem invaluit, in Thessalos proprie dictos, Estiotas, Pelasgos, Magnesios ac Phthiotas populos divisum.

Oppida in Thessalia propriè dicta, Hypata, Sosthenes, Cypera. In Estiotide, Gomphi, Phærus, Tricca, Ætinium, & Philippici campi, iidem & Pharsalici, civilibus Romanorum claudibus nobilitati. In Pelasgia, Pythæum, Atrax. In Magnesia, Iolcus, Hermenium, Castanea, Melibœa, & Methone, Philippi Macedonis Alexandri Magni patris obsidione, in qua sagittæ ictu oculum amisit, clara; & in Malliaco finu cæsorum etiam Laconum Leonida ducis trophæa Thermopylæ. In Phthiotide, Phthia,

Phthia, Thebæ cognomine Thessalicæ, Echinus, Larissa, Demetrias, Pagasæ, & sacro nemore nobilia Tempe, locus ad Peneû flumen.

C A P. IX. *Macedonia.*

Supra Thessaliam atque Epirum, versus Septemtrionem regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea sejungebantur, postea uni Macedonia nomini contributæ, factæ sunt corpus unum Terra ipsa duobus inclyta Regibus, Philippo patre & Alexandro filio, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua sol oritur, Ægæum, qua occidit, Ionium extensa. Æmathia ante te dicta fuit pars ejus ab Æmathio Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. Macedoniam à Macedone Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus. at ego suspicor à patre ejus Mygdonia natum nomen esse Macedonia, cum exigua sit pronunciationis differentia in *Macedonia* & *Mygdonia*.

Limites habet ab ortu Ægeum; à meridie Thessaliam & Epirum; ab occasu Ionium sive Adriaticum mare; ab Septemtrione eisdem quos universæ Græciæ statuimus.

Centum quinquaginta in hac olim populos fuisse.

fuisse auctor est Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare Taulantii, quorum opida Epidamur vel Epidamnium, propter inauspicatum nomen, quia vel in damnum ituris omnem id visum est, à Romanis Dyrrachium appellatum, nunc *Durazzo*; Apollonia & Aulon. Elymiote, quorum opida Elyma & Bullis. Orestis regio Epiro juncta, opidum Grytone. Dassaret, opida Lychnidos, Evia. Regio, Æmathia, seu Æmathia propriè dicta opida Pella, quam omnium Macedonicarum urbium maximè illustrem effecerunt duo alumni, Philippus Græciæ domitor, & Alexander etiam Asiæ: Ægea, in quam mos erat Reges sepelire; Ædesia, Idomena, Scydra, Europus, Tyrissa. Regio Pieria, Musarum parens domusque, opida Pidna; Phylace, Dion. Mygdones, Regioque Mygdonia; opida Antigonía, Phylacæ, Carrhabia, Letæ, Terpilus. Paraxis; opida Antigone, Palene, Cassandria, Torone. Regio Chaldica; opida, Augæa, Singus, Acanthus. Amphaxitis, regio, opidum, Thessalonica, Ciceronis exilio insignis, & Stagira, Aristotelis principis Philosophorum cunis clara. Bisaltæ; opida Euporia, Ossa, Calliteræ. Edonii; opida Amphipolis, Scotusa, Berga. Orbeli; opidum Gariscus. Sintici; opida, Hera-

clea

clea, Paræcopolis, Tristolus. Pelagones; opidum Stobi. Lyncistarum, Heraclea. Jororum, Jorum & Alorus. Almopum, Europas, Albanopolis, Apsalus. Æstræorum, Æstræum: Eordeorum, Daulia, Dibolia, Scampis.

C A P. X.

*De Fluviiis, Montibus ac Insulis
Græciæ adjacentibus.*

Fluvii.

FLUVII universæ Græciæ celebriores sunt isti, In Epiro Acheron, cui Pandosia opidum appositum: quæ duo nomina cum Alexander Rex ancipiti oraculo monitus fatallia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania Achelous. In Peloponneso Peneus, Alpheus, Panisus, Eurotas & Inachus. In Græcia Cephissus, in duo cornua scissus, quorum dextrum *Asopus* fluvius, lævum *Ismenus* vocatur. In Thessalia Sperchius & Peneus. In Macedonia Ægæum mare petentes, Aliacmon, Erigon, Axios, Charbris, Strymon. in Adriaticum sinum sese exonerantes, Panyasus, Apsus, Laus, Calidnus.

Montes.

Montium nobilissimi sunt; in Epiro Acroceraunii

crocerani & Pindus. In Peloponneso, Strymphalus, Pholoë, Chronicus, Taygetus. In Græcia Callidromus. Inter Græciam & Thessaliam, Othrys & Oeta. In Phocide Helicon & Parnassus. In Bœotia Cithæron, fabulis carminibusque celebratissimus. In Attica Hymetto meritissime tribuitur principatus, quod apprimè florulentus, eximio mellis sapore & externos omnes & suos vincit. In Thessalia Olympus, Pelius atque Ossa. Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia Athos, quem Xerxes Græciæ bellum inferens, perfossum velificavit.

Insulæ ad Græciam.

Insulæ Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ separatim dicitur, clarissimæ Ionio in mari Corcyra, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Veneræ ditionis unâ cum Cephallenia & Zacyntho; quarum hæc nunc *Zante*, illa *Cefalognia*. Prope Cephalleniam inter non ignobiles est Ithaca, Ulyssis nomine maximè illustris, nunc *Isola del Compare*. In Ægeo mari Eubœa, vulgo nunc *Negroponte*, Bœotizæ avulsâ putatur, tam modico interfluente euripo, ut ponte jungatur. opida in ea quondam opulentissima, Calystus & Chalcis. Hinc versus Septemtriones est Scyrus, vulgo *Sciro*; & ultra Lemnos, nunc *Stalimene*,
inter

inter hanc & Thraciam litus Samothrace, vulgo *Samandrachi*. Lesbos, nunc *Metelino*, & Chios, *Scio*, Asiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum Mitylene, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu Ægina, nunc *Engia*; & Salamis, nunc *Coluri*, excidio classis Persicæ nota. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, Cyclades, in quibus notiores Andrus, nunc *Andri*; Delos, *Sdile*; & Paros, *Paro*, marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, Sporades; in quibus clariores Icaria, nunc *Nicaria*, & Pathmus, *Palmosfa*, Ioannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, Samos, vulgo *Samo*. Còs, nunc *Lango*, & Carpathus, *Scarpantos* quæ contribuuntur Asiæ.

C. A. P. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

GRæciam omnium Europæ terrarum primam habitatam fuisse, cum multa alia, tum imprimis situs argumento est; quidpe quæ proxima accedit Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajetus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti populi ac civitates egerunt, donec Philippo Macedone debellante tota Græcia Macedonico

nico imperio subiecta est. Dein Romani ejus imperio potiti: post hos Gothi ac Hunni devastarunt magis quam coluerunt; novissimi Saraceni ac Turcæ in hunc usque diem tenent. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc *Livadia*; quæ Thessalia, nunc *Fanna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia vero in quatuor parteis; quæ Thraciæ contermina *Iamboli* vocatur; quæ Thessaliæ proxima, *Camenolitari*; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, *Albania*, proxima, antiquus ac nobilissimus Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maximè clarus; & in omnium medio, ipsum Macedonia præsum nomen.

Urbium in universa Græcia nunc celebratissima est Thessalonica, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Indicis frequentissimum. Secunda est Dyrrachium Albanæ, vulgo *Durazzo*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croia* Scanderbergi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albanæ.

C A P.

C A P. XII.

De Creta Insula.

AT insularum Græco littori objacentium maxima omnium est Creta, Græcis Latinisque monumentis plurimum celebrata. Hæc quidpe prima potuit navibus & sagittis; prima Minoë duce classe pugnavit; equestres pugnas prima docuit lascivas vertigines implicare; prima litteris jura junxit, studium item Mulicum hinc initium cepit. Nomen deducunt alii à Crete Nympha, Hesperidis filia; alii à Crete, rege Curetum; quidam primum Aëriam, deinde Curetim, & *Μαζαροῦννον* nonnulli, id est, beatam insulam à temperie cœli appellatam existimavere, Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*. Inter ortum porrigitur Insula & occasum tractu longissimo, hinc Asia, illinc Africa objacentibus: à Septentrione Ægeis & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab Austro Lybicus undis perfunditur & Ægyptiis. Longitudo ejus maxima à Samonio promontorio, nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, mil. Germ. lxx. Latitudo circa mediam sui partem maxime patens mill. Germ. xv.

Centum in ea urbium clara fama est. Sunt tamen

tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt qui prodigè lingua largiti sunt, sed magnis & ambiosis stipatam existimant.

Clarissimæ fuerunt, Cortyna caput insulæ: Cydon, quam Græci *matrem urbium* appellavere; Conossus Minois regia, Therapnæ, Dium, Lyctus, Eycastus, Phæstus, Manethusa, Dyctinna.

Montes item celebres, Diæus Idæus, Corycus, Cadiscus. Labyrinthus in medio ferme fuit, mirandum Dædali opus, itinerum ambages, occursumque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Incolæ perpetuò vitiosissimi & piraticæ infames, initio rerum regibus regebantur, post Ducibus. Q. Metellus insulam edomitam in provinciæ formam redegit; mansitque sub imperio, primum Romano, mox Constantinopolitano, donec cum reliqua Græcia à Saracenis occupata fuit. Recuperatam deinde Balduinus Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandem Veneti grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. Candia nunc à Metropoli sua indigetatur; habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissimas; Candiam, Caneam, Rethymum & Sitiam. Archiepiscopus est

unus.

unus Candia; Episcopatus octo.

C A P. XIII.
De Thracia.

Post Strymona amnem Macedoniæ proxima est Thracia, inter validissimas Europæ gentes maximè fera & barbara; Regio nec cælo læta, nec solo; &, nisi quæ mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quæ feruntur malignè admodum patiens.

Nomen habere patetur vel à Thrace Martis filio; vel, ut aliis videretur, ab asperitate soli cælique, & gentis feritate, quasi Τετραχῆα. Terminos habet, à Septentrione Æmum montem, quo à Mœsis determinatur; ab Oriente Pontum & Propontidem; à Meridie Ægeum mare; ab Occidente Strymona amnem. Longitudine occupat à Strymonis fontibus ad Panyssi ostium & opidum Mesembriam milliar. German. LXXX. Latitudine verò ab Æmo monte juxta Nicopolim ad Mastusiam Chersonesi promontorium mill. Germ. LX.

Divisam quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius. Is populos in ea recenset, Strymonem amnem accolentes, Densetas, Mœdos: ad Nestum amnem, Dgeos, Bessorumque multa nomina in-

reg

ter Eleos, Diobesos, Carbilesos, Brysas, Sapceos, Hebrum accolentes, Odrysarum numerosam gentem, Odomantas, Carbiletas, Pyrogeros, Drugeris, Cænicos, Hypsantos, Benos, Carpillios, Botizes, Edones, Cicones, Bistones, Selleras, Priantas, Doloncas, Thynos, Celertas: omnium autem sævissimos Scordiscos memorat Florus.

C A P. XIV.

*De Urbibus vete. in Thracia, Fluviiis
ac Montibus.*

Opida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in litore Ægei, Oesyme, Neapolis, Abdera, à Diomedis sorore conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Clizomene* dictum. fuit in eadem regione opidum Tinda, Diomedis equorum stabulis dirum; Maronea: inter hanc & Hebrum fluvium Doriscus locus, ubi Xerxem Persarum Regem copias suas, quia numero non poterant, spatio dimensum ferunt. Ænus ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens ingens quondam Cypsella. In Chersoneso, quam Thraciæ cognominant, Cardia, Eleus & Sestus, cui objacet ex Asia Abydus, utraq; Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus

ausus jungere, & copias ex Asia in Græciam traduxit: Callipolis, cui opposita in Asia Litore Lampascus: & in radice Chersonesi sedens Lyfimachia. Inde in Propontide Paçya, Bisanthe, Perinthus, mirifico amphitheatris splendore clara; Selymbria, atque in ipso Bosphoro Byzantium, ante Lygus, postmodum Nova Roma, & novissime Constantinopolis dictum. Urbs omnium ævo clarissima, à Constantino Imperatore in sedem Imperii electa: mansitque eadem dignitate donec Turcarum impia gens anno cccccxiii occupavit, neque tunc decus suam perdidit, cum etiam nunc Imperii Turcici caput colatur nomine *Stambol*. De reliquo opida in Ponto, Phinopolis, Salmydisus, Peronticum, Apollonia paulum à mari recedens, magna quondam; Toza, Anchi, Anchialus & Mesembria, terminus Thraciæ. Intus Byzæa arx Regum Thraciæ, à Terci nefasto crimine, sic opinati veteres, invisa hirundinibus. Philopolis, antea Poneropolis, dein à sinu Trimontium; Trajanopolis, Adrianopolis, à conditoribus dicta opida. Præterea Olynthus; vel clarissima Heraclea, Topiris & Philippi.

Fluvii & montes.

Fluvii celebres sunt, Nestus seu Nessus, Hebrus, Athyras, Bathynias. In montibus Æmus

*Æmus, Rhodope & Orbelus principatum
tenent.*

C A P. XV.

*De incolis Thraciæ, & urbibus nunc
claris item de Patriarchis Græ-
canicæ religionis.*

Incolarum Thraciæ antiquissima habetur origo. Una gens habetur origo. Una gens habitavit Thraces aliis aliisque discreti & nominibus & majoribus, in universum feri, sævi, atroces & cruenti. Suis ante parebant Regibus; postea Macedonum tributarii facti, rursumque suo juri redditi, multis præliis à Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Curione Procos. perdomiti, imperioque Romano subjecti sunt. Dehinc eadem qua Græcia ac Macedonia, usa est Thracia fortuna, donec in Turcarum manus pervenit; quorum imperio omne decus dignitatēque præstat, quippe hæc Turcarum caput ac sedes est Constantinopolis, ante memorata, urbium tota Europa omnium maxima ac populosissima; quam Constantinus Imperator *Novam Romam* appellavit: unde novum Thraciæ ortum, quo nunc *Romania* indigetatur.

Secundum à Constantinopoli locum inter Thracias urbes obtinet Hadrianopolis, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atq. ingens atq. mœnibus haud cincta, ædificiisque vilibus extructa,

extructa. Tertia Philippopolis satis numerose incolitur. nec cedit huic Trajanopolis. Sestus & Abydus sibi invicem objectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

Cæterum quia hoc loci perventum est uti Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesia recessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab ea quam Romana Ecclesia proficitur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, Bulgari, Servi, Bosni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tartari, Circassi, Mengreli, cunctæque nationes Ponticæ, & Tartarorum interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos Patriarcharum titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est Patriarcha Constantinopolitanus, à quo dependent quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt. Alexandrinus, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit. Hierosolymitanus in Syria supremus agnoscitur. In reliqua Asia Antiochenus.

C A P.

C A P. XVI.

De Mœsia.

Supra Macedoniam ac Thraciam Mœsia est, quam Romani *Cereris horreum* ob fertilitatem soli adpellavere, ab Aureo & Scodro montibus intra Istrum & Æmum ad Pontum usque extensa; in Superiorem, quæ hunc Servia est, & Inferiorem, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusque est Ciabrus fluvius. In superiori populorum quondam clarissimi Dardani, regioque ipsa Dardania, Macedonia contemina; In inferiori Triballi, omnium nobilissimi: post hos Peucestæ & Trogloditæ, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mœsiæ partem quæ ad Pontum accidit, Scythæ tenuerunt: quorum pars validissima Germanæ ad utramque Danubii ripam, hinc in Mœsos illinc in Dacos transeuntes.

In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia, idemque in mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maxime fuerunt, Sarpedonia, Dionysopolis, Timogeria, Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, Istropolis & Eleutheræ.

De

De Istro amne.

Ister fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugi Abnobæ montis ortus, per multas lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum Illyricum alluit, id est, ad Savi confluentem, Ister quondam appellatus, sexaginta circiter amnibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mil. Germ. x. longitudinis, vinci mare, dulcemque intelligi haustum. German. vulgò *die Donau*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*.

De incolis Mœsia, & duobus novissimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

Mœsos populos feroces, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus genus duxisse, tradunt auctores: cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Crassus perdomitos imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraq; ex Sarmatia Asiatica advena gens, inveciti, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ, condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque effusi etiam nunc tenent.

Caput

Caput regni Servia regumque quondam Sedes, Senderovia, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, ad Istri ripam sita. Præterea *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgaria regni caput est *Sophia*, urbs magna & populosa.

C A P. XVII.

Summa universæ Scythicae descriptio.

Item de veteri Scythia Europæa.

TRans Istrum Mœsis contermina est Scytharum gens omniū toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia Inferiori in Asiam ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian*, longitudine terrarum mil. Germ. c. l. amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septentrionali ad Caucasum montem fonsque Indi fluminis mil. German. circiter lx. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posterius in ipsa Asia; nunc Europæam prius expediamus

Scythia Europæa.

Terminatur Europæa ab occasu Patisso flumine, ab Septentrione linea à Patissi fontibus per *Amadocam* paludem (quæ est in Lituania) ad *Borysthenis* fonteis, atque inde

Inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab ortu ipso Tanai & Ponte Euxino: à meridie Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab occasu in Oriente ad Pontum ducta.

Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter *Troglodytas* in inferiore Mœsia commemoratos, *Duci*; quorum regionem nunc tenent *Moldavi*, *Valachi*, *Transilvani* & *Hungarorum* pars inter *Patissum* amnem & *Transilvaniam*; *Getæ*, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc *Bulgarorum* & *Moldavorum* pars; *Tyragetæ* & *Arpii* inter *Turan* flumen & Istrum; nunc inferior *Moldaviæ* pars *Ponto* objacens; Inter *Tyram* & *Hypanim* amneis, *Carpiani*, *Callipides*, *Istrici*, *Axiaces* & *Jazyges* *Eneocaldæ*; quorum omnium solum nunc *Podolia*: *Bastarne*, *inde* & *Peucini*, quorum pars una in *Germania*, pars altera in *Scythia Europæa*; nunc *Russia minor* seu *nigra*: *Borysthenitæ*, inferior *Lithaniæ* pars versus *Pontum*: *Neuri*, ad *Borysthenis* fonteis: inde *Geloni*, *Thussagetæ*, *Budini* & *Agathyrsi*, in *Moscovia* inter *Borysthenes* fonteis & *Tartariam* minorem: *Alani* ac *Roxalani* in *Moscovia*, ad sinistram *Donetz*, id est, minoris *Tanais* ripam: *Hamaxobii* sive *Hamaxobitæ*, ad *Gerrhi* fluminis fonteis in *Tartaria minore*: *Georgi*, *Nomades*, *Basilides*

des & Tauroscythæ five Scythotauri, itidem in Tartaria minori: Thauti five Taurici, qui Tauricam five Scythicam Chersonesum incoluerunt: In his Bosphorani utrîmque Bosphorum Cimmerium accolentes: Jazyges Mœotæ, juxta Mœotim paludem ad Tanaim usque protensi: Arimaspi & Essedones ac Tanaitæ ipso Tanais flexu cincti.

CAP. XVIII.

Dacia.

TRans Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt Daci Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa Dacia terminatur à Septentrione Carpathicis jugis & Hierasomæne; ab Oriente eodem Hieraso & Istro; à meridie itidem Istro; ab Occidente Patisso. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam Transilvaniam, Valachiam & Moldoviam ferè totam.

Diviâ fuit olim in Ripensem, Alpestram & mediterraneam. Ripensis est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte Valachiæ. In hac populi Prendavesii Albocensii, Saldensii, Tervingi, Burri, Cingesi. Alpestram nunc incolunt major pars Valachorum & Moldavi. Quondam in ea populi Piephigi, Siginni, Sinii, Contensii, Taiphali Cacoensii, Cistobori. Mediterranea, quæ & Gepidia, tota nunc est Transilvania. In hac olim populi Potulatenii, Buri-

diensii,

diensii, Biephi, Ratacensii, Taurisci.

Urbs olim clara fuit Ulpia Trajana, ante Zarmisogethusa dicta; nunc *Varheli* eodem situ est in Valachia.

Fluviorum celeberrimi, Marisus, Germ. *Marish*. Hung. *Maros*; & Aluta, Germ. *die Alt*. Hung. *Olt*.

De incolis Daciæ.

Incolas ante Getas fuisse tradit Plinius; Dacos postea à Romanis appellatos. Getarum nomen mansit circa utrîmque Istri ripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciæ perdomitam in provinciæ formam redegit. Postea Sarmatæ infecti, dein Gothi, moxque Hunni. Post hos Saxones Germanica gens, à Carolo M. devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciæm transierunt. Hic etiânum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt. unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero divisa fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patisso amni annexa, *Hungaria* titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erit, Transilvania appellata: Inter hanc & istrum *Valachia*: Inter hanc & Hierasum *Moldavia*; cujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyram amneis interjacet.

CAP.

C A P. XIX.

Transilvania, Valachia & Moldavia descriptio.

Transilvania.

TRanssilvaniæ Principatus, qui silvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungarice *Erdeli*, Germanice *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubie à septem opidorum numero dictus est: Quæ ratione etiam nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedm grodska ziemia*, hoc est, Septemcastrensis regio, indigeratur. Postquam Saxones colonos recipit, cultius habitari cœpit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt.

Cibinium sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput provinciæ est, Alba Julia, Germ. *Weyssenburg*, Hung. *Gulaseirwar*, Principis superioribus annis sedes: Claudiopolis, Germ. *Clausenburg*, Hung. *Coloswar*: Bristicia, Germ. *Bistritz*, Hung. *Besterze*. Sciburgium, Germ. *Schiesburg*, Hung. *Segeswar*: Mediesus, German. *Medwisch*, Hung. *Megies*: Stephano-
polis seu Corona, German. *Croonstadt*, Hung. *Brestaw*.

Valachia ac Moldavia.

Quæ nunc duæ regiones Valachiæ ac Moldaviæ nominibus distinguuntur, superiori ætate uno Valachiæ vocabulo censebantur. In-
colis

Introduct. Geograph. Lib. IV. 245

colis *Woloska Zemlai*. e. Valachia terra, & gens ipsa *Wolocby*. Dividebatur autem tota provincia in Majorem & Minorem: Major postea Moldaviæ nomen recepit. Minori Valachiæ titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu duci, quem Sarmaticæ gentis vocabulo, *Waywodam* appellant. Polonis quondam utraq; stipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex, partem Turcarum Imperator tenet. Valachiæ caput ac sedes *Vaivodæ* est *Targomisko*, reliqua loca sunt *Brailow*, & *Dombrowitza*. Moldaviæ caput est ac *Vaivodæ* sedes *Czukaw*. reliqua opida sunt *Margosest*, *Tarisko*, *Moncastro*.

C A P. XX.

Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus.

Tartarorum nomen longè latèque per Asiam & Europam dispersum est; cujus limites postea in Asia dicemus, at nunc de parte eius agamus, quæ Tartaria Europæa sive Minor dicitur.

Tartaria igitur Minor, sive Præcopensium Tartarorum regnum est, ea Scythiæ Europææ pars quæ fluviis Borysthene & Psola ac Desna (quæ duo in Borysthenem exeunt) & Tanai minori, vulgo *Donetz*, ipsoque Tanai, Mæoti palude ac Ponto cingitur. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint,
L 3 supra

supra demonstratum est. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit; maxima vero Taurica Chersonesus, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes Olaræ, Panticapæum, nunc vulgo Pontico; Cimmerium, in medio Chersonesi; Taphros, nunc *Przekop*; & Theodosia, nunc *Kassa*.

Scythæ in universum tenuerunt: at postquam Tartari ex Asia profecti, occuparunt, Tartaria dicta est, Minorque cognominata, ad differentiam Majoris quæ est in ipsa Asia.

Divisa est in Præcopensē & Cremeā. Præcopensis, quæ Sarmatis *Præcopska* dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à *Przekop*, i. e. fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic opposito, cognominata. Crema, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Chersonesum, à *Krym* opido, quod olim *Cregnos*, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, tota Tartaria Minor Præcopensium Tartarorum regnum appellatur. Ipsa gens fera, atrōx ac rapida, non in opidis vel civatibus, sed campis ac silvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cujus regia est *Przekop*.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa.

Ultimi Europæarum gentium fuere Sarmatæ, Græcis dicti *Sautomata*, regionem totius

tius Europæ latissimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protensi: quin etiam Asiam usque ad Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi Sarmatæ Asiatici dicebantur.

Sed Europææ Sarmatiæ limites fuerunt, ab occidente Vistula amnis, Suevicum mare, Finnicus sinus, & linea ab hoc sinu ad sinum Granvicum sive lacum album perducta; quibus à Germania separatur: à Septentrione Oceanus Sarmaticus, sive mare concretum, ab ortu iidem limites, qui Europæ: à Meridie Mœotis palus, Isthmus Tauricæ Chersonesi, Pontus, Ister, & Hierasus; Dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patissum Istrumque procedit.

Longitudo ejus porrigitur ab Istri ac Patissi confluentibus ad Obii ostium mil. Germ. lxxl. Latitudo vero inter Rha fluvium & dictum sinum Granvicum cccxl.

Complectitur hodie Moldaviæ partem inter Tyram, Istrum & Hierasum amnes; Hungariæ partem inter Patissum & Istrum; Poloniæ regnum ultra Vistulam, Borussia, Livoniam, Lituaniam, Russiam albam, hoc est, Magni Ducis Moscoviæ imperium, & minoris Tartariæ partem quæ Crema dicitur.

Populorum in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. at ut regio

hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini *Venedi*, qui nunc sunt Livones, Borussi ac Poloni inter Vistulam Lituaniam & Podoliam, tum Jarzyges inter Istrum & Patissum, quos Ptolemæus *Metaxastas* cognominat, id est, *Vagos*: Plinius Sarmatas affirmat: Tabula itineraria Sarmatas Vagos.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatia, fluvio ac montibus: item de Hyperboreis.

GENS quidem universa Græcis Sarmatæ dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione Scythicæ ac Parthicæ similis; ideoque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum quum sibi ipsis dicti sint *Russaci* & ad Riphæos usque montes incoluerunt, eosdem esse credibile est, quos Mela *Riphæos* appellat, tanquam posterum Riphæi Noachi abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub Slavorum nomine nosci coeperunt, parum in veterum monumentis reperitur.

Sarmatæ

Sarmatæ fluvii.

Flumina in Sarmatia, præter ea quæ in Pontum defluere diximus, fuere, Suevicum mare sive Codanum sinum petentes, Chronus, vulgo Germanis accolis *Mammel*; Polonis *Niemen*; Rubo in Venedicum sinum, qui nunc accolis *der Rieghish Bodem* prope Rigam sese exonerans; nunc *Divinà* Polonis, *die Dune* German. Turuntus in Moscovia, nunc *Velikarżeká*; & Chersinus, in Clylipenum sive Granvicum sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Lomat*, & postquam emensus aliud quod spatium, *Volchow*.

Montes.

Montes sunt, Carpates, nunc *Krápak* Poloniam ab Hungaria submovens: Riphæi, qui & Obii, à sinu Albo ad Obii Ostium extenti; Russis sive Moschis nunc *Veliki kameny poyas*, id est magnum lapideum cingulum dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Hyperborei.

Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de Hyperboreis, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, alii Asiæ dederunt, plerique utrique. Fuerunt (si fuisse credimus)

L 5 supra

supra LX gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis, à Græcis quæsitum) Riphæosque montes sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxiæ carens, per se fertilis. Cultores justissimi & diutius quam ulli mortalium & beatius vivebant. Quidpe festo semper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis nemora lucique & Deorum cultus virgum gregarumque. in diem arbores victum subministrabant. Mors non nisi satietate vitæ. ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultro accerlebant & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimitti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. quod genus sepulturæ beatissimum existimant.

C A P. XXIII.

*De Polonia regno Provinciisque ei
subjectis.*

POLONICUM regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quidpe cujus summa longitudo inter occasum & ortum à *Schwibussen* proximo Silesiæ opido juxta *Grossen* ad *Leuznam*

Leuznam proximum Russiæ opidum, non excedebat mil. German. LXXX. Latitudo verò maxime sinuata inter fontem Vistulæ, & opidum Moscoviæ *Wongrow*, milliar. LX. Verum accesserunt postmodo ejus titulo, Lituania, Russia Nigra sive Minor, Podolia, Volinia, Podolassia, Masovia, Prussia, Samogitia & Livoniæ major pars.

Sarmatæ, ut ante retuli, hæc omnia primo tenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in veteris Germaniæ solo citra Vistulam sita est. Quanquam & Prussiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incoluit: quæ in hanc diem perpetuo mansit. Solum est in universum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

Termini autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Suevicum & sinus Venedicus, lineæque à Pernavia Livoniæ opido ad Dunæ fontes dicta; qua sol exoritur, Borysthenes, sive *Dniepre*; à meridie Tyras, sive *Nyester*, & Carpates mons; qua occidit Sol: Silesiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæque junguntur.

Longitudo harum finium summa est, inter duo opida *Schwibussen* ante dictum & *Czyrkassy* in ripa Borysthenis situm, mil. German. CC. Latitudo inter Pernaviam Livoniæ opidum

dum & Carpatem montem supra Transilvaniam milliar. CL.

Dividitur in regiones ac Provincias supra dictas; quarum singulas explicare aggrediemur.

C A P. XXIV.
Polonia proprie dicta.

POLonia proprie dicta, incolis *Polska* à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua campum significat, notationem accepit; quia tota campestris est ac plana.

Dividitur in Majorem & Minorem, Major Germaniæ contermina est, Minor Moraviæ, Hungariæ ac Russiæ. Minor supremam nunc fert dignitatem ab urbe Cracovia regni capite. At major dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit Lechus gentis conditor.

Polonia Major.

Majoris caput est Posnania, incolis *Posnanie*, German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida emporiumque celeberrimum. Secunda est Gnesna, incolis *Gniezno*, German. *Gniesen*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primæque sedes Principum. Reliqua opida sunt, Calisia, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kalisz*; Lancitia, *Plazko*, & Petricovia, vulgo

go *Piorkow*, Juridico conventu (tribunal incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Minor.

Princeps Minoris est Cracovia, vulgo *Krakow*, caput decusque totius regni ac sedes regia, urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa tamen magnifica admodum & superba. Cotrodunum esse Ptolemæi, haud male conjiciunt docti viri. Secunda à Cracovia est Lublinum, vulgo *Lublin*, urbs egregia ac lauta, negotiationibus sublevata: quippe mercatus est totius regni nobilissimus. Tertia est Sendomiria, Polonis *Sendomierz*.

Cæterum à Lecho primo gentis conditore Principes populorum rexerunt ad usque Boleslaum Chabrium, qui primus Poloniæ Rex ab Othone III Roman. Imperatore circa ann. cld pronuntiatus est.

C A P. XXV.

Lituania, Russia & Podolia.

Lituania, Polon. *Litwa*, German. *Litauen*, suos habuit antea Principes, magni Ducis titulo illustres, donec Jagello ann. cldcccxxxvi in Regem Poloniæ electus magnum Lituaniæ Ducatum Polonico regno adjunxit. Regio est totius regni vastissima

lima, silvis horrida, paludibus foeda. Longitudo ejus maxima inter Polotæ fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscoviæ) & *Dassaw* proximum Ponto opid. milliar. German. ccxx. Latitudo inter Chronum & Borysthenem amnes milliar. lxxx.

Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio plane inculta est. Caput est Vilna, Germ. *Wilde*, ampla ac spatiosa. Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hac, at incultior, Novogardia, vulgo *Novigrod*. Clara item atque magna est Kiovia, vulgo *Kijow*, ad Borysthenem sita. *Dassow*, ad Pontum accedens, veterum est Ordessus. *Kanow*, German. *Kawen*, Mulso quod vulgo *Medum* vocant, nobile est opidum.

Russia Nigra.

Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam & Hungariam sita, Minor dicitur Russia, sive Russia Nigra, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam Majoris sive Albæ, quod est Muscoviticum Imperium. Latine Russos & Ruthenos vocant incolas, quos à Roxolanis originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpathicis affixi jugis, incolis *Pologorze*, quasi submontana, indigetatur.

Suos

Suos aliquando Russia habuit Duces, postmodum Poloniæ regno adjecta.

Caput Ducatus est Leopoldis, Pol. *Lwow*, German. *Lewenburg*, quod contractè *Lemburg* efferunt, emporium Turcicis mercibus celeberrimum. Reliqua opida sunt, *Przemysl*, *Halix Chelm*.

Podolia.

Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Russiam Nigram, Voliniam & Lituaniam sita, vastissimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, pascuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immmania cornua vix è gramine appareant.

Caput regionis est *Kámieniec*, urbs mira ac stupenda ratione in arduo saxo condita; qua re, cum sæpius à Tartaris, Turcis ac Valachis peteretur, in expugnabilis existit. Reliqua loca sunt, *Chmielnick*, *Tzudow*, *Braizlaw* & *Orczakow*, quod Tartari occupatum tenent.

CAP. XXVI.

Volinia, *Podelassia*, *Masovia*, *Livonia*, *Samogitia*, *Volinia*.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Russiam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lutsko*, *Wlodimirz*, & *Krzemieniec*. *Podol*

Podelassia.

Podelassia, Pol. *Podlasze*, inter Lituani-
am, Masoviam & Borussiam posita, Litu-
niæ quondam pars, singularis postea provin-
cia facta, Poloniæ titulo accessit. Loca notio-
ra sunt, *Bielsko, Tykoczin, Augustow.*

Masovia.

Masovia. Pol. *Masowsze*, German. *die Masan*,
inter Borussiam, Poloniam & Podelassiam,
sita, suos habuit ante Duces; quorum
stirpe extincta, Ducatus ann. 1510. Poloniæ
titulo insertus est. Caput provin-
ciæ est Varavia; Pol. *Warszawa*; Germ.
Warsaw, regni comitiis, quæ heic haberi con-
sueverunt, celebris.

Livonia.

Livonia, German. incolis *Liesland*,
nobilissima atque amplissima regio, ab
Septentrione Finnico sinu terminatur;
ab oriente Narva amne & *Peybas* lacu,
& Magnæ Russiæ Lituaniæque latere Occi-
dentali; à Meridie linea ab opido Lituaniæ
Dodina, in ripa Duinæ fluvii posito, ad *Mem-
mel* Borussæ opidum perducta; ab occasu ma-
ri Suevico. Longitudo summa inter Narvam
& *Memmel* mil. xc. Latitudo inter mare &
Dodina mil. lx. Dividitur in quatuor partes,
quarum

quarum nomina incolis, *Esten, Letten, Cur-
land & Semigallen.* Harum prima Suedicæ
est ditionis, reliquæ Polono parent: Insu-
la *Oesel* ad Danum spectat.

Princeps urbium est *Riga*, nobile empo-
rium, nec inferior commerciis Rivalia, vul-
go *Revel*, Esteniæ caput. Tertia est *Dorpa-
tum*, vulgo *Derpt*; Veneda, vulgo *Wen-
den*, Venedico obversa sinui, Magistri ma-
litæ ordinis Teutonici sede nobilitata, *Cur-
landiæ*, quæ superioribus annis in Ducatum
unâ cum Semigallia elata, caput *Goldingen*.
Ducum autem sedes *Mittow*.

Samogitia.

Samogitiæ Ducatus inter Livoniam & Bor-
ussiam situs, nullo neque opido, neque castel-
lo, neque eximio aliquo ædificio insignis, sil-
vis ac nemoribus horridus, solo melle, quod
heic præstantissimum colligitur, notus est.

CAP. XXVII.

*De Borussia & Cassubia: item de Episcopati-
bus & Academiis regni Polonici.*

PRussia, vulgo *Preussen*, amplissima at-
q; illustrissima regio, fluviiis ac lacubus sta-
gnisq; frequenter rigua, frumento maxime
ferax, quibusdam dicitur perperam Borussia,
quali

quasi à Borussorum antiqua gente, quàm Ptolemaeus in Moscoviæ tractu ponit. hanc huc transisse suspicantur. A iuitur à Septemtrione sinu Codano & Chrono flumine; ab ortu clauditur Lituania & Podelassia; à meridie Masovia & Polonia: ab occasu Cassubia. Porrigitur in longum à Chroni ostio, ad Toruntum urbem in ripa Vistulæ. mil. German. XLV. In latum ob opido Podelassia Raigrod. ad Vistulæ ostium totidem.

Divisa hodie est in Regalem, quæ immediate Regi parer; & Ducalem, quæ Marchionibus Brandenburgicis in feudum concessa.

Regalis Borussia.

In Borussia Regali clarissima urbium Gedanum, quæ & Dantiscum, vulgo *Danzigh*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulentissima; mœnibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est Torunium; vulgò *Theorn*; celebre quondam Emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveneret; nunc nondinis maximè clarum. Elbingium vulgo *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis heic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit.

Reliqua opida notiora sunt, Mariæburgum, firmissimum munimentum; Grudontia, Bromberga, Culmia: hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs, Braunsberga publicum.

publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

Borussia Ducalis.

Ducalis Borussia caput ac sedes Ducum est Regius mons, vulgo German. *Königsberg*. Pol. *Królewiec*; urbs nobilis & celebre maritimis mercimoniis Emporium. Est præterea versus Septemtrionem ultima *Memel*, arx munitissima.

Cassubia.

Cassubiæ Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat, quam nunc pater. Quippe tota ea Borussia pars qui circa Vistulam Pomerellia nunc dicitur. Cassubiæ Ducibus ante parebat.

At ejus quæ nunc Cassubia nuncupatur, caput est Conicia, Polon. sive Cassubiis incolis *Chonitzka*, German. *König*. Reliqua opida sunt *Slochow*, *Butow*, *Lavenburg*.

Episcopatus & Academia Polonica regni.

Archiepiscopatus in universo regno sunt tres, Gnælnensis, Leopoltanus & Rigensis. Episcopatus XVI Academiae duæ, Cracoviensis & Regiomontana.

CAP. XXVIII.

Moscovia five Russia Alba Magnus Ducatus.

Ultima Europæ regio est Russia Alba five Major, omnium vastissima; incultra, ac paludibus silvisque invia. Eadem Moscovia à capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovita* appellantur.

Finitur ipsa regio à Septemtrione mari concreto, ab ortu iisdem finibus quibus Europa, hoc est, Obio ac Tanai amnibus: à meridie Tanai minore, vulgo *Donetz*. Desna & Psola; ab occasu Borysthene & Narva lineaque inter horum fontes ducta.

Longitudo summa inter promontorium *Liatamin*, vulgo *Capo Oby*, & *Psolæ* confluentem, ad opidum *Czerkassy* implet mil. Germ. CCCLXXX. Latitudo inter *Corclenberg* opidum in confinio Finlandiæ, & Obium flumen, juxta opidum *Lepin*, milliar. CCC.

Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominatur.

Ducatum princeps est Moscovia, incolis *Moskwæ*; cæteri, *Wolodimir*, *Mosaysko*, *Twer*, *Ruszwæ*, *Nissy Nowogorod*, i.e. inferior Novogardia, *Zerzan*, *Worotin*, *Smolensko*, *Biela*, *Pleskow*, *Weliki Nowogorod*, hoc est, Novogardia magna, *Bielejczero*, *Faroslav*, *Swiera*.

Princi-

Principatus, *Rostow* & *Suldal*.

Provinciæ, *Wolska*, *Górella*, *Wologda*, *Ustiug*, *Dwina*, *Wiatka*, *Fuhora*, *Petzora*, *Condora*, *Permen*. *Czermyski Gorni*, *Czermyski Lugowi*, *Mordwa*, *Kargapole*, *Meschora*.

Urbes Moscoviæ.

Urbes in hac regione cunctæ constant lignis ædificiis, ac luto illitis; amplæ quidem sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi intercedant.

Caput imperii est *Moskwa*; urbs supra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quinquaginta ædificiorum millia complectitur. Arx est in ea magni Ducis, quem incolæ *Czar*, id est, Imperatorem vocant, domicilium viginti millium hominum capax; quos præsidii causa Magnus Dux perpetuo alit.

Reliquæ urbes sunt totidem ferè, iisdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum *Wolodimir* caput erat ante imperii. *Ustiug* celeberrimum totius Russiæ in mediterraneis emporium. Maritima emporia sunt *S. Nicolai* & *S. Michaelis Archangeli* opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bielezero*, quod in lacu conditum bello ingruente, thesauros Magnus Dux abscondit.

Sunt

Sunt præterea Magni Moscoviæ Ducis imperio subiectæ Tartarorum quædam nationis Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

LIBER QUINTUS

C A P. I.

Summa Asia descriptio.

Explicatis omnibus Europæ partibus, tempus est Tanai trajecto Asiam ingredi. hæc quidpe Europa connexa, imò innexa, cum & Scythæ Asiatica gens in Europam amplissimo tractu protendantur, & Sarmatæ gens Europæa ultimos fineis in Asiam non minori tractu extendant.

Ipsa terra Asia ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium ritus sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. hæc denique est quæ Deum ipsum humana specie tulit.

Dictam Græcorum alii volunt ab Asia Nympha, Oceani & Tethios filia, Japethi conjuge, alii ab Asia Mænei Lydi filio.

Fines sunt ab Septentrione Oceanus Scythicus; ab Oriente mare Eoum; à Meridie mare Indicum, sive Rubrum; ab Occidente sinus Arabicus & Isthmus qui est inter sinum

num Arabicum & mare internum: atque inde maria Phœnicium & Ægæum, Propontis, Pontus, Mæotis lacus, Tanais amnis & Obium flumen.

Longitudo ejus summa est inter Hellepontum & Malaccam extremum Indiæ emporium mil. German. clocccc. Latitudo inter fauces Arabici sinus & Tabin promontorium, quod est ad fretum Anian, milliar. clocccxx.

Divisa fuit olim universa in Majorem & Minorem. Regiones quas Major complectitur sunt istæ: Sarmatia Asiatica, Scythia Asiatica, Serica, Sinæ, Indiæ, insulæ ad Indias, in continenti rursus Gedrosia, Carmania, Drangiana, Aracholia, Sogdiana, Paropamis, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Persis, Susiana, Media, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Mesopotamia, Assyria, Babylonia, Arabia, Syria, Palæstina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia, Pamphylia, Lycia, & insula Cyprus. In minori sunt hæc: Phrygia, Mysia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, & insula Rhodus.

At hodie tota Asia in quinque potissimum dividitur partes; quarum I. Tartaria; II. China, III. Indiæ, sub quibus insulæ adiacentes; IV. Persarum Sive Sophorum imperium, sub quo comprehenditur Armuziæ peculiare regnum; V. Turcicum imperium.

C A P. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

Prima igitur Asia, post Tanaim, est Scythia ipsa que gens Scytharum, quos Persarum *Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui *Arimeos* dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

At Scythia Asiatica fines habet, ab occasu eosdem quos ipsa Asia atque Europa: ab Septentrione mare Scythicum sive concretum ad *Tabin* usque promontorium; ab ortu mare Eoum & Auxatios Cariosque montes, quibus à Serica hodie Catajarum regno determinatur; & Otiorocorum montem, quo à Sinis sive Ghinensibus discernitur: à meridie Emodos montes quibus ab Indiis; & Sagdia Oxiaque juga, quibus à Persarum submoveretur imperio; dein mare Caspium; mox Caucasum montem, quo ab Albania; & Coracem, quo ab Iberia & Colchide separatur.

Longitudo ejus atque latitudo nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tartariæ Asiaticæ nomen, si regnum Catajarum excipias, quod Seres populi olim tenuere; & Zagatajarum partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. Divisa fuit in Sarmatiam Asiaticam

aticam, Scythiam intra Imaum montem, & Scythiam extra Imaum montem.

Sarmatia Asiatica.

Sarmatarum Asiaticorum regio includitur fluminibus Tanai & Rha, sive *Volga*, mari Hyrcano Ponticoque, & montibus Corace Caucasoque. Nunc Tartari Czetskassii eas terras tenent.

Populi in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri; at clari Turcarum, sive Turci, qui Turcium condiderunt imperium. Præterea Amazonum muliebre genus, omnium clarissimum.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes; quæ occasum spectat, Scythia inter Imaum montem; quæ ortum, Scythia extra Imaum dicitur.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere Sassones, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur; & Sacarum gens magna, nunc *Turkestan* & *Tangalistan*, in confinibus Indiae. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi Massagetae.

Fluvii.

Fluvii universæ Scythiæ celebres sunt Obius & Paropamisus, ad quæ nunc urbs *Camul*, uterque

que mare Septemtrionale petentes: *Iaxartes*; nunc *Chesel*; & *Rha*, nunc *Volga* sive *Volha*; & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

Imaus.

Montium maximus atque celeberrimus est *Imaus*; cujus Septemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi *Tartariæ* Imperatorum sepulchra inde ad *Gangis* fluvii fontes *Indiæ*; que sine cccc. mil. German. longitudine protenditur.

Seria & Sogdiana.

At *Tartaria* nunc extremæ ad *Eoum* mare pars, que *Citajæ* regnum dicitur, olim fuit *Serica* regio, quam gens clarissima *Seres* incoluerunt. Horum metropolim *Seram* eodem nomine etiam nunc exstare, quidam contendunt.

Sogdiana etiam regio, inter *Oxi* dextram ripam & *Sogdios* montes sita; quæ *Persici* olim Imperii fuit, nunc *Tartariæ* pars est, sub nomine *Ocrage*.

C A P. III.

Summa Tartariæ descriptio.

Tartarorum igitur nomen hodie tota *Asia* amplissimum est, in *Europam* etiam, ut ante *Scythicum*, extensum, ubi *Tartaria* Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta,

cruenta, inconditis moribus & omnium barbarorum maximè barbara. Regio plurimum inculta, trîstis, squalida atque deserta. Nomen accepit à flumine *Tartar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septemtrionale effunditur.

Universa longitudo est à *Borysthenis* ostiis ad *Tabin* usque promontorium mil. German. circiter CIO. Latitudo ab *Obii* ostio, ad finem *Bramas* regni in confinibus *Indiæ* ac *Sinarum*, mil. IC.

Universa dividitur in *Asiaticam* & *Europæam*, quam supra explicuimus.

Asiatica quinque potissimum partibus distribuitur, quarum nomina hæc: *Tartaria* deserta, *Tartaria Sagataja*: *Turkestan* regnum, *Cataini* Magni Imperatoris imperium, & *Tartaria* verus.

C A P. VI.

Tartaria Deserta, Zagataja & Turkestan.

Deserta *Tartaria* inter *Tanaim*, *Volgam*, *Jaxartem* amnes, *Tapytos*, *Sebyos* *Imaumque* montes sita, *Sarmatiæ Asiaticæ* partem, partemque maximam *Scythiæ* intra *Imaum* montem complectitur, in hordas complures distributa quarum præcipuæ sunt; *Zavolhensis*, quæ & *Bulgarorum Tartarorum* est horda; *Casanensis*, *Nohaigensis*, *Tumensis*,

sis, Schibanskenfis, Cosakenfis, Astracanensis, quæ quondam peculiare regnum; & Baskirdensis; pleræque ab opidis cognominatæ.

Harum incolæ cum omnes liberi ante essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis Tumenfis, qui magno Chano Catalno parent.

Zavolhenfis horda magna quondam dicebantur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam imperator eorum *Uluchan* appellabatur; id est, Magnus Dominus sive Magnus Imperator.

Astracanensis regni caput est urbs *Astracan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de causa mercatores innumeri ex Moscovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eo confluunt.

Sunt præterea in deserta Tartaria *Czyrkiss* inter Tanaim & Volgam, in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum in Scythia inter Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos Latine dicas semetiplos devorantes; aliique eodem tractu, *Molgomsai*, *Badaï*que; utrique solem, vel rubrum pannum in sublime elatum, venerantes. Cæterum dexterè Obii ripæ, circa mediam fluminis partem, apposita est urbs magnitudinis & incolarum numerositate ingens *Grustina*, Tartaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium.

Tartaria

Tartari Zagatai.

Desertæ Tartariæ à meridie conjuncti sunt Tartari *Zagatai*, agro, opidis moribusque cæteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum à Septentrione Jaxartes flumen; ab ortu *Turkestan* regnum; à meridie Persicum imperium; ab occasu mare Hyrcanum.

Caput regionis ac sedes regum est *Samarcanda*, Tamburlane bellicosissimo Tartarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide extructa; at parum frequens. *Zahasp* ad Oxi ostia & *Bikent* in mediterraneis clara sunt emporia, quo Indi & Cataiæ regni incolæ mercandi causâ conveniunt.

Turkestan regnum.

Proximum ab ortu est *Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio, cujus incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, *Tascent*, *Cotam*, *Cascar*, *Jarkem*.

C A P. V.

*Cataini Magni Chani Imperium; item
Tartaria vetus.*

Potentissimum inter Tartaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja*; *Tangut*, *Tain*. su: & in provinciis *Tenduc*, *Camul Caiarciam*, *Carakitay*, id est, nigra *Cataja*, & *Tcher*. Initium

tium ejus est à Norussis montibus in confinibus Tartariæ desertæ, extenditurque ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian* longitudine 100 circiter mill. Ger. Occupat veterem Sericam, majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ intra Imaum.

Regnum Cataja.

Serica est ipsum nunc regnum Catajæ, vulgo *Kitay*; incolis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta, urbiumque splendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ neque Italiæ cedat.

Urbium opulentissima est *Cambalu*, regia sedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque miliar. German. ambitu comprehendens; quam duodecim suburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentissimum Indis ac Senensibus mercatoribusemporium.

Caindu urbs velis subtilissimis; quæ ex arborum corticibus ad usum foëminarum conficiunt, maximè est clara. Qua re tota olim Serica nota erat. Unde Plinius; *Seres*, inquit, *lanificio nobiles, persusam aqua depectentes frondium canitiem.*

In regno *Tangut* artem Typographicam ante 610 annos inventam fuisse, nonnulli contendunt.

Tendus

Tendus provincia, magni ac potentis Regis Presbyteri Johannis (quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

Tansu regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tartaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

Tartaria Vetus.

Postrema universæ Tartariæ pars est Vetus Tartaria, inter Paropanisum amnem & Sericam sive Citajæ regnum, ad usque Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extensa.

Dicitur vetus Tartaria, quia hinc primo nomen Tartarorum, ut supra demonstrativum, exortum est. Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa. At *Ung* & *Mongul* regiones, *Geg* & *Magog* esse viri docti docent.

CAP. XVI.

De Sinarum regione sive China.

TARTARIÆ, qua ortum solis prospicit, adnexum est Chinæ regnum, cæli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias superans.

M. 4

rans

rans. Sinas esse Ptolemæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quidpe quod Hispanis *China*, id Italis, Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur; ubi exiguam in pronuntiatione deprehendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronuntiationis, quæ est in *Ch*, Græcæ litteræ *χ* pronuntiatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab occasu Damafios montes, quibus ab India & Tartaria separatur; ab Septentrionibus Otocororum, & murum ccc mill. German. inter hujus crepidines contra Tartarorum irruptiones extructum: ab ortu Oceanum Sinensem ove Eoum; à meridie eundem Oceanum & regnum *Sin*. Longitudo summa est à Tartarorum finibus, qua mare Eoum tangunt, usque ad regnum *Sin*, mill. German. lxx. Latitudo inter Damasia juga & Oceanum milliar. ccc.

Dividitur totum regnum in complures provincias, quas illi præfecturas vocant; quarum maritimæ sunt *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Narquii*, *Xantum*, *Paquen*, mediterraneæ, *Xiamfi*, *Cansii*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Fuana* *Fuquam*, *Suinam*, *Quicheu*, *Quiancii*, *Cochinchinc*, *Quancii*.

Urbes per universum regnum esse tradunt celebres ccl. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus

numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Canton*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur.

De regia varia est auctorum traditio; alii quippe *Paquin* eam vocant alii *Xantum*, quam eandem putant esse *Quinsai*. In Tartariæ finibus versus Septentriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia *Nanquin*, magna urbs, in medio regni verius Oceanum posita. At de urbe *Quinsai* (sive ea Tartarorum Magni Chani, live Sinarum regis regia utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusque fidem excedunt ea quæ M. Polus Venetus tradidit: continuere scilicet eam circuitu mill. circiter centum; id est, Germ. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra mœnia ambitu mil. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. per universam autem urbium præsidium triginta militum. Verum tamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello disruptam vel alia gravi calamitate destructam esse quidam putant.

Japan Insula.

Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent

innumeræ; at duæ insigniores: *Corea*, incolis *Caoli*, longitudine CCxx. milliar. German. latitudine 1; & multo nobilior *Japon*, longitudine milliar. CL. latitudine Lxx: utraq; in complures ditiones: quas Reguli verius quam Reges obtinet, distributa. Huius tamen potentior Rex est *Meaci*, urbis totius insulæ principis.

C A P. VII.
De India Veteri.

Sinarum regno conjuncta est ab occasu meridieque India, terra omnium nobilissima, auri argentique adeò fœcunda, uti solum ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint.

Nomen accepit ab Indo nobilissimo flumine. Clauditur ab occasu Indo; à Septentrione Emodis montibus: ab ortu itidem montibus Damasiis & Meandro: à meridie suum mare, quod Indicum appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excursu sese emittit.

Longitudo ejus summa est ab Indi fontibus usque ad extremum aureæ Chersonesii promontorium milliar. Germ. circiter 170; Latitudo maxima à Damasiis jugis in sinibus Sinarum ac Tartarorum ad Simyllam promontorium, nunc *G. Comori*, mill. CCCL.

Divisa

Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus occasum India intra Gangem, altera versus ortum India extra Gangem, appellabatur.

Tradunt veteres Geographi fuisse in India populorum novem millia, quorum clarissimi Brachamanes, Induorum Philosophi, Græcis *Gymnosophista* dicti; & Gengaridæ, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Urbium fuisse quinque millia, iidem auctores prodiderunt. præcipua capacitate; quarum omnium clarissima Nyfa, in qua gentium Liberiorum patrem Indi arbitrabantur.

Fluvii.

Fluviorum nobilissimi sunt Indus & Ganges: Indus, quem accolæ quondam Sandum nunc diversis nominibus diversi appellant populi, *Hynd*, *Duil*, *Inder*, & *Caercede*, in Paropamisio monte effusus, unde viginti recipit amnes; sed clarissimos Hydaspem & Hypasin, qui Alexandri inter terminavit. nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior xv passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. Ganges gemmifer & auri fœcundus, ex Scythis exoritur montibus, cujus latitudo nomina duomill. Germ. maxima quinque; ubi vadossimus, mensuram centum pedum devorat.

De

De Incolis.

Indorum gens vetustissima nunquam à natali solo recessit . quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam . Indiam Liber pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est , primusque omnium Indis subactis triumphavit . Dehinc Persæ proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt , donec Alexander, Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit . Post hunc in pace , suis quinque Regibus obedientes , egerunt ; donec , diu ignoti , tandem Portugalensibus superiori sæculo rursus cogniti fuerint . Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis , uti ex veteribus graves etiam scriptores , hominum varias monstruosasque species crediderint .

C A P. VIII.

Summa Indiae novæ descriptio.

Cum superioribus sæculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret , tam longinqui vero maris navigatio nondum experta esset , diu Europæis incognita mansit , cum non nisi ex veterum scriptis nosceretur . At
primus

primus Gualco Gama Portugallensis ann. 1498 ab Hispaniis profectus , superato Bonæ spei promontorio atque universa Africa circumnavigata , Indiæ oram maritimam perlustravit . Post hunc idem ab alijs feliciter tentatum ; missique alii alijsque subinde à Regibus Portugalliæ , qui oram maritimam vi occupatam , arcibus ac propugnaculis munirent . Deprehensum tunc est , varia nationum genera Indias incolere , Hæbræos , Persas , Scythas , Arabas , ipsosque Indos quorum exigua quædam pars post D. Thomæ , ut ferunt , institutionem in fide Christiana permanserunt . Hanc navigationem diu Portugalenses & Hispani constituto in Indiis ab Portugaliæ Hispaniæque Regibus præcege , soli obtinuerunt ; donec superioribus annis Hollandis etiam frequentata est .

Iisdem finibus , quibus olim , India nunc etiam circumscribitur . nam & citra Indum amnem populi quidam , ut olim , nunc etiam Indi dicuntur .

Dividitur etiam nunc , ut olim Gange fluvio in duas partes ; quarum una *Indostan* , quæ olim India intra Gangem ; altera *Mangi* , India extra Gangem . Regna universim continere tradunt XLVII , quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus constricta .

At novissimi tamen Geographorum in novem

novem potentissimum partes sive regiones universam Indiam diviserunt; quarum nomina sunt: *Cambaia, Narfinga, Malebar, Orixa, Bengala, Pegu, Sian, Camboid, & Septentrionalis* pars quæ ferme tertia universæ.

C A P. IX.

Cambaia, Narfinga, Malabar, Orixa.

Cambaia regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, longitudine occupat mill. German. circiter CLX, latitudine ferè totidem.

Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, *Cambaia*, omnium Indicarum cultu atque magnitudine præstantissima; qua de causa *Caium* Indiæ vocitata. Regia sedes est *Campanel*, in edito loco septennis mœnibus cincta. *Goz* in insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis similitudinem locique situm *claustrum regni* vocitata.

In eadem insula *Dio* arx, atque incontinenter alia, *Damaom*, Hispanorum præliis custodiuntur.

Celebres quoque sunt *Bedeer & Decan* urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat

derat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni *Cambaia*, præcipua urbs est *Ardavat*, Indi ripæ apposita.

Narfinga.

Narfingam, in dextro idem cornu sitam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus *Cambajæ & Orixæ*, ad promontorium *Comori*, milliar. occupat. German. circiter ccl. Latitudo summa inter duo maria mil. xc.

Regiæ sunt duæ: *Narfinga*, unde regno nomen & *Bisnagar*.

Onor, Barecala, & Mauglor, Lusitanæ ditionis. *Colmandel & Maltapor* ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

Malebar.

Malebar regio in extremitate dicti cornu sita, in longam Lxxx. in latum xlv. mill. Germ. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *Cananor, Calicut, Coulete, Cranganor, Cochin, Coulam & Travancor*. Horum *Calicut* cætera præstat; cujus Rex *Samory* incollis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter extructa.

In hac provincia Lusitani tria habent munimenta.

Orixa.

Oriza.

Orizæ regnum, in sinu Gangetico inter Nar-
singæ & Bengalæ regna protensum, caput hæ-
bet Orizam urbem. At regia est *Ramana*.

C A P. X.

*Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India
Septentrionalis.*

Bengala.

Bengalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum,
ad Gangis aliorumque amnium ostia, in
longum CL, in latum CLXX. mill. Ger. obtinet.
Ipsa urbs *Bengala*, magna, celeberrimo em-
porio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita
est.

Pegu.

Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula
posita, totius Indiæ clarissima, mœnibus mu-
nita, ædificiis elegantissimis ornata.

Subiecta autem sunt Regi *Pegu* & alia re-
gna, quorum *Ava* versus Septentrionem, gemi-
mis, equis & elephantis abundat.

Sian.

Sian potentissimum regnum, cujus longi-
tudo CCC. lat. CLX. conficit mil. urbes insigni-
ores habet *Sian* regiam, admodum amplam,
&

& *Malacca* in Chersoneso aurea sitam, empo-
rium aromatibus nobilissimum; quatuor mill.
Germ. amplecti dicitur.

Camboia.

Hujus regni caput est *Camboia*; at sedes re-
gia *Diam*, quæ quibusdam *Odia*.

India Septentrionalis.

[Borealem Indiæ partem, quam tertiam uni-
versæ diximus, quondam in varia regna divi-
sam, nunc Tartari ex Tartaria huc transgressi
obsident. Hi Mogores dicuntur, & eorum
rex Magnus Mogor; cujus regia *Delly*, in con-
finibus *Cambaiz* & *Narsingæ* regnorum.
Sub hoc Rege urbes claræ, *Mandao*, *Sanga*,
Moltan, *Citor* & *Aracan*, singulorum regno-
rum capita.

C A P. XI.

Insulæ in Indico mari.

[Insularum in Indico mari tantus, est nume-
rus, ut haud facile iniri queat, quare præ-
stantiores solum dicendæ.

Princeps est atque omnium toto Oriente
nobilissima *Sumatra* in complura regna divi-
sa; Secunda est *Borneo*; Tertia *Java* Major in-
cognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæsar Sca-
liger omnium rerum facili uberèque proventu
compendium

compendium Orbis appellavit. In hac celeberrimum Emporium *Bantam*.

Dein insulæ *Celebes, Gilolo, Cretam*, quas Sindas esse putant Ptolemæi & inter has sperse Moluccæ; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, *Bacchian, Tidor, Ternate, Motir, Machian*, Jámque Sinarum regno approximantes Philippinæ, quas *Baruffas* Ptolemæi interpretantur. Harum maxima *Lutzon*; in qua Hispani urbem condiderunt *Manilliam*. Secunda est *Mindana*, Tertia *Calamianes*. Dein reliquæ minores inter has dissipatæ. Hinc verò versus Orientem sunt aliæ complures, in universum Hispanis *Islas de las Velas*. Hinc rursus meridiem versus CL. distans mil., Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula, an vero pars continentis terræ Australis, nondum sitis compertum habemus. At in sinu Gangetico *Narlingæ* regno adversa *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta.

C A P. XII.

De Persarum imperio.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter explicatas terras in Asia reliquum est, quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur, longitudine ab Hellesponto ultra Indi ostia mill. German.

German. 15000, latitudine à Ponto ad sinus Arabici fauces 15 quo spatio multæ regiones atque regna recensentur, de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc Persarum sive Sophorum imperium dicitur. Hoc clauditur à Septentrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine Caucasique monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac sinu Persico; ab Occasu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostia ad Indi ostia milliarius cccclxx. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum cclxx.

Regiones heic olim Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Susiana, Assyria, Media.

C A P. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Gedrosia.

Gedrosiæ, quæ nunc *Khesimur & Guzarata*, populi fuerunt *Orbitæ, Parsiræ, Musarnæ, Rhimnæ*. Regiones *Paradene, Parisene*. Flumen nobile *Arbis* sive *Aribis*. Urbes *inclytæ*

æ Parſis, caput regionis, Arbis & Cuni.

Carmania.

Carmaniz veteris nunc regiones ſunt Kirman, Goadel & Ormuz regnum. Populi in ea quondam Iſaticæ, Zuthi, Gadanopydres, Cameloboſci, Sozotæ dicti, Agdenites, Rhudianæ, Ares Charadræ, Paſargadæ, & Armozæi. Regiones, Modomaſtice, Parepaphitis, Cabedina, Chaotonicæ. Flumen, Samydices. Mons Semaranidis. Urbes Carmana, Samydaces, Alexandria, Armuza.

Drangiana.

Drangianæ, nunc *Sigeſtan*, populi Darendæ & Bartii. Regio Tatacene, Urbes inclytæ Ariaſpe, Prophthaſia.

Arachofia.

Arachofiz, nunc *Candahor*, populi Pargyetæ, qui ante Arimaſpi, Poſtea *Euergetæ* dicti; Sydri, Roplutæ, Fortæ. Urbes Arachorus, Alexandria.

Paropamiſis.

Paropamiſidis, quæ nunc *Sableſtan*, populi Bolitz, Ariſtophyli, Ambantæ, Parietæ Parſii. Urbes claræ, Carura, quæ & Ortoſpana, Naulibis.

Bactriana

Bactriana.

Bactriana nunc *Corafan* dicitur populi olim Salataræ; Zariaſpæ, Chomari, Comi, Acinacæ, Tambyzi, & Thocarorum magna gens; Maricai, Scorci, Varni, Savadii, Orſiti, Amarifpi. Urbes duæ regiæ, Baſtra & Ebuſmi. claræ item Maracanda, Charracharta.

Margiana.

Populi Margianæ, quæ nunc *Elſabat*, Derbicæ, Maſſagetæ, è Scythia huc transgreſſi; Parni, Dæ, Tapurni. Urbium clariffima Antiochia Margiana, ante *Alexandria* dicta; poſt verò Selucia.

Hyrcania.

Populi Hyrcaniæ, (unde proximum mare *Hyrcanum* dicitur) Maxeræ, Aſtabeni, Chrindi. Regio Arſitis. Caput regionis Hyrcana; inde Amaruſa.

Aria.

Ariæ, nunc *Diargument*, populi Niſæi, Aſtaveni, Muſdorani, Caſirotæ, Obares, Elymandri, Borgi. Urbes Aria, Alexandria, Bitaxa.

Parthia.

Parthia.

Parthiæ, nunc *Aræ*, regiones sunt, Comisene, Parthiene, Paratauticene, Tabiene, cujus gens Sobiæ. Caput regni ac regia Hecatompylus à centum portis dicta.

CAP. XVI.

Perfis, Susiana, Assyria, Media, Persia.

POpuli Persidis, quæ nunc *Farfi*, *Mefabatæ*, *Rapsii*, *Hippophagi*, *Suzæ*, *Mægores*, *Starbæi*. Regiones *Parætacene*, *Misidia*, *Mardiene*, *Toacene*. Urbium clarissimæ, *Persopolis* caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima, *Axiama*, *Marasium*, *Toace*.

Susiana.

Susianæ, quæ nunc *Elaran*, gentes *Elymæi*, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais*; *Cossæi*. Regiones *Militrene*, *Cabamene*, *Characene*; *Cissia*, *Chaltrapitis*, & campus *Dera* sive *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Mosæus*, *Oroates* & *Eulæus*, tam limpidis aquis ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ *Susa* & *Tariana*.

*Assyria.**Assyria.*

Assyriæ, nunc *Cusistan* regiones notiores fuere, *Arrapichiris*, *Siracene*, *Adiabène*, *Apolloniates*, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Garamæi* & *Sambaræ*. Fluvii in *Tigrim* defluentes, *Lycus*, *Captus*, & *Gorgus*. Urbes insigniores, *Ninus*, quæ *Ninive* in *Sacris* literis quondam clarissima à *Nino* condita; *Ctesiphon*. *Parthorum* regia, & *Arbelæ* quondam vicus, ubi *Darium* vicit *Alexander Magnus*.

Media.

Mediæ, quæ nunc *Sarch* dicitur, populi celebres fuere *Caspîi*, à quibus mare proximum *Caspium* vocatur, quod & *Hyrceanum* ab *Hyrcanis*; & *Caspia* portæ ab illis: *Cadusii*, *Geli*, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gordieni*, postea *diæti*; *Marundæ*, *Margasi*, *Sargartii*, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadassi*. Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Rogiana*, *Dariris*, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notissimæ, *Ecbatana*, *Artacia*, *Cyropolis*, *Europus*: Fluvii celebres, *Cambyses*, *Cyrus*, *Mardus*, qui & *Amardus*; *Strato*, *Corindas*. Montes, *Coronus*, *Jasonius*, *Orontes*, *Zagrus*, *Choatras*.

CAP.

CAP. XV.

*De varia imperii Asiatici mutatione, nova
Sophorum regni descriptione; item
de regno Ormuz.*

INitio rerum penes Assyrios Asiæ, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad Medos devolutum. ab his ad Persas per Cyrum translatum. Deinde Macedones, Alexandro Darium debellante, occuparunt. mox cum pars Romanorum imperio cederet, Parthi, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in Asia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsa à Turcis & Saracenis afflictæ fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem Persarum nomen atque virtus in Sophis iterum emerfit, Ismaële Rege potentiam imperii sui maxime stabilente.

Nunc Persarum sive Sophorum universum imperium in regiones divisum est; quorum nomina, *Sarc, Cusistan, Elaran, Farfi, Arac, El-sabar, Diargument, Corasan, Sablestan, Candahor, Sigestan, Chesimur, Kirman, Goadel*, quibus accedunt *Ormuz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in Cambaiæ regno diximus. Urbium clarissimæ sunt in regione, *Sarc Tauris* regia, xv. mil. German circuitu comprehensæ: *Casmin* altera regia

regia. Reliquæ sunt *Lamai, Turcoman, Der-bent, Erex, Zeksen, Meren, Servan, & Ardovil*, Sophorū origine incluta. In *Farfi* regione *Siras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter majores orientis computata, v. mill. German. ambitu continens. In *Arac Cassaim* urbs opulenta, & *Hagistan* sive *Hispahum* ob magnitudinem dimidia orbis pars Persis dicta. In *Corasan Istigias* regia, urbs magna atque amœna. In *Candahor* ipsa urbs *Candahor*, emporium Indis & Citainis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs *Kirman*, caput regionis.

Regnum Armusiæ, vulgo Ormuz.

Cæterum veteris Carmanix nunc pars est regnum *Ormuz*, admodum potens: quod Plinio *Armuzia* regio dicitur, populi *Armozei*. Ptolemæus refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie censeripotest *Ormuz* in insula ejusdem nominis.

Rex Saracenus est; olim Persarum, nunc Hispaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo Arabiæ litore.

Caput regni est *Armuza*, vulgo *Ormuz*, urbs satis elegans. emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum.

C A P. XVI.

*De reliquis veteris Asiae regionibus, quas nunc
Turcarum Imperator obtinet: & specia-
tim de Albania, Iberia, Colchide
& Armenia.*

Quod reliquum est Asiae, Turcicum Imperium totum obtinet. Regiones hic olim fuere, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia, *Asia minor* sic proprie dicta, Lycia, Pamphylia, Cilicia, Syria, Mesopotamia, Babylonia & Arabia. In insulis celebriores Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios, & Cos.

Albania.

Albania nunc Georgiae pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab Albano flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est Cyrus, Caspium mare adluens. Urbes insigniores Chabala sive Cabalaca, Albana & Getara.

Iberia.

Iberia, nunc pars Georgiae Occidentalis inter Albaniam & Colchidem sita, gentis Iberorum clarissimum solum, urbes celebres habuit Aratanissam & Armaeticam, sive Hermastim.

*Colchis**Colchis.*

In Colchide, quae nunc *Mengrelia* dicitur, inter Iberiam & Pontum Euxinum sita populi fuere Ealæ & Manrali, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, Phasis, Cyaneus. Montes Caucasus & Corax. Urbium clarissimæ Phasis & Dioscurias, quæ postea *Sebastopolis*.

Armenia Major.

Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major est quæ nunc in tres partes divisa, *Turcomannia*, *Popul*, & *Curdi* appellatur. à Septentrione Moschicis montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyroque amne ab Albania; ab Oriente Caspium mare habet & Caspium montem; à meridie montem Taurum quo à Mesopotamia, & Nyphatem quo ab Assyria discernitur ab Occidente Euphrate amne à minori Armenia determinatur. Mediam dividit Antitaurus mons. Fontes heic amnium toto Oriente nobilissimorum, Euphratis ac Tigris; montes Gordyxi & Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Tocene, Colthene, Seducene, Syracene, Sacaiene, Basilisene, Hobordene, Arsea, Aclisene, Astaunites, Sophene, Anzirene, Thospites,

N 2

Corinea,

Corinea, Gordiene & Corthea. Urbium notissimæ, Armauria, Artaxata, Thospia, Artemita, & Tigranocerta.

Armenia Minor.

Armenia Minor, quæ nunc *Pegian & Bozsch*, clauditur ab ortu Euphrate amne, à Meridie Amano monte, ab Occasu & Septentrione monte Scordisco. Mediam itidem secat Antitaurus. Regiones in ea, Orbassime, Æulane, Ærethica, Horsene, Orbisene. item præfecturæ, Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene. Fluvius inclytus Melas, qui Euphrati jungitur.

Urbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

CÆterum sinus illæ terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, *Naxolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *Anadole*. Hæc olim regiones, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia Pontus & Bithynia, Asia minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Cappadocia.

Cappadocia, quæ nunc quatuor completur regiones, *Geneth, Suas, Anadole & Amasiam*

fiam, ab ortu habet Armeniam Minorem, à Meridie Ciliciam, ab occasu Pamphyliam & Galatiam, à Septentrione Pontum Euxinum, Fluvii nobiles Iris & Thermodon. Regiones Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica, Carmanene, Gargarausene, Gargauritis, Antiochene, Tyranis. Gens Heniochorum magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, Comana *Pontica* cognomine, Neocæsarea, Sebastia, Diocæsarea, Maza, quæ & Cæsarea, Iconium, Laranda, Tyana, Trapezus, Amasia, Strabonis Geographi cunis decorata.

Galatia.

Galatia, cujus nunc partes *Roni & Chiarcare*, dicta est hæc regio à Gallis, ex Italia post incensam Romam huc transgressis; eadem Gallogræciæ & Græcogallia, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea Phryges tenuere & Paphlagonæ. Paphlagoniæ nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à Septentrione Pontico mari ab ortu Cappadocia à Meridie Pamphylia, ab Occasu Asia minor & Ponto Bithyniæque. Regiones versus Septentrionem Paphlagonia, in qua Hæteri populi, unde Veneti in Italia: versus Meridiem Isauria, ubi urbs Isaura; & Pisidiæ pars: cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi Chalybes, Træmi, Proserliminitæ, Byceni, Orondici: & Gallorum nationes, Tectosagæ

Æolagæ, quorum caput Ancyra urbs; Tolistobogii, Voturi & Ambiani. Urbes inclytæ, Teuthrania, Sinope, Mitridatis & cunis & sepulchro nobilitatæ; Amisus, Therma Pessinus, quæ Dindymene & Cybele ante dicta, Montes sunt, Olgasis, Didymus, & qui Cækenorum tumulus.

Pontus & Bithynia.

Quæ ante duæ erant regiones, Pontus ad ortum solis, Bithynia ad occasum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à Septemtrione mari Pontico, ab ortu Galatia, à Meridie Asia minori, ab occasu Propontide; Mons clarus est Orminius; Flumina, Parthenius, Hippias, Sangarius, Alcanius. Regiones, Bogdomanis, Timonitis. Populi, Chalcedonii, Mariandini, Caucones, Zigiani. Urbes insignes, Chalcedon, quæ nunc *Scutari*, Constantinopoli aduersa, Nicomedia, Apamea, Heraclea, Nicæa, Prusias, quæ nunc *Bursia*, & *Libyssa* Annibalis interitu ac sepulchro nota.

C A P. XVIII.

Asia minor sive proprie dicta.

Asia proprie dicta, quæ & minor, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germiam*) terminatur ab Septemtrione Bithynia ac Pon-

to, ab ortu Galatia Pamphyliæque & Lycia, à meridie eadem Lycia & Rhodiensi mari, ab occasu Ægæo Pelago & Hellesponto. Regiones in quas dividitur sunt hæ; Phrygia, Mylia, Lydia & Caria: & quas Græcæ gentes in litore Ægæo incoluerunt, Æolis, Ionia & Doris.

Phrygia Major.

Phrygia duplex est; altera Major, altera Minor, quæ & Troas.

Majoris Phrygiæ populi Olympeni, Mecedelii, Cydisses, Giperini, Moxiani. Montium celeberrimus est Cadmus, quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles Mæander & Marsyas. Urbes insignes Synnada, & Apamia Cibotus insignes Synnada, & Apamia Cibotus cognomine, ante Celæniæ dicta.

Phrygia Minor, sive Troas.

Quæ ante Troas erat, à Phrygibus occupata *Phrygia Minor* dicta fuit; in ea amnis nobilissimus Scamandrus. Urbium notissima Grajorumque monumentis celebratissima Ilium sive, Troja, Græcorum decenni obsidio excidióque inclyta. Inde novum Ilium triginta stadiis ab veteri distans. item Alexandriæ Troas, quæ & Alexandria.

Myſia Major.

Myſia ſimiliter in Majorem ac Minorem dividitur. In Majori inter Minorem & Phrygiam Majorem ſita populi fuere Olympeni, Trimenothuritæ & Myſomacedones. Montes nobiles Olympus & Cimon. Fluvius Rhyndacus. Urbium notiſſimæ, Anrandros, Adramitum, Pergamus, Trajanopolis Alyda.

Myſia Minor.

In Minori Myſia, quam Hellespontus & Propontis perfundunt, amnes ſunt celebres Æſepus, Granicus, Simois. Mons Ida, Paridis & Oenones amoribus notus. Urbes inſigniores Cyzicus, Parium, Lampſacus, Abydus & Dardanum.

Lydia.

Lydiæ pars altera dicitur Mœonia. Flumina in utrâque Caicus, Thermus, qui Patolum auriferis arenis ſamigerarum (unde *χρυσοπία*; dictus) recipit, & Caiſtrus, qui Lydiam à Caria diſpeſcit. Montes clari Sipylus, Timolus, Meſogys, Mimas. Urbium nobiliſſimæ Thyatira, Sardes, Philadelphia.

Caria.

In Caria flumina Mæander, in Phrygia Majori

jori ortum, et ab hoc receptum Lycus. Montes Phoenix, Mycale et Latmus. Urbes claræ Tripolis, Lodicæa, Antiochia, Magnesia, Priene, Alabanda, Stratonice, et in littor: Miletus, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, Myndusque.

Æolis, Ionia, Doris.

In Æolide urbes inclytæ, Cuma, Phocæa, Elea. In Ionia, Smyrna, Clazomenæ, Tees, Lebedus, Colophon, non tam Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nobilis; et Ephesus omnium clariſſima: cujus decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificentum, uti Xerxes cum omnia Asiatica tēpla igni daret, huic uni pepercerit: quod poſtea Heroſtratus, ut nomen memor à ſceleris extenderet, incendio deſtruxit. Id poſtmodum ad auguſtiorum cultum Ephesii reformaverunt. In Doride urbes fuere Halicarnassus et Cnidus.

C A P. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

LYcia, quæ nunc Aldinelli, terminatur ab occaſu et Septentrione Asia Minore, ab ortu Pamphylia, à Meridie mari ſuo, quod Lycium eſt. Montium celebratiſſimus Chimæra nocturnis æſtibus ſumum exhalans: unde fabula trifarmis monſtri in vulgum data eſt,

est, quod Chimeram animal putaverunt.
Hinc Ovidius:

Quoque Chimara jugo mediis in partibus hircum,

Pectus & ora leo, caudam serpentis habebat.

In cacumine quidpe Leones habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, capræ; in radicibus Dracones. Fluvii celebres, Xanthus, Limyrus. Urbes, Patara, Andriace, Telmessus.

Pamphylia & Taurus Mons.

Pamphylia, quæ nunc *Menteſeli* clauditur ab Septemtrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylium, ab Occidente Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt Garbalia & Pisidæ pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. Pisidæ antea Solymi dicti fuere. montium nobilissimus est Taurus; qui totius orbis maximus, à Pamphilio mari juxta Chelidonias insulas exoriens, per varias innumerâsque gentes, aliis aliisque nominibus ab occasu in ortum ad Scythiæ usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere quæ ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes, quarum altera quæ Septemtrionem spectat *Asia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem *Asia* extra *Taurum*. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt Side, Seleucia Pisidæ, Antiochia, Termessus & Perga.

Cilicia

Cilicia.

Cilicia, quæ nunc Carmania, longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, Calycadnum, Lamum, Cydnum, Sarum & Pyramum. Urbes claræ sunt in litore, Selenus, Pompejopolis, ante *Sola Cilicii* dicta, Mallus, & Issus, quæ sinui cui adjacet, nomen Issici dedit: intus Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

CAP. XX.

Summa Syriæ descriptio: item Palæstina, sub qua Idumæa & Judæa.

Ciliciæ ab ortu jungitur Syria, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Namq; & Assyria, & Mesopotamia & Babylonia, et Phœnice, et Palæstina, partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longe potētissima. At postmodo Assyria, Mesopotamia et Babylonia avulsis, Syriæ fines fuere à Septemtrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia, separatur; ab ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia, usque ad Thapsacum opidum; atq; inde Arabia desertæ; à Meridie Arabia Petræa; ab occasu ejusdem Arabiæ Petrææ parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amanôq; monte

monte quo à Sicilia submovetur. Longitudo inter Sirbonis paludem et Taurum montem, qua eum perumpit Euphrates mill. CXL. Latitudo inter mare et Arabiam desertam mill. L.

Dividitur in Palæstinam, Phœnicen, Antiochenen, Comagenen et Cœlen.

Palæstina.

Palæstina clauditur à Septentrione Phœnice, ab ortu Cœlesyria, à Meridie Arabia Petræa, ab occasu ejusdem Arabiæ parte et mari Syriaco. Dicitur fuit quondam Terra Chanaan, à Chanaan filio Cham, quicam obtinuit, posteaquam vero Israëlita eam, pulsus antiquis cultoribus, ex divino mandato obsederunt, Judæa nuncupari cœpit. Romanis Græcisque scriptoribus dicta est Palæstina, à magna olim gente Palæstinorum quos sacra litera *Philistim* vocant. Dividitur iisdem scriptoribus in Idumæam, Judæam, Samaritanam et Galilæam.

Idumæa.

Idumæa, quæ in sacris literis est Edom, inter Arabiam Petræam, Judæam et mare internum porrectæ urbs ingens fuit et munita admodum Gaza, (sic Perliæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod Cambyles, cum armis Ægyptum peteret, huc belli et opes et pecuni-

am

am intulerat. Expugnatam Alexander dea vastavit.

Judæa.

Idumæam sequitur Judæa, cujus caput Hierosolyma, longè clarissima urbium Orientis, non Judææ modo. Titus Vespasianus castram totam diruit. Alia Capitolina postea dicta, cum ab Ælio Adriano, mutata non nihil loci regione, restitueretur. Nunc Turcis incolis *Chutz* est, Reliquæ Judæorum urbes celebres fuere in litore Ascalon, magna, et non minor Azotus; item Jamnia, et Joppe, Phœnicum urbs antiquissima, quam Melas ac Plinius antiquiorum terrarum inundatione prædicant. Hic Andromedam beluæ marinæ expositam fuisse, fabulari sunt. Intus Emmaus, vicus ante, et Lidda et Hiericus, quæ *Fericho* in sacris litteris: et prope Hierosolyma, Bethlehem, vel nobilissima in toto orbe terrarum Jesu Christi humani generis Servatoris natalibus.

At pars Judææ Peræa dicta fuit, hoc est, Ulterior quia *περὲν τῆς ἰορδάνης*, id est, trans Jordanem, sita. In ea Macherus, secunda quondam arx Judææ ab Hierosolymis.

Jordanis fluvius & Asphaltites lacus.

Sed de Jordane hoc loco retulisse conveniat. Jordanis igitur amnis, qui Hebræis *Jordan* dicitur, ut auctor est D. Hieronymus, ex duobus

obus fontibus haud procul à se distatis, quorum alteri *For* nomen est, alteri *Dan*; conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, sive *Jordanis*. Ipse amœnus, & quatenus locorum situs patitur ambitiosus; accolisque se præbens, velut invitus *Asphaliten* lacum, dirum natura, petit, à quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit, pestilentibus mistas. At à fontibus CCCXXXIV. circiter stadia prolapsus, ubi prima vallium fuit occasio, in lacum se fundit *Samochoniten*; inde in multo majorem, quem Latini *Genesaram*, Græcis *Genesatitin*, & *Tiberiadem*, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum *Genezareth* & mare *Tiberiadis* vel *Galilææ* vocant. Inde *Samaritam* *Judæam*que perfundens, tandem *Asphaltice* lacu retinetur.

Asphaltites nihil præter bitumen gignit; unde & nomen *ὑπο τὸ ἀσφάλτε*. Neque pisces, neque suetas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Idem propter magnitudinem & aquæ immobilitatem *Mortuum mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: tauri came-

lique

liq; fluitant, periti imperitique nandi perinde attolluntur.

C A P. XXI.

Samaria, Galilæa, Phœnice & Libanus.

Judææ jungitur *Samaria*, aliquanto latius juxta litus extensa, quidpe & *Joppe*, & *Azotus*, & *Ascalon* *Samaritæ* opida, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est *Samaria*, quæ & *Sebaste*, *Neapolis* & *Gamala*, atque in litore *Apollonia*.

Galilæa.

Ultima *Palaestina* est *Galilæa*, cujus caput in litore *Turris Stratonis*, eadem postea *Cæsarea Stratonis*, sive *Cæsarea Palestinæ* ab *Herode Rege* de novo condita. Intus ad lacum *Genesaram*, seu mare *Galilææ*, *Cavernatum*, *Julias*, *Bethsaida*, *Tiberias*, *Tarichea*, inter lacum & mare *Phœnicium* *Nazareth*, *Christi redemptoris nostri domicilium*: & *Canæ Galilææ*, sive *Minor*. At notandum hoc loco, unam, equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus *Galilæam*, in sacris autem literis duas censeris; quarum altera jam explicata, *Inferior* est cognomine; altera verò *Phœnices pars* est, *Galilæa superior dicta*, seu *Galilæa Gentium*.

Phœnica.

Phœnice.

Phœnice ante erat quidquid terrarum inter Eleutherum flumen & Pelusium opidum Ægypti mari interno objacet. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes, à Meridie Cherseus, à Septentrione Eleutherus. Hæc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes, Galilæam superiorem sive Gentium, quæ est inter Chersei fluminis ostia & Antilibanum montem; & Syrophœnicen inter, Antilibanum & Libanum. Urbes in universa Phœnice claræ, in litore Ptolemais, ante Ace dicta, sacris literis Acon, Tyrus quondam insula, postea vero Alexandri oppugnantis operibus continens facta; Zor dicitur in sacris scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara; urbibus gentis in Africa Lepti, Utica & illa Romani imperii æmula Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur Sarepta, Eliæ Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta Sidon; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri, Thebarumque Bœotiarum parens. Berytus, quæ & Felix Julia, nunc etiam clara *Baruto*; Byblus, Botrys & Aradus. Inter hanc & Botryn Tripolis, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt; Dicta ex numero trium opidum,

opidum, singulis inter se stadiis distantium. Intus Antaradus Palæo-Byblus, Marathus. Mons nobilis Libanus, à tergo Sidonis orsus, M. D. stad. in Cœlesyriam usque porrigitur. Huic par, interjacente valle, mons adversus Antilibanus obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ *Galilæa Gentium* vocatur, mons est celebris Carmelus & opidum in eo eodem nomine, quondam *Ecatana* dictum.

Cæterum ipsa gens Phœnicum solers hominum genus, & ad belli pacisque munia eximium. Literas & literarum operas, aliasque etiam artes maria navibus adire classicè confingere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti.

CAP. XXIII.

Antiochene, Comagene & Cœlesyria.

Antiochene.

ANtiochene, quæ sequitur Phœnicen, caput est ipsa Antiochia, cognomento *Epiphænes*, urbs celeberrima, Syriam regentium sedes. Inde non minori fama Apamia, Laodicea, & Seleucia cognomine Pieria: unde ipsa regio *Tetrapolis* dicta fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & Seleucis. Mons est Casius: unde regio *Casiotis*.

oris; & alius Peria, regioque eodem nomine
Fluvii celebres, Belus, Lycus & Adonis.

Comagene.

Ultima Syriæ est Comagene. Caput quondam regni, postea provinciæ Romanæ, Samosata Luciano alumno maxime nota.

Cœle-Syria.

A tergo dictarum Syriæ regionum, à Judæa Petra ad Euphratem usque protenditur alterius Syriæ pars κοίλη Συρία Græcis dicta, id est, Cava Syria. Partes ejus insigniores sunt Decapolis, Tetrarchiæ & Palmyrene.

Decapolis regio, à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere Damascus caput, Otopon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis deductis Scythis, antea *Nysa* vocitata, à Libero sepulta ibi nutrice, Gadara, Hippos, Dios, Pella, Gerasa, Canatha.

Supra Decapolitanam regionem sunt Tetrarchiæ numero XVII; regionum instar singulæ & in regna descriptæ. Insigniores sunt Trachonitis & Paneas, in qua Jordanis fontes & urbs Cæsarea, cognomine Paneæ seu Philippi.

Palmyrene.

Libanum montem ab Oriente tangit Palmyrene; cujus caput Palmyra, urbs nobilis sita

tu, vasto undiq: ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata forte inter duo imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cura.

In reliqua vero Cœlesyria urbes insigniores sunt, Zeugma ad Euphratem, Bambyce, quæ & Hieropolis, Syris vero Magog, nunc *Alepo*. Chalcis, cognominata ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ; & Cyrrethica Cyrrhus: Beroë & Chalybon, unde regio Chalibonitis. Laodicia ad Libanum cognominata, & Thapsacus in Euphratis ripa.

C A P. XIII.

Mesopotamia & Babylonia.

INTER Euphratem & Tygrim regio à situ dicta est Mesopotamia; quasi μέση ὁ ποταμός, id est, media inter amnes pars quondam Assyriorum regni, Nunc *Alidui* & *Diarbeck* partes ejus. Clauditur ab Occasu & Meridie Euphrate, ab ortu Tigri, à Septentrione eodem Tigri & Niphaticis jugis. Longitudo ejus est inter Niphaten montem, quæ Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum cognominatam ad Tygrim, mill. CLXV. Latitudo summa inter dictos amnes mill. LXX. Regiones in ea sunt Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Ingene & Ancobarites, Urbes

Urbes præclaræ Edeſſa, quæ quondam Anti-
ochia, Niſibis, ipſa etiam Antiochia antè di-
cti, Nicephorium, Labbana, Seleucia ad con-
fluentem Tigris & Euphratis, jam ante dicta,
Carræ, Craſſi clade nobiles. Montes ſunt,
Maſius & Singaras. Fluvii in Euphratem
deſuentes Chaboras & Saocoras.

Tigris & Euphrates.

Sed de Tigri & Euphrate, nobiliſſimis O-
rientis amnibus, hoc loco dixiſſe aptiſſimum
fuerit.

Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*,
in Armenia Majore. fonte conſpicuo in pla-
nicie; qua tardior fluit, Diglito, unde con-
citur, à celeritate *Tigris* (ita appellant Me-
di ſagittam) incipit vocari, tranſveſtus la-
cum Arethuſam, occurrente Tauro monte ſpe-
cu mergitur; ſubterque lapſus à latere altero
ejus erumpit. Alterum deinde tranſit lacum,
qui *Thoſpites* appellatur, ruſſuſque in cunicu-
los merſus poſt xxv M. p. redditur. dein
receptis aliis ex Armenia Aſſyriæque flumini-
bus, Aſſyriam Meſopotamiæque diſtermi-
nat; citràque Seleuciam diſiſus in duos
alveos, altero Seleuciam, altero Cteſiphon-
tem petens, inſulam efficit haud modicam.
Ubi remeavere aquæ, *Paſitigris* appellatur,
moxque in locus Chaldaicos ſe fundit. inde
vaſto alveo profuſus binis oſtiis inferitur mari
Perſico.

At

At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Ma-
jori itidem Armenia exorſus, initio *Pyxira-
tes* nominatur: ubi Taurum occurrentem ir-
rumpit, Omira, & mox ubi perſegit, Eu-
phrates dicitur. Inde læva Meſopotamiam,
dextra Syriam, Arabiam, Babylo niæque ra-
dens, in plures alveos diſpelcitur; quorum uno
Seleuciam & Tigrim perit; altero qui regius
dicitur, Babylonem permeans, in paludes Chal-
daicas diſtrahitur: tranſveſtusque, quon-
dam ſuo ore in mare evolvebatur: poſtea ve-
rò ab accolis agros rigantibus præcluſus, non
niſi per Tigrim delatus. Increſcit autem &
ipſe Nili modo, ſtatis diebus, ac Meſopota-
miam inundat.

Babylonia nunc Caldar.

Aſſyriæ Meſopotamiæque pars erat Baby-
lonia: poſtea verò in ſingularem provinciam
deſcripta. Clauditur à Septentrione Eu-
phrate, ob ortu Tigri, à Meridie Perſico
mari & montibus Arabiæ deſertæ, ab occaſu
iſdem jugis & Euphrate amne. Regionum
iſtæ illuſtriſſima eſt Chaldaea, deinde Mardocæ
& Auchanitis; quæ autem Tigri & Euphra-
te tanquam inſula includitur, *Meſene* appel-
latur. Urbium clariffima Babylon, Chal-
dæorum quondam caput à Semiramide in
ſedem regni Aſſyrii condita, nunc in ex-
guis ruinis exſtincta jacet. Secunda ab hac
eſt

est Urchoa, quæ Ur Chaldæorum in sacris scriptis. dein Borsippa ad paludes: & Tere-
don nobilissimus inter Tigris ostia vicus.

C A P. XVI.

Arabia.

Ultima Asiæ proximæque Africæ est Ara-
bia, terrarum nulli postferenda, amplitudi-
ne spatiosissima. Quidpe ultra proprios eti-
am fines & Euphratem in Mesopotamiam ad
Amanum usq; & Niphatem monteis, multas
Arabum gentes Tigranes magnus deduxit.
Hinc Plinio magna Mesopotamiæ pars Ara-
bia dicitur. Quin & alii haud exigua Arabum
pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud
sinus Arabici latus cingentes; de quibus po-
stea in ipsa Africa.

At propriæ Arabiæ fines fuere ab ortu mon-
tium juga, quibus à Babylonia discernitur, &
mare Persicum; à Meridie mare rubrum, ab
occasu Arabicus sinus & Isthmus, qui est in-
ter hunc sinum & mare Ægyptiacum à Se-
ptentrione clauditur Palæstina Cœlesiriæque
& Euphrate. Longitudo ejus summa est à
mari Ægyptio ad fauces usque Persice sinus
& Corodanum promont. mill. Germ. cccL.
Latitudo maxima inter geminas, hinc Persici,
illinc Arabici, sinum fauces cccxL minima
circa mediam peninsulæ partem milliarcLxxv.
Dividitur in Petream, Desertam atque Feli-
cem.

*Petra.**Petra.*

Petræa clauditur ab occasu intimo sinu ru-
bri maris & Ægypto; à Septentrione Palæ-
stina & Cœlesyria; ab ortu Arabia deserta;
à Meridie montium perpetuis jugis quibus à
Felice separatur. Dicta Petrea, à Petra ca-
pite suo, urbe celeberrima, Nabatæorum gen-
te incolente. Reliquæ urbes insignes sunt,
Medava & Bosra. Mons est nobilis Casi-
us, cum delubro Jovis Casii; & haud procul
Pompeii Magni tumulus.

Deserta.

Deserta quæ nunc *Arden*, clauditur ab Oc-
cidente Petrea & Cœlesyria, à Septentrione
Euphrate, ab ortu montibus à Babylonia sub-
moveretur; à Meridie itidem montibus, quibus
à Felice determinatur. Plana equidem ma-
xima ex parte; at sterilis, ideoque deserta.
Populi illustriores Nomades & Scenitæ; hi ul-
tra Euphratem in Mesopotamiam protensi; ii-
demque in Felicem.

Felix, quæ nunc Ayman.

Ipsa verò peninsula Arabia, inter duo ma-
ria, Rubrum Persicumque procurrens, reli-
quis partibus major est multoque latior ac
ditior, cinnami ac thuris, aliorumque odorum
maxime

maximè ferax ; unde inclytum ei *Beta* cognomen . Fluvii nobiliores duo Betius Arabicum, Lar Perficum sinus petentes. Populorum hic nomina innumera ac clarissima: Saracenorum non modo Africam, sed Europam etiam vastantiam: Minzororum & Sabzororum, qui Soli thus mittunt. Urbes insigniores, ad Arabicum sinum Badeo regia, Padnopolis, Muzi, Ocelis ad Rubrum mare Arabia & Cana: ad mare Perficum Gerra. Intus Ostama, Maraba, Sabe, Manambis Regia Saphar; Sabatha & Omanum.

C A P. XXV.

De Turcico imperio, urbibusque sub eo claris.

HÆ igitur sunt regiones *Asiæ*, quæ, cum antea sub *Assyriorum*, *Persarum*, *Macedonum*, *Romanorum*, ac suorum quæque Regum imperiis omnium nobilissimæ censerentur, Turcarum adventu prorsus devastatæ barbaricæque postrema fœdatæ sunt. Solent quidpe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri mœniæque diruere. Horum autem imperium cœpit sub annum Christi c1500, Osmane (quem alii *Ottomannum* vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tartaro, Magni Chani milite; à quo descendentes *Osmanides* regnârunt

runt continua serie annos ccc1x, ad usque Murathem 1v. qui nunc imperio ponitur. Prima sedes nunc imperii fuit in *Asia*, in *Bithyniæ* urbe *Prusa*: hinc in *Europam* *Adrianopolim* *Thraciæ* translata; denique *Constantinopolim*, ubi etiam nunc consistit.

Cæterum urbes in tam vasto imperio perpaucæ sunt in *Asia* memoratu dignæ. Omnium tamen princeps est *Damascus* *Syriæ*, magna, dives, splendida atque amœna; omni fructuum genere abundans;emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refectum; officina armorum bellicorum totius imperii nobilissima. Sequuntur alia *Syriæ* emporia clara atque celebria; *Alepum*, vulgo *Alepo*, non interior *Damasco* urbs; magna & frequens. In litore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta*, *Berytus*, vulgo *Baruto*, *Tripolis* *Syriæ*, vulgo *Tripoli di Soria*, & *Joppe*, vulgo *Iassa*. Ad *Pontum* in *Capadocia* *Trapezûs*, vulgo *Trabezonda*, Imperii *Trapezuntini* quondam caput. In *Arabia* vero *Felice* *Medina Talnabi*, id est, urbs *Prophetæ*; quia *Mahumeris* *Pseudoprohetæ* delubrum atque sepulchrum in ea viſuntur. *Mecca*, ejusdem *Mahometis* natalibus maxime nota; *Zidem*, *Zibit*, & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus *Arabi*ci sita.

CAP. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

Cyprus.

Insulæ in Ægæo mari Asiæ adjacent complures. harum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Cón in Europa memoravimus. At in Asiatico mari sunt Cyprus & Rhodus. Cyprus, in Issico sinu inter Siciliam & Syriam in quatuor majoribus interni maris computata est, novem regnorum, ut referunt veteres auctores, quondam sedes; cœli clementia solique fertilitate beatissima: unde *Macaria* ante dicta fuit. Cyprus autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem lasciviâque omni ævo mire proni; unde olim Veneri insula consecrata fuit. Longitudo est inter duo promontoria Dinaretum, vulgo *Capo S. Andrea*, & Acamanta, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. xL. Latitudo maxima xv.

Divisa fuit quadripartito: in Salaminam, Paphiam, Amathusiam & Lapithiam. Mons in ea nobilis Olympus. Fluvii Lycus & Pedæus. Urbium clarissimæ Paphos & Salamis.

Insula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus Ptolemæus accepta fama de Romanorum in insulam expeditione,

peditione, veneno fata præcepit. Catearum Por. Cato Cyprias opes Romam invenit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus implevit. Post divisum imperium Romanum sub Græcis fuit Imperatoribus. Anno cLcLxxxi Richardus Angliæ Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos ducens, tempestate ad insulam dejiceretur; insulani verò non admitterent, vi & armiseam occupavit, & cuidam Gallo Guidoni dedit in regnum. Hic reges successerunt continua serie, usque dum in Gennuensium ditionem pervenit. Inde Veneti eam rexerunt ab anno cLccccLxxiii ad cLcLxx. quo anno Turca Selymus Christianis eripuit.

Caput regni est *Nicosia*. Secunda ab hac *Famagusta*, vulgo *Famagosta*. Tertia *Ceraunia* vulgo *Cerines*.

Rhodus.

Minor est amplitudine, at par claritate, Rhodus insula, pluribus nominibus ante vocitata, re nautica maxime nobilis. Complectitur ambitu milliar. German. xxx. Urbes in ea fuere claræ, Lindus, Camirus & Jalyfus, quæ postea Rhodus.

Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodi, Lxx cubitorum altitudinis.

nis. Hoc simulachrum post LVI annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque statux. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum CCC talentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, relicto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero: sed ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære imposito, Alexandriam transportari curavit.

De cætero ipsa insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, una cum Asia, incidit potestatem. Diviso imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occuparunt 1000. qui Colossum abstulerunt. Recuperatam ann. 1000. Equites Joannitæ tenuerunt usque ad ann. 1000. quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsus tunc Melita concessa est.

LIBER

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africa descriptio.

AS I Æ exiguo Isthmo annectitur maxima orbis terrarum peninsula Africa, tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleraque Africæ inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob situm cæli terrarumque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quam frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. *Græcis Libya* dicitur, à Libya Epaphi filii Jovis filia: Africam autem ab Afro Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanricum; ab Septentrionibus Internum, Africum seu Libycum dictum, qua eam alluit. Longitudo summa computatur ab Herculis freto, ad promontorium Bonæ Spei mill. 1000. Latitudo inter duo promontoria, Hesperium, vulgo *C. Verde*, & Aromata quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgo nunc *Coarda fui*, mill. 100. Terra ipsa, nisi qui interno mari accedit

accedit obscure veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita.

Regiones atque gentes in quas divisa fuit quondam, sunt, Ægyptus, Cyrenacia, Africa Minor, seu proprie dicta, Troglodytæ, Garamantes, Numidia, Mauritania, Gætulia, Libya interior, Arabia, Troglodytica & Æthiopia.

C A P. II. Ægyptus.

Prima Africæ Asiæque proxima est Ægyptus, quam veteres Geographi in Asiæ regionibus computârunt. At posteriores, Arabico sinu, ut ante dictum, inter Asiam Africamque termino constituto, Africæ eam contribuerunt.

Nomen traxit ab Ægypto Danai fratre; ante *Æris* dicta. Terminatur à Septemtrione suo mari, id est, Ægyptio, ab ortu Arabia Petræa & dicto sinu; à Meridie Æthiopia, ab occasu Cyrenaica. Longa est à Pelusiaco Nili ostio ad Catabathmū opidum mill. CL. Lata à Nili ostiis, ad opidum Metacompsum, Nilo appositum, nunc *Conzo*, mill. C.

Divisa fuit generatim in Superiorem, quæ in Meridiem vergit, & Inferiorem, quæ mari interno alluitur. Superiorem rursus Nilus

Nilus dividebat in Lybicum, qua Occidentem, & Arabicum, qua orientem spectat. Hinc populi Arabægyptii, illinc Libyægyptii dicti. Inferioris pars est Mareotis, sive Marmarica, ultima versus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim verò universa Ægyptus in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

De urbibus Ægypti.

Ægyptus super cæteram antiquitatis gloriam, viginti milia urbium sibi Amasæ regnante habitata quondam prætulit; postea quoque sub Rom. imperio multis, etiam si ignobilibus, frequens.

Clarissima omnium fuit Alexandria, caput Ægypti totiusque Africæ, post deletam Carthaginem prima; ab Alexandro Magno condita; postea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac Diospolis, sive Thebæ cognomine Ægyptiæ; quas centum portas habuisse ferunt; sive, ut alii aiunt, centum aulas, totidem olim Principum domos; solitasque singulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde Memphis, regia quondam, juxta quam Pyramides, regum sepulchra.

Turres sunt fastigiatae, ultra celsitudinem omnem, quae fieri manu possit; itaque mensuram umbrarum egressae, nullas habent umbras: regum pecuniae otiosa ac stulta ostentatio. Reliquae urbes sunt, Syene, Sais, Bubastis, Elephantis, Tentyris, Arsinoe & Abydus, Memnonis olim regia; postea Osiris fano incluta: & Arabiae contermina, claritatis magnae *Heliopolis*, id est, Solis urbs. In Marmarica vicus fuit Apis, nobilis religione Aegypti locus. Fuit & Labyrinthus nullo addito ligno exaedificatus; domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus & testus, unum in se descensum habens, intus pene innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

CAP. III.

De incolis Aegypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriore.

IPsi Aegyptii, hominum vetustissimos se praedicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt. Antiquissimos esse post Syros, vel ipsa sacra scriptura attestatur. Discipularum complurium inventores rerumque divinarum ac siderum peritissimi dicti sunt. qua re ad eos Dædalus, Melampus, Pythagoras, Homerus & alii complures eruditionis causa profecti. Sub

Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modo suis, modo Aethiopibus; dein Persis ac Macedonibus; moxque iterum suis donec Romani, Augusto debellante, in provinciam redegerunt Aegyptum. Post hoc Saraceni eam occuparunt: quibus successit Sultanorum inclutum nomen, ex Circassis Tartarorum gente ortum. Postremi Turcae ann. c101xxvi invaserunt, qui etiam nunc tenent.

Nilus.

Sed de Nilo hoc loco pauca quaedam retulisse haud abs re fuerit. Terra ipsa Aegyptus expers imbrium, mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque perfecunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in internum mare permeantium maximus. Hic in Africae desertis, montibus Lunæ ortus, haud statim Nilus est, & primum ingentem lacum Nilidem, qui nunc Zaire & Zembre dicitur, cxx. miliar. German. permeans, cum diu simplex saevusque receptis dextra magnis aquis descendit, *Astapus* cognominatu, quod Aethiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa Meroen, Insularum, quas innumeras lateque patentem spargit, clarissimam, laevo alveo *Astaboris* dictus est, hoc est, ramus aquae venientis è tenebris; dextro vero *Astusapes*, quod

quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursum coit, Nilus dictus est. Inde partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occurrentes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis domitæque violentia, & spatio fessus, tandem ad *Δέλτα* opidum per omnem Ægyptum vagus & dispersus, septem ingentibus ostiis in mare Ægyptium se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatiosus Ægyptum, foecundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidit; sed maxime probabiles duas: Etetiarum eo tempore ex adverso flantium repercursum, ultro in orae acto mari: aut imbres Æthiopie æstivos, iidem Etetis nubila illo ferentibus ex reliquo orbe. Idem annis unus omnium nullas exspirat auras.

Libya exterior.

Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta sinistram Nili ripam, Libya est exterior ad Æthiopiam extensa, nunc est *Elfocar* desertum & *Gaoga*.

C A P.

C A P. IV.

Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta, Trogloditæ & Germanes.

Cyrenaica.

Ægypto annexa est Cyrenaica regio, Ammonis oraculo maxime clara, nunc Barchanæ provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta, à quinque insignium urbium numero, quæ Berenice, Arsinoë, Prolemais, Apollonia, & ipsa Cyrene, unde regionis nomen. Græci hanc condiderunt ex Thera insula Ægæi maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt: dein cum Carthaginensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua Africa Romano imperio cesserunt. Posthinc solum eorum Sultanis, tandem Turcis.

Africa Minor.

Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septentrione Africo pelago, ab ortu sinu magnæ Syrtis, à meridie montium perpetuis jugis, quibus à Libyæ desertis Gætulis discernitur: ab occasu Tusca amne. Continet hodie Tunesanum regnum.

Fluvii in ea clari Cinyphus, Triton, Tritonidem paludem trahens: Carada, ad Carthaginem

ginem se devolvens, & Bagradas omnium maximus ad Uricam, ac Tusca terminus *Africæ Minoris*.

Populorum varia nomina. Clarissimi *Nasamones*, extra *Africam* propriam etiam *Cyrenaicæ* & *Marmaricæ* contermini; quos antea *Melammones* Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas sitos. & ab his sublati *Psylli*, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel sopirent eas, & supra *Carthaginem* *Libyphœnices*, iidem & *Pœni* è *Phœnice* *Tyro* profecti, Duce *Eliſa* sive *Didone*, quæ *Carthaginem* condidit.

Urbium celeberrimæ *Leptis* magna quæ & *Neapolis*, *Abrotonum*, *Taphræ*, *Capſa*, *Thysdrus*, *Thapsus*, *Leptis parva*, *Rhuspina*, *Adrumetum*, *Clupea*, *Turres*, *Utina* & *Carthago*, *Romæ* æmula, terrarum cupida, opulentissima quondam totius *Africæ*, antequam *Romani* tribus bellis devictam deleverunt. *Utica* *Catonis*, qui inde *Uticensis*, morte nobilis.

Libyæ deserti, Troglodytæ & Garamantes.

Ab *Africæ* minoris tergo versus *Austrum* *Libyæ* deserti fuerunt; ultrâque *Troglodytæ*, nunc *Berdoa* desertum. Hos tegit ab austro *Acer mons*, & trans eum *Garamantes* populi

puli clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *Garama*, quam hodièque eodem nomine exſtare tradunt. Debris inclyta affuſo fonte, cujus aquæ ex cœleſti quidem vertigine mutant qualitatem, at controverſa ſiderum diſciplina; quidpe qui friget calore, calet frigore; à medio ſcilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidèmq; horis ad medium diem rigentibus.

Cæterum & *Troglodytæ* & *Garamantes* olim *Romanorum* arma ſuperaverunt.

C A P. V.

Numidia & Mauritania.
Numidia.

A *Tusca* amne uſque ad *Ampſagam* fluvium littori *Africo* prætenditur *Numidia*, *Maſiniſſæ* Regis nomine maxima clara, nunc *Tremiſenum* regnum eodem porrigitur ſitu. Gens ipſa *Numidæ*, ante *Nomades* à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia ſua plauſtris circumferentes, ut nunc *Tartarorum* fert mos.

Fluviorum celeberrimus eſt *Rubricatus*. Urbes quamplurimæ nobilèſque; ſed *Cirtha* eminens; *Sittianorum*, poſtquam *Romani* tenuère, colonia diſta: quondam *Jubæ* & *Syphacis* domus, cum foret opulentissima. Dein ſequuntur *Cullu*, *Ruſcicade*, *Bulla*

Bulla regia, Tacatua, Hippo regius, Sicca, Tabrachæ: Hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani.

Mauritania.

Ultima ad occasum est Mauritania, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hoc Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à Meridie Atlante minori, quo submoventur à Gætulis: qui & ipsi postea oppressis & extinctis Maurusios Mauritanix majorem partem occupârunt: ab occasu est Oceanus Atlanticus, à Septentrione fretum Herculis & mare internum: ab Ortum primo Muluchâ habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernebat; at quum ea Numidix pars, quæ est inter Ampsagam & Mulucham, Mauritanix adjiceretur, finis huic constitutus est Ampsaga. Continet hodie tria regna: Darense, Fezense & Maurocitanum. Dividebatur autem olim Malva flumine in Cæsariensem quæ Numidiam contingit, & Tingitanum quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias.

Cæsariensis.

Cæsarienses provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obsidet, antea Bocchi regnum

regnum appellata fuit. Partem tamen inter Malvam & Mulucham Massæylorum gens tenuit. Caput provinciæ Julia Cæsarea, aliquando ignobilis, cum Iol esset; postea quia Jubæ regia, illustris facta. Reliqua opida sunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Rusazus, Ruscurium, Rusconia, Tipasa, Tubusuptus, & Tucca, impositum mari ac flumini Ampsagæ.

Tingitana.

Tingitana provincia, quam nunc duo regna: Fez & Marocco occupant, ac urbe Tingi, quæ nunc vulgo *Tanger*, cognomen accepit, ante *Boguidiana* dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingo modo dictum, caput provinciæ, ab Anteo conditum, Julia Constantia Zilis, Volubilis & Lixus, vel fabulosissimè ab antiquis narrata. Ibi quidpe regia Antæi; certamenque cum Hercule, & Hesperidum Horti.

C A P. VI.

Gatuli, Atlas mons, Lybia interior
& Æthiopia.
Gatuli.

ATergo Mauritaniarum Africæque Minoris Gætulorum gens, & ipsa quoque Romanorum armis debellata, longe latèque incoluit, quidpe quæ hodiè occupat quicquid terrarum

rarum à *Lempta* opido ad Oceanum usque, spatio mill. Germanicorum cccx. protenditur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerit* provinciae major pars, ubi *Terga* regnum, & quatuor deserta, *Lempta*, *Zuenziga*, *Zanbage*, *Hair*.

Atlas Mons.

Gætulos à Meridie claudit mons *Atlas*, totius *Africae* vel fabulosissimus. E mediis huc arenis in cælum usque attolli prodiderunt celebrati auctores, asperum, squalentem qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum nemorosumque, & scatebris fontium riguum; quæ spectat *Africam*, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cernis: flere omnia haud alio quam solitudinem horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, *Ægipanum* *Satyrorum*que lascivia impleri, tibiarum ac fistularum cantu tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere.

Libya interior.

Ultra *Atlantem* *Libya* est interior ad Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

Æthiopia

Æthiopia & Troglodytica.

Jam vero quicquid ultra Nigrum flumen est & *Ægyptum*, versus utrumque mare *Atlanticum* *Rubrum*que, *Æthiopes* tenuerunt, gens omnium *Africae* terræ amplissima, extra *Africam* à vetustissimis Geographorum posita. Ab *Æthiope* *Vulcani* filio cognominati; vel, ut alii, ab nigro vultus corporisque colore; *ἄθος* quippe significat nigrum.

Divisa fuit *Æthiopia* in varia *Æthiopum* genera, quorum *Ptolemæus* innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fuere *Nigrita*; à Nigro flumine dicti; & *Nubiorum* gens magna, unde hodièque vastissima regio dicitur *Nabia*. Ea autem *Æthiopie* pars quæ *Nilo* utrumque adjacet, *Æthiopia* dicitur sub *Ægypto*; atque in ea ad *Nili* paludes seu lacus *Cinnamomifera* regio. At totum sinus *Arabici* lævum latus *Arabes* tenuerunt *Trogloditæ*, unde regio ipsa *Troglodytica*.

C A P. VII.

De incolis universæ Africae novæque ejus descriptione; ac primum de Ægypto.

Quinam mortales *Ægyptum* antiquitus incoluerint, ante dictum est. Reliqua *Africae* versus occasum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem

autem primi fuere Phœnicum coloni aliique ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit Romanis; mox Græcis Imperatoribus totum hoc terrarum spatium. Deinde Vandalis, Saracenis, Arabibus. Nunc partem tenet Turca, partem Serifus, quem vocant; partem reges alii, partem denique Hispaniarum Rex.

At Æthiopes à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas efficit regionis immensæ que intercedentium desertorum vastitates.

Sed enarrata Africæ antiquitate, res postulât utinam etiam ejus descriptionem subjiciamus.

Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum nomina sunt hæc: Ægyptus, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra* desertum, *Nigritæ*, Æthiopia Interior, sive superior, quod Abissinorum imperium, & Æthiopia Exterior sive Inferior.

Ægyptus.

Ægypti (quam Turca obtinet) caput nunc est Cairum, vulgo *Alcair*, Chaldæis Alchibyr, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Materæa* hortus balsami fruticibus confusus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco nusquam colitur.

Ultra

Ultra Nilum pyramides visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus.

Secunda claritate à Cairo est Alexandria, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concissa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Rosettam* vocant. *Damiata*, olim Pelusium, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

C A P. VIII.

Barbaria.

Ægypto continuatur nobilissima totius Africæ regio Barbaria; in sex partes divisa, quarum una est provincia Barcana, quinque reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremisennum, Fessianum, Maurocanum & Darense.

Barcana regio.

Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætenditur Barcana regio, à Barce antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis.

Regnum Tunetanum.

Tunetanum regnum veterem Africam minorem fermè totam occupat. Caput est Tunetum, sive Tunisa, vulgo *Tunisi*, insignis, vetus

vetus ac satis ampla urbs, quæ ex Carthaginiis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus aliisque mercatoribus celebre. Secunda est Tripolis nova, quæ Tripolis Barbariæ dicitur, ad differentiam Tripolis Syriæ: emporium Europæis mercatoribus celeberrimum, *Bona* etiam, quæ olim Hippo, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus verò est Constantina Romanarum antiquitatum reliquiis conspicua.

Regnum Trimesenum.

Caput regni est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile, at piratica infame, Christianis mâcipiis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur.

Regnum Fessanum.

Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ obiacet Fessanum regnum; cuius caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda.

Tanger, *Sebta*, & *Arzilla*, amplæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

Regnum

Regnum Maurocanum.

Caput est Maurocum, vulgo *Maroc*, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas univèrsi orbis memorata: at postea ab Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda est *Taradante*.

Darense Regnum.

Intus Maurocano, Fessano ac Tremiseno regnis confine est regnum Darense amplissimum; olim Cæsariensis Mauritania dictum. Caput est *Dara*, unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad mare internum conspicua urbs Hispano parer.

C A P. IX.

Biledulgerit, *Sarra desertum*, *Nigritæ*, *Abissini*.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit* regio, longissimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à dactylorum proventu inditum. Deserta in ea sunt *Lempta*, *Hair*, *Zuenziga*, *Zanhaga*, à singulis opidi cognominibus appellata. *Targa*, *Bardoa* & *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

Sarra

Sarra desertum.

Continuatur huic regioni versus meridiem *Sarra*, cujus longitudo à regno *Goaga* ad regnum *Gualata* extenditur.

Nigrita.

Inde Nigritarum ampla est regio, ad utramque Nigri amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à Nilo & Meroe insula, usque ad Nigri ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: *Gualata*, *Hoden*, *Genocha*, *Senega*, *Tombuti*, *Melli*, *Bitonin*, *Guinea*, *Tenian*, *Dauma*, *Cano*, *Cassena*, *Benin*, *Zanfara*, *Guangara*, *Borno*, *Nubia*, *Biafra*, *Medra*.

Æthiopia Interior quæ est Abissinorum.

Interiori Æthiopiz imperat Abissinorum Rex, qui Presbyter sive Pretiosus Joannes, vulgo *Prete Gianni*, vocatur; magno recepto tamen errore; cum is quondam in Asia, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. Ab assenos populos recenset Stephanus in Arabia; unde verisimile est eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sane in ipsa Africa fuerunt ad sinistram Arabici sinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam supra memoravimus.

memoravimus. Hæc quidpe nunc sub Abissinorum imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaschi* (sic enim Mauri Principem Abissinorum appellant) vulgo factum opinatur *Abassi*, ac deinde *Abasseni*; quod denique commutatione vocalium in Abissinorum nomen evasit.

Clauditur regnum ab ortu Arabico sinu & regionibus *Ajana* & *Zangebara*; à Meridie *Monomotapa*; ab occasu *Congo* & *Medar* regnis; à Septemtrione *Neubia* & *Ægypto*. Longum est ab Ægypto ad *Monomotapa* usque milliar. *lclxxx*. Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium milliar. *cccc*.

Dividitur in complura regna sive provincias; quarum nomina sunt, *Dafila*, *Barnagasso*, *Dangali*, *Dobar*, *Trigemahon*, *Ambiancantiva*, *Vangue*, *Bagamidri*, *Beleguance*, *Angote*, *Balli*, *Fatigar*, *Olabi*, *Baru*, *Geuen*, *Fungi*, *Tirut*, *Esabela*, *Malemba*. Urbes in universo imperio paucae sunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tentoriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est munitissima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii sub validissimo præsidio educantur, donec patre defuncto hæres producat.

C A P. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item insula Africae adjacentes.

Reliquum Africae Athiopia perhibetur exterior sive inferior; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abyssinorum imperium hinc inde complectitur.

Regiones, in quas dividitur, sunt: *Congi, Monomotapa, Zangibar & Ajan*. Pleraque maritimorum à Portugalesibus tenentur firmissimis munimentis ac prædiis.

Congi Regnum.

Congi regnum (quod aliis *Maniconge*) Oceano Æthiopico perfusum, nomen habet à capite suo, urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas, vocant. Sunt autem *Bamba, Songo, Sundi, Pango Barta & Pemba*. Regia est civitas S. Salvatoris, quæ ante *Banza*.

Monomotapa Regnum.

Monomotapa vocabulum significat Imperatorem; undi ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile atque amœ-
num:

num: amnes aurum, silvæ elephantos magna copia producant.

Clauditur regnum ab Ortus, Meridie, & Occasu Oceano: à Septentrione regno *Congi*, *Abissinorum* imperio & regione *Zangibar*. Longitudo ejus est inter duo maria, Rubrum Æthiopicumque juxta Lunæ montes milliar. German. cccc. Latitudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei mill. ccc.

Caput regni ac sedes regnum est *Monomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem milliar. circiter 1. distat nobile ædificium, amplius atque antiquum, quadræ forma ex ingentibus saxis constructum.

Zangibar & Ajan.

Monomotapæ, qua Rubro mari perfunditur, continuatur *Zangibar* regio; cujus partes, *Casires* populi, *Monomotapæ* proximi, & regna *Mozambique, Kiloa, Mombaza*, ac *Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambique* in insula condita, celeberrimum est Europeis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus maris Rubri *Ajan* regio; cujus partes duo regna *Del & Adea Magaduzzo*.

Insula ad Africam.

Insularum ad Africam terram maxima
P est

est in Rubro mari Menuthias, *Cerne* Plinio dicta; nunc vulgo insula Divi Laurentii, & incolis *Madagascar*, id est, Lunæ insula, felici aromatum proventu dives, longitudine miliar. German. cci. lat. lxxx. occupans.

At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Cabo Verde*, Hesperides sunt insulæ duæ, utraq; Gorgades, Gorgonum quondam domus; nunc in universum *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est, insulæ promontorii *Viridis*. Contra Mauritaniam sunt Fortunatæ, vii. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine, canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ *Fortunatæ* nunc *Canariæ* dicuntur, Hispaniarum Regi subiectæ. Ultra versus Septentrionem est *Cerne*, nunc *Madera* dicta.

Atque hæc est totius *Africæ* brevis descriptio.

C A P. XI.

Summa Americæ descriptio.

Perlustrato veteri terrarum orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem converso navis cursu, novas petere terras, novumque orbem, superioribus sæculis plane ignotum, cognoscere. Itaque ex *Africa* ab *Nigri* ostiis versus occidentem brumalem mill. German. cccxxx. profectis

profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda, certe æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, *Europæ* quam *Africæ* propior, mill. cc. navigatione inter *Hiberniam* & *Canadam* intercedente.

Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse *Europæis* ex *Platone* simul atque *Diodoro Siculo* probari potest. Apud *Platonem* in *Timæo* sacerdotes *Ægyptii* narrant *Soloni Atheniensi*, qui *Isc.* circiter annis ante natum *Jesum* vixit, insulam fuisse quondam contra fretum *Herculeum* *Africa* simul & *Asia* majorem, nomine *Atlantidem*. postmodum verò immani terræ motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgitemersam fuisse: ac inde mare, quod eam insulam ac fretum *Gaditanum* interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediante, quam insula subsidens præbuisset. Et *Diodor.* lib. v. tradit, *Phœnices*, vetustissimis inde temporibus, quum extra *Columnas Herculis* *Africæ* litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad Insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra *Africam* in occasum verius jacentem: cujus solum amœnum ac frugiferum & annibus navigabilibus

vigabilibus irriguum sumtuosisque ædificiis instructum. Hæc sanè insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quam quæ nunc vulgo dicitur *America*: nec facile de ea neque Ægyptii Sacerdotes, neque Solon, qui librum de ea conscripsit, teste Strabone lib. 1. neque Diodorus, hoc confingere sive somniare potuerunt, quæ revera ita esse nunc satis compertum habemus. Auctor autem libelli de Mundo, qui ab aliis Aristoteli, ab aliis Theophrasto adscribitur, versio verò ejus latina Apulejo, alias præter hanc nostram, quam Europæ, Africæ & Asiæ nominibus distinximus, tradit esse insulas magnas. antiquissimi illi mortales haud dubie intellexere Americam & Magellanicam. Carthaginenses aditu illius insulæ cæteros Europæos prohibuisse, ibidem tradit Diodorus. Quando & qua de causa Pœni eam navigationem intermiserint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel adnotatum sit plenè incertum est.

Diçta nunc est tota hæc continens America, ab Americo Vesputio Florentino, qui Emanuele Portugalliæ Regis auspiciis à Gadibus ann. c1ccccxvi. profectus primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingressus est. Quanquam hoc prior Christophorus Columbus Genuensis ann. c15.

c1ccccxci. insulas Americæ Hispaniolam, Cubam & Imaicam adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt Hispani, Galli, Angli: quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. Mediterraneorum cognitio parum certa est; maximè quæ versus septemtrionem. Maritimæ autem oræ Hispanorum armis maxima ex parte subactæ.

At eadem terra nonnullis India Occidentalis nuncupatur quia eodem tempore, quo India Orientalis in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio, nudi quippe utrique agunt. Includitur magno undique Oceano; ab ortu Atlantico, qui vulgo *Mar del Nord* dicitur; à Meridie Magellanico freto, quo ab Australi terra dispescitur; ab occasu Pacifico mare, vulgo *Mar del Zur*. A Septemtrione e quidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipse eodem mari alluuntur. Longitudo ejus sūma inter duo freta, *Anian* & Magellanicū, mill. Germ. c1ccccc. Latitudo maxima inter promontorium vulgo *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*, & promontorium vulgo *C. de Breton* in Nova Francia, mill. c1cccc.

Dividitur universa in Septentrionalem, quæ & Mexicana, & Meridionalem, quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente.

CAP. XII.

America Septentrionalis sive Mexicana.

America Septentrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe *Mexico*. Longitudo ejus est inter fretum *Anian* & Isthmum, quo Meridionalis ei annectitur, mill. cIoIo. Latitudo eadem quæ universæ.

Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus plane incognita etiam nunc jacet; nec quidquam, præter littora, in ea detectum. Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur prorsus later.

Alteræ verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt, Canada, Nova Britannia, Virginea, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California; & in Occidente latere ac fretum *Anian* duo regna, *Quibet* & *Anain* unde freto cognomen.

Canada.

Canada à fluvio cognomine dicta, insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum

eius cognitum est, dividitur Estorilandiam, Corterealem, Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis: quarum præcipuæ, *Golsme*, *Beauparis*, *Monte de Lionis*, & Terra nova, eadem & Terra de *Baccalos* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transeuntes retardent.

Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximie tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subjecti.

Nova Francia.

Nova Francia à Gallis, Regis Francisci I. Auspiciis detecta, præter raras segetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis; in universum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cœlo potitur salubri soloque fecundo.

Virginia.

Novæ Franciæ jungitur Virginia; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Virguina*; vel à Regina Angliæ *Elisabetha*, cujus auspiciis detecta, nomen accepit,

ante *Apalchem* vocitata. Terra sterilis atque malignè culta: litus importuosum. Opidum est *Medano*.

CAP. XIII.

Florida, Nova Granata California,

Nova Hispania.

FLORIDA inter *Virginiam* & *Novam Hispaniam* porrecta, nomen habet à *Dominica Palmarum*, quæ *Hispanis Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die *Portugallis* detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ sunt barbari, sordidi, supràque humanum modum feri; vermibus, serpentibus alióque venentorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare *Hispani* pariter atque *Galli* regionem hanc occupare sæpenumero nequidquam tentarunt. tandem *Hispanis* cessit.

Nova Granata.

Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis *Americanis* candidiores justioresque.

California.

California, quæ inter sinum cognominem (quem *Hispani Mar Vermis*, id est, mare Rubrum vocant) & mare Pacificum ceu peninsula excurrens, solo est arido, sterili atque deserto.

Nova Hispania.

Novissima Septemtrionalis *Americæ* & Meridionali

Meridionali contermina est *Nova Hispania*, omnium amplissima longèq; cultissima. Cœlum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omniq; animalium genere abundans, mare utrimque piscibus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galitia*, *Mechoacan*, *Mexicana*, *Jucatan*, *Guatemala* & *Nicaragua*.

In *Nova Galitia*, coloniæ ab *Hispanis* deductæ sunt *Compostella*, *S. Spiritus*, *Conceptio*, *S. Michaël*, *Guadalajara*, *Culiacan*.

In *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan*. Coloniæ *Hispanorum Pascuar* & *Valladolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insignitum.

Mexicanæ regionis caput est *Mexico* omnium *Americanarum* princeps, olim in medio lacus ingentis *Venetiarum* instar palis superstructa: postea ab *Hispanis* ad ripam ejusdem lacus translata satis cultè nunc habitatur, ambitu sesqui mill. German. Sedes est Proregis quem Rex *Hispaniarum* mittit; item & Archiepiscopi. Imprimuntur heic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine *Mexicum* exæquans, dein tertia *Anglorum* civitas, lanificio maxime nobilis. Cæterum mons est in *Mexicana* regione ignibus perpetuis insignis.

Fucatan Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos.

Guatimalæ caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuæque præsidis præsentia celebris.

In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

C A P. XIV.

America Meridionalis five Peruviana.

Americæ Septemtrionali xx circiter milliarium Germ. Isthmo annectitur America Meridionalis, quibusdam *Peruviana* dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula Africæque paullo minor, forma triquetra in tria penditur amplissima latera. Cuneorum unus Septemtrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus patet Septemtrionem inter & Meridiem, mill. Germ. cIo. Latitudo summa inter occasum ortumque Ioccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Brasilia*, *Caribana*, *Gujava*, *Biquiri*, omnes Oceano pertusæ. Intus verò in Mediterraneis, *Amazonum* regio, *Paguam*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Churchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana* & *Amazonicus*; & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.

Castella

Castella Aurea.

Castella aurea, vulgo Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat; unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis littoribus apposita; quorum unum vulgo *Nombre de Dios*, id est, Nomen Dei, mare spectat vulgo dictum *del Nort*; alterum *Panama*, mare Pacificum.

Peruvia.

Peruvia regio, vulgo *Peru*, omnium novi orbis auri argentique metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis, à meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septemtrione *Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septemtrionem & Austrum milliar. cccLxx. Latitudine inter Occidentem & Orientem cLxx. Dividitur in Maritimam & Montanam.

Maritimæ opida clara sunt *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi xv; & *Camana*. Montanæ insignia opida sunt *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & *Quito* *Potosi* auri metallis opulentissimum.

Chili.

Sequitur regio *Chili*, amplitudine *Peruviam* ferè

ferè exæquans. Caput est opidum S. Jacobi,
Chilca.

Chili regioni continuatur *Chilca* regio, fre-
to Magellanico affixa. In hac Paragonum
gens est stupendæ proceritatis, novem & sum-
mum decem pedum mensuram implens. Ex
his quidam, Magel ane (is primus in has oras
delatus) inspectante , sequicubitales sagittas
circa nauseam per guttur ad stomachi fundum
egere; hoc scilicet argumento corporis robur o-
stentantes.

Brasilia.

Brasilia vasta regio , ut quæ quartam Meri-
dionalis Americæ partem obtinet, saccari sin-
gulari atque ubere proventu maximè nobilis
est. Præcipuum opidum est Portus omnium
sanctorum præfæcti totius provinciæ sedes.
Portus autem celeberrimus est opidum *Par-
nambuco*; intus opida *Assumptio* & *Paraguata*.

Reliquæ regiones introrsus aut non cogni-
tæ, aut obscuræ sunt nullis ibi locis memoratu
dignis.

C A P. XV.

De Insulis novi Orbis.

INsularum, quæ Americæ ab Oriente objac-
cent, ingens est numerus. At harum nobilio-
res *Hispaniola*, & *Cuba* & *Imaica*.

Priores duæ ejusdem esse videntu margini-
tudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Oc-
cupat *Cuba* longitudine mill. cxc. lat. xxx. *Hi-
spaniola*

spaniola long. cxi. lat. l. iv. Opida in utrâ-
que compluria. Caput Hispaniolæ S. Domi-
nicus: Cubæ S. Jacobi ; in hac est *Havana*
celeberrimus Americæ totius portus,

Jamaica, quæ Europæis S. Jacobi dicitur
insula, implet longitudine l. mill. lat. xx.
Caput, est *Sivilla*. Secunda ab hac est *Oristan*.

Atque hæc est brevis Americæ uniusversæ
explicatio.

C A P. XVI.

Magellanica.

PORRò peractis duabus prioribus continentia-
bus , restabat uti tertiam universi terrarum
orbis partem aggredieremur, illis amplitudine
forsitan baud inferiorem. Verum cum etiam
nunc nobis incognita jaceat, nec constet, con-
tinens una, an plures in insulas dissecta sit; ni-
hil habemus in præsens, quod de ea huc refera-
mus; nisi nomini brevem expositionem. Di-
citur Terra Australis quia nobis ultima in au-
strum versus sita est. Eadem Terra incogni-
ta, quia nemo ingressus, Denique Magellani-
ca, qui Magellano primum conspecta.

BREVIARIUM

TOTIUS ORBIS
TERRARUM,

Una cum serie Romanorum Imperatorum.

AUTORE

PETR. BERTIO.

BREVIARIUM TOTI- US ORBIS TERRARUM.

R B I S universus etsi nondum dum percognitus, nunquam tamen æque lustratus fuit, atque nunc est. Veteres enim Geographi Græci Latinique & qui ab iis situm orbis didicere, & Poëtæ, Oratores, Historici, eas tantum Terras describere, quas norant, quasque judicabant esse habitabiles. Nos, multorum sæculorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa ipsis profiteamur incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt, vel ob æstum, vel ob frigora desertas, eas nos multis locis incoli scimus. Partes ejus alii pauciores, ego sex pono: Arcticam, Antarcticam, Europam, Africam, Asiam, & Americam.

I. AD ARCTOAM pertinent. 1. Regio Subpolaris incognita; 2. Groenlandia, 3. Spitsbergia sive *Nieuland*. 4. Islandia, quæ nunc subjecta est Daniæ & Norvegiæ Regi. 5. Nova Zemla, cum mari Hyperboreo, & fretis duobus, Waygaz, & Davis, quorum illud

illud est Orientalius, hoc magis in occasum vergit. Illo Batavi, hoc Angli fretum Anian adsequi, & in Indiam penetrare, nostra memoria, quamvis irritò hæcenus conatu, aggressi sunt. Nec desunt qui fretum Anian omnino esse negent, terrasque Asiæ & Americæ dicant esse continuas, quos, quia experientiæ testimonio refutare non possumus, in medio relinquemus: illud contenti monuisse, Groenlandiam, quæ ad gradum LXXX. latitudinis accedit, gramina gignere herbæque virentes, à quibus & nomen accepit, quum Nova Zembla, quæ quatuor gradibus est Australior, tota nuda sit & impascua, fœdæque animalibus carnivoris.

II. AD ANTARTICAM referendæ sunt vastæ illæ regiones, quæ Polo Australi subjæctæ, longe latèque inde extenduntur per tres Zonas, Frigidam, Tèperatam, & Torridam: commendabiles non tantùm prædicatione Petri Ferdinandi de Quir Hispani: qui tractum illud magna parte ipse lustravit: sed etiam cœli solique constitutione, terrarumque amplitudine; æquant enim Europam & Africam simul sumptas.

III. EUROPA multo quàm Africa aut Asia contractior, jam inde à Macedonibus & Romanis sedes Imperii fuit; post Christum verò natum, domicilium quoque Orthodoxæ Fidei. Patet ab Austro in Boream ad cccxv. leucas

leucas majores. A freto autem Gaditano ad Tanaim, hoc est, ab occasu in ortum DCCCL. Circumscribitur Oceano Septentrionali, Atlantico, Mari Mediterraneo, Hellesponto, Propontide, Bosphoro Thracio, Ponte Euxino, Bosporo Cimmerio, Mæotide, Tanai, & linea quæ à Tanais flexu porrigitur ad ostium fluminis Obii. In ea hodie dominantur varii. Insulas Britannicas regit Carolus, filius Jacobi Stuarti, qui primus Scoriæ regnum Angliæ regno junxit. Hispaniam tenet Philippus IV. Philippi III. filius, Philippi II. nepos, Caroli V. Imperatoris abnepos. Gallia subjæcta est Christianissimo nostro Regi Ludovico XIII. Henrici Magni filio. Germania Imperatorem habet Ferdinandum Austriacum, cui uxor Eleonora Mantuana, Norvegia & Dania subjæctæ sunt Christiano IV. Frederici F. Sueciam habet Gustavus Caroli F. qui pulso ob religionem Catholicam Sigismundo, Rege ac nepote suo Joannis Regis filio, ipse regnum invasit, & filio suo Gustavo reliquit. Poloniæ & Lithuanie præest Sigismundus, quem Sueciæ regno à Carolo patruo exutum diximus. Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, & Sclavonia Imperatori subsunt. Græciam, Thraciam, Bulgariam tenet Turcarum Imperator, qui nunc est Sultan Amareth: Viciniores Asiæ partes habent Russus & Tartarus.

R E L I G I O per Europam alibi Catho-
lica est , alibi Hæretica & Apostatica. Ca-
tholicæ Ecclesiæ caput est Romæ , successor
B. Petri, Urbanus VIII. pietatis & eru-
ditionis decus , cujus inter primas laudes
merito ponendum est , quod literis amorem
studiûmque Francorum conjunxit , sicut de
Urbano VIII. loquitur Froissardus. Catho-
lici cum eo sunt , ejusque ut veri pastoris vo-
cem agnoscunt , in Gallia, Rex noster Chri-
stianissimus , Filius Ecclesiæ primogenitus ,
quem idcirco primo loco commemoro. In
Germania, Ferdinandus Imperator; in Hispa-
nia, Philippus Rex , qui etiam in cæteris suis
ditionibus nullam Religionem præter Catho-
licam admittit. Sunt præterea Catholici om-
nes Italix Principes ; adhæc duces Saubau-
dia, Lotharingiæ, Bavarix, & Electores Im-
perii Ecclesiastici.

In Magna Britannia viget adhuc Calvinis-
ta , non quidem ad Puritanorum formulam,
sive eorum qui cum doctrina ritus quoque Ec-
clesiæ damnant sed ad normam eorum qui si-
dem habent Genevensium , ritus Catholico-
rum : multum tamen sibi de præclara Regis
Caroli indole pollicentur omnes boni: augēt-
que ipsorum spem conjugium cum sorore
Christianissimi Regis nostri , bonis avibus
nuper contractum : sperant enim vovēntque,
& matris , & aviæ, summarum Heroinarum
&

& uxoris divinis virtutibus ; fideique singula-
ris exemplo, ipsum quoque Regem ab infami
errore per Christi gratiam in viam veritatis
& vitæ revocandum esse, cum summa sua glo-
ria, egregio Regni sui firmamento , & gaudio
totius Ecclesiæ : deprehensum est enim ip-
sum haud ita pridem benignus Catholicos ha-
bere cœpisse. Sed nostra hæc vota sunt. In
Scotia plerique adhuc ad Puritanos magis ac-
cedant. In Hibernia, si vim adimas & minas,
omnes Catholici sunt. In Dania, Suecia,
Norvegia, Lutherani sunt ; sed serpit clancu-
lum virus Clavinisticum. In Polonia & Li-
thuania Rex & plerique Proceres cum Clero
& infinita manu nobilium, aliorumque civi-
um & rusticorum turba, sunt Catholici ; cæ-
teræ religiones, ut sunt, Lutherana, Calvinisti-
ca, Ariana, Samoseteniana, Anabaptistica to-
lerantur & exercentur palam , ne ipsa quidem
Judaica excepta . Bohemia habet Catholi-
cos, sed etiam Hussitas , Valdenses sive Picar-
dos, Lutheranos, Calvinistas, Judæos. Mo-
ravia præterea etiam Anabaptistas, quos supe-
rioribus annis Imperator Ecclesiæ militans
subvertit. In Belgica, sive inferiore Germa-
nia, Provinciæ quæ Hispanorum Regi parent,
sunt omnes Catholicæ ; quæ verò ab ipso se-
cesserunt, delato ad Ordinum statum jure ma-
jestatis, mutârunt quoque publicè religionem,
eâmque evexerunt , quæ à Catholica quam
longissimè

longissimè recedit. Viget ergo illic, pro hoc tempore Calvinismus, & quidem ad formulam Gomaristarum, damnatis nuper in Dordrechtano conciliabulo Arminianis, quorum ministri etiam oppressi, &, vel finibus ejeti, vel in carceres conclusi sunt. Catholici tamen, Lutherani, Anabaptistæ, Ariani, Samosatreniani, Brunistæ, ipsique adeo Judæi, sub specie liberratis tolerantur; sed minus omnibus Catholici. Verentur enim, ne, si sublato religionis dissidio priscam illam & Catholicam publicè evehant, paulatim videantur ad Hispaniarum Regum, cum quo implacabile odium exercere cupiunt, accedere. In Helvetia Pagi quidam sunt Catholici, ut Lucernensis, Tugienensis, Suitensis, Underwaldensis, Solodurensis, Friburgensis, Uriensis; quidam Calvinistici, ut Tigurinus, Bernensis, Basileensis. Habent autem hoc proprium Calvinistæ, ut statum, in quem irrepserunt, evercant, neque ante conquiescant, quàm ipsi rerum potiantur. Irrisores, turbulentissimi, factiosi, disputaces, ingrati, arrogantes supra quam dici aut credi potest, hostes Catholicorum juratissimi, quique non tantum ipsi nihil conferunt ad repellendam imminentem Christianorum cervicibus Turcarum vim; sed etiam motis intestinis dissidiis, bellisque impediunt alios Reges id conantes, quin & opes virèsq; ipsorum à communi hoste averlas in mutuum Christianorum pernicem concitant.

concitant. Atque hoc ipsis est reformare Ecclesiam. In Turcia sunt Mahumetani & Græci Schismatici; quidam tamen etiam Catholici. In Russia Græci, Armenii, & Pagani.

O P E S Principium ex annuo ipsorum proventu æstimantur. Francorum Rex xxx milliones auri creditur excedere, Hispaniarum Rex omnibus suis ditionibus non colligit ultra xix milliones. Rex Magnæ Britannia, quatuor: Polonia, tres: tantundem Venetiarum Dux. Pontifex unum cum dimidio: Hetruscus duos, Sabaudus unum. Lotharingus dimidium ejus. Rex Dania cc. millia coronatorum: Suecia tantundem. In Germania Imperium confert suo Imperatori sex milliones auri: Valet autem millio decies centena millia coronatorum.

Lingua per Europam præcipua sunt tres: Romanismus apud Italos, Gallos, Hispanos. Teutonismus apud Helvetios, Germanos, Bavaros, Suecos, Norvegos, Danos, Anglos, & pleròsque Belgas. Sclavonismus in Sclavonia, Polonia, Bohemia, Hungaria. Habent autem singulae regiones in sua lingua diversas iterum dialectos. In quibusdam vero locis linguæ audiuntur, quarum nullum est cum cæteris commercium, ut in Britannia, Armorica, Navarra, &c.

Insulae

Insulæ Britannicæ sunt plures. Minores quidem Orcades xxx. & Hebrides xxiv. Majores vero duæ. Hibernia, & Albion, si-
ve Magna Britannia juxta quas sitæ sunt in-
sulæ, Mon, *Anglesey* Vectis, & Gallico littori
appositæ, *Fersey* & *Gernesey*: in quibus vocibus
ultima syllaba *ey* insulam significat.

Hibernia, *L' Irlande*, veterum Scotia est;
Lacum præcipuum habet Ernensem, cui vi-
cinum est Purgatorium Patritii. Fluvii sunt
plures, quorum quidem maximus Sannovius;
nobilatur tamen per cæteris Avenlivius, ob
Dublinum urbem Regiam & Archiepiscopalem;
cujusmodi etiam sunt Armachia, Cassilia,
& Toam. Hi quatuor Archiepiscopatus
habent sibi subiectas sedes xxix. suffraganeas.

Magna Britannia cujus situm Ptolemæus
infeliciter descripsit, dividitur in Scotiam,
quæ Boream respicit, Angliam, quæ Austrum;
& Walliam, quæ Occasum. Scotia, *le Es-
cosse* amnes habet Tinam, Escam, Lethum:
Montem Grampium: Sylvam Caledoniam:
Lacum Neflum: Urbem Regiam Edenburgum:
Scholas Andreapolim & Alberdoniam.
Promontorium Boreale Orcas, *Dungis le-
head*.

Anglia, *l' Angleterre*, nomen traxit ab An-
glis Saxonibus: fluvios famosos habet Ta-
mesin, & Sabrinam, quarum illa Londinium
alluit, *Londres*, urbem Regiam: hæc Gloce-
striam.

striam. Promontoria sunt, Cantium
Kent: & Nerium, *Cornuaille*. Archie-
piscopi duo, Cantuariensis, *Canterbury*, & E-
boracensis, *Torck*. Ille est Primas regni, ha-
bétque suffraganeos xxi. Hic tres duntaxat.
C A M B R I A. si-ve Wallia versus Occasum
porrigitur ad mare Hibernicum, ab eaque Pri-
mogeniti Regnum dicuntur *Principes Wal-
lia*. Portus versus Orientem est Dubris,
Douvre ex adverso Calissii. versus occasum
est *Pleymouth*: sunt & alii passim portus Sant-
wick, Gravesand, Colcester: Merces Britan-
nicæ sunt, Stannum, Lana, pannus, cervisia;
nam aurum argentumve exportare fas non
est. Lupos verò insula tota non habet.

H I S P A N I A M, quæ avorum nostro-
rum memoria cœpit foris inclarescere, quum
antea vix ipsa sibi adversus incursiones Pœ-
norum, Romanorum, Gothorum, Vandalor-
um Sarracenorum sufficeret, Romani in Ci-
teriolem & Ulteriolem divisere; quarum illa
Tarraconensis dicta fuit; hæc habuit Bæti-
cam & Lusitaniam. Illam à Vandalis vo-
camus hodie *Andalusiam*; hanc à portu Calæ
Portugalliam. Montes Pyrenæi Hispaniam
separent à Gallia: cætera ambit mare. Ad
fauces freti Gaditani (quod nos vocamus *le
Estrot di Gibraltar*) est Calpe mons, quam
Saraceni vocant *Gibal Tarif*, quasi dicas, mon-
tem Tarif; respondetque ei in Africa Abyle
mons,

mons quam nunc vocant *Centam*. Montes istos dixerunt antiqui columnas esse Herculis, à quo & fretum ipsum perfoſſum crediderunt. Flumina quæ in mare Ibericum exonerantur, ſunt, *Tholobis*, *Tarderat*; *Rubicatus*, *Lobregat*; *Ibætus*, *Hebro*; *Durias*, *Guadaluiar*; *Suero*: *Xucar*: *Terebus Segura*; *Tader*, *Guadalentin*. Nam in Oceanum influunt *Bætis*, *Guadalqui vir*; *Anas*, *Guadiana*; qui medio curſu mergitur, ac poſt decē leucas iterum erumpit: *Tagus*, *Taio*: *Munda*, *Mondego*: *Durius*, *Duero*: *Minus*, *Mingo*. Regna Hiſpaniæ diſiſa olim inter plures fuere; ac tunc quidem nemo erat illorum, qui non Francorum Regibus libenter adſurgeret, inque adverſis rebus ipſorum ſalutarem opem imploraret: nunc omnibus illis regnis ad unum caput reduciſ, auctaque aliunde potentia, crevit cum fortuna animus, eoque tandem devenit, ut plura adhuc appetat. Regna hæc ſunt, *Granata*, cujus urbs primaria à *Syraceniſ* condita, idem nomen habet. *Andaluſia*, in qua eminent *Hiſpalis*, *Seville*, *Nebiſſa*, *Corduba*, & *Faen*, *Eſtramadura*, in qua *Pax Julia*, *Bataior*; *Auguſta Emerita Merida*, ad *Anam* utraq; *Murcia*, in qua *Carthago nova*, *Carthagena*. *Valentia*, & *Illice*, *Alicante Catalonia*, in qua *Dertola*, *Barcino*, *Tarraco*, *Emporiæ*. *Arragonia*, in qua *Cæſar-auguſta*, *Saragoſſa*: *Ilerda*, *Lerida*: *Orgelis*, *Urgel*: *Olea*, *Hueſca*. *Guiſcoa*,

piſcoa, in qua *Toloſa Flaviobriga*, *Fuentiravie*. *Biſcaia*, in qua *Flavionavia*, *Bilbao*. *Aſturia*, in qua *Oviedum*: *Galecia*, in qua *Compoſtella*, *S. Fago*, *Legio*, quæ urbem habet ejuſdem nominis *Caſtella nova* in qua *Toletum* & *Madridum*. *Caſtella vetus*, in qua *Salmantica* & *Valedolit*. His accedere *Navarra*; pars in qua *Pampelo Pampeluna*; & *Portugallia* in qua urbes, *Oliſippo*, *Liſbone*, ad *Tagum* flumen; *Conimbriga*, *Coymbre*: *Ebora*, *Euroa*, *Algarbia*, in qua *Silveſ*, & *Tavila*. Inſulæ vicinæ Hiſpaniſ ſunt, in Oceano quidem *Gades*, *Cadiz*: in Mediterraneo vero *Gymneſiæ* live *Baleares*, *Majorica*, & *Minorica*, cum *Ebyſſo* quæ nunc *Tyica* dicitur; minores volens prætereo. Titulus Regis ſic ferè concipitur: *Philippus* Dei gratia Rex *Caſtellæ*, *Legionis*, *Arragoniæ*, utriuſq; *Siciliæ*, *Hie-roſolymæ*, *Portugalliæ*, *Navarræ*, *Granatæ*, *Toleti*, *Valentiæ*, *Galicie*, *Majoricæ* & *Minoricæ*, *Hiſpalis*, *Sardinie*, *Cordubæ*, *Corſicæ*, *Murciæ*, *Jaë*, *Algarbiæ*, *Algeriæ*, *Gibraltar*, *Inſularū Canariæ*, *Indiarum Orientalis* & *Occidentalis*, *Inſularū* & *Continentiſ Oceani*: *Archidux Auſtriæ*, *Dux Burgūdiæ*, *Lotharingiæ*, *Brabantie*, *Limburgi*, *Luxemburgi*, *Geldriæ*, *Mediolani*, &c. Comes *Habſburgi*, *Flādiæ*, *Tirolis*, *Barcelonæ*, *Artheſiæ*, *Hannoniæ*, *Hollādiæ*, *Zelādiæ*, *Namurci*, *Zurphaniæ*, &c. *Marchio Imperii*, *Dominus*, *Biſcaiæ*,

Frifiæ, Mechliniæ, Trajecti, Transfalanæ;
Groningæ: Dominator in Asia & Africa.

Gallia, *la Gaulle*, quæ & ante Romanos belli gloria per orbem claruit, & sub Romanis per diu habuit Imperii sedem Augustæ Trevirorum, Pyrenæis, Oceano, Rheno, Alpibus, & mari Mediterraneo clauditur. Hæc à Romanis initio tributa fuit in Citeriorem & Ulteriorem: illius pars Cisalpina sive Italica, ab habitu gentis vocata fuit *Togata*: Transalpina verò pars vicinior dicta fuit Provincia Narbonensis fuitque *Braccata*; Reliquam omnem Galliam quæ *Comata* appellabatur, divisit Cæsar in parteis treis, Aquitanicam, Celticam, quæ postea Lugdunensis vocata est, & Belgicam: Nam Provinciam Narbonensem, quæ jam tunc Romanis parebat, non accensuit ille Galliæ à se vincendæ. *Franci* partem illam quæ ipsorum armis subacta fuit, appellavere *Franciam* occidentalem: ad discrimen scilicet Franciæ orientalis, quæ est in Germania. Itaque Aquitania initio Francia non fuit. Burgundia Sequanica, *la Franche Conté*, nunc non est Francia. Hodie enim Franciam vocamus, eam omnem Galliam, quæ Regi nostro subiecta est. Et quia de veteri illa ditiorne partes Rheno, Scaldi, Mosæ, ac Mosellæ vicinæ jam pridem abactæ sunt; facile est videre quantum imminutum sit Francorum prædium. Eam ergo hodie ab Italia separat adhuc

adhuc antiquus limes: à Sabaudia Rhodanus; Aratis à Burgundia; Mosella à Lotharingia, & Ducatu Luxemburgensi; *Aa* rivulus à Flandria. Amnium alii in Mediterraneum influunt, ut Varus, *le Var*, Argenteus; *Argent.* Rhodanus, *le Rhosne*. Ledus, *le Lex*. A-rauraris, *Erhault*. Obris, *le Orbe*. Atax, *le Aude*; è quibus Rhodanus recipit ripa dextera Ararim *la Saone*, Eriduam, *le Erien*, Ardescham & Vardonem, *le Guard*: sinistra Isaram, *le Iser*; & Druentiam, *la Durance*. Arar excipit Loignionem & Dubim *le Doux*. In Oceanum verò se exonerant, Atyrus *le Adour*; Garumna, *la Garone*; Carantonus, *la Charonte*; Alcisio, *le Autye*; Semaïna, Ligeris, *le Loire*; Orna, *le Orne*; Sequana, *la Seine*; Somona; *la Somme*; Scaldis, *la Escault*; Rhenus *le Ryn*. Atyrus duos Gavos recipit ex Pyrenæis devolutos. In Garumnâ influunt læva quidem Savus, Gimovus, Ægircius, *le Gers*, & Balisa. Dextra verò, Tarnis, *le Tar*, Oldus *le Ot* Duranus, *la Dordoigne*. In Ligerim, Elaver, *la Allier*, Vigenna, *la Vienne*, Anger, *la Indre*, Caris, *le Cher*, Maduana, *le Meyne*, qui recipit Sartram, Huinam, & Ledû, *le Loir*. In Sequanam, Matrona, *le Marne*; Icauna, *l'onne*, Alba *le Aube*, Æsia *le Oise*; In Æsiam, Axona, *le Aisne*, qui recipit Basilam, *le Vesle*. In Scaldim Legia *Lys*, Scarpa, *le Escarpe*, Dendra & Deinera. In Rhe-

num, Mosæ & Mosella. Postremum, plures habet sola Gallia fluvios opportunos, & fluminibus impositos pontes, quam reliqua omnis Europa. *Montes* Galliarum præcipui sunt Pyrenæi, Alpes, Gebennæ, Vogesus, Jura: Alpinum aliæ sunt Maritimæ: aliæ Graiæ & Cœtiæ, aliæ Penninæ, quæ à *Penno* Deo nomen habent. Herculem Graiis, Annibalem Cœtiis in Italiam venisse constat. Fuit autem Francorum Regibus id semper curæ, ut per Alpes plures ipsis aditus paterent in Italiam. *Lacuum* maximus est Lemanus. Divisiones alias Galliarum, quæ sub Romanis, Gothis, Francisque primæ, secundæ, ac tertiæ stirpi fuere, nunc omitto, contentus præsentia referre. *Francia* igitur, si eam seorsim à partibus iis quæ abracæ sunt, spectes, variè dividi potest, per Diæceses, per Parlamenta, per Provincias, per Censum. Harum primæ, non tantum quia verustissima est, sed etiam quia maxime proportionata, minimèque obnoxia mutationibus, nec nunc insistemus. Sub imperio igitur Christianissimi Regis nostri sunt. 1. Diœcesis Lugdunensis, ad Rhodani & Araris confluentes, cujus Præsul vocatur Cleri Gallicani Primas. 2. Rothomagensis ad Sequanam, in Normannia, quæ est Lugdunensis secunda. 3. Turonensis, ad Ligerim quæ est caput Britanniarum, in Lugdunensi tertia. 4. Senonensis ad Icaunam, habet in se Lugdunen-

sem quartam, à qua resecta est, & in Metropolim erecta est, Lutetia Parisiorum. 5. Treverensis ad Mosellam suffraganei sunt in Francia, Metensis, Tullensis, Verdunensis, omnes in Belgica I. ipse autem est Elector German. 6. Vesontinus ad Dubim extra Franciam est: ejus suffraganeus tamen Bellicensis, paret nostro Regi, in Lugdunensi quinta. 7. Rhemenfis Dux & Par Franciarum, est in Belgica secunda, ad Basilam flum. 8. Viennensis prima est ad urbem ejus nominis aditam Rhodano. 9. Ad Narbonam quæ Ataci prætexitur, est pars una secundæ Viennensis. 10. Ad Tolosam, quæ Garumnæ est apposita, pars altera. 11. Ad Aquas Sexias, *Aix en Provence*, pars una tertiæ Viennensis. 12. Ad Arclaten, *Arles*, pars altera. 13. Ebrodunensis, *Embrum*, est quarta Viennensis. 14. Biturica *Bourges*, Aquitaniarum primæ, diciturque ejus Præsul utriusque Aquitaniarum Primas. 15. Burdegala, *Bordeaux*, Aquitaniarum secundæ, ad Garumnam. 16. Auscii, Aquitaniarum. 17. ad Ægircium flumen. 17. *Avenio* cessit Pontifici.

Nec fuerit abs re, breviter hoc loco ostendere, quænam in Gallia civitates Episcopales, quibus Metropolis subjectæ sint. Habet ergo *Lugdunensis* Archiepiscopus suffraganeos IV. Eduensem sive Augustodunensem, *Autun*; Lingonensem, Ducem & Parem Franciarum,

ciæ, *Langres*: Cabillonensem ad Ararim; *Châlons sur Saône*; Matisconensem, *Mâcon*. *Ra-*
tomagensis, *Reims*; *Bajocassinum*, *Bajæux*; *Abrin-*
catensem, *Auranche*; *Ebroicensem*, *Eureux*;
Sagiensem, *Seez*; *Lexoviensem*, *Lizieux*;
Constantinum, *Constances*. *Turonensis* ix.
Cænomanensem, *Mans*, ad Sartram amnem;
Rhedonensem, *Renes*; *Andegavensem*, *An-*
ad Meduanam; *Nannetensem*, *Nantes*, ad
Ligerim. *Corisopitensem Cornualles*; *Vene-*
rensem, *Vannes*; *Briocensem*, *S. Brieu*; *Ma-*
loviensem, *S. Malo*; *Leonensem*, *S. Paul*
de Leon; *Tricoriensem*, *Triguier*, & *Dolen-*
sem, *Dol*, qui quondam Archiepiscopi titu-
lum ac dignitatem gessit. *Senonensis* tres, *Au-*
rissiodorensem, *Auxerre*, ad Icaunam; *Trea-*
cassinum, *Troyes en Campagne*, ad Sequanam.
Niverneensem, *Nevers*. nam **PARISI-**
ENSIS cum subjectis Carnutenfi, *Char-*
tres; Aurelianensi, *Orleans*; & Meldensi,
Meaulx, à Senonensi relictæ sunt anno MD-
CXXIII. De Treverensi ejus que tribus suffra-
ganeis, deque Vesontino, jam dixi. *Rhemen-*
sis suffraganei sunt octo, *Suessionensis*, *Sois-*
sons, *Catalaunensis* ad matronam, *Comes* &
Par, *Châlons sur Marne*; *Laudunensis*, *Dux*
& *Par Franciæ*, *Laon*. *Silvanectensis*, *Sen-*
lis. *Bellovacensis*, *Comes* & *Par Franciæ*
Beauvais; *Ambianensis*, *Amiens*; *Novo-*
menensis *Comes*, & *Par*, *Noyon*; *Bononien-*
sis in

in Pago Gessoriacō, *Bouloigne sur mer*: nam
Morinensis sive Tervanensis, *Tervanne*, in-
tēque Cameracensis, *Cambray*, Atrebaten-
sis, *Arras*, & Tornacensis *Tournay*, jam in-
de ab anno MDXXV. translato ad Burgundum
jure omni Politico, Ecclesiasticam quoque
subjectionem Rhemenſi averterunt. *Viennen-*
ſis Metropolis habet ſibi ſubjectos Episcopos,
Genevenſium, *Geneve*, cujus ſedes ob civium
hæreſi infectorum rebellionem translata eſt
Anicium, Sabaudiaꝝ opidum, *Anicy*: Gratia-
nopolitanum, *Grenoble*, ad Ifaram: hanc autem
urbem vocat Cicero in Epistolis Cularonem,
Albenſem ſive Vivarienſem: *Vivieres*, Dien-
ſem, *Die*: Valentinenſem, *Valenſe*, ad Rhoda-
num: Maurianenſem, *S. Jean de Morienne*.
Narbonenſis habet ſuffraganeos novem, *Bi-*
terrenſem, *Beziers*: *Agathenſem*, *Agdos*:
Carcaſſonenſem, *Carcaſſonne*: *Nemaufenſem*,
Niſmes: *Lutevenſem*, *Lodeſue*: *Montpeſſula-*
num, *Montpellier*, qui olim fuit Megelonæ, in
ſtagnis Volcarum, *S. Pontii Tomeriarum*,
S. Pont. de Tomiere; *Aleſtenſem*, *Alet*: &
Ucetenſem, *Uſez*. *Toloſanus* habet ſeptem:
Apamienſem, *Pamiers*; *Mirapicenſem*, *Mi-*
repoix: *Montis Albani*, *Montauban*: *Vaurenſem*,
Vaur au pays de Laurageois: *Lombarienſem*,
Lombez, *S. Papuli*, *S. Papoul* & *Rivenſem*,
Rieux. *Aquiſextienſis* habet quinque; *Ap-*
tenſem, *Apt*; *Rejenſem*, *Ries*; *Forojulienſem*,
Ferriuls.

Feruls; Vapinsensem, Gap, Cistaricensem, Sesteron, Arclatensis, præest quatuor suffraganeis, *Masilienſi Marſeile; Tricaſtino, S. Paul de Tricaſtin, Telonenſi, Tolon, & Arauſonenſi, Oranges. Ebrodunenſi* ſubjecti ſunt ſex, *Diniſenſis, Digne: Graſſenſis, Graſſe;* cujus olim ſedes fuit *Antipoli, Antiboul. Vencienſis, Vences;* *Glandatennenſis, Glandeves;* *Senetenſis, Sares: & Nicenſis, Nîc. Bituricenſis* habet ſuffraganeos undecim; *Claramontenſem Clairmont en Auvergne. S. Flori, S. Flur;* *Ruthenenſem, Rodez; Vabrenſem, Vabres;* *Cadutenſem, Cahors;* *Lemovicenſem. Limoges;* *Tutelenſem, Tulle;* *Minatzenſem, Mande;* *Albienſem, Alby;* *Caſtrenſem, Caſtres; & Anicienſem, Puyen Velay. Burdegalenſis* Archiepiſcopi ſuffraganei ſunt novem. *Aginnenſis; Agen: Enculiſmenſis, Angouleme.* *Santonicus, Sainſtes; Pictaviſenſis, Poictiers,* *Petrocorienſis, Perigeux;* *Condomenſis, Condon.* *Maleacenſis, Malezais;* *Luxionenſis Lucon; & Sarlatenſis, Sarlat.* *Auſcius vel Auxitanus* habet ſuffraganeos decem, *Aquenenſem. de Aqs; Lectorarenſem, Laitoure,* *Convenenſem, Conſeran;* *Adurenſem Aire;* *Valatenſem, Bazas,* *Lescarienſem, le Eſcar;* *Tarbenſem in Caſtris Bigorris, Tarbas,* *Oleronenſem, Oleron & Bjonnenſem, ſive Boatum. Bajone,* nam *Eſula* jam pridem eſſe deſiit *Pampelo* verò reſtracta eſt ad *Hiſpanos.* *Pares ſæculares* eum titulo *Ducali* ſunt, *Burgundus, Nor-*

mannus, & Aquitanus; cum titulo vero *Comitatenſi, Flander, Tolofanus, & Campanus.*

Francos autem imprimis commendant iſta. 1. *Zelus Religionis Catholicæ:* nuſquam enim terrarum ardentius *Deus* ab omni ſexu, ab omni ætate, ab omnibus ordinibus colitur: & quidem ſine ullo vel ſuco vel inquisitione: In Gall. ſe primum exſeruit ſub *Conſt. publica Chriſtiani nominis profeſſio,* fugato *Paganismo.* 1. *Europæ regnum Chlodovæus Chriſti fidem in Gallia amplexus eſt.* *I. Car. Magn.* ut nutantem in Occidente fidē Catholicam ſtabiliret, *Imperium Francorum* inſtituit. *Plures Martyres* habuit ſola *Gallia;* ob *Chriſti nomen* quam cætera omnis *Europa.* Nuſquam alibi plura ob commune *Ecclēſiæ bonum* *Concilia celebrata ſunt.* In *Gallia præcipuorum Cœnobiorum ſunt origines.* *Ciſterciēſium, Clarevallēſium, Præmonſtratenſium, Cluniacenſium, Grandimontēſium, Carthuſianorum* quorum propaginem in reliquam *Europam,* imo & terrarum orbem poſtea deductæ ſunt. *Franci Romanos Pontifices* ut *Ecclēſiæ Chriſtiænæ* parentes nudis de ſuis bonis ditavere; oppreſſos defendere; reſectos excepere, *Fugatos reſtituere;* quodq; omnium *Gentium* erat officium, ſoli præſtitere: ob quas res merito *Reges Franciæ* dicuntur *Chriſtiſſimi,* & filii *Ecclēſiæ primogeniti.* *Habet quidem Francia ex*

fuis nuper ortos visceribus hæreticos Calvinistas, sed solos; & quis unquam ager sine lolii mixtura? habet ergo sed non probat: habet, sed ut formosa facies ver rucam: ut Israëlitz in terra sancta Philistæos; ad fidei suæ exercitium, exigentibus ita adhuc peccatis nostris, denique in spem ipsorum conversionis. 2. Commendat etiam Francos Monarchiæ duratio, jam enim MCC anni sunt, quum Reges Regibus perpetuo succedunt, & quidem præcipuis virtutibus insigniti: alii quippe Sancti audiunt, alii Fortes, Intrepidi, alii Clementes, alii Augusti, alii Justti, alii Casti, alii Prudentes: IN LUDOVICUM hodie regnantem Deus plena manu omnia ista bona simul congeffit, addita insuper singulari in rebus gerendis Felicitate. 3. Commendant insuper Francos divinæ defensionis miracula: nunquam enim deseruit cœleste numen, excitata etiam desperatissimis rebus ad viros animandos virguncula. Quam fuerit stupenda Galliæ post excessum Henrici III. Regis Christianissimi excircumstantibus malis liberatio, sciunt & testari possunt, qui tunc vixerunt. 4. Adde legum Sanctitatem: ex Gallia quippe cæteræ ferè Gentes per Europam traxere Rerum publicarum suarum administrandarum exemplum. Qui Senatum Parisiensem videt, habet, unde sibi repræsentet Amphitryonum gravitatem, Areopa-

teopagitarum dignitatem, Senatus Romani splendorem & majestatem. 5. Adde sanctitatem, eruditionem, modestiam Cleri. 6. Adde toto regno florentes litteras, artes, sapientiam. Una Parisiensis schola plurimarum per Europam est mater: ex ea profecti P. Lombardus, Albert. Magnus, Thomas Aquinas, & miraculum orbis Julius Cæsar Scaliger. Debent litteratores Budæo, Turnebo, Erasmo, Passeratio. Debent Cujacio, Alciato, Tiraquello, Jureconsulti: Fernelio, Dureto, Riolano, Medici: Aurato & Ronsardo Poëtæ: Mureto Oratores: B. Hilario & S. Bernardo, Theologi: Orontio, Mathematici; Fremenio pictores: Imperatores denique & belli Duces Henrico Magno. 7. Neque omittenda est morum comitas. Huc ergo tanquam in veram humanitatis scholam mittitur quotannis ex omnibus orbis partibus selecta nobilitas, ut cum lingua civilem vivendi modum posita barbarie addiscat. 8. Addam postremo locum ubertatem & felicitatem soli, cujus tria sunt signa certissima: primum, evectioes & exportationes fructuum merciumque domi natarum, tritici, inquam, salis, vini, olei, lanarum, croci, glasti, ferri, telarum, merciumque manufactarum: Secundum, frequentia portuum, versus utrumque mare, interius & exterius, ubiunque nihilominus à mari remotarum amplitudo

amplitudo & multitudo: Tertiū, civiū copia. hīc rebus fit, ut una Gallia plura valeat regna.

Sunt etiam in *Gallia Belgica* Germaniæ duæ Cisthenanæ, diversæ à Germania magna; Dividitque illas Mosella fluvius, quem Ptolemæus Obrincum vocat. In *Germania Superiore* sunt Helvetia, Alsatia pars Cisthenana, Lotharingia, Palatinatus pars, eum agro Moguntiaci. In *Germania Inferiore* sunt, Treveri Leodienſes, Mursenſes, Clevenſes, Bergenſes, Juliacenſes, Batavi, aliique, quos omnes, juraque habent, & privilegia, & arma, à Francorum regibus nemo gentium ignorat. Hodie promiscuè vocant Provincias Belgicas, & Provincias Germaniæ Inferioris, eas omnes, quas Burgundionum Dux, qui nunc est Rex Hispaniarum, ut patriam hæreditatem vel habet, vel repetit; quamvis illarum nonnullæ trans Rhenum in Germania Magna sitæ sint. In Gallia numerantur, *Artoſia*, cujus Metropolis Atrebatum: *Flandria*, in qua Gandavum, Brugæ, Ipræ, Insulæ, Duacum. *Hannonia* habet Valentinianas, & Montes. *Luxemburgum*, *Limburgum*, *Namurcum*, *Cameracum*, *Mechlinia*, habent urbes singulæ suorum nominum. *Zelandia* quoque tota Gallica est, ad ostia Scaldis, constatque pluribus insulis, quarum nobilissima est Walachria, habens opida portusque Ulissingam, *Middelburgum*, Veriam, Armudam, trans Rhenum in Germania Magna sunt *Frifia*,

Frifia Occid. quæ urbes habet Alcmariam, Enchusam, Hornam, aliasque *Frifia* simpliciter ita dicta est, in Germania magna, habetque Leovardiam, Harlingam, Docomiū, Franekeram urbes præcipuas. *Groninga*, urbem habet cognominem. *Geldria* habet Rurmundam, & Arnemium: In *Transsalania*, *Overyſſel*, sunt Daventria, Capi, Swolla. Ultima Transrhenanarum Provinciarum in Germania inferiore est *Zurphania*. Ex utraque Rheni parte sitæ sunt *Hollandia* & *Ultrajectum* *Utrecht*. Illius urbes sunt Dordrechtum, Harlemum, Delfum, Leyda, Amsterdamum; Gauda: hujus, Trajectū, civitas Archiepiscopalis, & Amersfordia. Habent autem singulæ Provinciæ Curias suas supremas, in quibus jus dicunt pæremptoriæ, & à quibus non datur provocatio. Quæ autem est Hagæ Curia Ordinum Generalium, ea tantum decernit de rebus ex communi confederatione ad bellum, pacem & navigationes pertinentibus. Gubernator Hollandiæ Zelandiæ & Westfrisiæ post excessum Mauritii Nassovii, est Henricus ejus frater Princeps A-rausionensis, Gubernator Geldriæ & Trajecti est Ernestus Nassovius.

HELVERICI, *Les Suif*. Pagos XI. tenent, ut sunt, Tigurinus *Tzurich*, Bernensis, Lucernensis, Uriensis, Suiensis, Underwalt, Tugensis, Glaronensis Basileensis, Friburgensis, Salodurensis, & Abbatiscelsis. *Valeſii* oram tenent quæ inter Rhodani fontes & lacū Lemani interjecta, n. ōtib. utrimque sita; urbs præcipua est Sedunum. *Alsatia*

est Argentoratum : *Nemetum Spira: Vangio-
rum Wormatia. Palatinatus* habet cis Rhe-
num in Gallia Frankendalium & Neosta-
dium.

GERMANIA Magna five Transhe-
nana nunquam à Romanis exactè cognita,
nedum subacta fuit. Eam omnem Franci ho-
die ex una ejus gente vocant Alemaniam;
Sunt enim Alemanni sibi ad fontes Danubii:
nomen habet vel à viris, nam *man* virum si-
gnificat, ut in Norman, Herman, Ka-
rolmam, Duitlman; vel ab Alehone amne
ejus tractus. Debet autem Germania impe-
rium suum Francis nunc, devoluta per Saxo-
nes & Suevos ad domum Austriacam guber-
natione, paret Burgundioni. Terminatur
Rhenò, Vistula, Oceano, ac Danubio. Am-
nes habet præter eos quos jam dixi, Vidrum,
le Vechi, Amasim, *le Emse*, Visurgim, *le Wy-
ser*, Albim, *le Elue*, Oderam, *la Odere*. In
Rhenum influunt ex parte Germanica Nicer,
le Necker, ubi sunt, Reut inga, Tubinga,
Stutgardia, Helbrunna, & Heidelberga. Mœ-
nus, *le Mein*, ubi sunt Bambergæ, Wurtzbur-
gum quam vocant Herbipolim, ac denique
Francofurtum. Lupia, *la Lippe*, ad quem
sunt Paderborna & Lipstat. In Visurgim se
præcipitant Fulda, Adrana, Alara. In Al-
bim se exonerant parte dextra Elstera, & Ha-
vela; læva, Molda, & Sala. Sunt autem in
Germania

Germania Regna aliquot, & Ducatus, &
Comitatus, & Marchionatus. Regna sunt,
Norwegia, in qua Berga; *Suecia*, in qua Stoca-
holmia; *Dania*, in qua Hafnia *Kopenhagen*; *Bo-
hemia* in qua Praga, ipsumque insuper Regnum
Germaniæ. Ducatus præcipui sunt hi, *Sa-
xonia Superior & Inferior*, quarum hæc habet
Ducatum Lawenburgicum, Lunæburgen-
sem, cui vicinus Episcopatus Halberstaden-
sis, & Meckelburgensem cum Ducatu Brunsvi-
censi, cui nunc præest Ulricus, frater Christia-
ni Halberstaden-
sis. Illa Electoratum Saxoni-
cum, cū Misnia, & Lusatia: nā Westfalia, quæ
Saxoniam quondam fuit, nunc alios Dominos
habet. Electoratum nunc præest Joannes Ge-
orgius, cujus aula Dresdæ. *Dux Wirteberg*.
in Suevia habet Tubingam & Stutgardiam ad
Nicrum fluv. *Dux Bavaria* habet Ingolstad.
& Ratisbonam ad Danubium. *Dux Silesia*
Uratislaviam, *Breslaw*, ad Oderam. *Dux*
Holsatia Sleswicum, Segenburgum. *Wurce-
burgensis* Dux præest Franciæ Orientali, in
qua est Bambergæ. *Comites* præcipui sunt isti,
Palatinus, *le Comte Palatin*, habens cis & trans
Rhenum, itémque ad Danubium amplas ditio-
nes. Inferioris Palatinatus caput est Heidel-
berga: Superioris Amberga: utriusque nuper,
adsumpto etiam Electoris titulo præest Ma-
ximilianus Dux Bavarie, post ejectum rebel-
lionis titulo Fredericum Palatinum, Jacobi
Britan-

Britanniæ regis generum : factum id solenniter Ratisponæ an. MDCXXI. die 25. Febr. *Comites Embdenfis & Oldenburgicus* Frisiiis vincti sunt, pertinentq; ad Frisiam Orient. *Landgraviatus Hassiæ* habet Casseliam & Marpurgum, cui præfuit Mauritius Calvinista; nam Darmstadiensem habet Ludovicus, cui etiam adjudicatum est Marpurg. In *Thuringia* est Erfordia. *Marchionatus Brandenburgicus* Sarmatis initio oppositus fuit, nunc est Electoratus, præestque illi Georgius Guilielmus. In eo Marchionatu est Iagerndorf. Archiepiscopus Magdeburgensis est totius Germaniæ Primas, habetque suffraganeos Merseburgensem, Mischnensem, Brandenburgensem, & Havelbergensem. Electores Ecclesiastici sunt: Moguntinus, Colonienfes, Treverensis. Sæculares, Saxo, palatinus, Brandenburgicus & Rex Bohemiæ. *Urbes Anseaticæ, les Villes Anzeatiques*, divisæ sunt in quatuor Anfas Lubecensem, Coloniensem, Brunsvicensem & Borussicum. *Circuli Imperii les cercles ou Kreys de le Empire* sunt decem, *Franconicus, Bavaricus, Austriacus, Suevicus, Rhenensis, Electoralis, Westphaliæ, Saxoniæ, Superioris, Saxoniæ Inferioris*, ac denique *Burgundicus*. Curia sive Tribunal Forense litium decidendarum in Imperio, est Spiræ Nemetum, in ripa Gallica. Titulus Imperatoris, ex quo res ad domum Austriacam delatæ est, sic fere concipitur ***

pitur *** Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Slavoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stirix, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c.

Danubius maximus, inter lacum Constantiensem & Nicri fontes haud procul Schaffusia in Hercynia oritur, decurritque per Sueviam & Alamaniam, ubi est Ulma, itémq; per Bavariam, Austriam, & Hungariam, ac sumpto Istri nomine mergitur Ponto Euxino *Mer Major*, ou *Mer Noire*, quinq; ostiis. Influnt in ipsum amnes Lx. quorum præcipui, ex parte dextera, Lechus, ad quem Augusta Vindelicorum *Augsbourg*: Isara, ad quam Frisinga, urbs Episcopalis: *Ænus le Tn*, qui *Æni* ponti nomen dedit, *Tn spruck*, urbi Metropolitanæ, cuius suffraganæ sunt Tridentina, Passaviensis, Vienna Austriæ, Gurca, Brixia, Frisinga, Secovia, & Chyema. Recipit autem *Oenus* Saltzam ad quem sita est *Zaltzburgum*, dicta quondam *Juvavia* sedes Archiepiscopalis; *Anisam*, *Ens*, qui Bavaros à Pannoniis separat. Tum Arabonem, *Rab*, & nobilissimos amnes Dravum Savumque; Deinde Moravam & Jeterum. Sinistra ripa accipit *Alemonem*, ad quem est *Eichstadium*. Regionem ad quem Ratispona, & ex Carpatho monte decurrentes, *Teyam*, sive *Tibiscum*, *Malkam*, qui juncti, Danubio miscentur Aus.

AUSTRIAE caput est *Vienna*, ad Danubii ripam sinistram. Austrum versus ei adhaeret *Stiria* Ducatus, inter Muer & Metz amnes, qui in Dravum influunt. Est & Ducatus *Carinthiae* inter Muer & Dravum, ejus incolæ strumosi. Est denique & *Carnia*, hisce omnibus Australior.

HUNGARIA partem tenet veteris Pannoniae, quæ tota Cisdanubiana Jazygumque fuit, & *Dacia*, quæ fuit Transdanubiana. Est autem Hungaria Turcorum Imperio proxima, qui in ea quidem occupavit Belgradum an. 1420. Strigonium, & Valponem anno. 1443. Quinque Ecclesias, an. 1543. Budam, anno 1526. Albam Regalem 1543. Singidunum, anno 1439. Reliqua pars adjuncta Principum Catholicorum opibus, hostilem vim adhuc fortitur sustinet. Nam Calvinistæ ab Ecclesiæ defensione sunt alienissimi. Daciam hodie vocamus *Transilvaniam*, vel *Sibemborgiam*, quasi dicas, Septem castrensem, à septem urbibus, quarum primaria, est Cibicum: *Hermanstadt*; eam mediam interfecat Marisus fluvius: Possidetur autem à Gabriele Bethlem.

Silesiæ amnis præcipuus est *Odera* qui & *Viadrus* dicitur; urbs, *Uratislavia* *Præslaw*; infra eam est *Moravia*, de qua dixi, urbs præcipua *Olmütz*. Ortum versus sequitur *Polonia*, ejus pars major sive Germanica cis *Vistu*,

Vistulam sita est; minor sive Sarmatica, trans amnem. Flumina in *Vistulam* decurrunt ex parte Germanica, *Pilcza*, ad quam sita est *Petricovia*, *Pieter Kow*, Tribunal Regni unum: ex ripa vero Sarmatica fluit *Buck* cui adhaeret *Kaminiez*. Urbs minoris Poloniæ præcipua est, *Lublinum*, sedes altera Tribunalis. Majoris verò Poloniæ urbes sunt *Cracovia*, *Sandomiria*, *Posnania*, & *Varsavia*.

Borussia, *Preussen*, in Regiam & Ducalem dividitur, fuitque olim utraq; Equitum Teutonicorum. In illa sunt, *Marienburg*, *Torunia*, *Culma*, *Varmia*, *Gedanum*, *Dansick*; in hac, quam à Rege Poloniæ in feudum tenet *Georg. Guilielmus* Elector Brandeburgicus, sunt *Elbinga* & Mons Regalis *Kuningberg*, Emporia satis nota. In *Lithuania* sunt *Riga* & *Revalia*. In *Curlande* *Memel*, & *Windair*. In *Lithuania*, *Vilna*. In *Podolia*, quæ se ad Pontum usque maximum porrigit, est *Kiovia*. In *Russia* & *Moscow*, magni Ducis Aula & Tribunal.

Italia Alpibus separatur à Gallia & Germania, cætera cingitur mari Ligustico, Tyrreno, Siculo, Adriatico. Mons Apenninus medio ejus dorso incumbit, pertingens inde à Liguria usque ad mare Siculum, occupansque quartam ferè Italiæ partem. Amnes nobilissimi sunt, *Padus* qui & *Tridanus*, *le Po*, *Athesis*

Athesis, Italis *Adeſe*; Germanis, *Eſch*, Ar-
 nus: Tiberis. Padus recipit ex Alpibus Duri-
 am, Ticinum, Adduam, Ollium, Mincium.
 Parte altera ex Apennino, Granam, Tenerum
 qui *Stura*, Bormium, Seraiam, Gabellum, Tre-
 biam & Rhenum, qui fuit per Bononiam.
 Vix autem duæ tertiæ partes Italiæ habent
 flumen navigabile. Tiberis recipit Clanim
Cliani, Narem, *Nera* & Anienem *Teverone*.
 Poſt Tiberim ſequuntur Liris, nunc *Gariglia-
 no*. Vulturſus, Silurus, Sybaris, quem nunc vo-
 cant *Cocito*. Inde pergentibus ad Mare ſupe-
 rum occurrunt, Aufidus, *leOvanto*, Horatii ver-
 ſibus & clade Romanor. adverſus Aſdruba-
 lem clarus; poſtea Aternus, *Poſcara*, Metaurus,
Metro, cujus in ripa Aſdrubal Annibalis
 frater caſus fuit. *Lacus* in Tranſpadana
 regione ſunt, Urbanus; *Lago Major*,
 qui Ticinum recipit, Cerelius, *Lago di Lugano*,
 Larius, *Lago di Como*, qui recipit Adduam, Sebi-
 nus, *Lago de Iſco*, qui Ollium tranſmittit. Benacus
Lago di Garda, per quem fluit Mincius. In
 Hetruria, Peruſinus, qui & Traſimenus, &
 Vulſinus.

In fronte Italiæ eſt *Pedemontium*, in quo
 Auguſta Taurinorum, *Turin*, Auguſta Præ-
 toria, *Oſta*, Saluciæ. *Mons ferratus* habet Albam
 Pompejam. *Liguria*, Genuam. In *Lombardia*
 præcipuos tenet Ducatus Mediolanenſis: Su-
 pra eum ſunt *Rhati*; quorum urbs Curia, *Goy-*

re, & ad Adduam *Vultureni*, quos quum tene-
 rent nuper Hiſpani, exſtructa ante aliquot an-
 nos arce *Fuentes*, & armis Chriſtianiffimi
 Regis Lud. XIII in priſtinam liberta-
 tem reſtituti ſunt, hac lege, ut ſola fides Ca-
 tholica illic obtineat. Parte altera verſus ma-
 re Adriaticum eſt *Forum Julii*, in quo
Aquilea; Eſt *Iſtria*, in qua Juſtinopolis:
 eſt *Carniola*, in qua Labatus; eſt *Tirolenſis*
 Comitatus. Eſt *Marchia Tarviſina*: Sunt
Verona, *Vicentia*, *Patavium*, *Venetia*,
Brixia, *Mantua*, & cis Padum *Parma*. Ro-
 mandiola juris eſt Pontificum cum Ferraria,
 ex donatione Pipini, & Caroli Magni, Re-
 gnum Francorum. Hic fuit Exarchatus Raven-
 nenſis, ſive Flaminia. *Vencorum* Reſp. imprimis
 potens eſt. Poſſidet ea Corcyram in ipſo Sinus
 aditu ſitam. Tum vicinas Peloponneſo, Ce-
 phaleniam, Zacynthum, & Nerigum: inq; Æ-
 geo Zaram, & Cretam. Sequitur poſtea
 Magnus Ducatus *Hetruria*, *la Toſcane*, in quo
 ad Arnū flumen Piſa, Luca, Florentia: Et in
 mari Inſula *Ilua*, cujus urbs Coſmopolis con-
 dita eſt à Coſmo Medico. Tum Tractus *Se-
 ænſis*, *Peruſinus*, *Orivetanus*, *Picenus*, *Marchia*
Anconitana, Ducatus *Spoletinus*. Poſt hæc occur-
 rit, *Latium*, *la Campagne de Rome*, in quo Roma,
 ſedes Pontificis M. qui nunc eſt Urbanus VII.
 & vicina Romæ *Oſtia*, *Praneſte*, *Pilaſtrina*,
Tibur, *Tivoli*, *Alba*, *Mons Cæcubus*
 eſt

est in sinu Cajetano. *Campania, Terra di La-
vorro*, habet Capuam, & versus mare Puteo-
los & Baias. ubi veterum structurarum mo-
numenta, & deliciarum reliquæ spectantur.
In regno Neapolitan est Neapolis. Montes
sunt *Vesuvius*, *le monte de summa*, *Massicus*
Falernus, *Mondragone*. In Aprutio sunt
Aquila, *Sulmo*, *Pancianum*, *Ore-
tona*. In Calabria *Polycastrum* & *Regium*.
In Apulia *Daunia*, *Apuglia Plina*, *Asculum*,
Manfredonia. In Peucertia *Barum*, à quo
regio Barenfis nomen traxit, *Polinium*, *Tra-
num*, *Venusium*. In Salentinis sunt *Hy-
drus Otranto*, *Callipolis*, *Brundisium*.

Insulæ circa Italiam sunt *Corfica* *Genuen-
sium*, *Sardinia* & *Sicilia* Regis Hispaniarum.
minores studio omitto, *Gallinarium*, *Georgo-
nen*, *Caprariam*, *Palmariolam* appositam
Plumbino, *Ischiam*, *Prochyten*, *Capreas*, fœ-
dis *Tiberii* obscœnisque libidinibus decanta-
tas. *Melita* ad Africam refertur.

Stiria *Carinthiæ* versus Orientem objici-
tur. Habet amnes, *Stiram*, *Muram*, *Dravum*;
Urbes, *Brugam*, *Grazium*, *Marchpurgum*.
Slavonia, *Illyrici* veteris pars est, sita magna
sui parte, *Savum* inter & *Dravum*. *Croatia*,
Hungariæ vicina est. *Liburnia* vicinior est
sinui Adriatico: eamque sequitur Austrum
versus *Dalmatia*, in qua sunt, *Sara*, *Sebenni-
cum*; cum urbe *Spalato*, cujus Episcop. M.
Antonius

Antonius de Dominis ad Eccl. Cathol. à qua
recesserat, reversus est, ac nuper Romæ ex-
tinctus. Habet eadem *Dalmatia* *Stridonem*,
Patriam B. Hieron. Bosena ad amnem jacet
sui nominis. *Servia* est vet. *Mœsia* superior,
ad fines *Macedoniæ* ex parte sui Orientali.
Walachia *Serviæ* *Rasciæ*que objicitur ab O-
riente: Amnem habet *Alutam*, qui se in *Da-
nubium* præcipitat supra *Nicopolim*. *Mol-
davia* & *Podolia* tenentur à *Poloniæ* Rege
contra *Turcam*.

Romania est ipsissima *Thracia*, habetque
ad *Bosphorum* *Constantinopolim*, sedem Im-
perii Orientalis, quæ antea *Byzantium* dicta
fuit, nunc vocatur *Stamboli*. Et quia eadem
vocata fuit nova Roma, idcirco regio vicina
vocatur *Romania*. Urbes in *Romania* præ-
ter *Byzantium* sunt; *Pera*, *Nicopolis* ad *Nes-
tum* flumen, *Philippopolis* ad *Hebrû*, *Adria-
nopolis*, *Trajanopolis*, *Selymbria* in littore
Propontidis. *Bulgaria* in extrema Europa
inter *Hæmum* & *Danubium* sita est. *Tau-
ricam* *Chersonesum* quæ *Gazaria* dicitur, in-
sident *Tartari* *Precoptes*, subacti nunc à *Tur-
ca*. In *Græciâ* primo occurrit trans *Danubii*
decurrentis ripam, dexteram. *Macedonia*, cum
Thessalia, inde *Achaia*, cum *Bœotia*, ac denique
Peloponesus. In *Bœotia* sitæ sunt *Thebæ*,
& *Thespia*. Ad mare Ionium sitæ sunt, *E-
pius* *le Albanie*, *Acarnania*, *Acarnanie*, & *E-
olia*.

tolia. Montes decantatissimi sunt, *Athos, Monte Santo, Olympus, Pelion, Pindus, Othys,* in Thessalia, *Ceraunii* in Epiro: *Parnassus, Helicon, Hymettus,* in Achaia. *Flumina, Strymon, Alyacmon, Peneus, Sperchius, Achelous, Asopus.* *Urbes, Thessalonica, Philippi, Amphipolis, Pharsalis* aliaeque. *Promontorium* nobile *Aëgium*, ad quod commissa Pugna *Asiaca.* Sinus sunt *Acaruanicus*, ad quem *Olpæ*, nunc *Soppote*, *Corinthiacus, Golpo di Lepante*, cui adfidet *Naupactus Sarronicus, Golfo di Engia, Thermaicus, Golfo di Thessalonica.* *Insulae* in Jonio, *Corcyra, Corfu, Nerigus, Cephallenia.* *Naxus, Ithaca, Zacynthus:* inque *Ægeo, le Archipelago, Creta* centum quondam Urbibus clara, cum labyrintho, postea *Eubæa*, quæ Euripo disjungitur à Bœotia. In *Ægeo* sunt *Cyclades*, quarum notissimæ *Delus & Andros, Sporales*, in quibus *Icaria, Samos, Pathmos, Claros, Chios*, atque alix.

Peloponnesus la Morée, Isthmo adhæret continenti. in ea fuere populi *Corinthii, Sicyonii, Elei, Messenii, Lacones, Argivi*, & in medio istorum *Arcades.* *Flumina, Ele, Orum, Peneus*, ad quem *Pisa Olympica, & Alpheus.* *Messeniorum Panisus, Lacedæmoniorum Eurotas*, ad quem *Sparta sive Lacedæmon, Argivorum Inachus*, ad quem *Mycenæ, Montes Pholoe, Stymphalus, Taygerus.*

IV. Africam veterum nonnulli Nilo ab

Asia

Asia disjungere: nos Sinu Arabico. Est ergo Africa nobis Peninsula, cujus Isthmus est inter Mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: extendit autem se utrumque trans Tropicos, maxima sui parte subiecta solis ardoribus, sicca, arenosa, serpentibus usque adeo scatens, ut alibi deserta sit, alibi non nisi ab ocreatis agricolis proscindi possit. Quæ trans Æquatorem sita sunt, non describuntur à Græcis aut Romanis scriptoribus. Est autem in ea statim ab Isthmo Ægyptus, Maritima, & Cyrenaica, quæ & Pentapolis dicitur, tum Bizacium, & Africa sive Lybia propriè dicta: adhæc Numidia, ac denique Mauritania, & quidem duplex. Trigitana & Cæsariensis. Ægyptus Nili ostiis continetur, quorum extrema sunt, Orientem versus Pelusiæcum, ubi Damietta; versus Occasum Canopicum, ubi Alexandria & Pharos; loca Francorum Regum expeditionibus clara. Reliquâ Africæ latus usque ad Fretum Gaditanum vocant vulgo Barbariam: suntque in ea Emporia, Tripolis, Africa, Tunis, Goleta vicina Carthaginis ruinis, Hippona, Bona, Algerium nec procul à Freto in sinu, sita est arx Penon de Velix, Gothorum vel Saracenorum opus.

Tingitana Austrum versus Atlante monte eminentissimo terminatur, versus ortum Malva fluvio separatur, à Provincia Cæsariensi: versus Septentrionem est mare Mediterraneum

R

anum

terraneum ; ad Occasum Oceanus Atlanticus. In ea sunt mōtes Abyle & Heptadelphi. Regna hodie Fessæ & Marocci. *Fessanum* regnum habet Provincias septem 1. est Tremizen quæ nunc Sævia, in qua urbes olim xl. hodie memorantur Oranum ad littus, Tremezen, Anafa, Mancora, Rabatum, Menzala, Nuchele, Adendum, Tegegiltis, Madravanium, Dazia, Azarfa, 2. Fessa, in qua urbes, Sala, Mequines, Fessa, quam triurbem merito dixeris; constat enim oppido veteri, novo & medio. . Asgaretta, in qua Laracha, Alcazara, Arzil, 4. Habata in qua Ezagena, Beniteudia, Amergo, Tenzerrum, Aguria, Bezatum, Teruana, Tingio, & Ceuta, quæ veterum Septa est. 5. Errifana, in qua Beatis, Vellezum, Hiellezium, Tagaza, Geba, & Megima. 6. Garetia juncta regno Tremezen, habetque opida, Melilla, quæ Ptolemæo *Rysadirum*, Castacam, Teznotam, & Megenum. 7. Est Chausa, vicina Numidiæ, in qua Teurerum, Dudubum, Tezara, Ainelginunum, Mehedia, Umeginnabe, & Carclivum.

Marocum creditur esse Bochi Regia: sunt qui malint esse Bocanum Himerum. adfidet autem Tensisto flumini, quod Nubiensis Geographus vocat *Tanfist*: habuit urbs ipsa quondam C. millia ædificiorum, portas xxiv. abestque non procul ab Agneri angustiis per quas ad Lamptunias, solitudines itur. Pro-

vinciæ

vinciæ illi subiectæ sunt 7. Inter quas Ducala, & Tedela.

Cæsariensis Mauritania est Salustii Numidia: sed post conditum Juliam Cæsaream juncta est Mauritaniam, clauditur versus ortum Ampsaga flumine, noménque habet ab urbe primaria quam hodie vocant, *Alger*. Fuit autem Numidia Masanißæ Regis nomine celebris: urbes habuit, Juliam de qua jam dixi, Arsenariam, Ruscibar, Rusibirsim, Saldas.

In *Africa* sive *Lybia* propriè dicta fuere Hippo Regius, Aprodisaû, Utica, Carthago, Tunis, Maxula. Syrtes duæ; major minorque: Amnes Rubricatus, Bagrada, Triton.

Bizatium Lybophœnices primi coluere, estque *Africa* ea pars, in qua duæ illæ sunt Syrtes: urbs primaria Hadrymettus, fluvius Cyniphs. *Cyrenaica* sive Pentapoli quinque habet urbes, quarum præcipuæ sunt Arthone & Berenice. Cæterum confusis veterum limitibus auctoque Arabum Mahumetanorum imperio omnia ista nunc subsunt Regi Tunetano, qui ditionem istam in quatuor provincias distinxit. 1. est Constantina, in qua urbes novem, Collobesus, Ruscicada, Tacaccia, Hippo, Biserta, Constantina, Milia, Tirsesa, & Tebera, 2. Tunetana, in qua urbes quatuordecim, Utica, quam Itali hodie vocant Porto Farino, Carthago, Tunes Camartia: Abdirana, Nemilis, Hamettha,

R 2

Clupea,

Clupea, Heraclia, Singul, Monasterium, Tabulba, Aphrodisium, Ruspina. 3. Tripolitana, continet Menigem insulam quæ Lotophagitis, nunc Gerbi. ad hæc Zoroatam, Lepidem, ipsamque Tripolim Asiaticorum coloniam. 4. Est Zebensis ad quam interiora Africæ Numidiæq; pertinent. In hac est mons Atlas, qui ex Marmarica ortus, se in occasum late spargit, ac juxta fauces Susi amnis, qui Mesam tergemnam urbem alluit, in Oceanum se fundit Atlanticum.

Prope Marocum est Promontorium Cantin, & in Oceano Insula Maderæ, & magis Australes, *Insulæ Canariæ*. Sequitur postea regnum, *Gualatæ*, cum Promontorio Albo, *Cabo Blanco*: cui Austrum versus objicitur Promontorium *Viride*, *Cabo Verde*, à quo vicinæ insulæ vocantur Virides, *isles de Cabo Verde*. Decimo ab Æquatore gradu occurrit Promontorium, *Serra Lionna*, ubi littus in Orientem curvatur habetque Regnum *Guinææ* auriterum. Sub Æquatore est *Insula S. Thomæ*. cui supra infraque adjacent insulæ, *Principis*, *Isola del Principe*. *Anni boni*, *de Anno Bono*, ubi jam littus ad gradum usque xxxv. in Austrum porrigitur: quo in tractu est Regnum *Gongo*, vel *Manicongo*, & Regnum *Argolæ*: tum Promontorium Bonæ Spei, *le Cap de Bonne Esperance*. Unde se iterum littus in ortum æstivum curvat, extenditque etiam trans Æqua-

torem

torem usque ad Promontorium Aromata, quod vulgo vocant *Cabo de Guardofu*, ostium sinus Arabici. In continenti sunt *Monomotapa*, *Mozambica* & ad Sinum Arabicum, *Adel*, cum Insula Zocrotora: aloës optimi feracissima, quam Ptolameus vocat Dioicoridum. Insula nobilis *Madagascar* sive D. Laurentii à Tropico Capricorni ad xii. usq; gradū ab Æquatore porrigitur. Interius, in *Africa*, sunt *Bilculgrid*, *Nubia*, & *Regnum Alyssinorum* potentissimum. Sunt autem Regis hi ferè tituli***Supremus meorum regnorum, à Deo unice dilectus, columna fidei, erus ex stirpe Juda, filius David, filius Salomon, filius columnæ Sion, filius ex semine Jacob, filius matris Mariæ, filius Nahu secundum carnem, filius sanctorum Petri & Pauli secundum gratiam. Imperator superioris & inferioris Æthiopix, & amplissimorum Regnorum, jurisdictionis, & terrarum, Rex Gox. Caffres, *Angolæ*, *Birn*, *Baliguaza*, *Adox*, *Vangua*, *Goyama*, ubi Nili fontes sūt, *Amaræ*, *Baguamodri*, *Ambex*, *Vanguci*, *Tigremahon*, *Sabanas*, quæ patria est Reginæ *Sabæ*: *Barnagassi*, & Dominus usque in *Nubiam*, quæ in Ægyptum extenditur. Amnes nobilissimæ *Africæ* sunt, *Mulucha* qui *Mauritaniam* finit. *Ampfaga* qui *Numidiam*. *Nilus*, insulam faciens *Meroen*, quæ nunc dicitur *Gueguere*, & *Niger*. Ad Nilum fuit

R 3

Memphis,

Memphis, nunc est Cairus, cui vicinæ Pyramides. Lacus sunt *Zaire & Borreo*. Montes præcipui, *Heptadelphi, Abyle, Atlas, Lunæ*. Porro *Atlas* sic per *Africam* discurrit sicut per *Asiam* *Taurus*, per *Europam* *Alpes*. *Deserta Africæ* sunt, *Tegazza, Barcha, Elfocar, Henr. Promontoria* si à *Gadibus* profiscare, *Cartin* quod *Ampelusiam* vocat *Mela*; *Dalguer, S. Maria, Blanco, Verde*, quod est *Veterum Hesperion* kera, *Roxo, Vorga, de las Palmas, de las Baxas, de tres punctas, de S. Paul, de saint Bencist, de Lopes Consalves, de Primero, de Lerdo Arcas, Negro, Cenertan, de Bonna Esperanza, de Correntes de Guard. fu.*

Totus verò tractus *Ægypti* qui ad *Sinum Erythræum* extenditur, olim tributus fuit *Asiæ*, nunc pertinet ad *Africam*. In eo tractu hoc est memorabile; quod nullum flumen inde se exoneret in *Mare rubrum*. Ipsum illud mare hodie vocatur *Italis Mar Rosso*; *Arabibus Calzem* *Hebræis Jam Zuph*. Scatet autem insulis, & cæcis vadis. Frærum sive ostium sinus vocant hodie *Babelmandel*. Merces *Africanæ* sunt, *Ebur, Aurum, dactyli, coria caprina, bubula, aliæque*; adhæc *Zibetum, Phitaci, Simiæ, Elephantes*.

V. *Asiam* ab *Europa* dividunt *Tanais fluvius, Don, Mœotis Palus, Mar del Zabache, Cimerius, Boccadi S. Joanni, Pontus Euxinus, Mar Maggiore, vel Mar negro. Bosphorus Thra-*

Thracius, Stretto di Constantinopoli, Propontis, Nar di Marmora, Hellespontus, Bras de S. George, vel Destroit des Casteaux, Mare Ægeum. Archipelago, & Mare Syriacum. Ab Africa Isthmus, & Sinus Arabicus, cætera clauduntur Mari Arabico, Oceano Indico, Eoo, & Sarmatico. Una autem Asia sua magnitudine æquat Europam & Africam simul junctas. Dividitur autem ea rectè à nobis in partes septem i. habebit ditionem Imperatoris Turcarum. ii. Moschi ditionem Asiaticâ. iii. Terras Magni Tartarorum Chami. iv. Persarum Dominium. v. Indiam utrâmq; tum eam quæ est intra Gangem, tum eam quæ est extra. vi. Sinas. vii. Insulas Eoas.

Turcarum Imperio nunc præest *Sultanus Amurathes*, post *Sultatum Osman, & Sultatum Mustaham*. Ejus in *Asia* partes sunt istæ, *Natolia*, quæ *Asia minor, Syria, Arabia*, cum *Insulis ad Asiam pertinentibus, Tenedo, Icaria, Chio, Carpatho, Rhodo, Cypro*. Hisce omnibus in *Asia* præsunt *xxix. Beglerbegi*; nimirum *Natoliæ*, qui præfectus est undecim *Provinciis Caramaniæ*, qui septem, *Sivas, Tocati, Dulgarid, Aleppi*, qui subiectas habet *vi. Præfecturas, Cham, sive Damalci*. qui decem: *Tripolis*, qui *v. Maras, Diarbech, Bagdar* quæ est *Babylonia*, qui *xviii. Balsas* ad ostium *Tigris, Carman, Aden, seu Gemen*, quæ est in *Arabia*

Fælice, habetq; sibi subiectas præfecturas V. Geberz, quæ est in Cypro, Scheherezul, quæ est in Assyria. Unan, in finibus Persarum præfectus xlii. Provinciis Arzerum in Armenia majore, qui lxx. Triflu, Tschildir, qui ix. Sochum, Cars, Temicarpi, Batin in finibus Georgianorum: Sirvum seu Mediæ: Fassiæ in Mangrelia, Revan, & Somachia. *Novalia* Turcæ quatuor in universum sunt, unum in Pera, pro urbe Constantinopolitana; Secundum Callipoli, pro ponto Euxino; Tertium in Zues, pro sinu Arabico; Quartum in Balseram ad tuendum sinum Persicum.

Mare Caspium *de Sala* vel *Babû*, in hac parte est, quod falso crediderunt Veteres Sinum esse Oceani Septentrionalis, undiq; enim terris clauditur, exonerant se in illud ab occasu *Arares*, à Septemtrione *Rha*. ab ortu *Jaxartes* & *Oxus*, ab Austro *Cyrus*. *Amues* in Pontum Euxinum influentes sunt *Thermoodon*, *Iris*: *Porti*, *Halys*: *Ga'atia*, *Parthenius*, & *Sangarus*: *Bithyniæ*, *Rhindacus*. In *Ægæum* influunt ex *Phrygia* *Simois* & *Scamander*. Ex *Lydia* *Caycus* & *Hermus*. *Caystrus* & *Mæander* ex *Caria*. *Xanthus* ex *Lycia*. *Cataraëes* ex *Pamphylia*, sive *Caramania*, *Cydnus* ex *Cilicia*, qui *Tharûm*, *Pauli Apostoli patriam*, præterlabitur *Orontes* ex *Syria*, cui adlidet *Antiochia*: *Jordanes* ex *Palestina*. *Lacus* ingens *Asphaltites*, in quem se effundit *Jordanes*. Hic ex *Libano* duobus capitibus oriens, *Jor*, & *Dan*

per *Samachoniten lacum* & *mare Tiberiadis* se exonerat in eum quem dixi *Asphaltitem lacum* vel *Mare mortuum*. *Urbes Asiæ* præcipuæ nunc sunt, *Theodosia* *Casa* & *Trapezus* *Trebizonde*. Fuerunt quondam *Amalus*, *Prusa*, *Chalcedon*, *Abydus*, *Troia*, *Smyrna*, *Colophon*, *Ephesus*, *Miletus*, *Patara*, *Tarlus*, *Antiochia*, *Tripolis*, *Berytus*, *Tyrus*, *Sidon*, *Joppe* *Jaffa*, *Aicalon*, *Azotus*, *Gaza*, *Damascus*, *Hierosolyma*, quam *Ælius Adrianus*, à se *Æliam* vocari voluit. *Montes Phrygiæ* *Cimon* & *Ida*, cujus pars *Gargara*. *Lydiæ* *Siphylus*, *Cariæ* *Cadmus*: Sunt etiam in hac *Asiæ* parte *Taurus* & *Antiataurus*, itemque *Libanus* & *Antilibanus*. In *Cypro* sunt urbes famosæ, *Salamis*, quæ nunc *Famaugusta*, *Amathus*. *Paphus* *Nicosia*.

Arabia triplex est *Petrea*, in qua *Petra* opidum: *Deserta*, inter *Ægyptum* & *Petream*: *Felix* inter *Mare Erithræum* & *Persicum*. In *deserta* sunt *montes Sina* & *Horeb*, ubi *Deus Mosi* tabulas legis dedit.

Populi confines *Moabitæ*, *Jedumæi*, *Judæi*, *Galilæi*, *Samaritani*. *Tituli Magni Turcarum Imperatoris* hi sunt, *Imperator*** Filius**** semper victor. Ego, qui per infinitas gratias *Omnipotentis*, & abundantiam miraculorum *Principis Prophetarum*, sum *Imperator Augustorum Imperatorum distributor*, coronarum ac diadematum inter maximos

terræ Principes, minister duarum sacratissimarum & augustissimarum urbium & pulcherrimarum totius orbis, Meccæ & Medinæ, protectos sanctæ Hierusalem, Dominus maximæ partis Europæ, Asiæ, & Africæ, victrice nostro ense partæ, scilicet regionum & regnorum Græciæ, Themisuar, Bosnæ, Segeti, Natoliæ, Caramaniæ, Ægypti, omnisque terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, porta, ferri, regionisque Principis parvorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Etsrum, Damasci, Babylonis, Barzaræ, Arabiarum Abeck, Tunis, Tripolis, Barbariæ & plurimarum aliarum regionum, insularum, fretorum, portuum, populorum, familiarum, generationum, & infinitarum myriadum præstantissimorum militum, qui sub nostro obsequio requiescunt & sub mea iustitia, qui sum Imperator *** Filius Imperatoris.***, Imperatoris Mahumet, Imperatoris***, Imperatoris***, & Imperatoris*** gratia Dei, refugium præcipuorum Principum Mundi, & alylum honoratissimorum Imperatorum.

Magnus Moscorum sive Russorum Dux, præterea quæ in Europa tenet, ingentes habet regiones in Asia, confines Tartaris, ut sunt *Perçour, Condora, Permia, Duvina, Obdora*, usque ad *Volgam* flumen. Tituli Ducis hi sunt *** Gratia Dei Imperator & Dominator totius Russiæ, magni Ducatus *Volodimiræ, Moscoviæ*

viz, Novogrod, magnæ Pscoviæ, Smolenskiæ, Thueriæ, Ingariæ, Permiæ, Wiathkiæ, &c. Dominator & magnus Princeps Novogrod regionis inferioris, Czernigol, Retzan, Wolochdæ, Bsoviæ, Bielloy. Rostoviæ, Joroslaviciæ, Poloczkiæ, Udor, Obdora, Condimiæ, &c.

Persicum imperium transmissio Euphrate sequitur, estque proximum ei Mare Caspium, quod undique terris clauditur. Terminus Persarum Imperii est Indus amnis. Sunt autem in eo *Media, Assyria, Susiana, Mesopotamia, Persis, Paribia, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Paropamisus, Aria, Drangiana, Gedrosia, & Carmania*. Flumina, Euphrates & Tigris, qui in Amenia orti diversis fontibus postea junguntur, effunduntque se in mare Persicum sive Rubrum. Mons Taurus variis nominibus pro locorum situ appellatur per totam Asiam, Imaus, Emodus, Paropamisus. Urbs in sinu Persico memorabilis est, *Ormuz*, quam superiore anno qui erat 1623. eripuit Persa Hispano.

Tartari Septentrionalia Asia tenent à Mæotide usque ad Oceanum Eoum, neque est ullius in toto orbe majus latiusque Imperium. *Tartaria Deserta* multas hordas habet. *Sagatai* est Scythia intra Imaum, nomine à Sogdianis petito. *Catai* regnum cælo, soloque beatissimum. *Tangut* est Scythia extra Imaum

um, cum Serica regione vicina Sinensibus. Urbes præcipuæ sunt, Combalu, Samarcanda, Caidus, Cassa, quæ est Tartari Præcopenis, est veterum Theodosia. Quinzai urbem totius orbis maximam solus memorat Paulus Venetus, qui de ea stupenda narrat, fidemque excedentia. Pertinent autem ad Septemtrionalem Tartariam Samoitæ, oppositi freto Weygaz. Flumina præcipua sunt, Pulisachnis, Caromora, Quiantu, & Quiam, quorum istum aiunt latissimum esse & profundissimum.

Indiam Ganges mediam secat, quo fit, ut pars ejus Persis vicina, sive occidua, vocetur India intra Gangem, altera verò, extra Gangem. Illam hodie appellant *Indostem*: suntq; in ea *Camboja*, *Bisnazar* in qua urbs *Goe. Calicut*, *Narsinga*, cum Insulis *Ceilon* & *Maldivis*, quarum numerus ignoratur. In Transgangetana sunt, *Bengala*, *Peru*, & ingens Promontorium in quo Malacca. Eidem accensetur quoq; *Sumatra* insula, quam Plinius & Ptolemæus vocant *Tabrobanam*; describuntq; exactius quam nobis hætenus enotuit. Merces Indiæ sunt aurum, fericum, gemmæ, uniones, aromata, ut piper, caryophylli, nuces myristicæ, cinnamomum, habirbatum, aliæque.

Sinarum regnum in Zona temperata situm est terminaturque Mari Eoo, India, & Tartaria à qua per spatium cccc. leucarum, ubi natura montium munimentum non dedit, muro disccluditur,

cluditur, humana industria exstructo, Regio amplissima est. Provinciæ ea cL Metropoles ccxxv. Castella majora mCLiv, Municipia cccxx. Villarum pagorumq; numerus innumerus. Incolarum summa excrescit ad Lxx. myriadas. Urbes præcipuæ sunt. *Panquin* & *Namquin*, Cives ibi & per omne regnum ingeniosi atque industrii Typographias, Tormenta bellica cum usu pulveris sulphurei, aliæq; artes habuerunt ante nos.

Insula *Maris Eoi* sunt *Java Major*, *Borneo* ferax aromatum, *Ceilam*, *Moluccæ* quinq; , *Ternate*, *Tidor*, *Mutir*, *Machiam*, & *Bachian*, occupatæ à Batavis, qui etiam possident *Amboynam* & *Bantam*. *Luconiam*, *Philippinas*, & *Japonæ* partem tenet Hispaniarum Rex. Abundat autem Japona argento, cæteræ insulæ gemmis, unionibus, aromatibus.

VI. Superest spectanda America, inter Mare *del Zur* & *del Nort* interjecta; eâ dubia per diu suspitione, postea accuratiore Christophori Colûbi, Cortesii, Valboæ, Pizari, Americi Vesputii, & Ferdinâdi Magellanis inspectione cognitam descriptamq; ob ingentem amplitudinem statim *Novum Orbem* vocavere: inventa est autem an. mccccxcvi. regnante in Hispanio Ferdinando Aragonum Rege. Dividiturque in Septemtrionalem & Australem, quas partes connecti Isthmus Darienis. In illa sunt *Esroilindia*, *Terra Laboratoris*, *Canada*, *Nova Francia*,

Francia, Norumbega, Virginia, Florida, Jucatan, Nicaragua. Nova Hispania. California & Quivira. Interius *Nova Granata, & Nova Hispania.* In hac sunt, *Castella Aurea, Popajana, Peruvia, Chili, Chica, & Brasilia.* Peruvia sub Carolo V. detecta est anno MDXXX. Brasiliam commendant portus Fernamboci, & *Todos los Santos*, proventu sacchari nobiles, quorum hunc Batavi quum an. MDCXXIV. occupassent, deserere iterum coacti sunt.

Amnes præcipui sunt, Paragnian, fluens per Novam Franciam, Maragnion, quidem vocatur fluvius Amazonum, per Meridionalem Americam labens. Fluvius Argenteus, *Rio de la Plata.* Hi omnes exonerant se in *Mare del Nort.* In oppositum verò mare sive Pacificum, quod vocant *del Zur*, nullus (quod mirum est) eximius amnis labitur: tantum inter Californiam & Novam Granadam Caramara fluvius se injicit in Sinum Vermilium. *Urbes in America præcipue sunt* Cusco, Mexico, Quito, Havana, Nombre de Dios. *Insulæ in sinu Mexicano sunt, Cuba, Hispaniola, quæ & Sancti Dominici insula vocatur, Iamaica, quæ & S. Jacobi dicitur, Sancti Joannis,* quam Boriques nominant, *Magarita,* quibus prætexuntur ea quæ vocantur *Antillas* vel *Camercanæ insulæ,* quæ omnes Hispano subiectæ sunt. Ulterius ortum versus in patente Oceano ad gradum latitudinis

XLVIII.

XLVIII. sunt *Azores* sive *Flandricæ*, ad quarum meridianum acus magnetica recta in Septentrionem fertur. *Merces Americanæ sunt Argentum, Coria, Sal, Concineglia, Gemmæ, Uniones.*

Nunc Terris peragratissimæ aperienda quoque sunt *M A R I A*: est enim homo animal amphibium, & non minus mari præest quàm terræ: sed illi ob hanc. Maria igitur partim terras subeunt, partim circumfluunt. Illud ubi sit, Sinus est; hoc Insula. Mare autem quod vis terras subiens vocari potest Mediterraneum, sicut est; quod vero ambit, vocatur Oceanus: Mediterranei tamen nomen singulariter illi Sinui adhæsit, quod per Fretum Herculeum immisum, Europæ, Africæ, atque Asiæ oras non tantum tangit, sed etiam terminat. Id Græci Latinique interius vocant, Arabes, *Damascenum.* In eo sunt, *Mare Ibericū, Balearicum, Galicum, Ligusticum, Tyrrhenum sive Hetruscū, Siculum, Adriaticum, Ionium, Creticum, Ægæum, Archipelago,* cujus pro Insularum numero varia nomina, nam à Myrto, Myrtoum, ut Icaria, Icarium, ab aliis Rhodium, Carpathium, Lesboum, *Hellespontus, Bras de S. George, Propontis, Mar di Marmora, Bosphorus, Thracius, Sarette di Constantinopoli;* Hellspondo Xerxes, Thracio Darius in Europam irrupit. Ad hæc *Pontus Euxinus, Mar Maggiore, Bosphorus Cimmerius, Bocca S. Joanni,* Palus

Palus *Maotis*, *Mar della Tana*, *Scythis Temeri-*
da, in quem influunt Tanais, quem Scythæ *Si-*
lim vocant. Littora autem Asiæ atque Afri-
cæ ab Hellesponto stringenti, occurrunt hæc
maria, Carium, Rhodium, Pamphyliam, Cili-
cium, Syriam, Phœnicium, Palæstinum, Judai-
cum, Ægyptium, Cyrenaicum, Lybicum, Nu-
midicum, Mauritanicum.

Alter sinus est Septentrionalis, Codanus,
Balthicus, Germanicus, Cimbricus, extendi-
túrque à freto Sontico usque ad extremas Fi-
niæ & Boddix oras. Estque hoc in Finlan-
dia memorabile, quod tribus à Rasseburgo
milliaribus Austrum versus inter cautes mari-
nas locus sit, ad quem naves quæ appulerunt,
vident acum pyxidis nauticæ statim in gy-
rum verti, nec cessare hunc morum, pri-
usquam uno inde milliari abscefferint.

Tertius sinus quem veteres plerique (nam
Herodotus & Aristoteles à cæteris dissenti-
unt) crediderunt è Scythico Oceano profici-
ci, & esse *Mare Caspium* imaginarius est,
immo erroneus: mare enim istud undique ter-
ris cingitur. Esto ergo nobis Tertius sinus
Arabiæ Mar di Mecca, à patria Mahomeri.
Quartus Persicus: pertinent autem hi duo ad
Mare Erythræum. Quintus Argaricus sive
Gangeticus; *Golfo di Bengale*.

In Hemisphærio Occidentali sive Ameri-
cano duo sunt Sinus memorabiles, *Mexicanus*
& *Vermilius*.

OCEANUS ipse pro situ aut qua-
litate varia sortitur nomina: vocatur *Scy-*
thicus, *Septentrionalis*, *Glacialis*, *Cro-*
nius, *Amalthius* sive *Hyperboreus*, *Germa-*
nicus, *Britannicus*, *Calcedonius* (nam
Deucalionius fictitium est) *Gallicus*, *A-*
quitanicus, *Cantabricus*, *Hispanicus*, *At-*
lanticus, *Æthiopicus*, *Indicus*, *Sericus*,
Australis, *Eous*, *Sinensis*, *S. Lazari*,
Mar del Nord, *Mar del Zur*, sive *pacificum*.

PERIPLUS oræ maritimæ in nostro
Hemisphærio sic se habet. A Freto *Weygats*
usque ad Promontorium *Caninos*, *Russia* est
sive *Sarmatia Europæa*. Inde ad Promonto-
rium *Norwegiæ* maxime *Septentrionale*,
Finmarchia: Unde ad Fretum, *Sontium* si-
ve *Balthicum*, *Norwegia*. A Freto *Baltico*
usque ad *Albis* fluminis ostium est *Chersone-*
sus Cimbrica sive *Dania*. Ab *Albi* ad *Rheni*
ostia littus *Germanicum*. Hinc ad *Bajonam*,
littus *Gallicum*, variis nominibus, *Flandri-*
cum, *Normanicum*, *Britannicum*, *Santoni-*
cum, *Aquitanicum*. A *Bajona* ad Promon-
torium *Celticum* ora est *Cantabrica*, *Biscayæ*;
Inde *Portugallia* post quam sequitur *Bæti-*
ca sive *Andalusia*. A *Gadibus* & freto *Her-*
culeo usque ad Promontorium *Capitis viridis*
est *Africa*, Inde ad Promontorium *Serra*
Lionna, *Guinea* & *Nigritarum* ora tum sequi-
tur *Regnum Congo*, & *Angola*; ad Caput *Bo-*
næ

næ Spei, *Zanzibar*; Postea littus *Momotapa*; à quo ad Promontorium usq; Guardafu juxta Sinum Arabicum, est littus *Mozambicæ*. Hinc sequitur littus *Arabicum*, *Persicum*, *Indicum* & ad Orientalem Oceanum littus *Sinæ*. Unde per Fretum Anian reditur ad Mare Septentrionale, & Fretum Weygaz.

P E R I P L U S Americanus ex iis quæ diximus nosci potest. In ora maximè Septentrionali nobis cognita sunt freta Davis & Forbesseri à quibus Promontorium Breton est *Estotilandia* cum *Terra Cortereali*. A Britonum Promontorio usque ad Caput de *Arenæ* est *Norumbega*, tum *NOVA FRANCIA*, & *Virginia*. Hic se in Isthmum contrahit vasta regio, facta ab Oriente in Occasum ingenti Sinu, qui vulgo *Mexicanus* dicitur. Isthmus utrinque Oceano pulsatur. Promontorium in eo *Fucatan*, à quo sursum versus ora Septentrionalis pertinet ad novam Hispaniam. inferior sive Australis vocatur *Nova Castella*. Hinc ad Promontorium *Alindæ* & fluvium *Maragonem* sunt oræ *Caribantis* & *Tisnada*, subjectæ Æquatori. A Promontorio *Alindæ* usq; ad Cabo Frio quod subjacet Tropico Capricorni, litus est *Brasilia*, in quo nobilis portus S. Salvatoris. Hinc ad ostium fluminis *Argentei*, *Rio de la Plæ*, sunt *Topinikini*. Unde ad Fretum Magellanicum regio *Chica* se pandit. Fretum ipsum creditur

tum est unicum esse duntaxat, nec posse in mare adversum nisi eo solo penetrari: Sed ab *Isaaco le Meire* edocti sumus, esse, etiam alias vias magis vergentes ad Polum Antarcticum, quibus commodior se aperit navigatio; quas tamen vias Hispanicæ Tabulæ ante hos annos xxx. editæ, aliæque Venetæ his ipsis vetustiores signaverunt. A Freto igitur isto rectà ferè se in Septentrionem spargit littus, habens interius Regnum *Chili*, usq; ad Promontorium *Fortunæ*, quo ad Promontorium S. Jacobi est *Peruvia*. Inde ad promontorium *Vermilium* ora *Novæ Hispaniæ*. A Promontorio *Vermilio* usq; ad *Sierra Novada*, est *California*. A qua ad Fretum Anian, *Quivira*. Fretum autem Anian creditur Americam ab Asia separare.

Addamus hoc loco aliquid de *Marium* inter se *Conjunctione*, nam & hæc res ad Geographiam pertinet, quatenus ea Politicæ ancillatur. Jungi ergo posse inter se Maria, quæque natura primo disclusit disjunctæque, posse remotis impedimentis reddi navigantibus pervia, docuit nos ipsa natura. Siciliam quippe, quum continens esset, agroque Brutio adnexa, mare ex Tyrreno & Hadriatico immissum, a defsis Isthmi angustiiis interceptis, fecitque Insulam, & ut ait Poëtarum Princeps,

—quum protinus utraq; tellus

*Una foret, venit vi magna Pontus, & undis
Hesperium Siculo latus abscedit, arvæque*

& urbes

Littore

Littore diductas angusto interluit æstu.

Avulsit simili modo natura Cyprum Syriæ, Eubœam Bæoriæ, Eubœenæ Atlantem & Macrin, Besbicum Bithyniæ, Leucosiam Sirenum promontorio, docuitque nos suo exemplo, jungere inter se maria, sublati obstaculorum molibus ad usum commerciorum. Est enim ut Ars Immitatrix naturæ, ita natura Artis dux, magistra, & comes. Hoc modo fretum Gaditanum aiunt ab Hercule perfossum. Sesostrim quoque ferunt Ægypti Regem, post eum Psammitichum, ac denique Ptolemæos, ducta ex Nilo in sinum Arabicum fossa, conatos esse navigabilia inter se reddere maria, internum sive Mediterraneum, & Æthiopicum. Fuit quoque consilium Seleuco Nicatori, Pontum Euxinum jungere Mari Caspio. Nero Imperator Isthmum Corinthiacum perfodere conatus est, & ex Peloponneso insulam facere, ne ex Jonio in Ægeum proficiscentibus opus esset periculosissimum Maleæ promontorium præternavigare. Carolus Magnus Francorum Rex, & primus Imperator, quum expeditionem meditaretur in Græcos, fossam ducere instituit ab Alemone in Radantiam, ut commabilia inter se efficeret Oceani & ponti littora, possétque exercitus suus & castrensia impedimenta ex Oceano, Mosa, & Mosella in Rhenum inde in Mœnum amnem, postea in Regne-

Regnelum & Radentiam, inque Alemonem & Danubium deducere, atque ita secundo anni usque in Pontum Euxinum deferre. Sed & ante eum Lucius Vetus, qui imperante Nerone exercitibus in Gallia præfuit, Mosellam & Rhenum facta inter utrumq; fossa conatus estnectere, ut copiarum per mare, dein Rhodano & Arari per illam fossam subvectæ; mox fluvio Mosella in Rhenum, exin in Oceanum devenirent, sublatisque itinerum difficultatibus navigabilia inter se Occidentis Septemtrionisque littora fierent: cujus tamen institutum impeditum est à Gracili. In Hispania etiam non semel actum est de perfodiendo Isthmo Darem, qui Americæ partes connecti, ducendæque fossa inter *Non pre de Dios*, & Panamam, ut ita ex sinu Mexicano in Mare pacificum navigari posset, pateretq; inter duas Americas liber & tutus Hispanis in Indias Orientales itus ac reditus. Statuerat quoq; Franciscus I. Atacen Garumnæ committere, ut ne opus esset iis qui ex portibus Galliarum Mediterraneo mari aditis in Oceanum Aquitanicum, aut Gallicum, aut Germanicum proficisci vellent, Hispaniam omnem circumnavigare, & præter itinerum moras, pericula, impensas, alieni quoque Regis Imperium experiri. Quin & nostro hoc sæculo Præsidis Jeannini sagaci industria inventa est ratio jungendi Ararim cum Ligeri, beneficio lacus cujusdam in Burgun-

Burgundia, pari fere octo leucarum intervallo utrumque ab istis amnibus sita, ut ita ex Massilia portubusq; vicinis subvectæ naves in Rhodanum, ex Rhodano in Arariam, ex Arari in eum quem dixi lacum pervenirent, unde postea in Ligerim, inq; Oceanum secundo amni descenderent, Lacum vocant *Long-pendu*, constatque, ex eo lacu duos amnes fluere, Verbincham & Dunam, quorum alter supra portum Digoini se injicit in Ligerim: alter prope Verodunum miscetur Arari; ut videri possit natura ipsa Regem nostrum ad tantum opus suis quoque subsidiis invitare. Ad quas commoditates illa etiam accedit, quod per canalem Briaræ ex Ligeri in Sequanam ipsamq; Parisiorum urbem Lutetiam, facilis atque expedita possit institui navigatio. Si ad cæteras Galliæ laudes, de quibus suo loco breviter dixi, hæc una posset accedere, habet procul dubio Galliæ Regis beneficio compendiosam, commodam & fructuosam mercium suarum transportandarum, militumque quâquaversum subvehendorum rationem, vitæ longis, lentis, periculosis, ac dispendiosis profectibus.

S E R I E S

S E R I E S R O M A N O R U M
I M P E R A T O R U M.

Ante Natum Christum.

C. *Julius Cæsar*. Ann. XLVI. Roman. *Cæf. Octav. August.* In hujus Imperii ann. 42. natus est DOMINUS, & Salvator Noster J E S U S C R I S T U S. Imperavit ipse adhuc 14.
C. *Tiberius Nero*. ann. à N.C. suscepit Imperii gubernacula XV. fuitque nationem Roman.
C. *Caligula*. 39. Romanus.
Claudius Cæsar. 43. Romanus.
Domitius Nero. 57. al. 59. Romanus.
Sergius Galba. 71. al. 69. Roman.
Syl. Otto. 71. al. 69. Roman.
A. *Vitellius*. 71. al. 70. Roman.
Fl. Vespasianus. 72. al. 71. Roman.
Titus Vespasianus. 81. Romanus.
Domitianus. 83. al. 82. Roman.
Coccejus Nerva. 98. al. 99. Rom.
Ulpus Trajanus 100.
Æl. *Adrianus*. 119. Rom.
Antonius Pius. 139. al. 40. Roman.
M. *Antoninus Philosophus*, &

L. Ann.

L. Ann. Verus. 163. Romani.
Commodus Antonin. 182. al. 183. Rom.
Æl. Pertinax. 194. al. 195. Italus.
Didius Julianus. 194. al. 195. Mediol.
Septimus Severus. 195. Romanus.
Antonius Bassian. 214. al. 213. Roman.
Popil. Macrinus. 220. Tingitanus seu Cartha.
Varius Heliogabalus. 222. al. 223. Rom.
Alexander Severus. 225. Romanus.
Maximinus. 238. Arabs, quem & Bubulcum
 dicunt, cum Maximo filio.
Gordianus, cum Gordian. filio. 238. Rom.
Pupienus & Balbinus. 239. Roman.
Gordianus III. 241. Romanus.
M. Philippus I. cum filio. 247. Arabs.
Decius cum filio. 251. al. 252. Pannonius, seu
 Hungarus. (lian. Gall. 254.
Gallus Hostilianus cum Volufiano F. & Æmi-
Licinius Valerianus cum Galieno. 256.
Fl. Claudius II. 271. al. 270. Dalmata cum
 Quintilio.
Valer. Aurelianus. 273. Dacus.
Ann. Tacitus. 278. al. 279. Pannonius seu
 Hungarus, cum Floriano.
Aurel. Probus. 280. Pannonius seu Ungarus.
Carus cum filiis Carino & Numeriano. 286.
 al. 287. Illyric. (288
Diocletianus Jovius cum Maximiano Herculo
Constantinus Chlorus cum Galeria (308.) &
Severo, & Maximiniano Juniore, & Maxentio
 & Licinio. Constan-

Constantinus Magnus. 310. al. 312. cum Dalma-
 tio. 341. & Constantio II. Constante, Constan-
 tio, Magnentio, Gallo, &c.
Fulianus Apostata. 363. al. 365.
Fovinianus. 365. al. 367.
Fl. Valentinianus & Fl. Valens. 336. al. 368.
 & seqq.
Gratianus et Valentinianus II. 382. Hung.
Theodosius magnus. 388. al. 383.
Arcadius, Hispanus & Honorius Fr. 401..
Theodosius Junior seu II. 412. al. 427.
Valentinianus III. 430.
Martianus Flaccus. 454. al. 453.
Leo I. Pater & Leo II. Fil. Thraces. 459. al. 461.
Zeno Cilix Isauricus. 474. al. 478.
Anastatius Macedo. 491. al. 494.
Justinus Subulcus. 518. al. 521.
Justinianus. 527. al. 528. Illyricus.
Justinus II. 564. al. 566. (Thrax
Tiberius II. Constantin. 575. al. 577.
Mauritius Cappadox. 584.
Phocas 603. al. 604. terræ Filius.
Heraclius vel Heracleus. 611. Apher.
Constantinus III. & Heracleonas. 640. al. 642.
Constans II. 643. al. 644.
Constantinus IV. 670.
Justinianus II. 687. al. 686.
Leontius. 696. al. 697. Constantinopolitanus.
Tiberius Abdimarus III. 699. al. 700.
Philippus Bardanes. 713.

Anastatius II. 715. Constantinopolitanus.
Theodosius III. 718. al. 717. Constantinopol.
Leo III. 719. al. 718. Isaurus.
Constantinus V. alias *Copronymus.* 742. al. 743.
Leo IV. 777. al. 776. Constantinopol.
Constantinus VI. 781. al. 782. cum matre. *Irene=Ale&to.*
Carolus Magnus. 800. al. 801. Primus Imperator Germanicus.
Ludovicus Pius. 814. al. 815.
Lotharius. 841.
Ludovicus II. 856.
Carolus I. dictus Calvus. 876. al. 875.
Ludovicus III. dictus Balbus. 858.
Carolus II. dictus Crassus. 880.
Arnolphus. 890. al. 888.
Ludovicus IV. Gallus. 902. al. 900. vel Francus.
Conradus I. 911. al. 912. Francus.
Henricus I. dictus Auceps. 919. Saxo.
Otto I. dictus Magnus. 937. Saxo.
Otto II. 973. al. 974. Saxo.
Otto III. 983. al. 984. Saxo.
Henricus II. 1001. al. 1001. Bavarus.
Conradus II. 1025. al. 1024. Francus.
Henricus III. 1039. Francus.
Henricus IV. 1056. al. 1057. Francus.
Henricus V. 1106. al. 1108. Francus.
Lotharius II. 1125. al. 1126. Saxo.
Conradus III. 1138. Suevus.
Fredericus I. Barbarossa dictus 1152. al. 1153.

Henri-

Henricus VI. 1189. al. 1190. Suevus.
Philippus II. 1198. Suevus.
Otto IV. 1028. Saxo.
Fridericus II. 1213. al. 1212. Suevus.
Conradus IV. 1246. al. 1250. Suevus. (landus.
Wilhelmus 1252. al. 1253. Batavus seu Hol-
Alphonfus Hispanus & Richardus Anglus In-
terreg. annos. 20. ab an. 1253.
Rudolphus Habsburg. 1273. al. 1272. Patriar-
cha Archiducum Austriacorum. (1292
Adolphus Nassaensis seu Nassovicus 1291. al.
Albertus I. Austriacus 1298.
Henricus VII. 1508. Lutzelburgicus.
Ludovicus V. 1313. al. 1315. Bavarus, huc ali-
 qui Interregnum, alii.
Fridericus Austriacus. 1314.
Carolus IV. 1347. al. 1348. cum *Gunthero Bo-*
hemus.
Wenceslaus. 1376. al. 1378. Bohemus.
Rupertus. 1400. al. 1401. Palatinus.
Sigismundus. 1401. al. 1411. Bohem.
Albertus II. 1438. al. 1439. Austriacus.
Fridericus III. 1439. al. 1440. Austriac.
Maximilianus I. 1493. Austriacus.
Carolus V. 1520. 1519. Austriacus.
Ferdinandus. 1558. Austriacus.
Maximilianus II. 1564. Austriacus.
Rudolphus II. 1576. Austriacus.
Matthias II. 1612. Austriacus.
Ferdinandus II. 1619. Austriacus.

S 2

SERI-

SERIES CAPITUM

Singulorum librorum Introdu-
ctionis Geographicæ.

PHIL. CLUVERII.

LIBER. I.

CAPUT.

PAG.

I. Quid Geographia, & quid Globus, seu Or-
bis terræ. 9

II. De Globi partibus & Circulis. 11

III. De quatuor majoribus Circulis. 13

IV. De quatuor minoribus Circulis. 18

V. De Zonis. 20.

VI. De Parallelis & Climatibus. 21

VII. De Globi in partes cccLX. sectione; item de
âbitu terræ, & longitudine ac latitudine ejus. 27

VIII. De quatuor mundi Regionibus, & de
Ventis. 29

IX. De locorum mensuris. 31

X. De Oceano ejusque partibus. 33

XI. De magnis sinibus Oceani. 36

XII. De Mari interno. 38

XIII. De Navigatione Oceani. 41.

XIV. Summa totius orbis divisio. 43

LIBER. II.

I. Summa Europæ descriptio. 46

II De

II. De Hispania. 48

III. Divisio Hispaniæ Veteris. 50

IV. De Nobilioribus Hispaniæ fluviis & Urbi-
bus olim claris. 53

V. De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisio-
ne. 54

VI. De Urbibus, Portibus, & Academiis hodie
claris. 59

VII. De Insulis ad Hispaniam. 61.

VIII. De Gallia. 62.

IX. De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis
provincia. 64

X. De Gallia Comata, ac prima ejus parte
Aquitania. 65

XI. De Gallia Celtica, seu Lugdunensi. 67

XII. De Gallia Belgica; item Fluminibus uni-
versa Galliæ Transalpinae. 68

XIII. De incolis Galliæ, ac posteriori ejus divi-
sione. 72

XIV. De recentiore Galliæ, ejusque in varias
Provincias divisione. 75

XV. De Urbibus Galliæ celebribus, Academiis,
que illustribus. 79

XVI. De Sabaudia, ac Burgundiæ Comitatu. 81

XVII. De Helvetiis & Valleis. 83

XVIII. De Hodierna Belgica, sive de Inferiore
nunc Germania. 86

XIX. De præcipuis Inferiori Germaniæ Urbibus. 89

XX. De Britannicis Insulis. 96

S 3

XXI. Divisio

XXI. Divisio Veteris Britanniae, item de fluviis & opidis.	97
XXII. De Incolis Britanniae.	99.
XXIII. De Anglia.	102
XXIV. De Scotia.	104
XXV. De Hibernia.	105

LIBER. III.

I. De Veteri Germania.	108
II. Divisio Veteris Germaniae, ac primum de Vindilis & Ingevonibus.	112
III. De Istævonibus, Hermonibus atque Bastarnis, item Suevia, & Veterum Germanorum habitationibus.	115.
IV. De Vindelicia & Norico.	121
V. De fluviis, silvis ac montibus Germaniae.	123
VI. De Incolis Germaniae.	125
VII. Quota pars Germaniae subiecta fuerit Imperio Romano.	127
VIII. De variis Germania Regnis, ac novissima ejus divisione.	129
IX. De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.	131
X. Suevia, Francovia, Palatinatus Rheni &c.	135
XI. Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgiensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.	137
XII. Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola Carinthia, Stiria & Austria.	139
XIII. Bojohemia, Moravia, Silesia, Lusatia.	141
XIV. Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckeloburgium, Holsatia.	144

XY. Lunc-

XY. Luncburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus.	146
XVI. Hassia, Weteravia, Buchovia, Thuringia.	149
XVII. Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.	150
XVIII. De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniae.	153
XIX. Dania Regnum.	154
XX. Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Greenlandia, Frieslandia.	155
XXI. Suedia, Bornia, Scricfinnia, Lappia, Finnia.	158
XXII. De Italia & variis ejus nominibus.	160
XXIII. De divisione veteris Italiae.	162
XXIV. Ligures, Taurini, Cotii & Ideonni Regna; Salassi, Lepontii, Euganei, Rhati, Veneti, Carni, Histri.	164
XXV. De Gallis Cisalpinis.	168
XXVI. Etruria & Umbria.	169
XXVII. De Sabinis & Latio.	172
XXVIII. Picentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marfi, Frentani, Samnites, Hirpini.	175
XXIX. De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.	176
XXX. De Lucanis, Brutiis & Magna Graecia.	179
XXXI. De fluviis Italiae.	181
XXXII. De Montibus Italiae.	183
XXXIII. De variis Italiae incolis.	184
XXXIV. De novissima Italia divisione.	187
S 4	XXXV. Hist-

xxxv. Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisina, Grifones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium. 189

xxxvi. Lombardia, & Genuensis ager. 192

xxxvii. Tuscia, Romaniola, Marchia, Anconitana, Romanus ager & Ducatus Spoletanus. 194

xxxviii. De Regno Neapolitano. 198

xxxix. De Urbibus Regni Neapolitani. 200.

xl. De Episcopatibus Italia, Academiis, & urbium clarissimum Epithetis. 201

xli. De Sicilia. 203

xlii. De incolis Siciliae & nova ejus descriptione. 206

xliii. De Sardinia & Corsica. 208

LIBER IV.

i. De Pannonia. 211

ii. De incolis Pannoniarum & de Regno Hungariae. 213

iii. De Sclavonia & Bosnia. 215

iv. De Illyrico. 216

v. De incolis Illyrici, & nova ejus descriptione. 218

vi. De Graecia, & summa ejus divisione. 219

vii. De Epiro & Peloponneso. 221

viii. De Hellade, seu Graecia proprie dicta, & Thessalia. 222

ix. De Macedonia. 225

x. De Fluviiis, Montibus ac Insulis Graeciae adjacentibus. 227

xi. De incolis Graeciae & nova ejus descriptione. 229

xii.

xiii. De Creta Insula. 231

xiiii. De Thracia. 233

xv. De Urbibus veteris Thraciae, Fluviiis ac Montibus. 234

xvi. De incolis Thraciae & urbibus nunc clavis: item de Patriarchis Graecicae religionis. 236

xvi. De Maesia. 238

xvii. Summa universae Scythiae descriptio. Item, de veteri Scythia Europaea. 240

xviii. De Dacia. 242

xix. Transylvania, Valachia & Moldavia descriptio. 244

xx. Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus. 245

xxi. Sarmatia Europaea. 246

xxii. De incolis Sarmatiae, fluviiis ac montibus: item de Hyperboreis. 248

xxiii. De Poloniae regno Provinciis quae ei subiectis. 252

xxiv. Poloniae proprie dictae. 252

xxv. Lituania, Russia & Podolia. 253

xxvi. Volinia, Podlussia, Masovia, Livonia, Samogitia. 255

xxvii. De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici. 257

xxviii. Moscoviae sive Russiae Albae Ducatus Magnus. 260

LIBER V.

i. Summa Asiae descriptio. 262

ii. Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana. 264

S 5

iii. Summa

III. Summa Tartariæ descriptio.	266
IV. Tartaria deserta, Zagataja & Turkeſtā.	267
V. Cataini Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus.	269
VI. De Sinarum regione ſive China.	271
VII. De India Veteri.	274
VIII. Summa Indiæ novæ descriptio.	276
IX. Cambaii, Narſinga, Malabar, Orixa.	278
X. Bengala, Pegu, Sian Camboia, Indiæ Septem- trionalis.	280
XI. Inſulæ in Indico mari.	281
XII. De Perſarum imperio.	282
XIII. Gedroſia, Tarmania, Drangiana, Aracho- ſia, Paropamiſis, Baſtriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.	283
XIV. Perſis, Suſiana, Aſſyria, Media.	286
XV. De varia imperii Aſiatici mutatione, nova Sophorum regni deſcriptione; item de regno Or- muz.	288
XVI. De reliquis veteris Aſiæ regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet; & ſpeciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.	290
XVII. Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia.	292
XVIII. Aſia Minor ſive proprie dicta.	294
XIX. Lycia, Pamphilia & Cilicia.	297
XX. Summa Syria deſcriptio; item Palaſtina; ſub qua Idumæa & Judæa.	299
XXI. Samaria, Galilæa, Phœnicæ & Libanus.	303
XXII. Antiſiochene, Comagene & Cœleſyria.	305
XXIII. Meſopotamia & Babylonia.	307
XXIV. Ara-	

XXIV. Arabia.	310
XXV. De Turcico imperio, urbibusque ſub eo cla- ris.	312
XXVI. Cyprus & Rhodus.	314
LIBR VI.	
I. Summa Africa deſcriptio.	317
II. Ægyptus.	318
III. De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriore.	320
IV. Cyrenaica, Africa minor, Libya deſerta, Tro- glodytæ & Garamantes.	323
V. Numidia & Mauritania.	325
VI. Gætuli, Atlas Mons, Libya interior & Æ- thiopia.	327
VII. De incolis univerſæ Africa novæque eius deſcriptione; ac primum de Ægypto.	329
VIII. Barbaria.	331
IX. Biledulgerit, Sarra deſertum, Nigrita, Abiſ- ſſini.	333
X. Æthiopia exterior ſive inferior; item inſulæ A- frica adjacentes.	336
XI. Summa America deſcriptio.	338
XII. America Septentrionalis ſive Mexicana.	342
XIII. Florida, Nova Granata, California, Nova Hiſpania.	344
XIV. America Meridionalis, ſeu Peruviana.	346
XV. De Inſulis Novi Orbis.	348
XVI. Magellonica.	349

FINIS.

Typus intervalloꝝ variarum gentium. Ad paginam 34.

<i>Gradus.</i>	1	2	3	4
<i>Ruſſica mill.</i>	20 40 60 80	120 160	200 240	280 320
<i>Ital. mill.</i>	10 20 30 40 50 60	90 120	150 80	210 240
<i>Anglica. mill.</i>	27 $\frac{1}{2}$ 55	82 $\frac{1}{2}$ 110	165	220
<i>Scotica mill.</i>	10 20 30 40 50	100	150	200
<i>Gallice leuce.</i>	5 10 15 20 25	50	75	100
<i>Horariæ leucæ.</i>	5 10 15 20	30 40	50 60	70 80
<i>Hiſpanicæ leucæ.</i>	17 $\frac{1}{2}$	35	52 $\frac{1}{2}$	70
<i>Germanic. mill.</i>	5 10 15	30	45	60
<i>Scandica. mill.</i>	2 4 6 8 10	20	30	40